

additione, cap. cum Ioannes, vbi DD. de fide instru-
ment. Tiraquell. in presat. de retract. conuent. num.
21. Nauarr. conf. 4. num. 11. de donationib. Gigas de
pensionib. quæst. 89. num. 1. & 2. Ioan. Bapt. Lupus
in tit. de vsur. §. 5. num. 21. Mascard. de probation.

136 conclus. 651. num. 9. † & ita Beneficia dicun-
tur minoris valoris propter onera eis annexa,
Bald. in l. 1. num. 8. vers. pone, C. de fructibus, &
litium expensis, allegans l. illud, C. de collat. idem
Bald. in l. sed si hoc, §. cuidam, ff. de condit. & demõ-
strat. Rebuff. in tract. nominat. 9. quæst. principali,
num. 35. & in cap. postulastis, num. 150. de Cleric.
excommun. Tiraquell. de retractu lignagier, §. 15.
glos. 1. num. 6. Roland. à Valle cons. 58. reuocatur,
num. 13. & seq. vol. 4. idem Mascard. concl. 1403.
num. 46. Callador. decis. 19. dubitatur in vna Parmen-
si de præbend. quem sequitur Verall. in decis.
328. seu prima, tit. valor Beneficij, num. 1. par. 3. Fel-
lin. in dict. cap. ad aures, nu. 13. in fin. dicens, quod
onera debent deduci de valore Beneficij, alias arti-
culus impugnans valorem Beneficij expressũ,
esset ineptus, Rota decis. 6. de concess. præbend. in
antiquis, Tiraq. vbi proximè, Rebuff. in praxi in
forma signature, verbo cuius fructus, vers. item, lo.
Gutierrez. canon. quæstion. cap. 3. n. 68. corroboratur

137 magis: quia animaduerso, † quod Beneficij pro-
uentus locari possunt, cap. vestra de locato, & cap.
1. & 2. ne Prælati vices suas, Ancharr. in clem. vnic.
oppos. 4. de concess. præb. Rebuff. in concord. rubr. de
collat. §. volumus, glos. verum valorem, Summa Ar-
milla verb. locatio, Auend. in cap. Prætorum, 1. par.
cap. 4. n. 42. vers. item quia, constat in actis, dictum
D. Alphonsum anno præterito 1600. conduxisse
Beneficium, & illius fructus, & emolumenta pro
regalibus 3380. remanente penes ipsum onere
soluendi subsidium, & excusatum. Ex quo resul-
tat validissima coniectura, quod post hac Benefi-
cium non valuit, quod D. Alphonsum asseruit, ve-
ramque fuisse narrationem valoris factam per di-
ctum Petrum de Castro suæ Sanctitati: † quia li-
cet valor Beneficij non probetur directe per arrẽ-
damenta, tamen credulitas, quæ ex eis resultat,
excusat à pœna regulæ de vero valore exprimẽdo,
secundum Castad. decis. 20. super reg. Cancell.
num. 1. dicens, quod Iacobus Simonetta in causã,
quam habuit contra domicilium de Glutiano,
cũ esset Aduocatus consistorialis succubuit ex
eo solo fundamento, quod aduersarius probauit,
arrendatos fructus fuisse per prædecessorem ad
valorem expressum, optimè idem nu. 7. Nauarr.
conf. 13. n. 2. de rescript. Rota Romane nouiss. decis.
184. vol. 2. par. 3. lib. 2. n. 1. Paul. Æmil. decis. Rotæ
28. n. 3. & decis. 49. eodem num. 2. par. 3. Ludouic.
Gomez in dict. regula Cancellaria de valore expri-
mendo, qui in suorem gratiæ concludit, debere
interpretationem fieri, vt per eum quæst. 11. vers.

139 quibus, & vt Nauarr. & Castador. tenent, † hoc
est arbitrium, ex traditis per Menoch. lib. 2. de
arbitr. casu 145. n. 4. & modica pars excessus, vel
defectus non debent nocere, multò minus in hoc
casu animaduersis oneribus, & alijs causis supra
expressis.

Vltèrius, quia dictum Beneficium est multum

in valorem diminutum à tribus annis, & erit per
plures alios: quia propter ingentia frigora, niues-
que immoderatas oliuæ fuerunt gelu corruptæ,
in quibus consistebat pars magna prouentuum,
& fuit necesse illas excindere propè truncum, vt
possent germinare nouella virgulta, quæ per mul-
tum temporis transcursum fructum non redderit;
ex quibus colligitur modicus valor Beneficij;
† nam debet attendi communis æstimatio valo-
ris præsentis temporis, non antiqui, tradit Felin.
in dict. cap. ad aures, n. 17. de rescript. Ioan. Gutier.
in quæst. canon. cap. 39. n. 68. Verall. decis. 330. seu
3. valor Beneficij, par. 3. Mascard. d. conclus. 1403.
n. 47. Flamin. Patif. de resign. benef. lib. 10. quæst. 2.
num. 51. Cæsar de Grassi. decis. 97. alias 4. de re iud.
num. 3.

Neque obstabit dicere, resignationes esse odio-
sas; nam contrarium est dicendum, fauorabiles
esse, † cum Papa sit Beneficiorum vniuersalis do-
minus, & habeat in eis plenitudinem potestatis,
clem. 1. vt lite pendente, cap. 2. de præbend. text. vbi
glos. in cap. si gratiose de rescript. lib. 6. cap. pastorali-
lis 7. quæst. 1. Selua in tract. de benef. 2. par. quæst. 1.
num. 25. & seq. Mandos. reg. 2. de reseruationib. q.
2. n. 11. Gomez. in reg. de iure quæsito, quæst. 1. ver-
sic. illud, Alex. conf. 81. incip. stantibus, nu. 8. vol. 4.

† & ita similes reseruationes debent fauorabiles
dici, & sunt ampliendæ, cap. si pluribus de præbend.
lib. 6. Lopus allegat. 27. incip. disputat an præceptor,
n. 2. Federic. de Senis in tract. de permutat. benef. q.
1. nu. 2. ibi: Sed reseruationes, quæ fiunt per Papam,
Mandos. vbi proximè num. 12. Hieron. Gabriel.

conf. 197. num. 3. lib. 2. † maximè cum sint ex cau-
sa resignationum Beneficiorum, quæ sunt fauo-
rabiles, ac coadiuandæ, tam respectu resignan-
tis, quàm eius, cui prouidetur, vt doctè conclu-
dit Callad. decis. 13. de præbend. nu. 2. & ita si sit fa-
cta ab eo, qui ordinem sacrum non habet (prout
erat Matthæus de Castro,) valida est, & si aliud
non habeat Beneficium, vt per Ioan. Gutier. conf.
42. num. 10. Quoad vltimum iam supra ostendi-
mus, dictum D. Alphonsum de Couarruias nũ-
quam in re, neque ad rem ius habuisse in Benefi-
cio huiusmodi ex assera dicti Episcopi collatio-
ne, † & adhuc casu, quo haberet ius ad rem, de-
rogatum ei esset virtute gratiæ concessæ Petro
de Castro, vt tradit Calderin. conf. 8. in fine, tit. de
rescript. Dominic. & alij. in cap. fin. in princip. & §.
vlt. de concess. præbend. lib. 6. Ludouic. Gomez. q.
1. reg. de iure quæsito non tollendo, vers. alij verò, Re-
buff. in eadem regula, quæst. 1. & ex cap. ad aures,
cap. mandatum de rescript. & cap. cum in illis in
princip. de præbendis, lib. 6. Rebuff. in concordat.
in forma mandati Apostolici, glos. spectat, versic.
& quando, cum quibus omni ex parte remanet
exclusa intentio dicti D. Alphonfi de Couarrui-
as.

Minus obitat impetratio facta per Licentiãtũ
Montemayor de dicto Beneficio, narrando, quod
dictus Matthæus commiserat homicidium, nec
tamen contra ipsum fuerat processum: quia fal-
sum in hac parte asseruit, vt constat ex processu,
& data Bullarũ eius fuit 16. Februarij, cum mul-
tò

- 37 Legitima debetur cum fructibus.
 38 Fructus legitime etiam bona fide consumpti ab alio debentur filio.
 39 Hereditas, & legitima recipiunt incrementum accessione fructuum.
 40 Fructus sunt accessorij proprietati.
 41 Fructus veniunt in iudicio petitionis hereditatis.
 42 Pater transiens ad secundas nuptias solum est usufructuarius bonorum filij primi matrimonij.
 43 Fructus ex animalibus quales sint.
 44 Fructus ex animalibus pertinent ad heredes.
 45 Lucratorum constante matrimonio medietas spectat ad filios illius in Regnis Castella.
 46 Aequalitatis seruanda regula inter filios, intelligitur respectu successionis suorum parentum.
 47 Bona spectantia ad filios primi matrimonij non debent diuidi inter filios secundis.
 48 Instrumenta inducunt probationem euentissimam.
 49 Instrumentum ubi est, cessat disceptatio iudicialis.
 50 Instrumentum probat etiam que veniunt ex mente illius.
 51 Instrumento qui utitur, videtur fateri contenta in eo.
 52 Instrumentum producens non potest postea contra illud allegare.
 53 Instrumentum licet producat in parte, & partibus fauorabilibus, probat adhuc contra producentem.
 54 Fratrum appellatione veniunt proprie utrinque coniuncti.
 55 Vinculum fortitudo adest in utrinque coniunctis.
 56 Statutum loquens de fratre, intelligitur de carnali, & non de patruale.
 57 Successionis ab intestato attenditur ordo.
 58 Frater patruelis est improprie frater.
 59 Testes examinati extra terminum probatorium non probant.
 60 Testes non valent examinari super principali in termino dato super reprobatione testium.
 61 Articuli non videntur admissi super principali in termino reprobationis.
 62 Matrimonium in Regnis Castella liberat a patria potestate.
 63 Aduentitia bona pertinent ad filios in proprietate, & usufructu, postquam contraxere matrimonium receptis benedictionibus nuptialibus.
 64 Pater in casibus, in quibus non habet usufructum, non est legitimus administrator.
 65 Pater in bonis filiorum solum habet potestatem in illis proficuum.
 66 Patris factum non debet filijs obesse.
 67 Pater non debet facere deteriorem conditionem filia.
 68 Paternum officium est tueri, non dissipare res filiorum.
 69 Causa falsa, aut erronea vitiat actum.
 70 Error excludit consensum in diuisione, & n. 71.
 72 Diuisio erronea non nocet diuidenti.
 73 Diuisio erronea rei alicuius non nocet illi, non obstante lapsu temporis, iuramento, & laudo extraiudiciali.
 74 Errans nemo amittit rem suam.

- 75 Filius tacendo patre alienante, aut non bene administrante rem suam, non sibi praeiudicat.
 76 Tempus non currit non valenti agere propter minorem aetatem, aut uxori matrimonio constatante, & num. 77.
 78 Diuisio bonorum communium est alienationis species.
 79 Minor sine decreto non agit de diuisione.
 80 Diuisio approbata a Iudice sine causa cognitione non impedit, quin agi possit contra grauam, & errores illius.
 81 Approbatio facta ex causa falsa, est nulla.
 82 Diuisio facta inaequaliter inter fratres primi, & secundi matrimonij rescinditur, si filij primi debebant maiorem habere portionem.
 83 Factum vnius non debet alteri obesse.
 84 Facti que sunt non presumuntur, nisi probentur.
 85 Hereditaria portio competit cuiunque heredi.

P R O

Ioanne Rodriguez marito, & coniuncta persona Catharina Fernandez; & Bartholomaeo Costillo marito Quiteria de Carrascoja iunioris, & Martino Real marito Maria de Fuentes, filiabus legitimis Michaelis de Fuentes, & Quiteria de Carrascoja eius uxoris, neptibusque Bernardini de Carrascoja, & Catharina Fernandez eius prima uxoris defunctorum.

C O N T R A

Annam de Carrascoja filiam dicti Bernardini, & Anastasia de Segura eius secunda uxoris, & alios litis consortes nepotes dictae Anastasia.

A R G V M E N T V M.

¶ Qualiter succurratur descendentibus laesis in diuisione, praesertim extraiudicialiter facta bonorum ascendentium, tam respectu capitalis bonorum hereditariorum, quam fructuum, & accessionum.

CONSILIVM CXXIX.

T Clarius, & cum maiori distinctione constat iustitia actorum, praesens allegatio in tres diuidetur articulos. In primo fundabitur error, & laesio respectu diuisionis bonorum dictorum Bernardini de Carrascoja, & Catherinae Fernandez.

In secundo, respectu bonorum, quae pertinebant ad Bernardinum de Carrascoja iuniorem filium dictae Catherinae Fernandez senioris, qui post eius matrem decessit ab intestato, & in minori aetate.

In tertio, respectu bonorum Michaelis de Carrascoja Clerici Presbyteri, & fratris Martini de Cabrejas Religiosi Ordinis D. Francisci filiorum ex dicto primo matrimonio procreatorum.

A R.

ARTICVLVS I.

Animaduerso, quod uti est probatum per dictum Ioannem Rodriguez, eius uxorem, & litis consortes, dicti Bernardinus de Carrascosa, & Catharina Fernandez eorum matrimonio constante susceperunt liberos, scilicet dictam Quitieriam de Carrascosa, & Bernardinum iuniorem, Michaelem, & Mariam Alphonso de Carrascosa, Ioannem, & fratrem Martinum de Cabrejas, qui superuixere eorum matri, & fuere ipsius hæredes tam bonorum dotalium, quam medietatis lucratorum constante illo matrimonio, & bonorum etiam lucratorum interim dum extitere pro indiuiso, donec dictus Bernardinus de Carrascosa duxit secundam uxorem dictam Anastasiam de Segura, & debuere consequi inter alia bona vnusquisque ipsorum quinquaginta capita quium, iuxta declarationem productam in processu fol. 125. & sequq. & depositiones testium priorum probationum super secundo, & tertio Articulis, & quod dos dictæ Anastasiæ de Segura non importauit ducatos quinquaginta, ut in articulo vndecimo, & quod ex clausula testamenti facti per eam, & dictum Bernardinum de Carrascosa eius virum, quæ est fol. 21. disposuere, quod filij tam primi, quam secundi matrimonij, qui tunc temporis erant quinque ex vnoquoque illorum, eo quod iam decesserat dictus Bernardinus minor, diuidere deberent eorum bona æquis portionibus, debuit dicta dispositio obseruari absq; eo, quod filij dictæ Anastasiæ de Segura maiore portionem consequerentur, nec penes se retineant præcipua, & absque diuisione bona, quæ retinuerunt ex sequentibus.

1. † Primum, quia de iure debet æqualitas inter fratres in diuisione bonorum parentum seruari, l. si maior, vbi Bald. num. 1. C. commun. diuidun. l. cum pater, §. euietis, ff. de legat. 2. l. illud in fin. & l. ut liberis, vbi Decius num. 3. C. de collationib. l. fin. C. commun. vtriusque iudicij, §. illud quoque, vbi Angel. in auth. de nuptijs, Decius in l. 1. n. 2. C. vnde liberi, Caphal. conf. 56. num. 37. lib. 1. & consil. 191. n. 14. conf. 280. n. 1. tom. 2. & conf. 383. n. 10. tom. 3. Alciat. resp. 138. nu. 4. alias conf. 8. num. 11. lib. 2. Marian. Socin. iunior conf. 128. nu. 44. lib. 1. conf. 35. n. 17. & conf. 100. nu. 13. eodem vol. idem Alciat. conf. 36. n. 5. lib. 8.

2. † Etiam improprando verba dispositionis, ut tradunt Bart. in l. fin. ff. pro donato, Socin. in l. 1. notab. 4. ff. de rebus dubijs, lo. Caphal. conf. 109. n. 23. tom. 1. & conf. 188. nu. 10. tom. 2. Carol. Ruin. conf. 112. nu. 7. lib. 2. dicens propter æqualitatem seruandam limitari sæpè, vel ampliari dispositionem testatoris, l. cum pater, §. euietis, ff. de legat. 2. l. fin. C. commun. vtriusque iudicij, facit l. cum oportet, vers. vel ad fratres, C. de bonis, qua liberis.

3. † Nec propter alium in iure fraternitas dicitur æqualitas, quam ex eo, quod inter fratres sit seruanda, d. l. ut liberis, ibi: *Aqua lance, par: que modo*, Ioan. Gutierrez. de iuram. confirmat. 1. par. cap. 3. num. 12. Bald. in authent. ex testamento, num. 3. C. de collat. & in l. qui in Prouincia, §. diuus, nu. 12. ff. de ritu nuptiar. Roderic. Xuar. in l. quoniam in pro-

ribus, in declarat. l. Regni, dub. 2. num. 1. Marc. Anton. Eugen. conf. 62. num. 40. & seqq. & consil. 78. num. 12. & conf. 87. nu. 17. lib. 1. & cum sit causa concordia, dicti testatores voluere eam conseruare inter eorum filios vtriusque matrimonij, † ut arcerentur discordia, quæ regulariter oriuntur ex inæqualitate, ut tradit Bartholom. Socin. conf. 4. col. 3. num. 6. vol. 1. Ancharr. conf. 377. col. 2. Petr. Philipp. Corneus conf. 13. num. 5. vol. 3. conf. 228. num. 4. & conf. 289. n. 7. vol. 4. Roland. à Valle conf. 51. num. 8. & conf. 70. num. 20. vol. 4. Bartholom. Socin. conf. 21. n. 7. vol. 3. Ioseph. Ludou. decif. Lucens. 28. num. 15. Antonin. Thesaur. decif. Pedem. 5. n. 1. † quam æqualitatem consentur voluisse testatores seruari, quamuis non ita expressissent, ut resoluunt Decius conf. 59. num. 3. & conf. 122. eodem num. vol. 1. Caphal. conf. 188. n. 9. lib. 2. Menoch. lib. 4. de præsumpt. præf. 26. num. 22. & præf. 36. n. 37. Marian. Socin. iunior conf. 160. nu. 23. & 24. vol. 2. Surd. conf. 21. & 29. num. 1. & conf. 31. n. 16. vol. 1. Hieronym. Magon. decif. Florentina 13. num. 21. † est enim inæqualitas inimica legi, ut probat Caphal. conf. 784. nu. 34. tom. 5. † & odiosior inter fratres, quam inter extraneos, l. cum oportet, ibi: *Vel ad fratres suos, quod etiam grauius; §. sin autem, ibi: Nec altercationis cuiusdam maxime inter fratres oritur occasio; C. de bonis, qua liberis, l. inter filios, C. famil. ercisc.* Diuus Ambros. lib. de Ioseph Patriarcha, cap. 2. iungat liberos æqualis gratia, quos æqualis iunxit natura, doctè Annæ. Robert. lib. 1. rerum iudicat. ar. cap. 15. Marian. Socin. conf. 172. n. 22. vol. 2. Intrigliol. decif. Sicilia 9. num. 30. Magon. decif. Florent. 35. num. 26. [Simò de Prætis conf. 142. nu. 43.] † ideo merito repro- 8 batur a iure, l. illud, d. l. ut liberis, C. de collation. l. fin. C. commun. vtriusque iudicij, & l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad S. C. Trebell. vbi Hier. Zanch. in repet. nu. 26. post Angel. conf. 59. nu. 3. dicit, † quod 9 pater non debet facere vnum filium, & alium priuignum, vnde Calsiod. lib. 1. var. cap. 7. dixit: *Iniquam est enim, ut de vna substantia quibus competat æqua successio, alij abundantè affluant, alij paupertatis incommodis ingemiscant;* optimè Carol. Rui. conf. 112. n. 7. vol. 2. Bimius conf. 383. nu. 11. Lan- cell. Gallia conf. 18. n. 48.

† Quod procedit, quamuis filij essent primi, 10 & secundi matrimonij, ex adductis per Bal. conf. 140. incip. casus talis est, n. 2. vol. 2. Decius vbi sup. Caph. conf. 299. n. 3. tom. 2. Surd. d. corf. 31. nu. 17. l. hac edictali, §. fin. verò, C. de secund. nupt.

Contra quæ omnia dicta Quitieria de Carrascosa, & eius filia, fuerunt enormissimè grauata in diuisione, quam partes aduersæ incæperunt facere cum Michaele de Fuentes eius viro; nam cū bona extitissent pro indiuiso inter filios primi, & secundi matrimonij post mortem dictorum Bernardini de Carrascosa, & Anastasiæ de Segura vsque ad annum 1592. quo fuit inchoata diuisio, totum, quod fuit multiplicatum, & emptum ex prædictis bonis, communicatum fuit inter eos, ac si fuissent socij, & debuit adduci in diuisionem, etiam habita ratione, quod dicta Anastasia remansit in viduitate, † quia societas durat inter coiu- 11 ges,

ges, non solum constante matrimonio, sed etiam altero eorum mortuo, remanentibus bonis simul non diuisis inter superstitem, & defuncti hæredes, & tunc diuiduntur lucra, & damna prouenientia ex tali societate tacita, vt resoluunt Ioann. Lup. in *repet. rubrica de donat. inter vir. & vxor. §. 62. nu. 25.* Gomez de Leon *alleg. §. n. 10.* Gregor. Lopez in *l. 10. tit. 10. par. 5. glos. 1. limit. 3.* Matienço in *l. 2. tit. 9. lib. 5. Recopilat. glos. 1. n. 11.* Ioan. Garcia in *tract. de coniugali acquiesu, n. 166.* qui pro eo allegant *l. 9. incip. si vn homo, tit. 4. lib. 5. foro generosorum, l. 6. tit. 3. de las labores, lib. 1. fori.*

12 † Nam ex patientia, & perseverantia vtriusque partis præsumitur inter eos continuata societas, argumentum *l. queritur, §. qui impleto, ff. locati, l. legem, C. eodem titulo, l. in rebus, §. vlt. ff. de precario, & l. 20. tit. 8. de locationib. par. 5.* Matienço. *d. num. 11. & seq. Bald. conf. 19. n. 1. vol. 1. & effectus dictæ societatis non limitantur sub prætextu dicendi, quod augmenta patrimonij prouenerunt mortuo dicto Bernardino de Carrascosa, labore, & industria dicti Ioannis de Cabrejas; nam licet ipse administrasset tanquam frater maior communia bona, augmenta, lucra, & incrementa fuere ad utilitatem omnium fratrum; cum procederent ex eorum bonis pro diuiso existentibus in quadam tacita societate; † nam quando fratres sunt*

13 socij, & ex actibus ipsorum apparet, quod omnia conferunt, debent omnia æqualiter diuidi, non considerando, an vnus plus lucratus fuerit, quam alius, *l. si socius pro filia, ff. pro socio, Bald. in l. si patruus, n. 16. C. commun. vtriusque iudicij, & consil. 74. incip. res communiter, num. 1. vol. 2. allegans l. cum oportet, C. de bonis, qua liber. Petr. de Ancharr. conf. 302. incip. materia, de qua queritur, num. 7. Alex. conf. 154. videretur circa consultationem, nu. 4. lib. 2. saltem ex priuilegio pecuniæ pupillaris;*

14 † nam emptum, siue quæsitum ex ea, pupillo acquiratur, *l. si vt proponis, vbi notatur C. de rei vend. c. Bald. conf. 109. incip. in ista materia, num. 1. volum. 2. Bart. in l. ad probationem 21. nu. 1. C. de probat. Sarmient. de reditib. Eccles. 3. par. cap. 2. nu. 10. lex 49. tit. 5. par. 5. vbi Gregor. Lopez gloss. 2. & ex Paulo Castrenf. conf. 289. num. 2. volum. 2. Caualcan. de tutore, & curatore, num. 243. & 252. Paris. conf. 80. num. 17. & seq. vol. 5. Menoch. consil. 213. n. 50. & seqq. tradit Franc. Milanenf. decis. S. cil. 9. n. 72. lib. 2.*

Et ita fuit notorius error, & grauamen non adducere ad diuisionem domos principales, quas dictus Bernardinus de Carrascosa reliquit in dicta Villa, aliasque domos, areas, terras, & hæreditamenta, & solaria cum suis pertinentijs, alueariaque contenta in memoriali producto per dictum Bartholomæum Cottillo, & eius consortes fol. 135. & seqq. & quia constat ex instrumento portionis adiudicatæ dicto Ioanni de Cabrejas producto per Annam de Carrascosa, & consortes a fol. 52. & seqq. & ex depositionibus Sebastiani, & Alphonfi Muñoz in 11. articulo, & sequentibus, & ex depositione Christophori de Poiatos fol. 134. & seq. quod antequam secundo vxorē duceret dictus Bernardinus Anastasiam de Segu-

ra, habebat plura aluearia, tam in territorio dictæ Villæ, quam in montaneis conuicinis. Et quod anno quolibet computato sterili cum fertili ex quolibet apum alueari, procedebat tantum mellis, & ceræ, quod efficeret valorem sex regalium. Et in probatione facta in *Val de Morillo* fol. 213. & seqq. Franciscus, & Martinus Herrayz Muñoz Parochus eiusdem loci deponunt, quod erant centum caueæ, & vasa apum in territorio de *Val de Meca, & de Valduerguin. as* tempore etiam primi matrimonij cum Catharina Fernandez, & etiam respectu fructuum illarum, probantque habuisse alia multa bona, quibus contestis est Dominicus de Henarejos in probatione facta in *Oppido de la Laguna*, fol. 234. & seqq. & in probatione facta in *Villa de Castete* deponunt alij testes fol. 285. & quod habebant plura animalia vaccina, mulas, & alia stabilia, mobilia, & semouentia; vltraque remansere pro indiuiso plura alia bona, vt constat fol. 52. in quodam actu facto inter dictum Ioannem de Cabrejas, & Paulum Garcia tempore, quo egerunt de diuidendis hæreditamentis, & prædijs de *Fuente la Serra* absque interuentu tamen aliorum cohæredum, quod fecere 28. Octobris 1592. & ex alia scriptura facta 22. eiusdem mensis apparet, quod non fuit deducta in diuisionem alia terra in colle dicto *los Gregorios*, quæ fuerat aui eiusdem Ioannis de Cabrejas, & aliud prædium in *Poial de Prado de la Noguera*: aliaque contenta in processu fol. 40. & 51. & ita quamuis fuisset facta diuisio aliorum bonorum, non fuit sufficiens, cum debuerit fieri de omnibus non obstante transcurso temporis; † nam & si sit facta diuisio inter fratres de aliquibus rebus, & de alijs non debet etiam de illis fieri, non obitante temporis transcurso, iuxta *l. 5. tit. 13. lib. 3. Ordinamēt. quæ hodie est lex 5. tit. 15. lib. 4. Recopil. dūm ait: Si herederos, ò otros hombres tuuieres, ò possyeren alguna cosa de consuno, que no sea partida entre ellos, maguer que el vno dellos sea tenedor de la cosa, no se pueda defender por tiempo, que no de su derecho a cada vno de los otros quando quetara que se lo demandare.* Ioan. Gutierr. in *l. nemo potest, num. 211. & 215. de legat. 1. Balb. de præscript. 4. part. quarta partis principalis, quaest. 13. † asserens, præscriptionem non cadere inter socios etiam per longissimum tempus, quin teneantur diuidere, Azeued. in dict. l. 5. num. 4.*

17 † Quod in tantum est verum, quod eo ipso, quod fratres non habent portiones æquales bonorum, & hæreditatis parentis, non præsumitur inter illos facta diuisio, imo debet de nouo fieri, & reddi ratio rerum hæreditariarum, & fructuum earum; Bald. in *l. penult. num. 2. C. commun. diuid. communiter receptus, vt per Balbum in dict. tractat. de præscript. 1. part. tertia partis principalis, q. 10. num. 45. Vldaric. Zafius conf. 5. num. 33. lib. 1. Tiraquell. tract. de præscript. §. 1. glos. 4. vers. decimo quartò propè finem, Azeued. dict. n. 4. Ioan. Gutierr. vbi proxime num. 210. plures relati per Anton. Gabriel. lib. 1. commun. conclus. concl. 1. de præscript. num. 30. Ioseph. Ludou. decis. Lucens. 48. n. 25. Alex. conf. 9. lib. 2. n. 1. & conf. 25. nu. 16. lib. 5. Me-*

- Menoch. *de presump. lib. 3. pres. 60. nu. 7.* Villalob. *in antinomys, lit. D. n. 99.*
- 18 † Et confirmatur, nam si in diuisione vnus co-
hæredum sit deceptus, aut læsus, prout fuere di-
cta Quiteria de Carrascola, & eius filia, quibus
assignata non fuit pars aliqua, vel portio bonorū
relictorum absque diuisione, possunt petere, vt
iterum diuilio iuridica fiat, per *l. si soror, C. de col-
lationib. & l. tres fratres, vbi DD. ff. de pactis, l. ma-
ioribus, C. commun. vtriusque iudicij, & l. 8. in fin.
tit. 4. de las labores, y particiones, lib. 3. fori, vbi Mō
taluus glos. no fuere de edad, Castillo in l. 29. glos.
particion, Villalob. vbi proxime num. 100. † erro-
nea enim diuilio attendenda non est, sed retracta-
tur, *l. si post diuisionem, & ibi las. C. de iuris, & fa-
cti ignor. l. si soror, C. de collat. vbi error commissus
in diuisione bonorum paternorum, vt quia plus
ad vnum peruenisse dicitur, quam ad alterum, re-
tractatur, Barthol. Socin. cons. 25. num. 2. & 3. vo-
l. 4. Ioan. Botta cons. 20. num. 82. & seq. † di-
centes, quod diuilio inter fratres nō est, nisi qua-
dam ratio inter eos composita, quæ si malè com-
posita sit, debet redire ad rectam, & veram com-
positionem, allegant *l. error, C. de iuris, & facti ig-
norant. & l. calcula, ff. de administ. rerum ad Ciuit.***
- 21 pertin. † & error constat eo ipso, quod apparet
aliter, quam in diuisionibus fuit expressum, Bot-
ta num. 85. d. cons. 20.
- Et ad minus, quod rescietur, & satisfiat illis
22 de grauamine, & læsione diuisionis; † nam diui-
sio petitur reformari ex eo, quod altera pars mi-
nus recepit, tollitur læsio arbitrio Iudicis, vt ex
Bart. Bald. & Doctoribus in *l. 1. C. commun. diuid.
communem dicit Gozadin. cons. 44. n. 15.* Villa-
lob. *inter commun. opin. C. commun. vtriusque iudi-
cij, num. 12.* pro quibus est text. in *l. maioribus, eod.
tit.* quæ ait: *Mayoribus etiam per fraudem, & doli,*
*vel perperam sine iudicio factis diuisionibus solet sub-
ueniri, quia in bona fidei iudicij, quod in aequaliter
factum esse constiterit, in melius reformabitur.* Se-
quitur Cagnol. *ibi num. 59.* Cornuc. *cons. 240. lib.
4. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. 2. par. cap. 1. nu.
1. & 2.* Ayora *de partitionib. 3. par. quest. 6. nu. 12.
& 13. & quest. 7. num. 14.* Igneus *in tit. an Rex
Franciae recognoscat Imperatorem, §. contra primā,
num. 24. † & quia diuilio facta sine iudicis autho-
ritate prætextu erroris irritatur, Menoch. consil.
23 91. num. 26. 32. & seqq. † & etiam in iudiciali, si
non fuere rationes discussæ, Menoch. *consil. 320.
num. 3. & 26. lib. 4. † Accedat quod ait Bald. in
rubr. num. 21. C. de contrab. empt. quod damnosa
diuilio non est donatio, Aluar. Valasc. consultat.
112. num. 6.**
- Quia dicti Ioannes de Cabrejas, & Anna de
Carrascola, & consortes liberi non sunt à culpa,
ne dicam dolo in præsentia diuisione, retinentes
penes se tot bona in diuisionem non adducta,
maioresque portiones reportantes, quam dicta
Quiteria de Carrascola, & eius filia, cum tam
26 maxima læsione, † ex qua dolus præsumitur,
iuxta text. notabilem in *l. omnes, §. Læsius, ff. que
in fraud. credit. l. summa cum ratione, ff. de peculio,
Bald. in cap. 1. §. item sacramenta, de pace iuram.*

*firm. in vsib. feudor. Andr. Sicul. cons. 42. incip. dico,
quod num. 1. lib. 1. & cons. 71. num. 2. lib. 3. & dixit
Vincent. de Franch. decis. 247. & 665. num. 7. post
Gammam decis. Lusit. 198. non reperiri modum,
quo hæc enormis læsio tollatur.*

† Qui dolus quamuis non adesset læsio, suffi- 27
ciens erat ad rescindendum diuisionem, vt ex *id.
l. maioribus, & l. penult. C. commun. diuid.* tradit
Bald. *cons. 91. incip. facti narratio talis est, num. 1.
vol. 2. Roderic. X Suarez cons. 3. nu. 5.* quod totum
locum obtinet, vt rescindantur grauamina, & er-
rores diuisionis, & fieri debeat bonorum omnium,
quæ non fuere diuisa, ac domus principalis, aræ,
& pælaris, & possessionis herbarum, seu pascua-
rum anguli Malillo, quæ continet taxam, seu mē-
suram pro septingentis capitibus ouium, quæ em-
pta fuit de bonis comunibus, & indiuisis, vt ha-
bent probatum actores super articulo vigesimo;
& quamuis conuenti dicant, eam reliquisse præ-
cipuam, seu in vim prælegati dictam Anastasiam
de Segura Ioanni de Cabrejas, † adhuc debuit 28
apponi in corpore patrimonij, & deduci ex quin-
to bonorum, quæ ad ipsam pertinissent, & eius
filios tanquam relictum factum priuigno, & sic
extraneo. Et ita constat ex dispositione *l. 30. Tau-
ri, quæ hodiè est l. 13. tit. 6. lib. 5. Recopilat.* Ioan.
Gutierr. *lib. 1. practisar. quest. 51. n. 1. & 2.* Ayora
*de partitionib. 2. par. quest. 6. num. 11. & 14. & q.
10. num. 21.*

Cum dicta Anastasia de Segura non potuisset
facere meliorationes, aut prælegata ex bonis eō-
munibus, & pro indiuiso in præiudicium dictæ
Quiteria de Carrascola, & aliorum priuignorum
filiorum primi matrimonij, qui in dicta posses-
sione, & alijs bonis habebant suas portiones; † nā 29
rei alienæ legatum, & si valeat in præiudiciū hæ-
redis, non tamē in præiudiciū domini talis rei,
qui nō potest cogi ipsam tradere, nisi de eius va-
lore ipsi satisfiat, §. non solum, in *lit. de legatis, l. cū
alienam, C. eodem, l. non debium, §. fin. ff. de legat. 2.
& lex 10. tit. 9. par. 6. vbi Gregor. Lopez glos. 3. in
princ. † maxime quia testator nunquam videtur 30
legasse nisi ius, quod habet in re, *l. serui electione,
§. fin. ff. de legat. 1. l. qui concubinam, §. qui fundū,
ff. de legat. 3. & l. sticho, vbi Bart. ff. de vsufruct. de
gato, l. si domus, §. 1. ff. de legat. 1.* Gregor. Lopez
vbi proxime quest. 6.*

Adfuit etiam eadē læsio, quia filia dictæ Ana-
stasia de Segura, quæ nuptæ fuere Paulo Garcia,
& Ioanni Sanchez Ximenez, & Martino Xime-
nez vicino de Castiel maximas dotes habuere in
pecoribus, armentis, & animalibus vaccinis, pe-
cunijs, & bonis tam stabilibus, quam mobilibus
in quantitate ducatorum ter mille pro qualibet
ipsarum, vt deponunt plures testes Actorum su-
per articulo 15. cum quibus debuere parificari,
& æqualitatem consequi dicta Quiteria de Car-
rascola, & eius filia, iuxta disposita per dictos te-
statores, & iura superius adducta, quod ne appa-
reret, est vehemens præsumptio, quæ resultat ex
occultatione libellorum, seu manualium, in qui-
bus erant descriptæ dotes prædictæ, quæ non ob-
stante quod fuere requisitæ, noluerunt exhibere,
† nam

31 † nam ius præsumit contra eum, qui nõ vult edere, neque exhibere instrumenta, *l. fin. C. de fideiinstrument. Bald. in l. publicati, in princ. vers. item nota, de testament. Affl. decis. Neapol. 330. num. 2. Gregor. Lopez in l. 10. tit. 14. part. 3. glos. 1. Aviles cap. 6. Prætorum, glos. parecer, nu. 3. Ioan. Garcia de nobilit. §. 1. glos. 2. num. 42.*

Maximè cum agatur de periculo animarum, & conscientiarum dictarum Annæ de Carrascofa, & eius sororù, quæ cum tam magna inæqualitate reportarunt tot bona ultra ea, quæ fuere peruenta ad dictam Quiteriam de Carrascofa, & eius filias, cum omnes debuissent esse æquales:

32 † quia ubi agitur de periculo animæ rei conventi, nunc ipse actori tenetur edere instrumenta, quæ penes se habet, secundum Iasonem *in l. fin. C. de edendo, num. 3. vbi Additio, & Alexand. num. 21. Decius in cap. 1. num. 36. de probat. Ioan. Gutier.*

33 *consil. 46. num. 3. & 5.* † qui eandem editionem debere fieri asserit ad coadiuuandam intentionem actoris iam fundatam, secundum Bart. *in d. l. fin. num. 10. C. de edendo vbi Curt. iunior nu. 16. Decius in d. cap. 1. num. 33.*

Quod confirmatur ex instrumento diuisionis in contrarium producto, fol. 36. ex quo constat, quod dicti Paulus Garcia, & Martinus Ximenez habuere in dotè regalia quinque mille cum Lucia de Carrascofa, & Francisca de Segura filiaibus secundi matrimonij, & vt æquales fierent cum illis Ioannis de Cabrejas, & Anna de Carrascofa, & Maria de Carrascofa, & Bernardinus Clericus deduxerunt regalia viginti mille, nulla data refectione filiaibus dictæ Quiteriæ de Carrascofa, nec Mariæ Alphonso earum amite vxori Andreae de Fuentes, & eodem tenore dicti Ioannes de Cabrejas, Bernardinus, Anna, & Maria de Carrascofa deduxere præcipuos pro se quatuorcentū quinquaginta vnum arietes, vulgò dictos *Principales*, sub prætextu, quod id faciebant ad se æqualandum cum dictis Paulo Garcia, & Martino Ximenez, & eorum vxoribus, nec de tribus mulabus domitis, & quatuor indomitis, & alijs animalibus, vt constat fol. 26. vsque ad 30. quare debent reformari huiusmodi graua mina, & læsiones, & fieri resectio dictæ Quiteriæ de Carrascofa de æquivalenti quantitate pro eius legitima, cum fructibus, & partibus. At si extitissent

34 adhuc in communi, & pro indiuiso, † quia legitima debetur filio in qualibet re hæreditaria, *l. 2. C. quando, & quibus quarta pars debeat, lib. 10. vbi Odoffred. Bart. & Angel. & alij in cap. Raynuntius, & cap. Raynaldus, de testament. Alexand. in l. in quartam, num. 15. ff. ad l. Falcid. Ant. Gomez. in l. 19. Tauri, nu. 1. † tanquam alienum æs, l. Papinianus, §. si quis, ff. de inoffic. testam. Alexand. consil. 83. viso statuto, num. 2. lib. 4. Roland. à Valle consil. 36. num. 25. vol. 3. l. cum ratio, ff. de bon.*

35 *damnat. Alexand. consil. 69. num. 2. lib. 1. † & sic absque villo grauamine, l. quoniam in prioribus, & l. omnimodò, C. de inoffic. testament. DD. in cap. Raynuntius, & cap. Raynaldus, Bald. consil. 101. incip. punctus causa, num. 1. vol. 2.*

37 † Et per consequens fructus, & redditus por-

tionis ad eas spectantis debentur filio à die mortis parentis vna cum ipsa legitima, vt tradunt DD. communiter *in d. l. Papinianus, §. vnde si quis, ff. de inoffic. testam. auth. nouissima, vbi notatur C. de inoffic. testam. glos. 1. ad finem, in l. in fideicommissariam, ff. ad Senatuse. Trebell. Philipp. Corneus consil. 265. vol. 3. Maranta disput. 10. num. 24. & notabiliter declarat Bald. in l. non est, num. 2. C. famil. ercisc. † vbi concludit, hoc esse verum etiam si tales fructus essent consumpti ab hærede bona fide possidente, sequitur Alex. d. consil. 69. nu. 2. Montaluo *in l. 8. tit. 6. lib. 3. fori, glos. 1. nã aliàs esset auferre illis augmentum, quod eis competit de iure, † secundum quod ex accessione fructuum bona incrementum accipiunt, & hæreditas augetur, vt ait Iurisconsil. in l. item veniunt, §. fructus, ff. de petit. hæredit. & facit l. si quis putans, §. si quid, ff. commun. diuidendo, l. pecunia verbù, §. 1. ff. de verbor. signific. Parlador. lib. 2. rerum. quotid. cap. 5. nu. 12. & 13. Vldaric. Zasius consil. 5. nu. 5. lib. 1. Ioan. Monach. in cap. gloriosus, num. 2. de consecrat. Ecclesia, vel altaris, lib. 6. Xuarez consil. 5. num. 20. d. l. Papinianus, §. si conditioni, ff. de inoffic. testam. l. in fideicommissaria, ff. ad Trebell. & l. non est ambiguù, & ibi Bald. C. famil. ercisc. nu. 1. & seqq.**

† Nam semper fructus sunt accessorij proprietati, & dominio, *l. indebiti, in princip. ff. de condit. indeb. l. 1. C. eodem, & notatur in authent. nisi, C. de bon. matern. Bart. Angel. Paul. Castrens. & alij in dict. l. in fideicommissaria, Alciat. respons. 234. num. 2. Ioan. Caphal. consil. 3. num. 71. & consil. 50. num. 3. & consil. 63. num. 2. lib. 1. Roland. à Valle consil. 41. num. 36. lib. 3.*

Et cum ad dictam Quiteriam de Carrascofa pertinerent integraliter legitima suorù parentum, non solum ex sua persona, sed etiam pro portionibus Bernardini, & Michaelis de Carrascofa ipsius fratrum vtrinque coniunctorù, qui abintestato decessere, debent eas consequi vnã cum fructibus, & redditibus, † nam in iudicio petitionis hæreditatis veniunt fructus, & accessiones, etiam si bona fide sunt percepti à cohærede, *l. sed et si lege, §. vlt. cum l. sequenti, l. equis, ff. de vsur. l. non est ambiguù, l. cohæredibus, C. famil. erciscund. & l. quod de bonis, §. fructus, ff. ad l. Falcid. Bald. in l. 2. num. 1. & 2. C. de petit. hæredit. lal. in §. actionum, nu. 210. instit. de action. l. 4. tit. 14. part. 6. & ibi Gregor. Lopez glos. 2. idè in l. 8. tit. 4. part. 5. glos. 12. Montaluo d. glos. 1. Campeg. de dote, 3. part. quest. 194. Matienço in rubr. tit. 2. lib. 5. Recopil. num. 3. Monach. vbi proximè, nu. 3. & est pro eo lex peculium nascitur, ff. de peculio, quæ restitutio debet fieri per dictam Annam de Carrascofa pro se, & vti hærede dicti Ioannis de Cabrejas: qui tanquam frater maior de omnibus disposuit pro libito voluntatis, & etiam respectu aliarum portionum condemnari debent filia, & nepotes dictæ Anastasiæ de Segura.*

ARTICVLVS II.

Supposito, quod est concludenter probatum, Bernardinus de Carrascofa, & Catharina Hernandez eius prior vxor habuere ultra alios quinque filios Bernardinum iuniorem, qui postquam

R

succes-

succeserat matri decessit ab intestato, & illius pater tanquam talis, & hæres legitimus, fuit con-
 sequutus illius legitimam maternam, † eo ipso,
 42 quod transiit ad secundas nuptias cum dicta
 Anastasia de Segura remansit solummodò vsu-
 fructuarius, & debuit referuare proprietatem legi-
 timæ filijs primi matrimonij, iuxta text. in l. fæ-
 rmina, §. illud, C. de secund. nupt. l. generaliter, eod-
 dem titul. & l. 26. tit. 13. part. 5. Anton. Gabriel
 conclus. 3. de secund. nupt. num. 1. & 3. tradit Ber-
 trand. conf. 95. lib. 2. & conf. 115. vol. 3. Hieronym.
 Grattus respons. 35. num. 12. vol. 1. Mieres in tract.
 maioratum, 1. part. quest. 54. per totam, Acosta in
 cap. si pater, de testament. in 6. 3. part. verbo censend-
 um, nu. 10. Couarr. in cap. quamuis pactum, 3.
 part. §. 3. num. 1. & apud nos est lex 15. Tauri, vbi
 bene resoluit Anto. Gomez. num. 2. Velazquez
 glos. 1. num. 1. & est lex 4. titul. 1. lib. 5. Recopilat.
 vbi Matienço, & Azeued. idem comprobant, &
 resoluunt. Quod factum non fuit, imò fuit adiu-
 dicata dicta legitima filijs dictæ Anastasiæ de Se-
 gura, qui debent illam restituere cum legitimo
 interetle, fructibus, partibus, & postpartibus
 ouium, & pecorum ab anno 1572. quo decessit
 dictus Bernardinus de Carrascofca senior, vsque
 43 ad actualem restitutionem, † in quo debet confi-
 derari, quod fructus ex animalibus, ouibus, & alijs
 propriè dicuntur fœtus, lac, lana, pilus agni,
 hœdi, vituli, equuli, succuli, & similia, l. in pecudù,
 ff. de vsur. & l. usufructu legato, ff. de usufruct. Hu-
 go Donel. in tract. de fructibus, in princ. §. in pecu-
 dum, insit. de rerum diuis. Rebuff. in tract. de deci-
 mis, quest. 6. num. 28. Mantica de coniectur. vlti-
 mar. volunt. lib. 7. tit. 10. nu. 37. Ayora de partiti-
 onib. 3. part. quest. 28. num. 102. per l. item veniunt,
 §. non solum, ff. de petit. hæred.

Et in terminis fructuum ouium, & pecorum
 resoluit Paul. de Castro in l. sequitur, §. fructus, ad
 finem, ff. de vsucap. Bald. in l. ancilla, num. 3. C. de
 furtis, Pinell. in l. 2. C. de rescind. vendit. 2. part. nu.
 44 52. † & pertinent absque dubio ad dictam Quite-
 riam de Carrascofca, & ad eius filias, & confortes,
 ad quas pertinuit hæreditas dicti Bernardini
 iunioris, l. item, ff. de acquirend. rerum dominio,
 quæ ait: Item quæ ex animalibus dominio nostro sub-
 iectis nata sunt, eodem iure nostra sunt, l. 25. titul.
 28. part. 3. vbi Gregor. Lopez glos. 1. & debet
 illis restitutio fieri vna cum dictis partibus, &
 postpartibus, allegata l. & si lege, §. vltim. ff. de
 petit. hæred. dicens: Augent hæreditatem gregum,
 & pecorum partus, iuncta l. sequenti, quæ dicit:
 Quod si oues nata sunt, deinde ex his alia, ea quoque
 quasi augmentum restitui debent, l. 5. tit. 14. part. 6.
 nec possunt cohæredes vti tales præscriptionem
 opponere ad retinendum dictam hæreditatem,
 iuxta l. hæreditatem, C. in quibus casibus cessat longi
 temporis præscriptio, l. final. tit. 14. part. 6. Montal-
 uo in d. l. 8. tit. 6. lib. 3. fori, glos. 1.

Et legitima materna dicti Bernardini iunioris
 vltra quinquaginta oues, constat ex instrumento
 adiudicationis ei factæ a fol. 25. & seqq. vbi etiam
 constat remansisse pro indiuito plura bona, tam
 45 dotalia dictæ Catherinæ Fernandez, † quam me-

dietatis lucratorum constante matrimonio, quæ
 pertinere ad illam, & ad eius filios, iuxta l. 1. &
 2. tit. 9. lib. 5. Recopil. Couarr. in epitome de sponsa-
 lib. 2. part. cap. 7. §. 1. num. 5. Matienço in dict. l. 1.
 glos. 1. num. 1. & 8. & pluribus alijs, Ioan. Garcia
 in tract. de coniugali acquirentu, nu. 1. Burgos de Paz
 iunior quest. ciuili 6. nu. 3. & larius quest. 9. per to-
 tam, & idem procedit respectu bonorum, quæ
 prouenerunt ex hæreditate patris dictæ Catheri-
 næ Fernandez, qui supervixit ei, vt probatum est;
 & ita tempore quo transiit ad secundas nuptias
 dictus Bernardinus de Carrascofca vltra bona fi-
 liorum primi matrimonij, habebat ipse in pro-
 prio patrimonio vltra ducatos ter mille.

Nec obstat, quòd deluper est fundatum, te sta-
 tores voluisse leruare æqualitatem inter filios v-
 triusque matrimonij, † quia debet intelligi quo
 46 ad bona illorum, & non respectu bonorum spe-
 ctantiũ ad filios dicti primi matrimonij, & hunc
 sensum habet regula æqualitatis seruandæ inter
 filios, vt per Cæphal. conf. 28. nu. 68. tom. 1. Rode-
 ric. Xuar. conf. 5. n. 14. & seqq.

ARTICVLVS III.

Quoad bona, & hæreditatem Michaelis de
 Carrascofca, Clerici, & Fratris Martini de Cabre-
 jas, Religiosi profelsi Ordinis Diui Francisci, fi-
 liorũ dicti primi matrimonij, debuere diuidi so-
 lumnimodo inter eorum fratres vtrinque coniun-
 ctos, qui fuere non parum grauari, ex eo quòd
 fuerint diuisa illorum bona inter alios filios se-
 cundi matrimonij, cum dictus Michael decesserit
 ab intestato, & Frater Martinus professionem
 fecerit in Religione incapaci successione, † & ita
 47 omnia bona, tam paterna, quàm materna perti-
 nuere integraliter ad dictos tres filios primi ma-
 trimonij, & non ad alios secundi dictæ Anastasiæ
 de Segura, iuxta tex. in auth. de hæredibus ab inte-
 stato, §. si autem defuncto, collat. 1. vbi Bart. & Ma-
 turin. Montan. autent. cessante, C. de legitim. hære-
 dib. & authent. itaque, C. commun. de success. Tiraquel.
 de retr. actũ lignag. §. 13. glos. 2. num. 15. Guillelm.
 Onciac. lib. 2. question. Academic. quest. 72. num. 5.
 Hieronym. Gabr. conf. 15. num. 12. & 13. & conf.
 136. nu. 6. lib. 1. Matienço in l. 5. tit. 8. lib. 5. Reco-
 pilat. glos. 1. num. 6. Couarr. de successione. ab inte-
 stat. num. 7. & 10. Gregor. Lopez in l. fin. tit. 13.
 part. 6. glos. 3. & 6. & est de eo aperta decisio l. 5.
 eodem tit. & partita, ibi: E sobre todo dezimos, que
 si este que assi nuriessse ouiesse otros hermanos, que no
 le perteneciesse sino de parte de su madre, ò de su pa-
 dre, que estos, nin los hijos dellos no deuen auer heren-
 cia del finado, con los hermanos que le pertenecen de
 parte de padre, y madre, nin con los hijos dellos, si los
 padres fuessen muertos.

Et quòd decesserit ab intestato dictus Michael,
 constat ex duobus instrumentis factis inter par-
 tes aduersas, in quibus id fatentur, † quæ instru-
 48 menta inducunt euidentissimam probationem,
 Decius in cap. licet causam, notabil. 13. de proba-
 tionib. Paris. per eundem text. consil. 140. num. 64.
 cum sequentib. vol. 1. Bald. in l. quoties, in fin. C. de
 iudic. Cæphal. conf. 4. nu. 21. lib. 1. Roland. à Valle
 consil. 85. num. 39. lib. 1. & consil. 75. nu. 19. lib. 2.
 idem

idem Caphal. *consil.* 36. *num.* 28. Riminald. *in l. si vnus, §. pactus ne peteret, nam.* 236. *ff. de pactis, & in terminis instrumenti agentis de diuisione, Alexand. consil.* 152. *num.* 1. & 2. *lib.* 7.

49 † Itaut stante instrumento non sit opus disceptatione iudiciali super contentis in eo, vt resoluit Roland. à Valle *consil.* 58. *n.* 6. *lib.* 2. & *consil.* 69. *nu.* 17. *lib.* 3. Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 2. *glos.* 1. *nu.* 20. Hieronym. Grattus *respons.* 30. *nu.* 2. & *respons.* 85. *nu.* 5. *vol.* 2. Matienço *in l.* 3. *tit.* 16. *glos.* 3. & *in l.* 9. *tit.* 17. *lib.* 5. *Recopilat. glos.* 4. *nu.* 1.

50 † Et comprobatur per text. *in cap. cum olim, in fin. versic. patebat, expressè, de censib.* quem notat Anton. de Butrio, & Abbas ibi dicentes ex eo, quod instrumentum probat expressè ne dum ea, quæ verbis ipsius continentur; sed ea, quæ ex mente per consequentiam veniunt, Aldobrand. *in §. ex eadem, num.* 17. *instit. de legitima patronorum tutela, & ita cum deceaserit abintestato, non est dubium, quod eius hæreditas pertinebat ad vtrinque; coniunctos.*

Et cum partes aduertæ vsi fuerint dictis instrumentis, & ea produxerint, certum est, quod iure confessi, quæ in eis continebantur; † nam qui vtitur instrumento, confitetur esse vera omnia in eo contenta, Innocent. & alij *in cap. cum venerabilis, de exceptionib.* Ioan. Bapt. Ferret. *consil.* 80. *num.* 16. *vol.* 1.

52 † Vtteriùs, quia instrumentum producens nõ potest contra ipsum postea allegare, *gloss. in l. 1. §. editiones, ff. de edendo, verbo die, & consule, quæ reputat singularem Bald. in cap. presentium, 1. col. de testib.* Roland. à Valle *consil.* 2. *nu.* 116. *volum.* 1. Burgos de Paz *consil.* 3. *nu.* 93. *vol.* 1. Azeuedo *in l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 4. *Recopil. nu.* 50. † nam etiam si producat in partibus pro se factis, & non aliter non impedit, quin stetur instrumento contra ipsum, vt tradit Ioan. Anton. Trigon. *singul.* 116. *n.* 1. & est ei imputandum, quia produxit contra se, *cap. imputari, de sine instrum.* vbi DD.

53 † Et ita non obstat, quod ex aduerso conatum est probari, quod Michael de Carrasco interrogatus, quare non faciebat testamentum, respondit, quod volebat, quod succederent in suis bonis eius fratres vtriusque matrimonij: quia non est aliquis testis, qui deponat, nec concludat super articulo, & Licentiatius Aller, Parochus dictæ villæ, & alij testes ex aduerso producti deponunt solummodo de auditu incerto; & quod causa non faciendi testamentum, erat, vt succederent eius fratres, quod solummodo poterat intelligi de vtriusque coniunctis, & non de patruelibus;

54 † nam fratrum appellatione veniunt solum vtrinque coniuncti, vt tradit Paul. de Castro *in l. fin. num.* 6. *C. de verbor. signific.* cum dixit, quod si testator legat fundum fratribus suis, & habeat fratres vtrinque coniunctos, & alios ex parte patris tantum, censetur solum legare vtrinque coniunctis, sequitur Menoch. alios allegans *consil.* 187. *num.* 40. & *consil.* 198. *num.* 15. *lib.* 2. & *lib.* 4. *de presumption. presumpt.* 75. *nu.* 19. & in simili institutione fratrum, quod solum veniant, & hæreditatem habeant vtrinque coniuncti, sequun-

tur Corneus *num.* 9. Iaso. 26. *in dict. l. fin.* Decius *consil.* 53. & 155. *num.* 4. & *consil.* 299. *num.* 7. Alexand. *consil.* 166. *num.* 4. *lib.* 5. Socin. *consil.* 49. *nu.* 1. *lib.* 1. Paris. *consil.* 49. *num.* 18. *lib.* 2. Portius *consil.* 10. *num.* 11. Carol. Ruin. *consil.* 92. *num.* 7. *lib.* 2. & *consil.* 28. *num.* 8. *lib.* 3. Roman. *consil.* 296. *circa declarationem, nu.* 2. Angulo *in l.* 11. *glos.* 8. *nu.* 4. & 5. *in tit. de meliorationibus, Anton. Gomez. in l.* 8. *Tauri, num.* 8. vbi Tellus Fernandez *nu.* 5. Velazquez *glos.* 2. *num.* 2. Roxas *de success. abintestat. cap.* 32. *num.* 12. & *cap.* 6. *nu.* 11. & 12. Mieres *de maioratib.* 1. *part. quest.* 7. *num.* 4. *versic. dixit, qui omnes concludunt, iuxta hanc resolutionem fuisse multoties iudicatum, & dictus Tellus Fernandez asserit se obtinuisse in quadã causa opulentæ hæreditatis cuiusdam mercatoris diuitis Cordubensis, qui interrogatus, quos vellet esse eius hæredes, respondit sermone Hispano, mis hermanos, quia hæreditatem consequuti fuere soli vtrinque coniuncti † ratione maioris affectionis, & vinculi in eorum personis concurrentis, vt est de iure, l. Balista, vbi Scribentes ff. ad*

Senatus. Trebell. l. cum scimus, vbi Bart. *C. de agricol. & censit. lib.* 11. Aym. Crau. *consil.* 201. *num.* 18. Ioan. Caphal. *consil.* 168. *nu.* 7. *lib.* 2. Roland. à Valle *consil.* 37. *nu.* 18. *lib.* 2. & *consil.* 25. *nu.* 35. *lib.* 4. idẽ Aym. Crau. *consil.* 963. *n.* 17. † pro quo facit, quod statutum loquens de fratre, intelligitur de fratre carnali, & non de patruale, vt notat Bart. *in l. hæres, §. quasitum, num.* 1. *ff. de legat.* 3. Alexand. *in l.* 1. *C. de success. edict.* Decius *consil.* 679. *incip. viso eleganti consilio, num.* 5. *tom.* 2.

55 † Et quia tali ordine ab intestato erant successuri, d. *autb. cessante, C. de legit. hered.* & ita est interpretatio sumenda, quæ venientibus ab intestato sit vtilior, Bart. *in l.* 1. *§. non autem, ff. de bonor. possess. secundum tabulas, limit.* 2. & confert *l. si filius, qui patri, ibi: Praesertim, & c. ff. de vulgar. & pupil. substit.* & *in l. si sub conditione, ff. de bonor. possess. secundum tabulas, in l. de pupillo, §. seruo, in princip. ff. de noui oper. nunc.* Caphal. *consil.* 37. *num.* 43. *tom.* 1. † Maxime, quia frater patruelis est im-

56 propriè frater, vt tradit *gloss. in l. 1. verbo proprij, ff. de inoff. testam.* Tiraquel. *in l. boues, §. hoc sermone, num.* 84. *ff. de verbor. signific.* Hieronym. Grattus *lib.* 1. *respons.* 38. *num.* 2.

57 Praesertim, quia Dominicus Rodriguez, & Bartholomæus Moreno, qui super eo depoluerunt, iurarunt extra terminum, & fuerunt nulliter examinati; † idẽ iustissimè decretum est, non est illis fidem adhibendam, ex *cap. licet causam, de probat. l. si ea, C. de bis, qui accusare non possunt, l.* 34. *tit.* 16. *part.* 3. Suarez de Paz *in praxi, tom.* 1. *oëtava tempore, nu.* 46. & 112.

58 Et idem procedit respectu eorum, quæ articulauerunt, & conati sunt probare in termino repulsæ testium in secundo, tertio, quinto, & sexto, & sequentibus articulis cautelosè, & non absque malitia facta publicatione probationum prima instantiæ, producendo nulliter novos testes, † cum solummodo possent probare, quod tan-

59 gebar approbationes, vel reprobationes testium, absque mixtura aliqua tangentium causam prin-

60

cipa-

cipalem, contra l. 5. tit. 6. lib. 4. noue Recopil. quæ ait: Por euitar que no se corrompan los testigos por las partes: mandamos, que si los testigos fueren recibidos como deuen, y por quien deuen, que despues de publicados no puedan ser tomados, ni traydos otros en primera instancia, l. 17. tit. 1. lib. 2. Recopilat. & vtrobiq; Azeued. & de iure communi, & partitarum idem sancitum est in authent. at qui semel, C. de probationib. cap. intimaus, & cap. fraternitatis, de testibus, clem. 2. eodem tit. Matienço in dialog. Relatoris, 3. part. §. 4. num. 1. l. 34. tit. 16. part. 3. Paz vbi proximè, num. 133. & respexit ad idem lex 4. tit. 9. lib. 4. Recopilat. vbi Azeued. num. 4. quod maximè viget in nostro calu: quia dicta Anna de Carrascola erat fortuna multum diues, & potens in oppido Valdenicea, & conuicinis, vbi faciliter potest reperire testes, qui probarent in termino reprobationis testium, quod in primo non potnerat.

61 Maxime, quia interrogatorium solummodo fuit admissum, quatenus articuli erant pertinentes, scilicet respectu reprobationis testium, & ideo respectu aliorum conuenientium causam principalem non videtur admissum, iuxta l. ad probationem, C. de probationib. & l. si defensor, §. fin. ff. de interrogat. actio. cap. per tuas, in fine, de simonia, gloss. verbo absque rationabili, in cap. fin. de confessis, & verbo interloquuti, in cap. dilecti, de exceptionib. vbi Decius num. 4. Alexand. consil. 166. num. 7. vol. 6. l. 2. tit. 12. part. 3. lex 174. styli, & lex 4. tit. 6. lib. 4. Recop. Suarez de Paz d. octauo tempore, n. 50. dicens, quod virtute dictæ clausulæ si apparuerit postea esse aliquem articulum, aut depositionem testis, quæ non debuissent admitti, non habentur pro admisis, imo sunt ipso iure nulla ex iuribus per eum allegatis.

Quibus non obstat instrumentum approbationis in contrarium productum, quod videtur stipulatum in villa de Valdemeca coram Ioanne de Arria, tabellione illius villæ 25. Octobris 1592. nam vt ex ea apparet solummodo fuit facta inter tres hæredes, videlicet Ioannem de Cabrejas, Mariam Alphonso, & Michaelẽ de Fuentes, qui fuerat vir dictæ Quiteriæ de Carrascola, & in ea non interuenere Paulus Garcia, & Martinus Ximenez, nec eorum vxores, nec Bernardinus de Carrascola, Clericus, nec Anna de Carrascola, nec dictus Ioannes Rodriguez, nec Catharina Fernandez eius vxor, filia dictorum Michaelis, & Quiteriæ, † quæ propter matrimonium erat iam extra patriam potestatem, iuxta l. 47. Tauri, quæ est lex 8. tit. 1. lib. 5. Recopilat. vbi ordinarij, Gregor. Lopez in l. 3. tit. 15. part. 6. gloss. 6. quæst. 2. Menchac. lib. 1. de success. creat. §. 1. nu. 17. Couarr. in 4. decretal. 2. part. cap. 7. §. 1. nu. ult. Casar de Grassi. decis. 180. nu. 3.

63 † Et ad ipsam pertinere in proprietate, & possessione, à die quo fuit nupta, & recepit benedictiones nuptiales bona aduentitia legitima, & iura dictæ Catherine de Carrascola suæ matris, iuxta l. 48. Tauri, quæ est lex 9. tit. 1. lib. 5. Recopil. vt & tradit Gregor. Lopez in l. 5. tit. 17. part. 4. gloss. 5. Miercs in tract. maioratum 4. part. quæst. 1.

limit. 1. nu. 5. Mencha. vbi proximè, lib. 1. §. 4. num. 37. & de success. progressu, lib. 1. §. 1. num. 43. Spino in specul. testam. gloss. 18. principy, nu. 81. Pinel. in l. 1. C. de bon. matern. 1. part. nu. 24. & ita dictus Michael de Fuentes non potuit præiudicare ex suo facto dictæ Catherine Fernandez suæ vxori, ex regula tituli, C. ne vxor pro marito.

Et multo minus alijs filiabus, quas habebat dicta Quiteria de Carrascola, scilicet Quiteriæ iuniori, & Mariæ de Fuentes; nam licet essent sub patria potestate, erant minores, & factum sui parentis non poterat eis nocere. Primò, nam respectu Catherine Fernandez non erat iam suus legitimus administrator, l. 9. tit. 1. lib. 5. Recopilat. † Et quibus casibus pater non habet vltimifrutum, in eisdem non est legitimus administrator, Paul. Castrenl. in authent. excipitur, num. 3. & seqq. C. de bonis, quæ liber. Bald. in §. pupillus, num. 2. institut. de iustit. stipulationib. per text. in l. 1. C. de bonis matern. l. fin. §. vbi autem, C. de bonis, quæ liber. Ascan. Clem. tractat. de patria potestate, effectu 12. num. 11. Philipp. Paschal. tractat. de virib. patriæ potest. part. 1. cap. 2. nu. 83. & 84.

† Rursus, quia respectu illius, & aliarum fororum potestas, quæ à iure tribuitur parentibus in filios, & eorum bona, solummodo est quoad illis proficua, & vtilia, vt per Bald. in d. l. 1. n. 15. C. de bon. matern. Anton. Gamma decis. Portugalia 234. nu. 1. nam filiorum iuribus non potest præiudicare, ex l. 1. & l. cum oportet, C. de bonis, quæ liberis, l. 24. tit. 13. part. 5. vbi Gregor. Lopez gloss. 5. verbo en ninguna manera.

† Nam parris factum non debet obesse filijs, l. adoptiuum, §. patronum, ff. de in ius vocando, Menoch. lib. 4. præsumptio. 38. num. 13. & comprobatur ex traditis per Bald. in tit. de succession. feud. §. hoc quoque, num. 4. in vrbibus feudorum, vbi dicit, non debere concedi patri, vt filium fraudet, argumento l. final. ff. si quid in fraudem patroni, Hieronym. Grattus respons. 2. num. 3. & 4. lib. 1. † nec pater facere deteriorem suæ filiæ conditionem, l. cum à socero, vbi Bald. num. 4. C. de iure dotium, nec aliquo modo in maternis grauare bonis, l. cohæredi, §. cum filia, versic. nec fideicommiss. ff. de vulgar. & pupillar. substit. Paul. Castrenl. consil. 26. num. 22. volum. 3. † quia paternum officium est tueri, & non dissipare res filiorum, vt tradit AzO in summa, C. de bonis, quæ liber. & C. de bonis maternis, Bald. in l. 2. num. 13. C. de his, qui accusare non possunt, Parisius consil. 257. num. 21. & consil. 109. num. 7. part. 4. Aymon consil. 74. num. 1. Anton. Trigon. singul. 22. num. 3. Capic. decis. 56. num. 4. & decis. 73. num. 10. Ascan. Clement. vbi supra, dicit. effectu 12. nu. 2. quia aliàs non esset legitimus, sed illegitimus administrator.

Cum quibus concurrat aliud efficax fundamentum, quia in dicta scriptura approbationis diuisionis dicitur, quod approbatur diuisio, quia facta secundum ius, quæ causa quam sit falsa, & erronea, satis constat, & superius adductis, † & per consequens vitiat actum, l. si diuortio, iuncta gloss. penult. vbi verbo cuilibet, l. penult. §. mulier,

mulier, ff. solut. matrim. Alexand. consil. 22. viso titulo, num. 3. & 4. vol. 1.

- 70 *† Quo errore mediante non potest dici, consentium interuenisse, l. si per errorem, ff. de iurisd. omnium iudicum, l. 1. ff. de condi. et. indeb. & l. quisquis, C. de rescind. vendit. Ioan. Cæphal. consil. 220. incip. proponitur, num. 29. tom. 2. l. ad probationem, C. locati, Alciat. respons. 57. num. 9. lib. 5. Roland. à Valle consil. 13. num. 22. lib. 1. Burgos de Paz consil. 19. nu. 16. † imò nec approbasse, nec ratificasse dictam diuisionem, iuxta text. in l. non fatetur, ff. de confess. & l. cum falsa, C. de iuris, & facti ignorant. Alciat. respons. 29. num. 20. volum. 8. & ex h. mater, ff. de rei vendicat. resoluit Burgos de Paz consil. 25. num. 67.*

- Et eadem ratione debent reparari errores, & 72 grauamina dictæ diuisionis; † nam diuisio erronea non officit diuidenti, *l. si post diuisionem 4. vbi Bald. in princip. C. de iuris, & facti ignorant. imò retractatur docto de errore, l. si soror 8. vbi Decius num. 3. C. de collationibus, allegata l. maioribus, C. communia utriusque iudicij, Alexand. consil. 168. ponderatis, num. 1. & 2. lib. 5. Decius consil. 266. num. 1. tom. 1. & 525. visis bis, num. 6. tom. 2. Marc. Anton. Eugen. consil. 62. num. 7. volum. 1. Ioan. Gutierrez. de iurament. confirmat. 3. part. cap. 7. num. 1. & 15.*

- Maximè, quia vti probatum est, error fuit maximus, cum inter filios dictæ Anastasiæ de Segura fuerit diuisa hæreditas, quæ pertinebat ad dictam Quiteriam de Carratcola, & eius filias, & Ioanne de Cabrejas, & Mariam Alphonsum; & idèd quamuis fuisset facta cum eis, non poterat nocere, † quia diuisio facta cum aliquo per errorem de re sua, non valet non obitante cursu temporis, iuramento, & laudo extraiudiciali; dicta *l. post diuisionem, Socin. consil. 25. num. 12. versic. non obstat quartum, vol. 4. Menoch. consil. 91. vol. 1. Socin. iun. consil. 48. nu. 43. & 44. vol. 1. Caualc. alios allegans decis. 27. Finizan. m. 14. 1. part.*
- 73 *† quia nemo errans rem suam amittit, l. si Procurator 35. ff. de acquir. rerum domin.*

- Et ita non perijsse antea refectionem dictorum grauaminum, & errorum, non eis nocet, tunc † quia filius tacendo, vel non, quando pater alienat, vel non benè administrat, non præiudicat sibi temporis lapsu non obitante, *l. 1. in fine, iuncta authent. nisi tricennale, C. de bonis matern. Ioan. Igneus in l. 3. §. eleganter, num. 166. ff. ad Senatufcons. Syllanian. † Et quia cum fuerint impedita propter minorem ætatem, & subiectionem patriæ potestatis, & postquam fuere nuptæ, non potuit eis tempus currere, dicta l. 1. C. de bonis matern. & in l. 1. in fine, C. de annali except. & ibi Doctores in l. in rebus, C. de iure dotium, Burgos de Paz consil. 37. num. 10. cap. quia diuersitate, de concess. præbend. Pinell. in dict. authent. nisi tricennale, num. 42. Matienço in l. 14. titul. 4. lib. 3. Recopilat. glos. 1. nu. 51. † & in terminis eorum, qui habent iuris impedimenta, vt sunt minor, mulier, & fillus familias, tradit idem in l. 8. tit. 11. glos. 9. num. 1. & 2. d. lib. 5. Recopil. Roland. à Valle consil. 79. nu. 15. lib. 1.*

Tom. 2.

Præsertim, quia sicut non posset eis nocere alienatio, ita nec mala administratio facta in dicta diuisione, † cum & bonorum communium diuisio alienationis sit species, *l. 1. C. communia utriusque iudicij, Carol. Ruin. consil. 105. nu. 9. lib. 5. Simoncell. in tract. de decretis, lib. 2. tit. 4. Bald. in l. generaliter, vers. extra quæro, C. de secund. nupt. Barbat. consil. 14. num. 7. lib. 4. l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verbor. oblig. Anania in disput. de alienat. feudi, §. ad partem negatiuam, nu. 27. Cæphal. consil. 3. num. 98. & consil. 63. num. 9. Menoch. lib. 3. præsumpt. 61. num. 1. † dicens ex eo, minorem sine decreto non posse de diuisione agere, *l. non solum, C. de prædij minorum, & notatur in §. pupillus, insit. de inutil. stipul. & in l. etiam, in princ. ff. de minor. Anton. Ganua decis. 242. nu. 6.**

In quorum consequentiam non obstat dicere, quòd in approbatione interuenit decretum cuiusdam Alcaldi Illiterati de Val de Meca; nam fuit absque cognitione causæ, & consilio Assessoris ad solam simplicem assertionem dictorum Ioannis de Cabrejas, Michaelis de Fuentes, & Maria Alphonso; dicentium se fecisse diuisionem iuridicè; cum ita non foret, sed falsa, & erronea dicta assertio; † nam approbatio diuisionis factæ à Iudice sine causæ cognitione nõ impedit, quin posset contra ipsam veniri, & peti, quòd reparentur errores, & grauamina, iuxta *l. 1. C. de errore calculi, & l. 14. titul. 18. part. 3. lasso in §. quadam, num. 82. institut. de actionib. Padilla in l. error. n. 43. C. de iuris, & facti ignor. siue sit eo, quòd diuisio fuerit perperam facta, vt in dict. l. maioribus, C. de commun. utriusque iudicij, l. cum putarem, ff. famil. erciscund. cum alijs, quæ in proprijs terminis resoluit Ayora de partitionibus, 3. part. quest. 7. num. 16. Decius consil. 349. visis allegationibus, num. 5. & 6. tom. 2.*

† Et quia approbatio facta ex dicta falsa causa, & assertionem est etiam nulla ipso iure, vt in simili benè comprobat Barbatia consil. 38. incip. omnipotentem, nu. 25. vol. 4. Aymon Crauet. consil. 134. nu. 50. dicens, quòd falsa causa vitiat etiam sententiã Principis, ex clem. pastoralis, vbi Cardin. & Ioan. de Imola de re iudic.

† Pro quo in proprijs terminis facit Paul. de Castro referens se ita contulisse in l. final. §. idem questum, num. 2. ff. de condi. et. indeb. quòd diuisio, quæ fuit facta inter fratres æqualiter de bonis paternis, & maternis, eo prætextu, quòd bona essent communia inter eos, si postea apparet de errore, quia vnus esset frater ex vno latere tantum, diuisio debet retractari, non obstante, quòd ad inuicem promississent dicti fratres obseruare dictam diuisionem, & nullo modo contrauenire, sequitur Decius consil. 351. incipient. in casu proposito, nu. 4. & consil. 575. in causa, quæ Mantua, num. 30. tom. 2.

Præsertim quia post factam dictam scripturam fuere facta folia diuisionum, in quibus fuit declaratum remanere pro ingliuiso plura bona, vt constat folio 52. in vnione facta per Ioannem de Cabrejas, & Paulum Garcia 28. Octobris 1592. super diuisione hæreditamentorum fontis

R 3

Serrè,

- Serræ, quòd fecere absque aliorū mandato, quibus non potuit præiudicare factum illorū, † quia factum vnius alteri non debet obesse, vt ait Alexand. *cons.* 206. *incip. viso themate, nu.* 15. *vol.* 2. *l. pater familias testamento, ff. de heredib. instit.* Ioan. Caphal. *cons.* 243. *nu.* 12. *l. seruus furiosi, ff. de manumiss. l. ab agnato, ff. de curatore furiosi, & l. fin. ff. qui, & à quibus, & in toto tit. C. ne filius pro patre, Aymon Craueta *cons.* 6. *num.* 68. dicens, quod factum vnius, non debet alteri nocere, mandato nõ probato, quod non probatur, † cum non sit productum in hac causa, nec præsumatur tanquam res in facto consilens, argumento *l. in bello, §. facta, ff. de captiu. & postlumin. reuers.* Roland. à Valle *consil.* 32. *num.* 13. *vol.* 3. & in terminis proprijs mandati ita tenet Alexand. *consil.* 1. *num.* 19. *volum.* 4. Parisius *consil.* 47. *num.* 38. *volum.* 1. allegans Bald. & alios in *l. 2. C. si ex falsis instrumentis*, decisio Genue 92. *nu.* 6.*

Et respectu legitimæ Fratris Martini de Cabrejas, tempore quo ingressurus erat Religionem Sancti Francisci in Conuentu Conchensi sub die 24. Octobris 1574. quo tempore iam decesterat dicti Bernardinus de Carrascosa, & Catharina Fernandez eius prima vxor, & in eo instituit hæredes omnes eius fratres vtriusque matrimonij, inter quos erant dicta Quiteria de Carrascosa, † ad quam ex eo pertinebat sua portio hæreditaria in proprietate, iuxta *l. quauis, & l. finalem, C. de edicto Diuo Adriani tollend. l. 2. tit.* 14. *part.* 6. vbi latè Gregor. Lopez *glos.* 1. & 7. Roderic. X Suarez in *l. post rem iudicatam, casu, seu notabil.* 4. *l. 3. titul.* 13. *lib.* 4. *Recopil. l. cum hæredes, ff. de acquirend. possess.* cum latè adductis per Parlador *lib.* 2. *rerum quotidian. cap.* 5. *num.* 1. & seqq. & in hærede ex parte, Ant. Gomez. in *l. 45. Tauri, nu.* 136. quæ etiam erat pro indiuiso cum reliquis bonis, vt constat ex clausula dicti testamenti in contrarium producta, & ita debebat augeri ad beneficium omnium hæredum, vt supra fundatum est, & per consequens pertinebat sua portio ad prædictam Quiteriam de Carrascosa, & eius filias, ideoq; omnia prædicta grauamina debent eis relarciri, condemnando partes aduersas. Et ita de iure censeo. Saluo, &c.

SVM MARIVM.

- 1 Possessor Capellania non potest ea priuari, nisi via iuris.
- 2 Spoliatio Capellania competit remedium recuperanda.
- 3 Spoliatus est ante omnia restituendus.
- 4 Capellania pro celebratione Missarum instituta est annexa rei spirituali.
- 5 Religiosus qua adheret, religiosa sunt.
- 6 Connexi, & principalis est idem iudicium.
- 7 Connexa indicantur vnum, & idem.
- 8 Laicus non cognoscit de causa Clerici principaliter, nec incidenter.
- 9 Intellectus cap. si Iudex laicus de sentent excommunic. *lib.* 6.
- 10 Iudex secularis non cognoscit de re spirituali,

- etiam per viam exceptionis.
- 11 Persona si sit exempta à iurisdictione seculari, si & res accessoria ibi.
  - 12 Iudex laicus an possit cognoscere in iudicio possessorio contra Clericum.
  - 13 Capellania an dicatur, quæ non est erecta in titulum Beneficij.
  - 14 Testator facere non potest, quòd Clericus conueniatur coram Iudice seculari.
  - 15 Leges ne in suo testamento locum habeant, nemo cauere potest.
  - 16 Testatoris dispositio circa iurisdictionalia, nil valet.
  - 17 Priuatorum voluntas non tribuit, nec adimit iurisdictionem.
  - 18 Ecclesiasticus Iudex competens est ad declarandum, si causa est Ecclesiastica, & spiritualis, vel profana.
  - 19 Ecclesiasticus Iudex cognoscit de causa possessoria rei spiritualis, vel quasi.
  - 20 Iudex competens prohibet, ne sui subditi litigent coram alio.
  - 21 Iudex Ecclesiasticus inbibet seculari, ne procedat in causa Ecclesiastica.
  - 22 Episcopi approbatio requiritur ad validitatem dispositionis, quòd Ordinarius non se intromittat in Capellania.
  - 23 Ordinarius Ecclesiasticus potest se intromittere in Capellanis.
  - 24 Fundator potest apponere conditiones canonibus non contrarias.
  - 25 Pacta contra substantiam actus reijciuntur.
  - 26 Iniquum est, & instar sacrilegij, vt quæ pro salute animarum aliquis reliquit, in alium vsum transferantur.
  - 27 Pietatis causa, & priuilegij persona cognoscit Iudex Ecclesiasticus, non obstantè prohibitione testatoris.
  - 28 Capellania amotio non debet pendere ab instabilitate femina.
  - 29 Status Ecclesia non est mutandus ad nobilitatem laicorum, & *num.* 48.
  - 30 Officialis factus ad beneplacitum, censetur perpetuus.
  - 31 Argumentum de Officiali perpetuo ad Officialem ad beneplacitum valet.
  - 32 Officia semel concessa non possunt tolli sine causa, & *num.* 34.
  - 33 Officialis etiam ad libitum creatus non remouetur sine causa.
  - 35 Vicarius, & Officialis Episcopi remoueri potest.
  - 36 Omnis res per quasunque causas nascitur, per easdem dissoluitur.
  - 37 Episcopus reuocat Vicarium, etiam si iurasset non reuocare.
  - 38 Vicarius nõ potest remoueri sine causa legitima.
  - 39 Præfetus urbis non remouet Locumtenentem sine causa.
  - 40 Verba, ad arbitrium, & voluntatem relata, intelligi debent, & regulari arbitrio boni viri.
  - 41 Verba ampla, & absoluta intelliguntur, ne quid turpe, illicitum, aut à iure prohibitum fiat.
  - 42 Doctores permittentes patrono amouere Capellanos,

- nos, intelliguntur quando Episcopus hanc facultati consensit in limine fundationis, & n. 43.
- 44 *Causatum deficit, deficiente causa causante.*
- 45 *Cessante causa cessat effectus, si res est in fieri.*
- 46 *Præsupposito destructo, corruunt reliqua.*
- 47 *Præsupposito statuti cessante, cessat statutum.*
- 49 *Conditio impeditiva libertatis reycitur.*
- 50 *Capellaniæ regulariter potest deserui per substitutum.*
- 51 *Testator præsumitur magis diligere cognatos, quam extraneos.*
- 52 *Coniunguis suis quilibet, censetur prospexisse.*
- 53 *Testator quod verisimiliter prouidisset, si de eo cogitasset, habetur pro expresso.*
- 54 *Ordinarius Ecclesiasticus cognoscit de reductione onerum, & Missarum Capellaniæ, & n. 55.*
- 56 *Intellectus cap. nos quidem de testamentis.*
- 57 *Concilium Tridentinum Episcopis quid concedat tanquam delegatis Apostolicæ Sedis in reducendis oneribus, aut commutandis vltimis voluntatibus.*
- 58 *Onus impositum habita ratione ad redditus diminitur, illis diminutis.*
- 59 *Inclusio vnius casus, est exclusio alterius.*
- 60 *Exceptio firmas regulam in non exceptis.*

P R O

Licentiatu Didaco de Salinas Clerico Presbytero Capellano vnius ex Capellanijs institutis per Ioannem Vello de Acuña.

C V M

Donna Agnete Lasso de Hermosa Patrona dictarum Capellaniarum.

A R G V M E N T V M.

¶ Patronus non potest amouere sine citatione, & causæ cognitione Capellanum consanguineum Testatoris, seu Fundatoris legitimè presentatum, & quæ remedia illi competant, vt manuteneatur in possessione, & qualè iurisdictionem in hoc casu habeat Iudex Ecclesiasticus, non obstante dispositione, quod non se intromittat in Capellanijs.

C O N S I L I V M C X X X.

V M dictus Licentiatu Dida-
cus de Salinas tanquam cō-
sanguineus dicti fundatoris
existeret in possessione dictæ
Capellaniæ, ad quam fue-
rat præsentatus, non potuit
amoueri per dictam Patro-
nam, etiam iuuando se au-

thoritate Iudicis laici, ad Ecclesiasticumque per-
tinet illum tueri, & manuteneere in sua possessione,
ex seqq.

¶ Primo, quia cum esset in possessione non
potuit ipse Patronam amouere, aut possessione

priuare, nisi esset citatus, & per decretum Iudi-
cis competentis, l. defensionis facultas, C. de iure
fisci, lib. 10. l. fin. vbi glōf. verbo copia, C. de bonis
vacant. eodem libro, Aluar. Valalc. consult. 78. nu.
2. l. si pacto, vbi Iaf. not. 5. C. de pact. Boss. tit. de
princ. num. 295. † alijs competit ei remedium
recuperandæ possessionis, cap. licet Episcopus de
prabend. lib. 6. & c. ex liberis de restit. spol. vbi DD.
& in l. 1. §. qui à me, ff. de vi, & vi arm. & in l. me-
minerint, C. vnde vi, cum late adductis per Tiraq.
in l. si vnquam, verbo reuertatur, n. 337. C. de re-
uoc. donat. Ant. Gabr. concl. 1. de citat. & Burg. de
Paz conf. 25. n. 4. † ex regula generali, quod spo-
liatus est ante omnia restituendus, l. si quis ad se
fundum, C. ad l. Iuliam de vi publ. cap. in literis de
restit. spoliat. l. colonus, & l. cum fundum, ff. de vi, &
vi arm. Ripa in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de
acquir. possess. cap. de redintegrada, 3. q. 2. Anton. de
Butr. in cap. cum ad sedem, §. nuper, n. 14. post med.
de restit. spoliator. Menoch. de recuper. possess. re-
med. 15. n. 13. & seqq. Anton. Gabr. concl. 1. & alijs
de restit. spoliator. vsque ad numinum, Ioseph. Lu-
douic. decif. Perusina 61. n. 1. par. 2. Valalc. consult.
79. n. 11.

† Præsertim cum ageretur de re saltim anne-
xa spiritali, prout est dicta Capellania instituta
pro celebratione Missarum, & piorum operum,
Rebuff. in praxi benefic. rubr. quare sint institu-
ta Beneficia, num. 10. super qua non poterat se
intromittere Iudex secularis, nec capere infor-
mationem, si dictus Licentiatu Salinas reside-
bat, vel non, aut seruitio Capellaniæ deficiebat,
argum. cap. quanto de iudic. † nam quæ Religio-
sis adhærent, Religiosa sunt, l. que Religiosis, ff.
de rei vend. Gregor. Lopez in l. 19. tit. 10. par. 1.
glōf. 3. & in l. 2. tit. 12. par. 7. glōf. 6. post medium,
nam ex tali cohærentia sumit naturam rei spiri-
tualis, & Ecclesiasticæ, cap. super eo de Paroch. l. in
modicis 24. ff. de contrab. empt. † quia eius, quod
habet annexionem, aut connexitatem, iudicatur
prout de principali, secundum Bald. in l. quid ergo,
§. sufficit, ff. de contrar. tutel. actio. Ioan. de Imol.
conf. 139. incip. præfatus, & Innoc. in cap. cum
dilectus, vers. quibus de arbitris, Felin. in cap. li-
teris, num. 1. vers. secundo facit regula, col. vltima,
& num. 18. de rescript. & in cap. translato in princ.
num. 6. de constitut. Florian. de Sancto Petro in
l. cum ex pluribus, num. 8. ff. de quibus rebus ad
eundem Iudicem eatur, Paul. Castrens. conf. 12.
num. 14. vol. 3. † quia habentia connexitatem lu-
dicantur vnum, & idem, l. eum actum, ff. de ne-
got. gest. l. cum eiusdem, ff. de adilit. edict. idem Flo-
rian. in l. in hoc iudicio, n. 8. ff. famil. ercisc. & Ita so-
lùm potuit super eo conueniri coram Iudice Ec-
clesiastico Licentiatu Salinas, & non coram sæ-
culari, prout intentauit dicta D. Agnes, † nam
Iudex laicus nõ potest cognoscere de causâ, quæ
tangit Clericum principaliter, neque incidenter,
vt tradit Abbas in cap. si diligenti, col. penult. n. 31.
de foro compet. Roland. à Valle conf. 12. prima ete-
nim, n. 38. vol. 2. cap. Clerici de iudic. & cap. quod
Clericus de foro compet. & per Menoch. lib. 2. de ar-
bitr. casu 430. † pro quo facit text. in cap. si Iudex
lai-

laicus de sentent. excomm. lib. 6. vbi patet, quòd licet alias Iudex, qui potestatem non habet in principali causa, possit incidenter cognoscere, an sit Iudex, cap. super literis de rescript. hoc non habet locum in Iudice seculari aduersus Clericum, d. cap. si Iudex, quia videtur agi de re spirituali,
 10 † de qua non potest secularis cognoscere etiam per viam exceptionis, vt post Dominicum tradit Roland. à Valle vbi proxime, n. 39. & seqq.

Quod magis sine difficultate procedit in hoc casu, in quo possidente Capellaniam dicto Licentiatò Salinas, voluere ipsum illa spoliare; † nam quando persona est exēpta à seculari iurisdictione, per consequens res, quæ personæ est accessoria, exempta esse debet, argumento l. ultima, C. de censib. & eorum, quæ scribunt Innoc. in cap. ult. de vita, & honest. Cleric. & Archid. in cap. 1. de Cleric. coniug. lib. 6. probat aperte text. in cap. ultima. de iudic. vbi secundum lecturam communem, & sensum probatur, quòd vbi sunt connexa causa possessionis, & proprietatis, si possessionis causa ventilata fuerat coram Iudice seculari, quando actor erat Clericus, non ex eo posset tractari quando esset reus, vt doctè aduertit Menoch. de retinend. possess. remed. 3. num. 352. & cum ageretur per dictum Licentiatum Salinas super manutentione in dicta Capellania, solus Iudex Ecclesiasticus erat competens; † nam Iudex laicus non est competens de causa inter laicum, & Clericū, agitata super possessorio adipiscendæ, retinendæ, vel recuperandæ, vt tradit Affl. in consl. Regni Neap. constit. de burgensaticis, nu. 9. vers. nota primò, & ex cap. si quis Clericus de for. compet. idē Affl. decis. 85. post quem, & Guid. Papæ consl. 149. ita resoluit Roland. à Valle consl. 23. in causa presentis, n. 17 lib. 2.

Neque obstabit dicere, quòd dictus Ioannes Vello de Acuña in suo testamento disposuit, quòd super dictis Capellanijs, & amouendis Clericis Capellanis habet cognoscere eius vxor rāquam Patrona, vel Iudex secularis, & † quòd efficere potuit, quia non erant erectæ in titulum Beneficij, ex adductis per Ioan. Petr. Moneta de comun. ultim. volunt. cap. 10. n. 476. & seqq. Perez de Lara de Capellanijs lib. 2. cap. 1. n. 7. & 10. nā esset velle absonum quid, vel absurdum, quòd Clericus conueniri posset coram Iudice seculari, † quod testator efficere nequit, vt eleganter resoluit Bald. in l. 2. num. 4. C. vt in possess. legator. Decius consl. 150. num. 4. Ripa in l. nemo potest, num. 18. ff. de legat. 1. vbi Ioan. Gutierrez. in repet. num. 105. esset enim contra sanctiones iuris, auctent. statuimus, C. de Episc. & Cleric. cap. 2. de iudic. † & nemo cauere potest, ne leges in suo testamento locum habeant, d. l. nemo potest 58. ff. de legat. 1. l. 32. tit. 9. par. 6. † & testatoris ordinario circa iurisdictionalia nil ultra valet, quam contrahentium pactio, l. qua de legato 48. ff. de legat. 1.
 17 † quia priuatorum voluntas nec dat, nec adimit iurisdictionem, l. priuatorum 3. C. de iurisd. omn. iudic. Bart. in d. l. nemo potest, num. 13. & Bolognet. ibi, in repet. nu. 157. Peregrin. de fideis. art. 11. num. 111.

Et sufficit, Ordinarium Conchensem declarasse, quòd dicta causa tam respectu rei, quam personæ erat Ecclesiastica, vt nullus Iudex secularis inferior possit se de illa intromittere, † quia 18 Iudex Ecclesiasticus est competens ad cognoscendum, an causa sit Ecclesiastica, & spiritualis, vel prophana, & secularis, & declaratione facta, remanet penes Iudicem competētem, vt per Felin. in cap. si Clericus laicum, num. 3. & 4. de foro compet. Decius in cap. ad Audientiam, nu. 3. de appell. Ferdinand. Vasq. lib. 3. §. 22. nu. 69. limit. 17. Lancellott. de attent. 2. par. cap. 90. quest. 3. num. 79. Caualecan. decis. Finizan. 2. num. 38. par. 2. & foret iniuriā facere Ecclesiastico Iudici velle Donnam Agnetem suam intentionem fauore autoritate Iudicis laici, ideoque legitimo iure potuit Ecclesiasticus aduersus eam procedere, vt ante omnia reintegraret Licentiatum Salinas in sua possessione, & si quid aduersus eum prætenderet, compareret coram ipso, offerens illi ministrare iustitiam; † nam Iudex Ecclesiasticus cognoscit de causa possessoria cuiuscunque rei spiritualis, vel quasi spiritualis, etiam si nihil proprietatis annexum habeat, secundum Anton. de Butrio in cap. fin. de iudic. & relatos per Ioannes Daiman. in proem. pragmatica sanctionis, §. postremo, Berroius in rubr. de iudic. num. 51. Couarr. in pract. cap. 33. num. 1. Suarez de Paz in praxi, tom. 2. prelus. 2. num. 15. † & quia bene potest Iudex alias 20 competens pro suo interesse prohibere, quòd partes non litigent coram alio Tribunali, vt voluit Ioan. Faber in l. 1. ante finem, C. de offic. Praefect. Urb. per text. in cap. transmissa de for. compet. Paris de Puteo in tract. syndic. tit. de excessibus, Baron. cap. ult. in princ. Gaill. lib. 1. de pace publ. cap. 12. num. 15. Anton. Capic. decis. 9. Capiblanco super pragmat. Regni Neap. 8. de Baronib. par. 1. num. 119. Maltrill. lib. 4. de Magistrat. cap. 16. nu. 61. Boer. decis. 114. num. 2. † qui infert ex eo, quòd Iudex Ecclesiasticus potest inhibere seculari, ne se intromittat in causis rerum Ecclesiasticarum, argumento l. haeres in fundo, ff. de usufruct. legat. & voluit Bald. in proem. lib. 2. decretalium, vers. item Episcopi; pro quo est text. in cap. seculares de foro compet. in 6.

Neque etiam obstabit dicere, quòd dictus Ioannes Vello fundator, prohibuit, & disposuit, quòd Ordinarius Ecclesiasticus nō se intromitteret in dictis Capellanijs, aut cognitione super eis, † nā 22 supposito, quòd Episcopus tempore foundationis non præstitit assensum dictæ dispositioni, vt ad validitatem illius præcisè requirebatur, ex Lambertino tract. de iure patronat. lib. 1. par. 1. quest. 9. artis. 1. in 3. conclus. & latius art. 2. ferè per totum, Ioan. Petr. Moneta de commut. ultim. volunt. cap. 10. num. 230. pag. 1304. & antea nu. 39. pag. 1214. Hieronym. Gonçal. ad reg. 8. Cancell. glos. 5. n. 47. & seqq. & nu. 102. & glos. 15. nu. 130. & 131. Gutierrez. consl. 1. & 2. num. 1. Concil. Trident. sess. 22. cap. 4. de reform. & sess. 25. cap. 5. 9. & 16. non potuit aliquem effectum operari, quamuis addiderit, quòd si se intromitteret, cōuerteretur bona in alia opera prophana, vel pia, † nam

23 † nām adhuc Ordinarius potest se intromittere, iuxta *cap. unicuique de consecrat. dist. 1. cap. inter dilectos*, vbi notatur de donationib. *cap. requisisti*, & *cap. tua nobis de testamēt. Bart. in l. quoties, §. final. ff. de administrat. tutor. n. 1.* vbi Additio, *Barbat. cons. 23. vol. 1. Innoc. in cap. in Lateranensi, circa finem, de præbēd. Abb. in d. cap. requisisti, n. 22.* ex *cap. cum dilectus, cum ibi notatis de consuetud. idem Abb. in cap. nobis 25. n. 5. de iure patronat. Felin. in cap. cum venerabilis, n. 33. de exceptionib. allegans pro eo text. in cap. sic quidam 10. q. 1. idem Felin. in tract. quando litera Apostolica noceant patronis Ecclesiarum, circa ampliationem primam, & in cap. cum accessissent, n. 19. vers. primo dummodo, optima decisio Rotæ 10. incip. factum tale est, de testam. in antiq. n. 1. & 3. Paul. Castr. cons. 359. primo est, n. 1. lib. 1. qui loquitur pulchrè, Rocch. de Curte in tract. de iure patronat. verbo pro eo, quod, q. 12. n. 25. Lambertin. eod. tract. 1. par. 9. q. principali, lib. 1. col. 6. n. 40. vers. amplia istam questionem, Couarr. in 4. decret. 2. par. cap. 3. §. 1. num. 10. & in cap. tua nobis, n. 8. de testament. Menchac. de success. creat. §. 7. num. 15. & seqq. vbi testatur, in omnibus supradictis esse communem hanc opinionem, vt minimè possit testator facere, latè Franc. Ripa in allegata l. nemo potest, ff. de legat. 1. num. 127. vbi Ioan. Gutierr. num. 449. & duob. seqq. pro quibus est ratio generalis dict. l. nemo potest in suo testamēto cauere, ne leges in eo locum habeant, *cap. tua de testament. Bart. in l. quoties, §. si duo, n. 2. opposit. 2. ff. de hered. instit. & in l. omnes populi, n. 61. ff. de iustit. & iure, & l. 32. tit. 9. par. 6. optimè Plato dialog. 10. de legib. † & licet fundator possit in limine foundationis grauamina ponere, & pacta, arg. l. in traditionibus, C. de pact. attamen si talia pacta Canonicis Institutionibus obuiant, & contrariantur, reijci debent, c. requisisti, & cap. tua nos, & vtrouque DD. de testament. Legiltæ in l. quotiens, §. constat, vbi Batt. n. 1. & Iacob. de Aretio ff. de administr. tutor. Decisio Rotæ 7. rubr. de testament. in antiq. Hugo Cell. cons. 91.**

25 n. 5. Gutierr. cons. 1. & 2. n. 1. † nām pacta contra substantiam actus reijciuntur, l. cum precario, ff. de precario, l. obligatio numerum ferè, §. placet, ff. de actionib. & obligat. l. rogasti, §. si tibi, ff. si certum petatur, l. si tibi decem in princ. ff. de pact. l. si peculium, §. 1. ff. de peculio legato, & l. 1. §. 1. ff. si usus fruct. petatur, cap. super eo, vbi DD. de condit. oppos. Hugo Cellus vbi proxime, n. 4. nec potest dicta patrona conuertere in alios vsus redditus relictos pro huiusmodi Capellanijs, & pijs memorijs: † quia iniquum est, & instar sacrilegij, vt quæ pro salute, & requie animarum suarum vnusquisque venerabili Ecclesiæ pauperum causa contulerit, aut reliquerit ab his, quos maximè conseruare conuenerat, in alium transferantur, *cap. benè quidem circa medium, vers. sancta Synodus, dist. 96. Rebuff. q. 5. de decim. n. 33. M. Ant. Marfill. de Ecclesiast. reddit. orig. 3. p. cap. 23. n. 34. facit l. placet, C. de sacros. Eccles. cap. semel Deo de regul. iur. in 6.*

Et ita cum Episcopus non approbauerit dictā conditionem, quando fuit appolita, potuit benè illius Vicarius generalis cognoscere ad reparan-

dum spoliū, quod dicta D. Agnes voluit facere contra dictum Licentiatum Salinas, † quia ratione pietatis causa, & priuilegij personæ ad eū spectabat cognitio, non obstante quauis prohibitione fundatoris, ex *d. cap. tua, Couarr. in cap. 3. n. 5. & in cap. si heredes, nu. 1. & 4. de testament. Sarmiento lib. 1. selectarum, cap. 11. nu. 13. Paz in praxi, 2. tom. pralud. 2. n. 44. bonus text. in cap. praterè de iure patronat. Paul. Castrenf. cons. 358. n. 1. par. 1.*

Nām ex contrario plura sequerentur inconuenientia, præsertim quod amotio Capellani vni absque causa penderet † ab instabilitate mulieris Patronæ, argum. *cap. forus, circa finem, de verbor. signif. l. filia, C. de inoffic. testam. & l. reprehendenda, C. de instit. & substit. Bouer. in §. testes autem, nos ab. 1. instit. de testament. cum alijs adductis per Io. de Neuz. lib. 1. Sylua nuptial. n. 18. Roland. à Valle cons. 7. n. 12. vol. 1. Bald. in l. filio, nu. 3. C. de inoffic. testam. iuxta illud Virgil. lib. 4. varium, & mutabile semper fœmina, & Terentij in Hecyra: Itidem mulieres sunt, vt pueri leui sententia, quod scitè Baptista Mantuanus Ecloga 4. significauit dicens: Fœmina caciaco (res mira) similima v̄to est, qui trahit expellens mendaci nubila flatu; † & confirmat ratio text. in c. 1. distinct. 10. quod ad mobilitatem laicorū non est mutandus status Ecclesiæ, Ioan. Andr. num. 3. in quest. 32. super regula in re communi, de regul. iur. in 6. Seneca lib. 1. de remedijs fortuitorum circa finem, nihil tam inobile, quàm fœminarum voluntas, nihil tam vagum.*

Quibus non obstat, quod Institutor concesserit Patronæ facultatem amouendi Capellanos, quia nec in hoc adest Ordinarij approbatio in limine foundationis, inò nec ex post facto, ideoq; non potest illa vti propria autoritate, & absque causa legitima, taliterque declarata per Iudicem Ecclesiasticum, aliàs ipse poterit Capellanum de facto amotum in suam reintegrare possessionē. † Pro quo facit, quod Officialis ad beneplacitum creatus censetur perpetuus, & de eo idem, quod de perpetuo iudicandum est, qui de iure remoueri non potest, argum. text. in l. iurisperitos in princip. ff. de excusat. tutor. vbi Bald. & Bolognin. Bart. in l. de pupillo, §. si quis ipsi pratori, ff. de noui oper. nunciat. num. 2. vers. quero, gloss. in clem. 2. verbo per electionem de rescript. D. Anton. de Padilla in l. cum quis, nm. 34. C. de iuris, & facti ignor. Burgos de Paz cons. 21. num. 6. Ioan. Gutierr. lib. 2. practicar. quest. quest. 11. num. 2. Redin. de Maies. Princip. verbo sed etiam per legitimos tramites, n. 197. [Solorzan. de gubernat. Indiar. lib. 3. cap. 15. n. 41.] † nām validum est argumentum de officiali perpetuo ad officialem ad beneplacitum creatum, tradit Alex. alios citans in l. principalibus, circa finem, num. 6. ff. si certum petatur, ex l. sufficit, ff. de condit. indeb. cap. si delegatus de offic. delegat. in 6. cap. si gratiosè, & cap. fin. iuncta gloss. de rescript. eodem libro, dict. gloss. verbo per electionem, in clement. 2. de rescript. Flamin. Paril. de confiden. benefic. quest. 18. num. 22. Mieres de maioratib. 4. par. quest. 10. num. 6. Gomez. in regul. de non tollendo iure quasito, q. 4. laf.

- Ias. in l. cum quis, num. 20. C. de iuris, & facti igno-
nor. Burgos de Paz ubi proximè, num. 4. Molina
lib. 1. de primogen. cap. 25. num. 5. Angel. in 9. &
qui potestatem, num. 2. insit. de satisf. tutor. Gre-
gor. Lopez in l. 6. tit. 5. par. 5. glos. 2. Amanell. sin-
gul. 119. num. 1.
- 32 † Et ita cum officia concessa sine causa tolli
nequeant, vt in auth. de referendarijs post princip.
collat. 2. & in cap. 1. vbi notatur de natura feudi,
vbi Bald. Aluarot. & alij, Burgos de Paz d. conf.
21. num. 3. Molina ubi proximè, num. 17. Gregor.
Lopez in l. 6. tit. 4. par. 3. glos. 5. ad finem, ex d. l.
Iurisperitos.
- 33 † Officialis etiam ad libitum creatus sine cau-
sa legitima mutari non potest, vt tenet Guillelm.
Bened. in cap. Raynuntius de testam. verbo duas
habens filias, num. 36. & seqq. Boer. decis. 149. an
Rex Franciæ, num. 18. & seqq. & probat lex 2. tit.
10 par. 2. vbi Gregor. Lopez glos. verbo in mantener,
Burgos de Paz ubi proximè, nu. 5. Ioan. Gutier.
d. quest. 11. num. 3.
- 34 † Et facit pulchrè text. in c. satis peruersum 56.
distinçt. dicens: Satis peruersum, & consequenter ini-
quum esse probatur, vt quorundam voluntatibus suis,
ille praeratur officijs, quem propria culpa, vel facinus
à gradu, quo fungitur non deiecit, text. in cap. con-
querente de restit. spoliat. dicens: Non decet honesta-
tem superioris, & consequenter nec eius aequum ar-
bitrii sua iurisdictioni subiectos sine manifesta cau-
sa rationabili proprijs officijs spoliare, cum ipse tenea-
tur paterna prouisione consulere, Roman. conf. 467.
incip. vt clara, n. 1. & 2. qui nu. 5. ait, quod Papa
Episcopum semel institutum absque rationabili
causa remouere non potest, idem Roman. conf.
345. num. 9.
- 35 † Et facit, quod licet receptum sit, Vicarium,
vel Officialem Episcopi pro libito posse reuo-
cari, clem. & si principalis, vbi gloss. & DD. de re-
script. Calderin. conf. 2. de officio Vicarij, Farbatia in
cap. postulasti 1. not. ab. in fine de rescript. & in c. quo-
niam, n. 37. de offic. deleg. & per Boer. decis. 347. d.
n. 1. Alex. conf. 18. n. 7. & 8. vol. 2. Ant. de Butrio
in cap. penult. de offic. Vicarij, Paz in praxi, tom. 1.
par. 1. temp. 1. n. 1. Rebuff. in praxi benefic. 1. par. in
36 forma Vicariatus Archiepiscoporum, n. 192. † quia
omnis res per quascunque causas nascitur, per
eandem, & dissoluitur, cap. 1. de regul. iur. † etiam
quando iurasset non reuocare, vt ait glos. singu-
laris verbo reuocatus in cap. fin. de procurator. lib. 6.
37 Rebuff. ubi proximè, nu. 193. Alex. ubi proximè,
Boer. d. num. 1. Auendaño 1. par. cap. 3. pratorum,
num. 2. Felin. in cap. ex parte Decani, vers. dictum,
cap. final. in ampliat. de rescript. Paul. de Castro
conf. 362. venerabilis vir, num. 4. vol. 1. & si per-
38 iurium incurere fateantur, † adhuc tamen talis
Vicarius absque causa legitima amoueri non po-
test, vt tradit Boer. in tract. de auctor. Magni Con-
siliij, num. 154. Burgos de Paz d. num. 5. Suarez de
Paz d. num. 9. Gutier. d. quest. 11. num. 4. Auiles
in capit. hus Pratorum, cap. 1. gloss. verbo siel, num.
42. facit Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 27. nu. 16.
[Solorzan. de gubern. Indiar. lib. 3. cap. 8. n. 48.]
- 39 † Eadem ratione Praefectus Vrbs, seu Corre-
ctor non potest sine causa reuocare, & amouere
eius Locumtenentem, vt tradit Azeued. in l. 10.
& 11. tit. 5. lib. 3. Recop. n. 5. Io. Gutier. d. q. 11. n.
8. Paz d. num. 9. & faciunt quæ tradit Matienço
in l. 6. tit. 10. lib. 5. Recop. glos. 2. n. 2. Guillelm. Be-
nedict. in cap. Raynuntius, verb. duas habens filias,
n. 46. de testam.
- Nam qualibet verba etiam ad arbitrium, & 40
voluntatem posita, arbitrio boni viri sunt regu-
landa, l. 1. ff. de legat. 2. & l. si libertus ita, ff. de
oper. libertor. Azeued. in d. l. 10. num. 6. Bart. in
extrauag. ad reprimendum, verbo videtur, num. 11.
Menoch. lib. 1. de arbitr. quest. 8. num. 7. & 33.
quia alias foret occasionem præbere Patronæ,
quod sine causa, & pro libito voluntatis spoliaret
Capellanos contra iuris dispositiones, † quia 41
quæuis ampla, & absoluta potestas intelligitur,
dummodo ne quid turpe, ne quid illicitum, ne
quid iure prohibitum fiat, l. 1. ff. de milit. testam.
iuncta l. dotalem, l. in fraudem, & l. si à milite, §. 1.
& 2. ff. eod. l. 3. §. si procurator, ff. quod quisque iu-
ris, Menoch. d. lib. 1. de arbitr. quest. 7. n. 77. l. scire
oportet, §. aliud, ff. de excus. tutor. & l. 2. C. de noxa-
lib. actionib.
- † Et Doctores, qui volunt contrarium tenere, 42
admittendo, Patronum posse ad nutum amoue-
re Capellanos absque iusta causæ cognitione, lo-
quuntur, & procedunt, quâdo foundationis tem-
pore Episcopus huic facultati præstitit assensum,
& non alias, vt ex cap. cum dilectus, iuncta gloss.
& cap. nobis de iure patronat. tradit Lambert.
lib. 1. de iure patronat. 1. par. 9. quest. princip. art.
2. num. 14. Ioan. Gutier. d. quest. 11. num. 21. &
27. qui dicit, in hoc casu causam efficientem esse
consensum Episcopi, Felin. in cap. ex parte 5.
num. 2. de rescript. dicens: naturam verò istorum
Altarium, siue Capellarum collige ex dictis Cal-
derini conf. 55. de iure patronat. vbi dixit, ad hoc
vt dotentur Beneficia, & dotans efficiatur patro-
nus, requiritur approbatio Episcopi, sine qua ni-
hil valent testatorum conuentiones, vt in cap. cñ
dilectus, verbo constitutum de consuetud. † & ita 43
Lambertin. ait, quod licet fundans Capellam di-
sponat, Capellanos debere esse amobiles, in-
telligitur, hoc approbante Episcopo, idem Lam-
bert. num. 15. vers. vel, & secundò, & nu. 21. vers.
non obstat insuper, & vers. decimum, cum seq. &
deficiente causa efficienti, scilicet dicto consensu
Episcopi, vt hic deficit, non habet locum dicta
resolutio, † nam causatum deficit, deficiente 44
causa causante, gloss. in l. fin. post princip. verbo
nuptijs, C. de donat. ante nupt. Cæphal. conf. 143.
magnificus Dominus, num. 2. lib. 1. glos. in cap. ita
quorundam, verbo ferrum de Iudeis, cap. & si
Christus, circa finem de iure iur. Arist. lib. 2. phy-
sicorum, Tiraq. in tract. cessante causa in princip.
num. 11. & seqq. † Et quando res est in fieri, ces-
sante causa efficienti, cessat effectus, l. ult. 2. re-
spons. ff. vnde liberi, l. 1. in fine, ff. vnde legitimi,
& l. non tantum, §. si emancipatus filius, ff. de bo-
nor. possess. contra tab. Salicet. post Iacob. Butrig.
in l. generaliter, circa medium, C. de Episcop. &
Cleric. Tiraquell. ubi proximè, limit. 27. num. 4.
& 6.

6. quod procedit sine difficultate aliqua in isto casu, in quo nullo tempore consentit Episcopus facultati amouendi ad nutum.

Vterius, quia dicti Doctores, qui admittunt posse auouere, loquuntur sub dicto præsupposito, quod Episcopus in limine fundationis consentisset, quod cum non interuenerit in nostro casu, cessat resolutio; † nam præsupposito destructo, omnia destruantur, & corruunt, *l. Attius ait in fine, cum l. sequenti, ff. de aqua pluua arcenda, l. nam origo, ff. quod vi, aut clam, cap. cum Paulus, 1. q. 1. Aymon Craueta conf. 6. n. 36. Decisio Genuæ 28. n. 14. † sicut cessante præsupposito statuti, illius dispositio cessat, l. si mancipia, C. de seru. fuoit. Roman. sing. 484. incip. statutum pumens, Decius conf. 90. n. 2. Bald. in d. l. si mancipia, n. 3. & 4. Felin. in cap. licet causam, num. 11. de probat. Decisio Genuæ 168. n. 19. Caphal. alios allegans conf. 90. num. 5 1. lib. 1. & ista est certissima veritas.*

Et confirmatur magis, quia D. Agnes Laslo quod fecit, fuit ad inttigationem alterius Clerici, qui prætendebat, quod præsentaret illum ad Capellaniam dicti Licentiati D. daci Salinas, & esset magnum inconueniēs, quod ipso, vel alijs medijs amoueret Capellanos, & nominaret alios, pro quo facit regula, † quod ad mobilitatem Patroni status Ecclesiæ mutari non debet, *cap. 1. & per totum 10. distinct. & facit bene text. in l. si gemina, ff. arborum furtim cæsarum, Lambert. d. lib. 1. artic. 2. num. 1.*

Maximè, quia dicta D. Agnes solummodò eū sumpsit prætextum, quod Licentiatus Salinas aliquas absentias fecerat ab Oppido Trejuncos, in quo est sita Capellania, & quod præuia illius citatione petijt a Prouisore, quod reduceret illius onera ad id, quod iustum fuisset, attemta modicitate reddituum illius, & quod fundator in ea opinione fuerat, quod redditus erant maiores. Ex quo colligitur, quàm leui, & apparēti causa processerit, cum velle astringere dictum Licentiātū Salinas tam leui præmio, & stipendio assistere semper in dicto Oppido fuisset illi quandā seruitutis speciem imponere, ad quam nec Institutor ipse potuisset illum astringere: † nam esset conditio impeditiua libertatis, contra iura *l. Titio centum, lo secundo, ff. de condit. & demonstr. vbi Doctores notant, & in l. 2. ff. de liber. homin. exhib. notatur, & in l. antiquitas, C. de usufruct. l. nec non, §. 1. ff. ex quibus causis maiores, l. qui nec, §. solutum, ff. de verbor. signif. Roman. sing. 629. Couarr. in 4. decretal. 2. par. cap. 7. in princ. nu. 5. cum adductis per Ant. Gom. 1. tom. variar. resol. cap. 12. nu. 79. vers. item adde, & tom. 2. cap. 10. n. 23. vers. item etiam. Præsertim, quia quories fecit absentiam, reliquit substitutū, quia Missas diceret; † nec dubium est de iure, posse Capellaniam per substitutū deserui, licet ex dispositione testatoris sit conferenda Capellano, qui quotidie celebret, iuxta gloss. in cap. cum omnes, vbi Felin. n. 32. ad finem de consuet. ex sententia Lapi alleg. 36. & alleg. 117. n. 20. quos refert Io. Gutierrez. conf. 1. n. 34. Ancharr. conf. 233. n. 2.*

Quoad reliqua verò animaduerso, quod fundator vocauit, & prætulit eius consanguineos ad dictam Capellaniam, & vti propinquior illam obtineret dictus Licentiatus Salinas, foret contrauenire directo illius dispositioni, si ipsum remoueret, vt extraneum admitteret: † quia testator magis præsumitur diligere eos, qui sunt de cognatione sua; quàm extraneos, suisque consanguineis prospexisse, *l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit. l. cū auus, ff. de condit. & demonstr. l. cum alienam, C. de legat. & l. 1. iuncta gloss. vers. patrono, ff. de in ius vocando, Alex. conf. 130. attestatis verbis testamenti, nu. 3. vol. 2. † & quod suis consanguineis quis præsumatur prospexisse, l. si pactum, ff. de probat. cap. vnice de duobus fratribus à Capitaneo inuestitis, Bald. in l. ad probationem, n. 4. in fin. C. de probat. l. 11. tit. 14. par. 3. & magis in terminis Gregor. Lopez in l. 2. tit. 15. p. 2. gloss. 18. el mas propinquo pariente, vers. sed pone, lo. Gutierrez. conf. 2. n. 9. Molina lib. 3. de primogen. cap. 5. n. 9. & cap. 9. eod. n. Rota decis. 227. num. 2. par. 2. Sacri Palatii, Cæuall. in pract. qq. cap. 481. n. 14.*

Et quia credendum non est, quod dictus Institutor, qui opinatus fuit, Capellaniam futuram esse redditus annuorum ducatorum centum in pecunia, & medietatis eius, quod ex affectu illius hæreditarietate, & prædia reddidissent, si vidisset, quod non reperiebatur conductor illarum, neq; in pecunia remanebant ducati triginta imposuisset tot onera, quæ sustineri nō poterant, in id quod ipsemet ea modificasset, & reduxisset; † & illud quod testator verisimiliter prouidisset si de eo cogitasset, habetur pro expresso, *l. Titius, §. Lucius Titius, & ibi notat Bart. ff. de liber. & postburn. Alex. conf. 9. visis verbis testamenti, num. 3. lib. 1. & conf. 55. n. 2. lib. 3. glossa ordinaria in l. tale pactum, §. fin. verbo per exceptionē, ff. de pact. Molina lib. 1. de primogen. cap. 13. n. 90. † & ita Ordinarius Ecclesiasticus potest cognoscere de commutatione, aut reductione onerum prædictorum iuxta facultatem concessam iure communi, *cap. tua nobis 17. §. cum igitur, vbi Couarr. de testam. Concil. Trid. sess. 22. cap. 6. lo. Gutierrez. in l. nemo potest, n. 352. ff. de legat. 1. Nauarr. in Manuali, cap. 27. n. 38. Paz in praxi. 2. tomo, prælud. 2. n. 45. Sarmient. lib. 1. selestar. cap. 8. n. 22. & seq. & cap. 11. um. 13. † quia certum est, Episcopum, vel Ordinariū posse diminuerè qualitates, & condiciones appolitas per fundatorem de tot Missis celebrandis, & seruitijs præstandis, diminutis facultatibus Ecclesiæ, argum. *cap. nouerint 10 q. 1. † & cap. nos quidem de testam. vbi relictum factum pro vna re conficienda, si non sufficit ad illam; Episcopus potest conuertere legatum ad aliam rem piam, ad quam efficiendam legatum sufficiat, in proprijs terminis per bona fundamenta resoluit Lambert. lib. 3. de iure patronat. 6. quæst. principali, art. 7. nam. 7. Rocch. de Curte eod. tract. verbo pro eo, quod num. 31. allegans text. in l. legatum, cum ibi not. ff. de usufr. legat. † nam hoc concedit Concilium Episcopis tanquam Legatis Sedis Apostolicæ, vt in Trid. sess. 22. cap. 6. & sess. 25. cap. 4. Aluarad. lib. 2. cap. 1. §. 2. num. 1. Borgal. in tract. de irregul. 6. par.***

6. par. rubr. de iure patronat. nu. 5. Caualkan. decis. Fiuizan. 17. num. 72. par. 2. & decis. 16. n. 13. par. 4. Ioan. Petr. Monet. de commut. vltimar. volunt. 58 cap. 5. num. 365. & seqq. † Et ratio est, quia quando onus imponitur habito respectu ad reditus, debet illud regulari, & limitari, secundum quantitatem redituum, & illis auctis, aut diminutis augeri, vel diminui, vt post Decium in cons. 334. incip. viso consilio, num. 1. & 3. tom. 1. & Nicol. Balb. cons. suo impresso, post decis. 68. Cacheran. nu. 6. tradit Perez de Lara lib. 1. de annuens. cap. 15. num. 20. Ioann. Petr. Monet. de commut. vltimar. volunt. cap. 7. n. 359. & cap. 11. num. 268. & 343. & 524. præsertim cum id nõ intentauerit clandestinè, & occultè, sed præuia citatione Patronæ, vt valeret dicere ei incumbentia, vel contradicere; quod absque causa legitima nec efficere poterat, vt per Roechum de Curte vbi sup. num. 32.

Et non ex eo, quòd Licentiatu Salinas petijisset, quòd sibi permittebatur, debebat dicta Patrona commoueri, & odium concipere, nec de facto illum amouere; præsertim cum fundator non hunc, sed alios diuersos casus expressisset, in quibus voluit, quòd Capellanus posset amoueri, & † inclusio vnus casus est alterius exclusio, cap. nonnè de præsumpt. l. cum Prator, ff. de iudic. Caphal. cons. 151. nam. 23. tom. 2. Alex. cons. 75. num. 13. lib. 5. Roland. à Valle cons. 58. nu. 76. vol. 3. † quia exceptio firmat regulam in non exceptis, l. nam quod liquidè, ff. de penu legata, quem text. ad hoc allegat pro singulari Ioan. de Imol. in repet. l. filio præterito, ff. de iniusto rupto, Andr. Sicul. inter Alexandri consilia, cons. 64. circa præsentem, num. 1. vol. 4. Caphal. cons. 150. videbantur, num. 16. lib. 1. Et ex his concludo, non potuisse spoliari, nec amoueri dictum Licentiatum Salinas, & Iudicem Ecclesiasticum competentem fore ad illum manutenendum, vel redintegrandum in possessionem dictæ Capellanæ, non obstante contradictione dictæ Donnæ Agnetis. Saluo, &c.

SVM MARIVM.

- 1 Incestus qualiter, & quot testibus probetur.
- 2 Incestus committitur inter consanguineos, vel affines intra quartum gradum.
- 3 Concubinatum esse crimen Ecclesiasticum, qui DD. tenuerint.
- 4 Incestus, & concubinatus prohibentur, & puniuntur legibus Castellæ.
- 5 Concubinary laici possunt puniri tã à Iudice Ecclesiastico, quàm à seculari.
- 6 Concubinos posse puniri à Iudice Ecclesiastico, quomodo intelligatur.
- 7 Incestus crimen grauius est adulterio.
- 8 Incestus crimen esse mixti fori, qui teneant.
- 9 Incestuosi puniuntur iure Regio amissione medietatis bonorum applicatæ fisco, & alijs pœnis.
- 10 Reus potest accusari, & puniri diuersis legibus.
- 11 Pœna diuersa vbi imponuntur pro aliquo delicto vna non impedit aliam.

- 12 Iurisdictionis habitas si concurrat inter Iudices est locus præuentioni.
- 13 Præuentioni habet locum etiam in criminalibus.
- 14 Præuentioni in criminibus mixti fori inter Iudicem secularem, & Ecclesiasticum fit citatione reali, aut personali.
- 15 Iurisdictione secularis est profus distincta ab Ecclesiastica.
- 16 Absolutoria lata ab vno Iudice, quando alium non impediatur.
- 17 Intellectus cap. felicis, §. præmissis, de pœnis, lib. 6.
- 18 Punctus à Iudice seculari in crimine mixti fori, quando non possit puniri ab Ecclesiastico.
- 19 Incestuosi sunt ipso iure excommunicati.
- 20 Concubinary qualiter puniantur attentio Concilio Tridentino.
- 21 Excommunicatio, & si grauis sit pœna, potius tendit ad salutem animæ, nec excludit alias pœnas.

P R O

Iustitia Seculari ordinaria Villa Sancti Laurentij de la Parrilla, & Alphonso de Baeza Algualzello Fiscali illius Tribunalis.

A R G V M E N T V M.

¶ Crimina incestus, & concubinatus esse mixti fori, & in illis esse locum præuentioni factæ à Iudice seculari: nec posse impediri cognitionem, & punitionem à Iudice Ecclesiastico.

CONSILIVM CXXXI.

V M dictus Alphonso de Baeza querelam proposuerit criminalem, tanquam Fiscalis Tribunalis secularis dictæ Villæ, coram Iudice ordinario illius, contra Didacum, & Catharinam ciues dictæ Villæ, quòd illis existentibus consanguineis intra quartum gradum incestum commisserant insimul cum concubinatu: quo durante dicta Catharina filium peperisset ex contubernio conceptum, idque pluribus testibus probauerit, & si præfati Rei ad euadendum illud iudiciu conati fuerint se iuuare auctoritate Provisoris Episcopatus Conchenensis, vt inhiberet dicto Iudici laico. Videtur de iure illius iurisdictionem legitimè fundatam, & inhibitionem procedere non posse, ex sequentibus.

Primò, quia ex summaria informatione data per dictum Fiscalem, constat nedum duobus, sed pluribus testibus, dictos Didacum, & Catharinam esse consanguineos intra quartum gradum, & in publico incestu, & concubinatu esse, & ipso durante filium suscepisse. † Ad probandum autem incestum sufficit duobus testibus consanguinitatem probare, & per alios duos coniunctionem carna-

carnelem, Bald. in l. Galas, §. ille casus, num. 3. & ibi Imol. versic. item noto, quod licitum est, ff. de liber. & posthum. lal. in l. admonendi, versic. secundò faciunt, ff. de iur. iurand. Anton. Gabriel conclus. 1. de probation. num. 58. † incestum autem commissile nemini dubium est, cum committatur inter consanguineos, vel affines intra quartum gradū, cap. lex illa, §. incestus 36. quest. 1. l. si adulterium cum incestu, in princ. ff. ad l. lul. de adult. S. Thom. secunda secunda, artic. 9. §. ergo, vbi DD. institus. de nuptijs, Abbas in cap. 1. & cap. veniens de eo, qui cogno. consang. uxoris sue, Anton. Gom. in l. 80. Tauri, num. 15. Alexand. cons. 229. nu. 13. lib. 6. l. 1. tit. 18. par. 7. & l. 7. tit. 20. lib. 8. Recopil. Matienç. in l. 7. tit. 8. lib. 5. Recopil. glos. 11. nu. 2.

† Et licet difficultatem facere videatur opinio aliquorum Doctorum tenentium, crimen concubinitus esse Ecclesiasticum, ex Goffredo, quem citat Abb. in cap. cum sit generale, nu. 25. de foro compet. Marquar de Sufannis tract. de calibatu Sacerdotum, cap. 1. num. 9. Couarr. lib. 3. variarum. cap. 3. num. 1. vers. ego vt liberè, Marc. Anton. Eugen. cons. 15. nu. 18. Gagliard. tract. de delict. lib. 2. nu. 48. Frater Michael Agia de exhibend. auxilijs, tit. de crim. concub. pag. 65.

Hoc tamen intelligit Iul. Clarus lib. 5. sententiar. §. fin. practic. crimin. quest. 37. num. 4. procedere tenendo, quod concubinitus de iure civili non sit delictum; nam tenendo, quod eo iure sit prohibitus, necessario fatendum est, quod etiam Iudex secularis possit super eo procedere, & punire, vt in facti contingentia consuluit Euerard: consil. 202. † & ideo cum in his Regnis concubinitus sit prohibitus, & dicatur crimen legale, quia legibus eius reprobatur, & punitur, l. 43. & 44. tit. 6. partit. 1. Gregor. Lopez in proem. titul. 14. partit. 4. l. 36. tit. 6. lib. 3. Recopilat. vbi aperte deciditur, l. 1. & toto titul. 19. lib. 8. Recopilat. vbi Azeued. num. 30. Ioan. Gutierr. tom. 2. canonicar. quest. cap. 7. nu. 24. dicens post Auendañ. in cap. Prætorum. 2. part. cap. 26. num. 2. quod cum concubinitus omni iure sit prohibitus, erit crimen mixti fori; † sicque laici concubinarij poterunt, tam per Ecclesiasticos Iudices, quam per seculares puniri, idem resoluunt Marquard. diç. cap. 1. num. 12. Tiber. Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 27. num. 8. Prosper. Farinac. in praxi rer. crimin. tom. 1. quest. 8. num. 131. † & ita veniunt intelligendi DD. qui dicunt, Iudicem Ecclesiasticū posse procedere super concubinitu, tanquam super crimine iure canonico reprobato, & punibili, cap. nemo 32. quest. 4. Turrecrem. in cap. quod eutem, artic. 1. & in cap. meretrices, eadem causa, & questione, Bald. in l. cunctos populos, num. 46. C. de summa Trinitat. Guillelm. Benedic. in cap. Raynuntius, verbo & uxorem nomine Adelsiam 5. num. 146. de testament. Aymon Crauetta cons. 229. num. 11. Nauarr. cons. 4. num. 1. & 2. de offic. Ordin. Didac. Perez in l. 23. tit. 3. lib. 1. Ordinam. glos. 1. Couarr. de spon. al. 1. part. cap. 4. num. 7. & 8. Paul. Fusc. lib. 2. de visit. cap. 21. num. 32.

Maximè cum simul cum concubinitu incestū commiserint; nam vltra quod † huiusmodi cri-

men habetur grauius adulterio, cap. adulterij 32. q. 7. cap. de his 35. q. 3. cap. fin. 35. q. 8. & cap. lex illa 36. q. 1. D. Thom. d. q. 154. art. 1. & 2. Archiep. Florentin. in summ. 2. part. tit. 5. cap. 5. §. 2. Gallego. tract. de cognat. spiritual. cap. 16. nu. 4.

† Communis resolutio est, quod incestus crimen est de delictis mixti fori, Ripa respons. 3. de foro compet. nu. 1. Paris de Puteo tract. de iuridic. verbo adulterium, Gagliard. lib. 2. de delict. titul. de incestu, nu. 33. Bermon. Choueron. de public. concubinar. rubr. de incestu, num. 33. Osaic. decif. 103. Tiber. Decian. in tract. crimin. lib. 4. cap. 17. nu. 7. quos sequitur Menoch. lib. 2. de arbitr. iudic. casu 502. num. 107. Iul. Clar. diç. lib. 5. §. fin. quest. 38. num. 4. Paul. Grilland. lib. 3. tract. de pœnis omnifariam coitus, §. tertio videndum, num. 5. † punitur enim in medietate bonorum Fisco Regio applicanda, & alijs pœnis à iure statutis, diç. l. 7. titul. 20. lib. 8. Recop. quoad alias autem pœnas esse locum arbitrio Iudicis, tradunt Anton. Gomez. in l. 80. Tauri, nu. 15. Auendaño respons. 7. num. 3. Matienç. in l. 7. tit. 8. lib. 5. Recop. glos. 11. nu. 1. & 3. Azeuedo in diç. l. 7. num. 100. Didacus Perez in l. 5. titul. 15. lib. 8. Ordinam. glos. 1. Gregor. Lopez in l. 3. tit. 18. part. 7.

† Quare cum nouum non sit, quod reus ex diuersis legibus accusetur, l. Senatus, ff. de accusat. Bartholom. de Capua lib. 3. comment. ad constitut. Sicil. tit. 92. de adulter. coercend. † & quando per diuersas leges imponuntur diuersæ pœnæ pro eodem delicto, impositio vnus non tollit aliam, l. qui sepulchra, C. de sepulchro violato, l. 3. ff. de liber. bom. exhib. & l. quoties, ff. de act. & oblig. Abb. in cap. tua, n. 5. de Procur. Surd. cons. 304. nu. 3.

† Tamen vbi concurrat habitas iurisdictionis in vtroque Iudice, præuentioni locus est in cognoscendo, & puniendo, vt ex clement. fin. vt lite pendet. l. 1. & 2. C. si à non competenti Iudice, tradit Tiber. Decian. lib. 4. tractat. crimin. cap. 20. de præuent. nu. 19. † quia in criminalibus habet locum præuentioni, vt Bartol. ait in l. sepulchri violati crimine, versic. est videndum, ff. de sepulch. violat. Angel. in tractat. maleficior. glos. verbo Iudex commisit, Guido Papæ consil. 30. num. 1. consil. 153. num. 3. † & in specie criminum mixti fori, vt admittatur præuentioni inter Iudicem secularem, & Ecclesiasticum, per citationem realem, vel personalem, ex l. fin. ff. de iurisd. omnium iudic. l. 1. ff. de offic. Consul. l. si quis postea, & l. vbi acceptum, ff. de iudic. cap. capitulum sanctæ Crucis, vbi DD. de rescript. Feder. de Sen. quest. 97. n. 2. & ex notatis per DD. in d. cap. cum sit generale, & per Dominic. in cap. 2. de except. lib. 6. Tiber. Decian. d. lib. 4. cap. 10. nu. 4. Petr. Caball. resolut. crimin. casu 194. n. 8. & 11. Michael Agia vbi supra, conclus. 4. dubitari non potest, dictam Iurisdictionem legitime præuentam a dicto Iudice seculari, nec posse impedire per Iudicem Ecclesiasticum, ne ad vltiora, & etiam punitionem procedat.

† Et confirmatur, quia secularis iurisdictionis est prorsus seiuncta, & separata ab Ecclesiastica, cap. duo sunt, cum seq. distinet. 96. Rebuff. tom. 2. commentar. ad leges Gallicas, tractat. vt laici non

- conueniantur coram Iudicibus Ecclesiasticis, num. 1. & in toto titul. 1. lib. 4. Recopilat. Iul. Clar. d. 5. final. quest. 57. nu. 11. inferens ex eo, quod si aliquis fuerit de crimine communis fori accusatus coram Iudice Ecclesiastico, & ab eo causa cognita absoluitur, poterit adhuc coram Iudice seculari accusari, & puniri pœnis legalibus, & ita esse omnium consensu receptum, & pro hac parte in facti contingentia consuluit Bald. *conf. 260. lib. 3. tradit Couarr. lib. 2. variar. cap. 10. num. 6. idem Bald. in l. placet, num. 15. C. de sacros. Eccles. Abb. in cap. 1. circa finem, de offic. Ordin. & in cap. de his, num. 4. de accusat. vbi Arerin. & Felin. dicentes,*
- 16 † quod absolutoria in vno iudicio lata, non parit in alio rei iudicatæ exceptionem, non obstante *cap. de his, de accusat. vbi cauetur, ne de his criminibus, de quibus quis est absolutus, possit accusatio replicari, quasi non debeat sapius quæri de delicto vnius hominis, l. licet, §. vltim. ff. nautæ caupon. cap. veniam 35. quest. 9. Roman. consil. 463. num. 1. quia vt inquit Michael Agia dict. traçt. de exhib. auxil. fundam. 25. illud solum haberet locum, vbi non esset omnino separatam iurisdicção, vel quãdo pro qualitate criminis reus fuisset sufficienter mulctatus, vbi tamen temporalis Iudex fortiora habere adminicula, tunc posset inquirere, & grauius punire secundum temporales leges eum, qui ab Ecclesiastico punitus*
- 17 fuisset, † pro quo est text. multum notabilis in *cap. felicitis, §. præmissis, in c. lo. §. per hoc quoque, de pœnis, lib. 6. vbi Papa posuit multas pœnas capientibus Cardinalem, & postea subdit, quod per illas pœnas non intendit adimere potestatem Iudici seculari, quominus possit se procedere, & imponere pœnam legalem, & sic videtur probare, quod punitus criminaliter per Iudicem Ecclesiasticum, potest etiam criminaliter puniri per Iudicem laicum, ex quo crimen est mixti fori, Abb. in d. cap. tue, num. 5. de Procur. Felin. in dict. cap. de his, num. 10. Alciat. in cap. 1. num. 128. de offic. Ordin. Couarr. dict. cap. 10. num. 6. Anton. Gomez. variar. cap. 1. de delict. post num. 40. † qui secus dicendum asserit, si prius fuisset punitus à Iudice laico, quia non posset deinde ab Ecclesiastico molestari, ex mente omnium Doctorum, quod sequitur Iul. Clar. dict. quest. 75. nu. 14. dummodo pœna imposita per Iudicem laicum, non esset minor illa, quàm pecuniariam, vel corporalem*
- 18 inponere posset Ecclesiasticus Iudex, † nam licet incestuosi ipso iure sint excommunicati, ex *alem. 1. de consang. & affinit. Geminian. consil. 71. Choueron, rubric. de incestu, num. 16. versic. de iure canonico, Iul. Clarus in §. incestus, versic. præterea,*
- 20 Menoch. dict. casu 502. num. 104. † & Conc. Trident. disponat *sess. 24. cap. 8. quod laicus concubiniarius, tam solutus, quàm coniugatus, cuiuscunque conditionis, & dignitatis sit ter monitus ab Ordinario, si non dimiserit concubinas, est excommunicatione illaqueandus, nec absoluendus, donec præceptis paruerit, & si indurato animo in peccato perseuerauerit, diris pœnis contra eum possit procedi, vt adnotarunt Paul. Fusc. lib. 2. de vsu. cap. 21, num. 26. Ioan. Gutierrez. lib. 2. cap. 99.*
- cap. 7. num. 21. Salcedo ad Bernard. Diaz in *praxi crimin. canon. cap. 79. versic. laicus. † Cum tamen* 21 hæc pœna excommunicationis à Iudice Ecclesiastico imposita, secundum quid, sit grauior omni pœna temporali, cum tendat potius ad salutem animæ, & sic potius sit medicinalis, quàm afflictiua, nõ est in proposito connumeranda inter graues pœnas, vt inquit Iul. Clar. dict. nu. 14. *in fin. Et ita apparet dictum Iudicem temporalem posse punire dictos reos pro concubinato, & incestu, nec Ecclesiasticum Iudicem illi hoc posse impedire. Saluo, &c.*

SVM MARIVM.

- 1 Relictum pro virginibus maritandis, est pium.
- 2 Eleemofyna pro virginibus parentibus orbatis maritandis magnoperè commendantur.
- 3 Paupertas obstat connubio, nec forma dotem supplet.
- 4 Virgines non inueniuntur, expositæ sunt hominum dolis, & appellationibus, siue sollicitationibus.
- 5 Relicto pro maritandis virginibus fauendum est.
- 6 Relictum in unum pium vsu, non debet in alium conuerti, maximè sine Pontificis auctoritate, & num. 7.
- 7 Relictum pro maritandis virginibus, non potest conuerti in alium vsu quantumcunq; pium.
- 8 Executores vltimarum voluntatum debent ipsas ad vnguem obseruare.
- 9 Relictum pro virginibus maritandis, non potest dari intrantibus Monasterium.
- 10 Ecclesiasticus Iudex competens est ad cognoscendum de relicto pro virginibus maritandis.
- 11 Legatum in genere pro maritandis virginibus, non debet iam maritatis, qui DD. tenuerint.
- 12 Legatum pro certa virgine maritanda, debetur iam maritate.
- 13 Legatum relicto pro dotandis puellis, debetur nuptis sine dote, vel ea modica.
- 14 Legatum relicto à patre pro filia maritanda, an cesset si ea sit maritata.
- 15 Pater an videatur relinquere legatum filie animo compensandi cum dote.
- 16 Legatum relicto pro maritandis consanguineis incertis, debetur iam nuptis, qui tenuerint.
- 17 Mariti solent paruipendere uxores indotatas.
- 18 Dos debet in omni matrimonio interuenire iuxta possibilitatem.
- 19 Uxorem indotatam recipere dedecus est.
- 20 Maritus, qui recipit uxorem sine dote, tenetur eam alere.
- 21 Maritus, cui non est soluta dos promissa, uxorem non tenetur alere.
- 22 Periculum vbi est in mora, receditur à regulis iuris communis.
- 23 Actus potest expediri sine consensu requisito, vbi est necessitas, aut periculum in mora.
- 24 Licentia potest peti à Iudice, si eam sine causa non concessit is, qui debebat eam dare.
- 25 Iudex concedit mulieri licentiam ad contrahendum vbi periculum est in mora.
- 26 Iudex concedit minori licentiã contrahendi absq;

- consanguineorum requisito consensu ex causa iusta.*
- 28 *Utilitas Ecclesia ubi id requirit, Iudex disponit in beneficio patronatus, patrono etiam invito.*
- 29 *Iudicis factum, censetur factum partis, & locum eius supplet.*
- 30 *Iudex supplet administratoris auctoritatem.*
- 31 *Iudex supplet auctoritatem consanguineorum in contractu mulieris.*
- 32 *Consensum debens prestare, si recuset consentire, quando Iudex suppleat.*
- 33 *Intellectus l. 57. Tauri.*
- 34 *Episcopus si nolit consentire fundationi Ecclesie, superior prestat consensum.*
- 35 *Agnati, quorum consensus requiritur in matrimonio puella, si recuset consentire sine causa, Iudex licentiam concedit.*
- 36 *Filia maior 25. annis, quae nupsit digno etiam absque patris licentia, non potest ab eo exheredari.*
- 37 *Relictum pro aliqua virgine maritanda, quaritur illi statim, quo ad nobilem aetatem peruenit.*
- 38 *Dotata dicitur etiam ante nuptias, cui fuit relictum legatum pro dote.*
- 39 *Dos est necessaria, ut virgines reperiant maritos, & pro sustinendis oneribus matrimonij, & liberis educandis.*

ARGUMENTVM.

¶ Relictum pro virginibus maritandis praeritum consanguineis est pium, & multum favorabile, nec in alium pium usum potest conuer- ti, & quando debeatur iam maritatis; & an Iudex Ecclesiasticus super eo cognitionem habeat: valeatque concedere licentiam alicui ex virginibus vocatis, ut oblata sibi occasione contrahendi matrimonium, ne illam amittat, illud contrahere valeat sine praerudicio eius iuris, praeritum quando Patroni etiam concedere distulerant licentiam.

CONSILIVM CXXXII.

Propponitur in facto, quod Sanctius de la Torre, Canonicus Conchensis disposuit, quod de eius bonis, & illorum redditibus praerentur dotes in certa quantitate virginibus eius consanguineis, ut valerent matrimonium contrahere relictam administratione, & iure patronatus ad nominandum illas Decano, & Capitulo Conchensis Ecclesiae; coram quibus Catharina Beltran consanguinea dicti institutoris se opposuit, probavitque gradum consanguinitatis cum institutore, & alias qualitates, reperiri; in aetate viginti sex annorum; & cum sibi enenisset occasio contrahendi matrimonium cum quodam Alphonso Perez Cauañas, incola oppidi Villaris fumis supplicavit dictis Decano, & Capitulo, ut dignarentur ei licentiam concedere, ut tunc praer-

Tom. 2.

iudicio sui inris super consecutione dicti relictum, & legati valeret matrimonium contrahere: & cum eam protelarent, & concedere differrent, comparuit coram Prouisore generali Conchensi, qui praerua causa cognitione illam sibi concessit, & matrimonium contraxit; & cum dubitetur, an sibi praerudicauerit in consecutione dicti legati, seu maritagi: respondi, quod non, ex sequentibus.

¶ Primo, quia relictum pro virginibus pauperibus maritandis, pium est, Bald. in l. illud 16. nu. 1. versic. quod intellege, C. de sacrosanct. Eccles. & in l. vnic. C. de bis, qua pena nomine, num. 58. & in authent. nisi rogati, num. 11. C. ad Senatuscons. Trebell. Tiraquel. de privileg. pie causa, in praefat. versic. item cum dos, Gregor. Lopez in l. 12. tit. 28. part. 3. glos. 7. & in l. 4. litul. 11. partit 6. glos. 2. circa finem, Parlador. lib. 1. rerum quotidian. cap. 3. n. 17. Ioan. Gutierr. consil. 26. nu. 14. Ildephons. Perez de Lara lib. 1. de anniuersar. cap. 21. num. 1. 11. & seqq. ¶ vnde D. Ambrosius lib. 2. officior. cap. 15. eorum elemosynas eximia laude commendat, qui virgines praeribus orbatas tuendae pudicitiae gratia connubio locant, nec solum studio, sed etiam sumptu adiuuant, ut obseruat Annæus Robert. lib. 3. rerum iudicatar. cap. 6. & confirmat Steph. Bertrand. cons. 82. nu. 12. vol. 3. dicens, quod votum sanctum est, quod pro pauperibus puellis maritandis relictum est; ¶ cum paupertas obstat connubio, nec forma dotem supplere soleat, nec manuum artificio, & valore valeant se alere, ut ait Mantic. lib. 8. de coniectur. vltimar. volunt. tit. 5. nu. 22. ¶ Imò sint expositae hominum artibus, & dolosis sollicitationibus, ut dicit text. in l. unica, ad fin. C. de raptu virg. & in authent. de lenonib. §. 1. collat. 2. Perez de Lara d. cap. 21. nu. 13.

¶ Quare ratione dictae pietatis fauendum est huiusmodi relictum, ut ex cap. 1. §. donare, qualiter feudum alienari possit in vsibus feudorum, l. cum is, §. si in ea opinione, ff. de condiect. indeb. tradit Eue- rard. in locis legalibus, cap. 15. de dote ad piam causam, ferè per totum Iodoc. Damphouder. in en- chiridio partium, aut similitum, verbo dos pia causa, Alexand. cons. 158. num. 9. vol. 7. Roderic. Xuar. in l. quoniam in prioribus, quest. 9. princip. ad legem Regni, nu. 3. Ioan. Gutierr. de iurament. confirmat. 1. part. cap. 11. nu. 9. & 10. & cons. 26. num. 8. & lib. 1. praer. quest. 44. eodem num. Boer. decis. 94. num. 1. Roger. de dote, quest. 17. nu. 3. & 9. Bald. cons. 82. incipient. factum proponitur, volum. 1. ibi: Si autem sunt indigentes, & maxime propter dotem bene potest siue sint consanguinei, siue alij, ut singulariter legitur, & notatur C. de sacrosanct. Eccles. l. illud, super verbum ad similem, in princip. & quod legitur, & notatur per Bart. in l. legatum, ff. de administrat. rerum ad ciuitatem pertinentium, l. cum is, §. si in annos, ff. de transeccionib. & ff. de condiect. indeb. l. cum is in ratione sui.

¶ Quare, & si regulare sit, quod relictum in vnum usum, non debet conueri in alium, quantumuis licitum, & approbatum, elementin. quia contingit, de religiosis domibus, authent. de alienat. & emphyt. §. sanctissimus, collat. 9. Bald. vbi pro-

S 2

pro-

- proximè, Angel. de Vbald. *consil.* 224. num. 2. Ioan. Vyameli. *consil.* 293. num. 5. tom. 1. Guillelm. Benedict. in *cap. Raynuntius, verbo qui cum alia, nu. 31. & seq. de testament.* Lancelot. Gallia *consil.* 2. num. 19. † Præsertim sine Summi Pontificis auctoritate, vt per Ioan. Caphal. *consil.* 701. num. 4. hoc speciali ratione procedit in relicto pro maritandis virginibus, † quod non potest conuerti in alium vsum quantumvis pium, probat Palacios Rubios in *repetit. cap. per vestras, de donationib. inter virum, & uxorem, §. 12. nu. 6.* Bertachin. *tractat. de Episcopo, lib. 4. part. 4. num. 79.* Perez de Lara *vbi supra, nu. 10.* Ioan. Petr. Moneta *de commut. vltimar. volunt. cap. 5. num. 55.* vbi auctoritate Baldi in *l. si pupillorum, §. si Prætor, in fin. ff. de rebus eorum, & in l. qui aliena, §. libertos, ff. de negot. gestis, & Marc. Anton. Natta *consil.* 313. num. 19. † tradit, quod executores vltimarum voluntatum debent ad vnguem, & formaliter testamentum obseruare.*
- 10 † Quare Bald. in *authent. nisi rogati, num. 11. C. ad Senat. usc. Trebellian.* resoluit, quod executores deputati ad virgines maritandas, non possunt dare hanc quantitatem virgini intranti Monasterium, quia non habent in mandatis, & quia maritare pauperes virgines, est pia causa, quæ non potest excludi per alium pium vltim, vt ibi, & in *clement. quia contingit de religiof. domib. l. cum is, §. si mulier, ff. de condit. indeb. comprobat Bald. Nouel. tract. de dote, 6. part. priuileg. 77.* Ioan. Vincent. de Anna *singul.* 303. [Sanchez *de matrim. lib. 1. de sponsalib. disput. 33. a num. 31.* Moneta *de commut. vltim. volunt. cap. 5. num. 55.* Spino *de testam. gloss. vndecim. principal. nu. 25.*]
- 11 † Et huius pietatis ratione Iudex Ecclesiasticus potest cognoscere, & iudicare super similibus dispositionibus, & ipsarum executione, *cap. nos quidem, de testament.* Anton. de Butrio in *cap. relatum, nu. 6. eodem tit.* Bald. Nouell. *d. tract. par. 5. num. 14.* nulli, vbi DD. *C. de Episc. & cleric. Sarmiento lib. 1. seletar. iuris interpret. cap. 11. nu. 13.* & alij, Perez de Lara *vbi supra, nu. 26.*
- 12 † Et licet controuersum sit, an legatum pro virginibus maritandis debeatur iam maritatis, in quo communis DD. distinctio est, quod relictum pro certa puella maritanda, debetur ei, & si fuerit nupta tempore testamenti, ex *l. si iam facta, ff. de condit. & demonstr. l. hæc conditio eodem tit. l. antepenult. C. de inst. & substit.* Paul. Cast. *consil.* 308. *incip. in isto facto, nu. 2. vers. secundo facit dubium, part. 1.* Metisia *ad l. Toleti de los terminos, 1. part. fundam. 12. nu. 35.* Thom. Sanch. *lib. 1. de sponsalibus, disput. 33. nu. 32. & lib. 7. disput. 91. a num. 63.* Perez de Lara *vbi supra, num. 15. & seqq.* Ludouic. Casanat. *consil.* 35. a num. 4.
- 13 † Et secus sit, quando relictum esset pro incertis puellis, siue virginibus maritandis, vt non debeatur iam maritatis, ex Bald. in *l. fin. num. 11. C. de sentent. qua sine certa quant. & in proximo decretal. vers. sed pone, Alexand. consil. 146. num. 6.* vbi Additio volum. 5. Iaso. in *authent. res, qua num. 14. C. commun. de legat.* Hippolyt. de Marsill. in *repet. rubrica, siue tractat. de fideiussor. num. 85.* & secundum aliam impressionem, num. 94. Palac. Rub. *d. §. 12. num. 6.* Didac. Perez in *l. 1. tit. 2. lib. 2. Ordinar. col. 45. versic. dubium est quotidianum, & alij adducti per Thom. Sanchez d. disput. 33. num. 2. versic. tandem, qui plures alios ex nouioribus recenset, & d. disput. 91. nu. 63. & seq. resoluens, † quod si verba testatoris sic se habeant, dentur mille ad puellas dotandas, possunt conferri iam nuptis sine dote, vel cum modica dote, quando vir ea laboraret inopia, vt ad sustinenda matrimonij onera non sit sufficiens, nam adhuc eo casu adest pietas causæ, & sustinendi matrimonij onera necessitas, & verè illud dotare puellas, idemque sentiunt Bald. Nouell. *de dote, 5. part. nu. 12.* Palac. Rub. in *cap. per vestras, notab. 3. §. 12. num. 8.* Perez de Lara *d. cap. 21. num. 30. in fine, † & fauet Bald. in l. filia legatorum 11. num. 1. C. de legat.* dicens, quod si pater legauit pro filia maritanda, ea maritata finita est causa legati, sed vbi legauit pro dote, vel nomine dotis, tunc non est finita causa, cum dos possit augeri etiam constante matrimonio, tenetq; Bald. cum Oldrad. indistinctè, quod causa non ita est finita, vt sit extincta, sed finita, idest adimpleta, & quod nunquam impletio causæ extinguit legatum, sed magis corroborat, & confirmat, vt *ff. de condit. & demonstr. l. si iam facta, & l. conditionum, qua in futurum, nam dicendo contrarium, sequeretur absurdum, quod si pater maritauit filiam sine aliqua dote, filia esset indotata, contra l. obligamur, §. 1. ff. de actio. & obligat. cum sua glot. vbi beneficium patris, qui maturius nuptui filiam tradit, in *l. falsus penult. §. Iulianus, ff. quod falso tutore auctore, filia obesse non debet, † & quia pater videtur dotasse animo compensandi, ideò non confunditur dos in legatum, nisi vsque ad concurrentem quantitatem, vt *ff. solut. matrim. l. si cum dote, §. si pater, Ludouic. Casanate dict. consil. 35. num. 17. † qui num. 33. aduersus Bald. etiam vbi relinquitur pro nubendis consanguineis incertis, quod iam nuptæ comprehendantur apertè tenuisse memorat Paul. Castrenf. *consil.* 308. part. 1. Ioan. Imol. *consil.* 113. Iaso. in *l. inuiusmodi, §. cum pater, num. 24. ff. de legat. 1.* quod magis procedet respectu dictæ Catherinæ Beltræ, quæ est consanguinea institutoris, & indiget dicta dote, nupsitque sub ipso illam consequendi, de Iudicis competentis licentia, & æquissimum est, vt non frustretur illa, vt conuenientia cessent, quæ de contrario subsequi possint, † cum mariti parui pendere soleant vxores indotatas, vt inquit Ias. in *dicta authent. res, qua, nu. 14. C. commun. delegat. †* quapropter iura consulunt, quod in omni matrimonio dos interueniat, *cap. nullū 30. quest. 1. vbi ex Concilio Arelatensi cap. 3. dicitur: Nullum sine dote fiat coniugum, iuxta possibilitatem fiat dos, cap. Lotharius 31. quest. 2. ibi: Præmissis aotibus coram testibus secundum legem, & ritū, quo nuptiæ celebrari solent, l. 1. & l. quæro, ff. de iure dot. & l. final. post princip. C. de donat. ante nupt.* Roffred. *tractat. de libell. 3. part. §. de conditio. appof. matrim. num. 8.* Bocrius *decis. 22. num. 2. †* est enim dedecus vxorem indotatam recipere, Ias. in *l. si diuortio,*****

*tio, nu. 10. ff. de verbor. oblig. Roxas in epitom. suc-
sion. cap. 5. num. 11.*

21 † Et si receptam indotatam adhuc debeat il-
lam alere eius vir, prout ipsa in eius obsequio
permanere, Ascan. Clement. *tractat. de patria po-
test. effectu 16. num. 25.* Sebastian. Monticul. *eo-
dem tractat. versic. matrimonium, num. 3.* Gontlan.
Roger. *de summo bono, cap. 4. num. 3.* Cornel. Be-
nincal. *tractat. de paupert. quest. 8. special. 2. in con-
tract. num. 30.*

22 † Licet secus sit, quando dotem promissam
non persoluit, quia posset vir alimenta denegare.
glol. *verbo onera, in auth. de non eligend. secund. nu-
bent. collat. 1. glol. & DD. in l. fin. per text. ibi C. ad
Senatuscons. Velleian. dict. cap. per vestras, vbi post
Abb. Palac. Rubios notab. 3. num. 1. & seqq. idem
Abb. conf. 85. num. 1. part. 1. Boer. vbi proxime, nu.
1. & 3. Couarr. in 4. decretal. 2. part. cap. 2. in prin-
cip. nu. 2. Nauarr. conf. 50. incip. Bernardina, nu. 3.
de regularib. Anton. Gomez. in l. 50. Tauri, nu. 3. 1.
Ioan. Gutierr. alleg. 11. nu. 16.*

Quare cum dicta Catharina petierit licentiam
à dicto Capitulo, & eius Deputatis ad nubendū
sine præiudicio sui iuris quoad dotis assequutio-
nem, ne occasionem amitteret, cum esset peri-
culum in mora, potuit nubere de licentia Ordina-
rii, differentibus eam præstare dictis patronis.

23 † Nam vbi est periculum in mora receditur à
regulis iuris communis, l. 1. ff. de glande legenda,
l. de pupillo, §. si quis riuos, ff. de noui oper. nunc. Ma-
tienco in l. 6. titul. 3. glol. 2. num. 1. & in l. 1. titul.
10. glol. 21. num. 16. lib. 5. noua Recopilat. adeo vt
petita, & non obtenta licentia nubere potuisset;

24 † propter necessitatem enim, aut quando peri-
culum est in mora actus expediri potest sine con-
sensu illius, qui illum præstare debebat, l. 1. ff. de
exercit. actio. & l. tutor, qui repertorium, ff. de ad-
ministrat. tutor, Abb. in cap. relatum, num. 6. de cle-
ric. non resident. Felin. in cap. cum accessissent, num.
22. de constitut. Tiraquell. de legib. connubial. glol.
8. nu. 9. Matienço d. glol. 2. nu. 2.

25 † Præsertim, quia satisfecit obtinendo licen-
tiam à Iudice, quam sine causa distulerant con-
cedere dicti Capitulum, & sui Deputati, vt ex
cap. licet de regularib. tradit Anton. de Butrio in
cap. cum venerabilis, num. 6. de consuet. Abb. in cap.
admonet, num. 4. de renunc.

26 † Sicut in terminis l. 59. Tauri, quæ est l. 6. tit.
3. lib. 5. noua Recopilat. potest Iudex vxori conce-
dere licentiam ad contrahendum loco licentiæ
viri, si esset periculum in mora, vt obseruant ibi
communiter glossatores.

27 † In quorum confirmationem facit Abb. in
cap. nullus, num. 1. de iure patronat. dicens, quod
si ex forma statuti requiritur consensus aliquo-
rum consanguineorum minoris, vt valeat con-
trahere, si illi requisiti denegant sine causa præ-
stare consensum, poterit Iudex attenda necessitate
cum causæ cognitione licentiam minori con-
cedere, vt valeat contrahere, & ita se consuluisse
per text. ibi, & in l. si cum dotem, §. eo autem tem-
pore, ff. solut. matrim. idem Abb. in cap. tua, num.
3. de cleric. non resident. Bald. in l. 1. num. 3. & in l.

*vidua, num. 4. C. de nupt. & in cap. 1. de consuetud.
rebus feudi, in princip. num. 7. Felin. in cap. cum ac-
cessissent, nu. 20. de const. Roderic. Xuares in l. 13.
tit. de las deudas, nu. 22.*

† Similiter facit, quod si necessitas imminet, 28
per quam pro vtilitate Ecclesiæ Iudex moueatur
ad disponendū de Beneficio patronali, aliter
quam eius exigat natura, hoc poterit facere etiā
patrono inuito, Abbas in d. cap. cum accessissent,
num. 5. versic. in hoc limitarem, ex Rota decij. 5. in-
cip. permutatio, de rerum permutat. in nouis, vbi re-
soluit, quod vbi patronus sine causa nō vult con-
sentire permutacioni Beneficij, potest Episcopus
hoc facere sine consensu illius, quia patronus vti-
litatem Ecclesiæ impedire non debet, Menoch.
conf. 597. num. 11. vol. 6.

Quo casu videtur succedere regula, † quod 29
licentia Iudicis operetur idem, ac si fuisset à pa-
trono præstita; nam factum Iudicis censetur fa-
ctum partis, & illius locum subintrat, l. si ob cau-
sam, C. de euiet. Aymon Crauet. conf. 5. nu. 1. Ioan.
Caphal. conf. 254. num. 16. & consil. 155. num. 3.
Tiraquel. de retractu lignag. §. 1. glol. 14. num. 13.
& 14. l. 52. titul. 5. partit. 5. vbi Greg. Lop. glol. 1.
Matienço in d. l. 6. glol. 5. Hartm. Pistor. qq. iuris,
lib. 1. quest. 15. num. 85.

† Et ita Iudex supplet auctoritatē administra- 30
toris, vt distinguendo tradit Paul. Castrenf. in l. si
curatorem, nu. 7. C. de in integr. restit. minorum, las.
in l. unica, num. 8. & 20. C. qui admitti ad possessio-
nem bonorum possunt, idem Paul. Castrenf. in l. fin.
num. 3. C. de fideiuss.

† Et in terminis statuti prohibentis, mulierem 31
posse contrahere absque licentia duorum con-
sanguineorum propinquiorum, quod si sint re-
quisiti, & illam præstare recusauerint, possit ha-
bere recursum ad superiorem, vt eos conpellat
ad dandum licentiam, vel ipsemet eam præstet,
ex Bart. & Bald. num. 2. in d. §. eo autem tempore,
vbi Imol. nu. 15. & 16. Paul. Castrenf. & Roman.
ad finem, Alexand. nu. 14. idem Bald. in rubr. C. de
contrah. empt. quest. 24. num. 46. & in d. l. 1. C. qui
admitti, nu. 53. vbi Decius nu. 86. Paul. Castrenf.
conf. 91. num. 5. part. 1. Petr. Philipp. Corn. consil.
167. num. 2. & 3. lib. 2. Abbas in d. cap. tua, num. 3.
de cleric. non resident. Tiraquel. in legib. connubial.
glol. 8. nu. 127. & seqq. Hippolyt. de Marsil. in l. 1.
§. prætereà, nu. 128. ff. de question. Segura in repet.
l. 1. §. si vir, nu. 115. ff. de acquir. possess. Ioan. Lupus
in repet. rubrica de donat. inter vir. & vxor. §. 22.
nu. 6. & vlt. vbi ait, † quod si aliquo casu requi- 32
ritur consensus alicuius pro expeditione actus, si
nolit consentire sine causa, aut contradicat, tunc
contradictio habetur pro consensu, vt notat Ar-
chidiaec. in cap. 1. de constit. lib. 6. col. 3. quem refert,
& sequitur Abbas in cap. quoniam, in fine, de vita,
& honest. cleric. las. d. nu. 20.

† Et ex his iustificatur dispositio l. 57. Tauri, 33
vbi Iudex cum cognitione causæ legitimæ, & ne-
cessariæ potest compellere virum ad præstandum
licentiam eius vxori ad totum id, quod ipsa non
posset facere sine licentia viri, & si compulsus nō
dederit, Iudex ipse solus eam poterit præstare,

ut obferuant Roderic. Xuares *in dict. l. 13. num. 21. Contr. lib. 1. v. arar. cap. 8. nu. 8.* Ioan. Gutier. *conf. 28. nu. 6.* Matier ç & Azeued. *in d. l. 4. tit. 3. lib. 5. Ricop. l. Hieron. ym. Gorçal. ad regul. 8. Cancell. de alternat. n. iij. un. glo. 47. nu. 39.*

Et idem dicendum est in nostro casu, quod operetur idem ad fauorem Catharinæ Beltran licentia Iudicis Ecclesiastici, ac si eam obtinuisset a dictis Decano, & Capitulo, & ipsius deputatis; nec debet illi vrbalitas obesse, quod noluit agere, vt compellerentur, sed quod ipse impartiretur licentiam pro sui iuris conseruatione, & vt vitarentur inconuenientia.

- 34 † Facit in comprobationem alia resolutio, quod si Episcopus nollet consentire foundationi Ecclesiæ sine causa ad illud faciendum per superiorem potest compelli, *cap. nullus, de iure patronat. vbi Abb. per illum text. generaliter ait, quod vbi requiritur consensus vnius in fauorem alterius, si consentire non vult sine legitima causa, potest haberi recursus ad superiorem, vt ipse consentiat, vel compellat ad consentiendum, facit glossi. in cap. penult. verbo teneantur, de rescript. l. b. 6. & interminis Rocchus de Curte de iure patronat. verbo pro eo, quod, num. 12. Selua de benefic. 1. part. quest. 6. nu. 24. qui alios allegant, facit l. cum non solum, §. necessitatem, C. de bon. qualibet. Abbas *consil. 65. incip. quidam Raynerius, dub. 5. lib. 2. Felin. in cap. cum venerabilis, num. 33. versic. & si Episcopus iniuste recusat consentire, de except. late Lambert. de iure patron. lib. 1. part. 2. quest. 1. artic. 20. per totum, vbi num. 4. & seqq. plures doctrinas similes ponderat Gomez. in regul. de impetrat. benefic. per obitum famil. Cardin. quest. 30. vbi Man. of. quest. 32. num. 1. & 2. Roder. Suar. in l. 13. tit. de las deudas, d. nu. 21. & seqq. Roland. a Valle *conf. 50. nu. 17. lib. 4. Menoch. lib. 2. de arbit. iudic. casu 182. num. 12.***

- 35 † Facit magis in terminis notabilis resolutio Abbas *in cap. quoa Dei, nu. 13. de statu Monach. vbi ait, quod si esset statutum disponens, quod mulier minor 25. annis non possit matrimonium contrahere sine consensu duorum agnatorum, & puella elegit sponsum condignum eius qualitati, agnati absque causa legitima noluerunt consentire, vt matrimonium contraheret, posset Iudex, aut Superior eos compellere ad consentiendum, aut ipsenier licentiam præstare, ex proximè allegatis, & Bartol. in l. cum non solum, §. necessitate, C. de bonis, qua liberis, num. 4. Abb. in cap. relatum, nu. 6. de Cleric. non resident. & *consil. 65. incip. ad deitionem, nu. 3. post medium, part. 2. Alexand. conf. 57. incip. perspectis, nu. 6. lib. 2. Bald. Nouell. tract. de dote, o. par. priuil. 19. Additio ad Abb. in d. cap. quod Dei, Palac. Rub. vbi proximè, num. 5. Selua tractat. de benefic. 1. par. quest. 6. nu. 24. Rocchus de Curte tractat. de iure patronat. verbo pro eo, quod, num. 13. & ita benè potuit dicta Catharina virtute licentiæ dicti Prouisoris ad nubendum sine præiudicio sui iuris, super consequitione dotis, & ad illius titulum matrimonium contrahere, ne occasiōnem sibi oblatam amitteret, præsertim cum etet maior 25. annorum, † quæ ætas**

excusat filiam nubentem, condignè tamen etiam sine licentia parentis, vt non valeat illam exhæredare, *authent. sed si post, C. de inoffic. testamens. deducta ex authent. vt cum de appellatione cognoscitur, §. si verò, vsque ad viginti, collat. 8. Bal. Nouell. tractat. de dote speciali 16. l. 5. titul. 7. partita 6. vbi Gregor. Lopez *glos. 8. & ita est excusata, quod non plus distulerit matrimonium contrahere periculo, quod dictus eius vir animum mutaret, & aliam duceret, † præferim, quia relictum pro aliqua virgine narranta ita fauorabile habetur, quod illi quærat ius statim, quo ad nubilem ætatem peruenit, quæ est annorum 12. l. cui fuerit, vbi Bart. ff. de condit. & demonstrat. l. sancimus, C. de nupt. Corneus *conf. 292. num. 10. valum. 1. Ioan. Vincent. de Anna singul. 300. & ita ex l. qui habebat, cum ibi notatis ff. de vulgar. & pupill. substit. alios allegans tradit Bellacomba inier communes Doctorum opiniones, lib. 6. titul. 30. C. de dote præleg. num. 3. † nam vt resoluit Paul. de Castro in l. Titio centum, §. Titio genero, num. 8. ff. de condit. & demonstrat. proprie dicitur dotata illa, cui relictum est aliquod pro dote, licet nondum fuerit nupta.***

† Et ideo cum dotes non solum inseruiant, & sint necessariæ, vt virgines orphanæ possint reperire maritos, sed pro sustinendis oneribus matrimonij, & educandis liberis, l. 1. ff. solut. matrim. l. dotis fructus, ff. de iure dotium, l. pro onerib. C. eodem tit. Paul. Castren. in l. si cum dotem, §. transgrediamur, num. 7. ff. solut. matrim. Cæphal. *conf. 63. nu. 23. tom. 1. Ioseph. Ludouic. decis. Lucens. 21. n. 40. Anton. Gomez. in l. 53. Tauri, n. 15. Perez de Lara d. cap. 21. nu. 1. & seqq. omninò debet satisfieri dictæ Catharinæ Beltran per administratores dictæ memoriæ. Saluo, &c.*

SVMMARIVM.

- 1 Dispositionis vis ex ratione testatoris dependet.
- 2 Fideicommissum attenda ratione restringitur ad certam rem.
- 3 Inclusio alicuius rei in fideicommissio excludit alias.
- 4 Ademptum sub aliqua conditione, sub contraria conditione censetur relictum.
- 5 Conditionem semel impleti sufficit.
- 6 Vocati sub aliquo casu, aut conditione, sub contrario censetur exclusi.
- 7 Relictum alicui sub aliqua conditione, si in alium transferatur, censetur sub eadem translatum conditione.
- 8 Conditionis existentia, aut defectus respicit tempus à disponente præfixum.
- 9 Recedat non licet a verbis testatoris.
- 10 Testator quod non fuit loquutus, non censetur voluisse.
- 11 Voluntas in mente retenta nihil operatur.
- 12 Voluisse non sufficit, nisi quis disposuerit.
- 13 Substitutionem adesse, debet probare qui allegat.
- 14 Substitutio non trahitur ad casum, & res suas expressas.
- 15 Fideicommissum non dicitur vbi ex verbis, & dispositione non colligitur, & n. 16.

- 17 Fideicommissum non adesse in dubio pronuncian-
dum est.
- 18 Fideicommissum est onus.
- 19 Fideicommissum est res odiosa.
- 20 Testator censetur minus voluisse grauare here-
dem.
- 21 Testator non censetur heredem in vanum insti-
tuere.
- 22 Fideicommissum non extendi, debet in dubio pro-
nunciari.
- 23 Bona presumuntur potius allodialia, & libera,
quam vincularia.
- 24 Fideicommissum restrictum ad certas res, vel per-
sonas, ad alias non extenditur.
- 25 Intellectus l. si pater filium, & l. si quis ita, ff. de
vulg. & pupill. subst.
- 26 L. commodissime, ff. de liber. & posthum. inter-
pretatur.
- 27 Limitata dispositio limitatum producit effectum.
- 28 Verba ubi sunt restrictiua, etiam dispositio fau-
rabilis restringitur.
- 29 Limitatio facta in aliqua scriptura censetur repe-
tita in alijs.
- 30 Dispositio testatoris declaratur, & restringitur
secundum rationem, quae eam mouit.
- 31 Fideicommissa restringuntur, & ampliuntur se-
cundum rationem expressam.
- 32 Testator ubi glossauit se, non est querenda alia
glossa.
- 33 Scriptura una declaratur per aliam.
- 34 Scripturae alicuius capitulum unum declaratur
per aliud eiusdem, & suppletur, ac restringitur.
- 35 Expressum facit cessare tacitum.
- 36 Intellectus l. fm. C. de pact. conuent.
- 37 Pater non potest praesudicare legitima filiorum,
nec inter ipsos meliorare ultra tertium, & quin-
tum.
- 38 Grauumen restringitur ad meliorationem.
- 39 Absurdum est vitandum etiam si verba impro-
prientur.
- 40 Dispositio quantumuis generalis restringitur, ut
vitetur absurdum.
- 41 Hereditas post aditionem dicitur patrimonium
heredis.
- 42 Testatoris dispositio est seruanda tanquam lex.
- 43 Clausulae generales non alterant speciales praece-
dentes.
- 44 Clausulae generales posteriores referuntur ad spe-
ciales anteriores.
- 45 Clausula potest referri ad unum tantum capitu-
lum, quando ratio suadet, ne referatur ad alia.
- 46 Specialis ratio restringit dictum generale.
- 47 Verbum herencia qualiter vulgo accipiat.
- 48 Hereditatis appellatione non semper venit uni-
uersa hereditas.
- 49 Hereditas aliquando dicitur sine bonis.
- 50 Verba in omni dispositione intelliguntur secundum
subiectam materiam.
- 51 Successory edicti natura qualis sit.
- 52 Heredis nomen in primo herede verificatur.
- 53 Haeres reputatur eadem persona cum defuncto.
- 54 Substitutio, & fideicommissum limitantur ad sua
causam.
- 55 Actus agentium non operantur contra eorum in-
tentionem.
- 56 Actus non debet operari finem, aut effectum con-
trarium.
- 57 Inducta ad diminutionem, non debent operari au-
gmentum.
- 58 Fideicommissum qui praetendit, debet ostendere
apertissime.
- 59 Doli exceptione repellitur, petens aliquid contra
voluntatem defuncti.
- 60 Dicitio, & solet poni inter diuersa.
- 61 Dicitio, & solet poni declaratiue pro idest.
- 62 Disiunctiua resoluitur in coniunctiuam ex veri-
simili voluntate testatoris.
- 63 Relatio regulariter fit ad proximiora.
- 64 Relatio non fit ad omnia, nisi eorum sit par ratio.
- 65 Grauumen ferendi nome, & arma honesta fami-
liae est iustum.
- 66 Extensio non fit in materia odiosa, aut fideicom-
misso.
- 67 Possessionis iuri detrahit, quicquid detrahit iuri
fideicommissi.
- 68 Impugnatio proprietatem, multo magis, & pos-
sionem.
- 69 Inuentario, quae res describi debeant per here-
dem.
- 70 Inuentarium censetur confectum bona fide, & in-
tegraliter.
- 71 Delictum non praesumitur, neque dolus.
- 72 Inuentarium commodo heredis est, non detri-
mento.
- 73 Inuentario factio praesumitur hereditas non sol-
uendo, ne amplius ab herede petatur.
- 74 Producent instrumentum in iudicio censetur fa-
teri vera contenta in eo.
- 75 Producent instrumentum, licet protestetur id fa-
cere quatenus est sibi fauorabile, adhuc praedi-
cat sibi.
- 76 Scriptura priuata probat contra producentem.
- 77 Inuentarium factum a viro respectu uxoris, non
trahitur ad aliam personam.
- 78 Actus nostri voluntarij non extenduntur ultra
quam geruntur.
- 79 Expensa extenuant debitum.
- 80 Expensa facta per heredem circa testamentum,
deducuntur ex hereditate.
- 81 Expensa facta per Capitulum Sedevacante su-
per electione Praelati deducuntur ex bonis Prae-
laturae.
- 82 Expensa recollectionis fructuum deducuntur ab
eis.
- 83 Lucrum solum dicitur, quod superest deductis ex-
pensis.
- 84 Lucrum dicitur, quod remanet deducto damno.
- 85 Missus in possessionem causa rei seruanda retinet
expensas factas in re, vel repetit a debitore.
- 86 Haeres repetit expensas a fideicommissario.
- 87 Expensa minuunt hereditatem.
- 88 Bona disuntur, quae remanent deducto are alieni.
- 89 Proprietas bonorum fideicommissi potest vendi pro
are alieno fideicommittentis.
- 90 Haeres deducit legata, quae soluit legatarijs.
- 91 Hypotheca competit pro legatis.

- 92 Societas contrahitur inter virum, & uxorem.
 93 Vir, & uxor communicant lucra quaesita matrimonio constante.
 94 Succedens in locum alterius utitur illius iure.
 95 Cessionarius creditoris creditor est.
 96 Ad heredem pertinet augmentum, & detrimentum veniens post mortem testatoris, & n. 97.
 98 Onus ad quem pertinet, ad eundem, & commodum, ad lucrum.
 99 Heres si male administravit res hereditarias, ipse suo damno est.
 100 Heres negotiari non tenetur ad commodum fideicommissarii.
 101 Fideicommissi in restitutione non vertunt bona aliunde quaesita ab herede.
 102 Intellectus l. 3. ff. ad leg. Falcid. & n. 103.
 104 Intellectus cap. 1. §. si vassallus, si de feudo defuncti. controu. sit.
 105 Subrogatum sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur.
 106 Litem finis ut sit, multa privilegia inducuntur à iure.
 107 Audiri non debent venientes contra semel placita.
 108 Transactio est recessus à lite, & impedit processum ad ulteriora.
 109 Transactio habet vim rei iudicatae.
 110 Transactionem rescindendam non esse, in dubio pronuntiandum est.

P R O

Ioanne de Buedo Gomendio, & D. Beatrice Enriquez eius uxore.

C O N T R A

Don Petrum Enriquez, & D. Franciscam Enriquez eius uxorem.

A R G V M E N T V M.

Fideicommissum limitatum ad aliquam summam, veluti quartam Trebellianicam, non potest extendi ad reliquam hereditatem; & bonorum, & hereditatis nomine solum venire, quod superest, à re alieno deducto; & solutis legatis, & expensis funeris, & animae testatoris, & de vi transactionis.

CONSILIVM CXXXIII.

Propponitur in facto, Alphonsium Enriquez instituisse heredem vniuersalem Franciscum Enriquez eius fratrem, illumque grauasse, quod quartam Trebellianicam suae hereditatis implicaret, & conuerteret in emptionem annuorum reddituum, ut remaneret fideicommissio subiecta ad fauorem suorum descendendum; & in defectum eorum, descendendum Hieronymi Enri-

quez Saorensis patris dictarum DD. Franciscæ, & Beatricis, quas ordine successiuo vocauit ad hereditatem in casu contrauentionis, seu defectus implementi; cum eodem tamē onere, cui, & si integrè satisfecisset Franciscus Enriquez conuertendo in emptionem reddituum, quod importabat quarta Trebellianica; nihilominus dicta D. Francisca prætendit vniuersam hereditatem contra D. Beatricem eius sororem heredem dicti Francisci Enriquez. Et clausulæ testamenti dicti D. Alphonsi, quibus D. Francisca innitur, sic se habent. *Pero en caso que Dios sea seruido llevarme de esta presente vida, sin dexar de mi hyos, ni hyas, legitimos ni bastardos, que puedan suceder, como dicho es, en tal caso nombro, è instituyo por mi heredero vniuersal al señor Francisco Enriquez mi hermano, vezino de la ciudad de Cuenca, y habitante en ella, en mis propias casas, y à sus hyos, y hyas, legitimos, y naturales, è bastardos, descendientes en infinito ordine successiuo, guardando la prerogativa, y autoridad que arriba se haze mencion; agrauando expressamente, y puniendo por carga perpetua al tal mi heredero, que por tiempo fuere, y à sus herederos, y sucesores, à que deua, y sea obligado dentro de dos años primeros siguientes despues de mi muerte, y despues que el tal heredero que por tiempo fuere, ouiere aceptado esta mi herencia, à hazer emplea, y inuestidura de bienes de lo que importa la quarta parte de la herencia del dicho señor Iuan Enriquez mi tio, en caso que no la ballasse hecha, fopena de que no la haziendo en el dicho tiempo, passe la herencia al siguiente; successiuamente con la dicha carga, la qual emplea se deua hazer, y baga en la forma, y manera siguiente.*

Conuiente à saber, que todo lo que importare la dicha quarta Trebellianica de los bienes, y herencia que me quedaron del dicho Iuan Enriquez mi tio, se emplee en tanta renta de bienes estables, y raizes, juros, censos, è lugares en la Diecesi de Cuenca, è Toledo, è en ambas, è qualquiera dellas, sin que el tal heredero, è herederos, pueda, è puedan sacar de la dicha quarta Trebellianica, otra quarta legitima, ni retener, ni defalcicar otra porcion alguna, la qual expressamente les prohibo, y la tal emplea, y renta de bienes, es mi voluntad que esté siempre en pie, y vinculada para los de mi linage, y descendientes, segun dicho es; y estos faltando, entren mis descendientes en grado de consanguinidad infra scripta.

ARTICVLVS I.

Ex cuius clausulæ verbis aperte colligitur, nullum aliud grauamen fuisse impositum Francisco Enriquez, & alijs heredibus post ipsum nominatis, nisi vt situare, & constituere deberent in annuis redditibus, quod importaret quarta Trebellianica, ad quam restrinxit vinculum fideicommissi, verba enim illa: *Que está siempre en pie, y vinculada para los de mi linage, y descendientes segun dicho es*, totam dispositionem restringunt, & declarant. † Cùm vis dispositionis ex ratione testatoris dependeat, l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 2. & l. pater, §. fundum, ff. de legat. 3. ibi: *Ita enim fiet, ut fundus Titianus de nomine vestro nunquam exeat, Surd. de aliment. tit. 1. q. 1. nu. 27. & lit. 4. q. 17. n. 12.*

† Idem.

2 † Idemque importat respectus, quem habuit Alphonfus Enriquez ad illius genus, vel familiã quoad vinculum quartæ Trebellianicæ, ac si dixisset, & declarasset expressè, quod si essent alia bona, remanerent libera præfato Francisco Enriquez suo hæredi, *l. fideicommissa, §. si quis ita scripserit, ff. de legat. 3. ibi: Si quis ita scripserit, sufficiant tibi vinea, vel fundus, fideicommissum est, quoniam, & illud fideicommissum esse arbitramur, contentus est illa re, l. peto 71. in princ. ff. de legat. 2.* † nam includi volens rem aliquam, vinculoque annexi, alias ab ipso cõsetur exclusisse, *l. cum Prator, ff. de iudic. cap. nonnõ de præsumpt. l. nihil 12. ff. de inoffic. testam. l. in l. 1. §. adipiscimur. num. 4. ff. de acquir. possess. Nauarr. conf. 3. n. 18. de regularib. & proprijs in terminis nostris Laderch. de Imola conf. 19. num. 12.*

3 Et confirmatur, quia solum vocavit Alphonfus Enriquez ad eius bona vteriores post dictum Franciscum Enriquez casu, quo non fecisset dictam situationem, & cum ipsam fecisset per annos plures ante mortem, clarum est, quod reliqua illius bona remansere libera à præfato vinculo, & fideicommitto; † nam quod sub conditione adimitur, perindè est, ac si sub contraria conditione relicto sit, *l. quod purè in princ. ff. quando dies legati cedat, l. pecuniam, ff. si certum petatur, glol. verbo non plenè, in l. quod si alij, ff. de adimend. & transferend. legat. Bart. in d. l. pecuniam, n. 2. & in l. omnes populi, n. 61. ff. de iustit. & iure.* † Et quia secundum legitimas sanctiones sufficit conditionem semel impleri, *l. hæredibus in princ. & in versic. quesitum, ff. ad S. C. Trebellian. l. cum uxori, ff. quando dies legati cedat.* Et è contrario vocati ad alia bona in casu, quo Franciscus Enriquez non fecisset situationem dictæ quartæ Trebellianicæ ipso facto, quod illam situavit, remansere exclusi ab eo pluri, quod potuissent prætere in bonis dicti Alphonfi: † Nam vocati in aliquo casu, vel sub aliqua conditione, sub contraria, vel casu nõ convenienter censentur exclusi, *l. si legatum purè, ff. de adimend. legat. l. aliquando, & l. quod purè, ff. de condit. & demonstrat. docet glol. recepta in l. 2. ff. de in diem addit. Soc. conf. 227. sub num. 34. vol. 2. Alex. in l. qui Roma, §. cobaredes, n. 17. ff. de verb. oblig. Decius conf. 218. n. 14. Carol. Ruin. conf. 89. n. 22. vol. 2. & conf. 168. nu. 3. lib. 3. Hieron. Gabr. conf. 111. n. 17. & conf. 140. n. 9. lib. 1. quia dèt attendi, quod Alphonfus Enriquez solum vocavit vteriores hæredes in casu, quo Franciscus Enriquez non adimpleuisset grauamen, aut conditionem situandi quartam Trebellianicam; nam tunc quilibet alius successor debebat illam situare; † nam quod vni sub aliqua conditione relinquatur, etiam si simpliciter in alium transferatur, sub eadem conditione, & onere transferri censetur, *l. legatum, ff. de adimend. legat. l. Caio in princ. ff. de aliment. & cibari. legat. & l. legatum sub conditione, ff. de condit. & demonstrat. Mantie. de coniectur. vltimar. volunt. lib. 10. tit. 6. Antoa. Gomez. tom. 1. variar. cap. 12. n. 69. Gregor. Lopez in l. 35. tit. 9. par. 6. glol. 2. † nam existentia, seu implementum conditionis, aut defectus ipsius tempore respicit**

tempus per contractum, aut vltimam dispositionem signatum, & præfixum, vt inquit Signorol, de Homod. conf. 227. vers. prætereã, Aretiu. in l. & si contra, ff. de vulg. & pupill. substit.

Et cum sit tam aperta dispositio Alphonfi Enriquez, per quam solummodo voluit, quod remaneret vinculata quarta Trebellianica, quæ debebat situari, † non debet à verbis ipsius recedi, contra *l. non aliter, ff. de legat. 3. & l. pediculis, §. argento, iuncta glol. ff. de iur. & argen. legat. glol. in l. voluntatis, C. de fideicom.* Dinus, & Bart. in *l. illud, §. tractari, ff. de iure codicill.* Hugo Celsus conf. 93. nu. 2. † Nam si voluisset vinculare plus, facile illi fuisset exprimere, & cum non fecerit, noluit inducere ampliùs fideicommissum, quia quod testator non loquitur, præsumitur non voluisse, secundum Bald. in *l. 1. §. sin autem ad deficientis, C. de caduc. tollend. Socin. iunior conf. 111. n. 28. lib. 1. Marc. Ant. Eug. conf. 99. n. 11. lib. 1. Decius conf. 412. viso eleganti, n. 11. par. 2. Roland. à Valle conf. 38. n. 28. lib. 4. etiam si in mète habuisset non solum prædictam quartam Trebellianicã; sed reliqua omnia bona sua vinculo annexere, † quia voluntas in corde, seu mente retenta nihil operatur, *l. quidam, cum filium familias, cum similit. ff. de hæredib. instituend. l. si alij, ibi: Plus valet scriptura, quàm quod actum sit, ff. de vult. legat. Bald. in cap. mandatum de rescript. Hugo Celsus conf. 55. n. 1. & conf. 93. eod. n. dicentes, quod voluntas testatoris in mente retenta non attingit, sed illa, quæ cohæret expressè, habetur pro expressa; † nec sufficit ita voluisse testatorem, nisi disposuerit expressè, *d. l. quidam cum filium*, vbi Bald. & Io. de Imola, Raphael Cuman. in *l. si res obligata, ff. de legat. 1. Alexan. in l. 3. C. de liber. præteritis.***

† Notissimum enim est, quod in substitutionibus hæc regula locum habet, nõ loquitur de hoc substitutio, nec fideicommissum; & qui dicit, substitutionem includere casum aliquem, debet liquido probare, & ostendere ita esse, vt voluit Io. Andr. in addit. ad Specul. tit. de testam. §. 1. vers. occurrit, & c. in fine, Oldrad. conf. 21. incip. tbema tale est, Abb. conf. 140. incip. facti consingentia, vol. 1. Celsus Hugo d. conf. 93. n. 1. Ceph. conf. 252. n. 3. † nec substitutio ad casum, & res non expressas trahi potest, Socin. conf. 63. n. 14. & conf. 104. n. 8. lib. 3. Rubeus conf. 120. col. 3. Ludovic. Gozzad. conf. 11. n. 8. & 59. in princ. Io. Caphal. conf. 392. n. 4. tom. 2. † similiter etiam fideicommissum nõ dicitur ex mente, nisi ex verbis, & dispositis colligatur, Bald. in *l. vnic. col. vlt. vers. nisi aliquibus indicijs*, vbi Corneus C. de his qui ante apertas tabulas, Ripa in *l. hæredes mei, §. cũ ita, n. 6. ff. ad Trebellian. Ant. Gabr. conclus. 2. de hæredib. instituend. n. 19. Marc. Ant. Eug. conf. 99. n. vlt. lib. 1. † Et tã in fideicommissis, quàm in alijs dispositionibus non resultare, quod expressè nõ disponitur, probat *l. Gallus, §. quidam rectè, ff. de liber. & postum. l. Lucius, §. tres hæredes, ff. ad S. C. Trebell. † Ex quo orta fuit communis allegatio Doctorum, quod in dubio dicendum est, fideicommissum non extare, vt pluribus cumulauit Menoch. cõj. 85. n. 87. lib. 1.**

- lib. 1. & lib. 4. de *presumpt. pres.* 67. in *prin.* Bald. in l. cum virum, C. de *fideicommiss.* Hieron. Gratt. *resp.* 5. n. 2. lib. 2. Caphal. *conf.* 46. n. 15. tom. 1. Roland. à Valle *conf.* 18. n. 5. *conf.* 43. n. 25. & *conf.* 97. n. 1. 5. & 6. vol. 4. Decius *conf.* 465. n. 15. & *conf.* 513. n. 11. Laderch. de *Imol. conf.* 58. n. 38. dicens, fideicommissum non extare, in dubio pro potestore esse pronuncian- dum, ex Alciat. *resp.* 98. n. 14.
- 18 & alijs, † nam fideicommissum est onus, l. *coheredi*, §. cum filia, ff. de *vulg. & pupill. subst.* Menoc. lib. 4. *presumpt.* 62. n. 48. Hugo Cels. *conf.* 68. n. 8. Caphal. *conf.* 67. nu. 5. lib. 1. Marc. Anton. Eugen. *conf.* 61. n. 16. & *conf.* 62. n. 33. lib. 1. † & res odiosa, quæ interpretatione vitari debet, l. *post alios* in l. *ex tribus*, C. de *inoffic. testam.* Decius *conf.* 465. n. 14. Aym. Crau. *conf.* 180. n. 1. Caphal. *conf.* 45. n. 12. tom. 1. nec fideicommissi præsumptio ea est de causa temerè capienda, vt bene probat Menoch. d. lib. 4. *presumpt.* 68. n. 9. & 26. Mantic. lib. 7. de *coniect. vltimar. volunt.* tom. 1. n. 2. Marc. Anton. Eugen. d. *conf.* 61. n. 33.
- Quare præsumitur, quòd Alphonsus Enriquez noluit grauare multum dictum Franciscum eius hæredem, nec vltra Trebellianicam, in qua cum
- 20 limitatione ipsum grauauit, † testator enim, vti est vulgatum in iure, semper præsumitur minus hæredem grauare voluisse, quàm fieri posset, l. *unum ex familia*, §. *si rem*, ff. de *legat.* 2. Hugo Celsus *conf.* 46. n. 6. Marc. Ant. Eug. *conf.* 61. n. 14.
- 21 & 15. & *conf.* 81. n. 6. † nec testator censetur quæ hæredem in vanum instituere, l. 3. ff. de *ann. legat.* Bart. in l. *Titia*, n. 6. & ibi Pic. num. 24. ff. de *legat.* 2. Marc. Anton. Eugen. *conf.* 25. n. 46. lib. 1. Laderch. *conf.* 78. n. 4.
- 22 † Et quandò hoc non foret ita clarum, in dubio pronuncian- dum erat non extendi, nec adesse fideicommissum in plus, quàm importat quarta Trebellianica, ex adductis per Parif. *conf.* 41. n. 31. lib. 3. Crauet. d. *conf.* 180. n. 1. Caphal. *conf.* 46. n. 16. tom. 1. & quòd reliqua sua bona reliquit libera à dicto onere, & grauamine, l. *quidam cum filium*, vbi Bald. in *fine*, ff. de *hæredib. insti.* Menoch. d. lib. 4. *presumpt.* 67. n. 1. Caualc. *decif.* *Fiuzan.* 44. nu. 115. dicens, † quòd bona præsumuntur potiùs alodialia, & libera, quàm vinculo, & restitutioni obnoxia, Abbas, & DD. in *cap. nimis*, de *iure iur.* Decius *conf.* 468. n. 6. & *conf.* 588. n. 12. Roland. à Valle *conf.* 2. nu. 11. & *seqq.* vol. 3. Io. Gall. *conf.* 2. n. 20. lib. 1. *feudalium diuersorum*, Roder. Xuar. in l. *quoniam in prioribus*, dub. 2. nu. 1. C. de *inoffic. testam.* Molina lib. 1. de *primogen. cap.* 11. Mieres de *maioratib.* 2. par. *quæst.* 3. num. 9. dicentes, habere fundatam intentionem eum, qui fideicommissum, & vinculum bonorum negat, Crauall. *g.* 725. num. 17.
- 24 † Et quòd, vbi fideicommissum fuit restrictum ad certas res, vel personas, non admittat extensionem ad alias, probat text. in l. *filius à patre*, §. *si quis ex certa*, ff. de *liber. & posthum.* Ex quo, quia testator se restrinxerat ad filios, qui sibi nascerentur ex certa vxore, non possunt ex tacita, & coniecturata mente defuncti iucludi filij alterius matrimonij, vt obseruant Alex. & l. *ibi*, &

in l. *placet*, ff. de *liber. & posthum.* & sunt pulchra verba Bart. n. 1. ibi: *Secus* (inquit) *si se abringeret ad posthumum nasciturum ex tali sua vxore, tunc non porrigitur ad aliam*, late Iacob. Menoch. *conf.* 40. ex n. 1. & *seqq.* n. 3. dicit esse veritatem indubitatam, † idem probat l. *si pater filium*, & l. *si quis ita*, ff. de *vulg. & pupill. subst.* vbi pater, qui potuit facere pupillarem substitutionem in eius filium, si moreretur infra annos quatuordecim, si illam faciat limitatè vsque ad annos decem, non remanebit facta vigore tacitæ, & coniecturata voluntatis, si moriatur in vndecimo anno. † Et in 26 l. *commodissime*, ff. de *liber. & posthum.* instituendo filium, qui post suam mortem nasceretur, nõ fuit visus testator instituisse eum, qui se viuente fuit natus propter restrictionem à testatore factam, vt rectè intelligit Bald. in l. *fin.* n. 1. C. de *postb. hæred.* inst. ibi: *Sicut strictè loquutus fuit, ita strictè accipiemus*, vt in l. *alumna*, §. *qui filios*, ff. de *adim. legat.* & ita etiam intellexit gloss. in d. l. *fin.* verbo *nam præterijt*, ibi: *Quia in vnum casum tantum voluit prouidere, & est communis opinio, secundum l. ibi*, n. 1. & vlt.

† Generaliter autem iura proclamant, limitatam dispositionem limitatum producere effectum, l. *in agris*, ff. de *acquir. rerum domin.* Rol. à Valle *conf.* 24. n. 5. *conf.* 30. n. 11. & *conf.* 41. n. 16. tom. 3. *Age cum Gemiano*, C. de *transact.* Io. Caphal. *conf.* 117. n. 4. & *conf.* 135. n. 21. tom. 1. Decius *conf.* 394. incip. *provera resolutione*, col. 2. *versic. quantum autem ad alia*, vbi loquitur de causa limitata substitutionis, Tiraq. in *tract. cessante causa*, l. p. n. 147. Et ideò cum dictus Alphonsus Enriquez solum grauauerit, quòd situaretur quarta Trebellianica, & ad illam restrinxerit vinculum, seu fideicommissum, quod voluit inducere, remanet ad illam restricta tota illius dispositio; † nam vbi sunt verba restrictiua, etiam fauorabilis dispositio restringitur, l. *pen.* C. de *leg.* & l. 1. §. *hoc edito*, ff. de *postulac.* cum alijs, quæ adducit Bald. *conf.* 262. incip. *recolo*, n. 5. lib. 1. Aym. Crau. *conf.* 98. incip. *nobilis*, n. 14. lib. 1. Burg. de Paz *conf.* 34. n. 26. Et ista restrictio videtur repetita in toto testamento dicti Alphonsi ad reductionem omnium clausularum generalium, quæ in contrarium pòderantur, † quia limitatio facta in vna scriptura semper censetur repetita, ex text. notab. in l. *cum pater dotem*, ff. de *pat. dot.* al. quæ ad hoc notat Bald. in *conf.* 339. *pater*, & *filius*, col. *fin. ante fin.* lib. 2. Burg. de Paz *conf.* 2. n. 53. 72. & *seq.*

Cum dictus Alphonsus Enriquez solum voluerit consulere suis consanguineis in eo, quòd importaret vinculum quartæ Trebellianicæ, reddendo rationem, quòd volebat, quòd esset semper integra, & vinculata pro illis de eius genere, & descendentibus illorum; nam si voluisset plus relinquere, vtique declarasset, † dispositio autè testatoris declarari, restringi, & regulari debet secundum rationem, quæ mouit eum ad sic disponendum, iuxta alleg. l. *cum ita*, §. *dulcissimis*, ff. de *legat.* 2. & hæc ratio est eadem dispositio, vt inquit Bald. in o. *dilectus filius*, col. 2. de *rescript.* & sic disponit, prout verba dispositiua solent dispo-

sponere, *l. emptor, §. fin. vbi Bart. ff. de rei vendic.* late Molina *lib. 1. de primogen. cap. 5. num. 7. & seqq.* vbi ex communibus traditionibus probat, 31 † quod fideicommissa restringi, ampliari, & limitari debent, secundum causam, & rationem expressam; quemadmodum consideranda est illa causa, propter quam aliqui fuit relictum, Socin. *in rubr. n. 31. ff. solut. matrim. & in l. quamuis, post princ. ff. de condit. & demonstrat. & in l. si quis neque causam, num. 1. ff. si certum petatur, Caphal. conf. 80. n. 13. lib. 1.* ita etiam debet considerari causa, & ad eam restrictio fieri, propter quam non fuit relictum, vt tradunt præcitati DD. & Socin. *iun. conf. penult. vol. 2. Crauet. conf. 227. incip. Iafredus, n. 5. & seqq.*

Et ita secundum dictas resolutiones eo ipso, quod causa, & ratio dispositionis Alphonsi Enriquez fuit limitata ad quartam Trebellianicam, non debet vinculum extendi ultra illam, nec glossari, aut alio modo intelligi dicta dispositio; † nam quando testator se glossauit, & interpretatur, non est querenda alia glossa, vt inquit Bald. *in auth. nisi rogati, num. 9. vers. nam vbi testator, C. ad S. C. Trebell. Paris. conf. 3. n. 53. vol. 3. Bald. in l. precibus, col. ult. C. de impub. & alijs substit. Celsus Hugo conf. 93. n. 2.*

33 † Nec enim nouum est, vnam dispositionem, vel scripturam per aliam intelligi, declarari, & restringi, *l. non est nouum cum materia, ff. de legib. l. talis scriptura in princ. & §. fin. ff. de legat. 1. l. quisquis 95. cum concord. ff. de legat. 3. l. uxori; §. fin. eod. tit. §. item lapilli, instit. de rer. diuis. cū late traditis per Aym. Crau. conf. 231. n. 12. & 13. & conf. 267. n. 2.* Et a fortiori dicta declaratio, & restrictio debet admitti, & facta intelligi in nostro casu, quia non sumus in diuersis scripturis, & dispositionibus, 34 † sed in vna tantum, in qua facilior est suppletio, interpretatio, & restrictio vnius capituli per aliud, *l. 3. §. filius, ff. de liber. & posthum. l. 3. §. fin. l. pen. ff. de iniusto rupto, & l. non putauit, §. si ab vno, ff. de bon. poss. contra tab.*

Quod magis sine dubio procedit, quando dispositio, quam testator facit in aliquo capitulo, aut parte testamenti, est expressa, prout est ista, qua solummodo vinculauit quartam Trebellianicam, † expressum enim facit cessare tacitum, *l. maritus, C. de procurator. l. cum ex filio, §. 1. vbi gloss. & DD. ff. de vulg. & pupill. substit. l. liberti, §. Lucius, ff. de ann. legat. cum alijs, de quibus Matic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 5. tit. 14. nu. 13.* qui probat, per expressam testatoris prouisionem 36 cessare tacitam legis præsumptionem, † & hoc est, quod etiam probat *l. fin. C. de pact. conuent. cū dicit, quod expressa hominis prouisio facit cessare tacitam prouisionem legis, vt ex ea tradunt DD. ibi, & Octavian. decis. Pedem. 29. n. 2. Beccius conf. 82. n. 20.*

Neque obstat dicere, quod in clausula institutionis hæredis facta per Alphonsum Enriquez in fauorem filiorum suorum, & in defectum illorum Francisci Enriquez, & suorum etiam filiorum, non solum inclusit, quod ad ipsum pertinuerat ex hæreditate Ioannis Enriquez Saonē-

sis, aut quartam partem illius; sed etiam, quod qualibet alia via, ratione, & causa illi cōpeteret, aut ad ipsum pertineret; nam ultra, quod post hanc generalitatem addidit absurdum, videlicet, quod si haberet plures filios, succederet maior illorum in omnibus bonis, † quod non poterat 37 habere locum in præiudicium aliorum saltem quoad legitimas ad illos spectantes, vel in eo, quod excederet meliorationem tertij, & quinti, *l. 9. tit. 5. lib. 3. fori, l. 7. tit. 12. li. 3. fori, & l. 28. Tauri, Roxas de success. cap. 3. n. 3. † & ita nec potuit 38 grauari in plus, quā melioratio importaret, nec inducere vinculum, iuxta *l. 27. Tauri*, vbi ordinarij, *l. 11. tit. 6. lib. 5. Recopil. vbi Matienço, Azeuedo, & Angulo.* Cū legitima non patiatur aliquod grauius, aut vinculum, *l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. Molina lib. 2. de H. ff. primogen. cap. 1. n. 29. Roxas de success. cap. 7. nu. 39. Caltillo in l. 46. Tauri, gloss. mi. d. sus. hyos, Couarr. lib. 1. variar. cap. 19. n. 1. 2. & ult. Segura in l. 3. §. fin. ff. de liber. & posthum. vers. ex istis potest inferri, Roder. Xarez conf. 1. n. 199. & 211.**

Et ita vt vitetur simile absurdum, prout foret voluisse, quod omnia bona, quæ habebat ultra dictam quartam, etiam in casu, quo haberet plures filios, debet talis sumi intellectus, quod voluerit vinculo supponere, quod poterat, à quo etiam excelsit vinculo integram Trebellianicam, ad quam in omni euentu est vinculum restringendum; † nam absurdum vitandum est, etiam si 39 verba impropietur, *l. nam absurdum, ff. de bonis libertor. & l. 1. §. diuus Antoninus, ff. de questionib. Roland à Valle conf. 14. n. 11. conf. 23. nu. 31. conf. 43. n. 56. lib. 4. conf. 25. n. 24. & conf. 58. n. 33. lib. 3. Carol. Ruyn. conf. 111. num. 16. lib. 1. conf. 93. num. 8. & 16. conf. 130. num. 1. & 12. & conf. 148. num. 3. & 5. lib. 2. Ioan. Caphal. conf. 251. num. 27. & seqq. lib. 2. Andr. Sicul. conf. 55. nu. 13. lib. 3. † & ita dispositio quantumuis generalis est 40 restringenda ratione absurdi vitandi, *l. 2. C. de noxalib. actionib. l. vt gradatim, §. 1. ff. de muner. & honor. Gasp. Caballin. milleloq. 623. Celsus Hugo consil. 93. num. 8. Caphal. conf. 210. num. 12. som. 2. in princ. Nicol. Euerard. in loco ab absurdo, num. 4.**

Quod confirmatur ex clausula testamenti dicti Alphonsi Enriquez, quæ incipit: *Y que para mas facilidad.* In qua cum iussisset, dictum eius hæredem eligere debere bona, quæ ad eum pertinerent ratione dictæ quartæ Trebellianicæ, habendo ipsa pro acceptatis, & electis, addidit, quod si aliquo tempore relictus, annui census, iura, aut vassalli comprehensi in vinculo dictæ quartæ redimerentur in totum, vel pro parte, tali casu eius hæres, & successores essent obligati, quàm primum fuisset illis possibile ad reimplicandum in tot similibus bonis stabilibus, censibus, iuribus, aut locis vassallorum quantitatem receptam, & interim non introiret in posse dictorum hæredis, & successorum, sed deponeretur in depositario generali; ex quo colligantur duæ res: vna, quod solummodo voluit conseruare, quod importabat quarta Trebellianica pro suis consan-

gui-

guineis, faciendo solummodo respectu illius dictum vinculum: alia, quod dictus testator nomine hæredis, & successorum intellexit eos tantum, qui erant successuri in dicta quarta Trebellianica, postquam fuisset situata: quam vocavit suam hæreditatem, eo quod dicta quantitas erat permãtura, & in ea duratura ipsius memoria, & nomen; nam reliqua bona, quæ per illius mortem reliquisset, remansura erant libera dicto Francisco Enriquez ad disponendum de illis pro suo arbitrio, & absque obligatione restituendi, nec vterius dici poterat hæreditas dicti Alphonsi Enriquez; sed bona, & patrimoniũ præfati Francisci: † quia hæreditas post aditionẽ definit esse, nec potest dici decedentis hæreditas; sed hæredis viuentis patrimonium, *l. hæres per seruum, ff. de acquir. hæred. & l. sed si plures, §. filio, ff. de vulg. & pupill. substit. glos. in l. 1. §. veteres, ff. de acquir. possess. Petr. Sured. in tract. de aliment. tit. 1. quæst. 117. num. 1. Caphal. conf. 45. nu. 18. lib. 1. Roland. à Valle conf. 75. num. 22. lib. 2. & conf. 43. nu. 40. lib. 4. & ita constat ex textu in principio Instit. quibus ex causis manumittere non licet, & in principio *instit. de hæredum qualitate, & differentia*, ibi: *Potius eius hæredis bona, quam ipsius testatoris à creditoribus possideantur*, *l. in d. l. 1. §. veteres, num. 14. & in l. eius, qui in Prouincia, num. 8. ff. si certum petatur*, Ioan. Crot. in *l. qui Roma, §. duo fratres, num. 5. ff. de verbor. oblig. Peralta in rubr. num. 137. ff. de hæredib. instituent.* & ita quando remansissent aliqua bona Alphonsi Enriquez dicto Francisco Enriquez ultra quartam Trebellianicam, quam situauit, potuit liberè de illis disponere tanquã de re propria; † & est seruanda illius dispositio, *aut in de nuptijs, §. disponat*, ibi: *Disponat itaque vnusquisq; in suis, vt dignũ est, & sit lex eius voluntas, cap. tua nos, iuncta glos. 2. de testam. Florian. de Sancto Petro in l. si quis Titio, n. 4. ff. de legat. 2. & in l. si quando, §. hæres, cuius n. 7. ff. de legat. 1. l. in l. filius familias, §. diui, 2. lectur. n. 12. eod. tit. Lambert. de iure patronat. lib. 1. par. 1. q. 9. princ. n. 48. Roland. à Valle conf. 26. n. 29. vol. 1.**

Nec obitabit dicere, dictum Alphonsum Enriquez disposuisse, quod casu, quo dictus Franciscus eius frater moreretur sine filijs, aut filiabus, aut qui possent succedere in eius hæreditate, iuxta id, quod dictum erat tali casu cum expressa prohibitione, quam ante omnia faciebat, omnibus eius hæredibus, & successoribus quartæ Trebellianicæ substituebat dicto Francisco Enriquez eius fratri filias Hieronymi Enriquez alterius eius fratris, quæ erant Saonæ: quia debet intelligi iuxta clausulam specialem præcedentem in eo, videlicet, quod vinculauerat, scilicet quarta Trebellianica; † nam per clausulam quantumuis generalẽ subsequenter, non alterantur clausulæ speciales præcedentes habentes specialem, & particularem determinationem, iuxta text. in *l. coheredi, §. qui patrem, & §. qui discretas, ff. de vulg. & pupill. substit.* † imò ad illam debent referri clausulæ posteriores, iuxta text. in *l. si idem, cum eodem, ff. de iuris d. omn. iudic. l. dedi, ff. de com-*

dict. causa data, Rimin. in l. precibus, nu. 620. C. de impub. & alijs substit.

† Nec nouum est in iure, quod clausula aliqua referatur ad vnum tantum capitulum, quando dari potest ratio, quare non referatur ad alia, vt dicunt Bart. Bald. & communiter DD. in *l. 1. C. de liber. præter. Bart. in l. talis scriptura, ff. de legat. 1. & d. l. si idem, cum eodem, §. fin. Alexand. conf. 48. col. 3. vers. sed ita, vol. 1. Maranta in quaest. lib. legalib. disput. 1. num. 24. † quia specialis ratio reitringit dictum generale, *d. l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 2. Bart. in l. pater filium, §. fundum in fine, ff. de legat. 2. Paul. Paris. conf. 57. n. 13. lib. 2. Io. Caphal. conf. 134. nu. 34. tom. 1. & ratio ista notoriè apparet in testamento Alphonsi Enriquez, quia solum posuit grauamen hæredi, vt situaret quartam Trebellianicam, & remaneret vinculo subiecta.**

† Non etiam obitabit, quod verbum *herencia* debet capi pro vniuerso iure bonorum defuncti, *l. nihil, ff. de verbor. signif. & l. hæreditas, ff. de reg. iur. Ioan. Corral. in l. frater à fratre, num. 48. ff. de condiç. indeb. nam in nostro casu nõ procedit dicta regula; imò nec est indistinctè vera, † siquidẽ hæreditatis appellatione non semper venit vniuersa hæreditas, nec omnia defuncti bona comprehenduntur, *l. vel singulis, ff. de vulg. & pupill. subst. & declarant Bart. Bald. & Imol. in l. Titia Seio, §. Seia libertis, ff. de legat. 2. Alex. in l. Titia in princ. ff. ad leg. Falcid. & conf. 201. n. 12. lib. 6. l. in l. iuris gentium, §. adeo, n. 4. ff. de pact. Carol. Ruin. conf. 126. n. 7. & conf. 134. n. 11. lib. 2. Olasc. decif. 110. n. 10. † & aliquando hæreditas etiam sine bonis accipitur, & iuris intellectum habet, vt notat Bald. in rubr. in med. ff. de acquir. hæred. in quæst. illa, an qui non habet bona, possit facere testamentũ, Ancharr. conf. 252. incip. frater charissimè, num. 2. fol. 105.**

Quod est magis certum, quia dictus Alphonsus Enriquez tractauit de dicta quarta Trebellianica, quam iusserat situari, & vinculo supposuere; & ita debent de illa intelligi verba clausularum posteriorum: † quia verba in qualibet dispositione sunt intelligenda iuxta subiectam materiam, *cap. intelligentia de verbor. signif. l. si vno, ff. locati, & l. si stipulatus, ff. de usur. cap. causam de re/cript. Ioan. Corral. in l. qui liberos, num. 22. ff. de ritu nupt. Capoll. conf. 22. num. 19. Caphal. conf. 253. num. 5. tom. 2. Ancharr. conf. 297. n. 9. & conf. 311. n. 2.*

Nec etiam obitabit dicere, prædictũ Alphonsum Enriquez in institutione hæredis facta dicti Francisci Enriquez vocasse non solum filios, & filias illius legitimos, sed etiam naturales, & bastardos in infinitum ordine successiuo: quia respondetur, quod intentio illius fuit providere casui, qui poterat euenire, quod adessent descendentes sui, quibus viuentibus decessisset Franciscus Enriquez, relictis etiam descendentes, quo casu voluit, quod succederent siuè fuissent filij, aut nepotes, vel in alio vltiori gradu, dummodo proximior veluti filius præferretur nepoti, & sic de reliquis ad instar successorij edicti, † & quod

quòd vno nolente hæreditatem, vel per non aditionem, aut repudiationem succederet sequens in gradu, l. 1. & 2. C. de success. edict. l. 1. §. quibus, ff. cod. tit. & l. post consanguineos, §. interdum, ff. de suis, & legitim. hered. Cassan. in consuet. Burgund. reg. 9. §. 17. num. 4. vers. item proximus, §. placebat, instr. de legit. agnat. success. Mantie. lib. 3. de coniectur. ultimar. volunt. tit. 18. num. 68. Hugo Cell. conf. 76. n. 3. Matienç. in l. 1. tit. 4. lib. 5. Recopilat. glos. 14. num. 55. & seqq. & cum dictus Franciscus Enriquez vixisset, & fuerit hæres sui fratris, † in eo fuit verificatum nomen hæredis, quamuis fuisset primus, l. liberis, §. hæc verba, ff. de vulg. & pupill. subst. l. si singulos, ff. de ann. legat. l. Stichum, aut Pamphylum, §. stipulatio, ff. de verbor. obligat. Hugo Cellus conf. 6. n. 1. & seqq. & conf. 61. num. 3. & conf. 100. num. 14. Ancharran. conf. 130. n. 2. & cum adimpleuerit cum onere, & graamine Institutionis, non potest aduersus illum, & eius hæreditatem, & D. Bearricem Enriquez eius hæredem quid aliud prætere, † quam reputetur eadem persona cum dicto Francisco Enriquez, aubent. de iure iurando à moriente præstito, Decius conf. 639. num. 5. Roland. à Valle conf. 71. nu. 60. volum. 2. Rota Romana decis. 110. num. 5. volum. 1. par. 1. diuers. Sacri Palat. Ioann. Botta consil. 19. num. 3.

† Et ita debet considerari, quòd substitutiones, & vocationes factæ per Alphonsum Enriquez filiarum Hieronymi Enriquez, sunt limitatæ quò ad vinculum quartæ Trebellianicæ, & illius causa tantum, arg. l. æquissimum, §. si primus, ibi: Cum ad suam quisque causam substitutus sit, ff. de honor. poss. secundum tabulas, l. ex facto, §. item quero, ff. de vulg. & pupill. subst. ibi: Et magis est in utroque eorum tempus suum separatim seruari, l. si seruus communis Mæuy, §. fin. ff. de stipul. seruorum, ibi: Secundum quæ non transit ad alterum stipulatio, sed unicuique tantum acquiritur quantum iuris ratio permittit. Et ita omnia verba substitutionis referuntur ad quartam Trebellianicam, cuius respectu solummodo voluit Alphonfus Enriquez fieri, & conseruari vinculum, & si illius fuisset intentio vinculari plus, non limitaret eius hæredi onus faciendi situationem quantitatis, quam importaret quarta, sed iussisset, quòd tam ea, quam reliqua illius bona fuissent vincularia, & aliud prætere, est velle interpretari † contra ipsiusmet intentionem, quòd iura prohibent, l. non omnis, & l. si quis neque causam, ff. si certum petatur, lo. Caphal. conf. 192. n. 31. tom. 2. Petr. Surd. in tract. de aliment. tit. 1. quæst. 11. num. 3. Roland. à Valle conf. 50. num. 11. & conf. 54. nu. 12. lib. 4. Hieron. Grattus resp. 7. num. 23. & respons. 11. nu. 14. lib. 1.

† Et operaretur effectum contrarium intentionis, quam habuit dictus Alphonfus limitando vinculum ad quartam, inducta autem ad vnuni finem, non debent operari contrarium, l. legata inutiliter, ff. de legatis l. 1. l. 3. §. si emancipatus, ff. de honor. poss. contra tabulas, Roland. à Valle consil. 23. n. 16. lib. 4. Io. Caphal. conf. 153. n. 38. Hieron. Grattus resp. 109. num. 57. lib. 2. barbat. c. 31. n. 17. lib. 3.

Maximè † si inducta fuerint ad diminutionem, vt in nostro casu: quia non debent augmentum operari, contra l. legata inutiliter, ff. de adimend. legat. & l. si mancipia in princ. ff. de fund. instruet. Carol. Ruin. conf. 71. num. 18. lib. 2. Ioan. Caphal. conf. 137. num. 25. tom. 1. Surd. d. tract. de alim. tit. 3. quæst. 1. num. 39. & operaretur, si onus, & vinculum limitatum, quòd voluit inducere Alpho- sus Enriquez, extenderetur vltra quartam Trebellianicam.

Et cum D. Francisca Enriquez habeat contra se ita vrgentes rationes, & præsumptiones voluntatis limitatæ dicti Alphonfi Enriquez, debebat apertissimè ostendere, illius voluntatem fuisse vinculare, non solum dictam quartam, sed etiam reliqua bona, quæ haberet, † idque docere apertissimis documentis, vel probationibus luce meridiana clarioribus, vt colligitur ex notatis per Specul. tit. de probat. §. fin. quem refert, & sequitur Iaf. in l. sciendum, n. 10. ff. de verbor. oblig. Hippol. de Marsill. singul. 451. & ita non poruere hæc mouere litem aduersus voluntatem dicti Alphonfi Enriquez, & ita debent repelli; † nam exceptione doli repellitur, qui contra voluntarè defuncti aliquid petit, l. apud Celsum, §. prætere, ff. de doli mali, & metus exceptione, l. illis libertis, ff. de condit. & demonstr. Arretin. in l. qui superstitus, col. 3. ff. de acquir. hered.

Non etiam obstat dicere, quòd Alphonfus Enriquez per aliam clausulam dixit, quòd iubebat, & erat illius voluntas, quòd qui iuxta per eum dicta quolibet tempore veniret ad succedendū in dicta eius hæreditate, & vinculo supradicto deberet appellari Enriquez, & si non cognominaretur dicto cognomine, transiret hæreditas ad sequentem in gradu, † quasi posuerit tanquam diuersa hæreditatem, & vinculum, iuxta notata in rubr. ff. de iuris, & facti ignor. Bart. & DD. in l. 1. ff. de iustit. & iure, Felin. in cap. ex parte de rescript. Quia responderetur, quòd Alphonfus Enriquez in dicta clausula non agebat de alio, quam de prædicta quarta Trebellianica, illamque nominabat hæreditatem, & vinculum suum; † nec nouum est in iure, quòd dictio & declaratiuè, ponatur pro idest, §. sed iste, ibi: Et si qua sint similes, inslit. de actionib. l. 1. ff. de transact. ibi: De re dubia, & lite incerta, iuncta glos. ibi, Anton. Gamma decis. Portugallia 50. num. 4. Prateius de verbis iuris, verbo & glos. in rubr. C. de seruis. & aqua, cap. Monasteria, ibi: Excommunicationi subdantur, & à ceteris fidelium sicut penitus alieni, de vita, & honest. Clericor. latè Bertrand. conf. 124. incip. recordor, col. 2. vol. 2. secundum nouam editionem, Rebuff. in l. conjunctionem 29. versic. tertio coniungit, ff. de verbor. signific. & ita est, ac si dixisset in eo, quòd relinquo vinculum hæreditatis meæ, facit text. in l. generaliter in princ. C. de iustit. & subst. & in l. Lucius 2. ff. de hered. instruet. quibus probatur, † quòd disiunctiua resoluitur in coniunctam ex verisimili voluntate testatoris, & hoc significat verbum relatiuum obredicbo. † Nam relatio debet fieri ad ea, quæ proximè præcesserant, & viciniore sunt in dispositione, l. heredem palam, §. sed

§. sed et si not am, ibi: Vicinis scripturis, ff. de testam. Bart. in l. quasitum, §. si quis fundum, col. 2. versic. sed si esset dubium, ff. de fundo instructo, & instrum. legato, lo. Caph. conf. 296. n. 17. tom. 2. Alex. conf. 204. n. 6. lib. 2. Hieron. Grattus resp. 76. nu. 17. & resp. 112. n. 36. vol. 1.

Nec obstat dicere, quod relatio cadit super omnibus præcedentibus, & debet intelligi, tam respectu vinculi quartæ Trebellianicæ, quam aliorum bonorum, quæ apparet habere: quia in casu nostro non habet locum, cum militer diuersa, & inæqualis ratio in quarta, quam in reliquis bonis, † relatio autem non fit ad omnia, nisi omnium sit par ratio, alias non, l. 1. C. de liber. præter. cap. secundò requiris, cum ibi not. de appellat. Alex. conf. 4. 2. in causa, & lite, nu. 7. vol. 3. vbi Additio, Caph. conf. 23. n. 102. tom. 1. & est notoria diuersitas rationis, cum locum constituerit vinculum in quarta Trebellianica, & quoad illam habuerit respectum ad eius genus, & parentelam, illisque voluerit prospicere.

Et eodem modo intelligitur grauamen, quod 65
successor vocaretur cognomine Enriquez; † nã licet simile præceptum reputetur iustum, & obliget, præsertim, quando est honestæ familiæ (pro ut ista est, vt ex l. facta, §. quod si conditio, ff. ad S. C. Trebell. tradunt Guido Papæ decis. 251. incip. testator, & Guillelm. Bened. in cap. Raynuntius de testam. ex verbo Raynuntius de Clero, nu. 45. & seqq. & verbo si absque liberis moreretur, in rubr. de fideicom. substit. nu. 90. & seq. Parisius conf. 19. incip. ad resolutionem, nu. 28. & seq. lib. 2. Burgos de Paz conf. 3. n. 47. & seq. Velazquez in l. 40. Tauri, gl. 9. n. 17. & 20. Matienço in l. 7. tit. 7. lib. 5. Recopil. gl. 1. nu. 2. debet intelligi cum eadem limitatione, quoad quartam Trebellianicam vincularam, cuius vinculum per dictam clausulam confirmatur, ex traditis per Molinam lib. 2. cap. 14. n. 7. & seqq. non tamen potest induci ampliatio dicti vinculi, & fideicommissi ad rem aliam ultra quartam Trebellianicam; † nam extensio non potest fieri in materia odiosa, vt est fideicommissum, argum. elem. vt circa de elect. Roland. à Valle conf. 86. nu. 33. lib. 2. Guido Papæ conf. 221. n. 7. dicens, quod odia debent restringi, & non trahi ad consequentiam, etiam in casu, vbi est eadem ratio, iuxta l. quod non ratione, ff. de legib. vbi gl. & in authent. quas actiones, C. de sacros. Ecties. l. præcipimus, C. de appellat. Laderch. de Imola conf. 19. num. 12. dicens, quod nec vsquam in vniuerso iuris ciuili corpore fideicommissum in vna re ad alteram porrigitur.

Et ita iustitia caret dicta D. Francisca prætendens, sub iure, & titulo vinculi alia bona dictorum Alphonsi, & Francisce Enriquez eius hæredis ultra quartam Trebellianicam, quam possidet, nec habet locum possessorium iudicium intentatum 67
ultra illam; † nam quicquid detrahit iuri fideicommissi, aut vinculi, detrahit etiam possessioni; l. non putauit, §. non quæuis, ff. de bonor. poss. contra tab. vbi Bart. idem Bart. in l. 1. §. parui, ff. quod v. aut clam, l. si in adoptione, vers. & si non iure scriptus, secundum primam lecturam, ff. de bon. poss.

contra tabul. Abb. in cap. item cum quis de restit. spoliat. Greg. Lop. in l. 2. tit. 14. par. 6. gl. 13.

† Et quæ impugnant proprietatem, multò magis possessionem, elem. 1. de caus. possess. & propriet. quam ita declarat Bonifacius de Vitalinis ibidem. Et aduersus impugnantem proprietatem cum possessione semper competunt remedia, tam proprietatis, quam possessionis, gl. in l. si de vi, & in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. possess. & in l. ordinary, C. de res vend. de quo est pulchrum consilium Pauli de Castro conf. 78. incip. videtur dicendum, vers. his tamen non obstantibus, lib. 2. & ita nec in proprietate, nec in possessione habet locum præsentio D. Francisce, & habet iustas defensionem prædicta D. Beatrix eius soror.

ARTICVLVS II.

Ultra ea, quæ sunt fundata in præcedenti articulo, quod vinculum factum per Alphonsum Enriquez fuit limitatum ad quartam Trebellianicam fideicommissi prius facti per Ioannem Enriquez non remanere alia bona dicti Alphonsi, super quibus cadere, & consistere potuisset aliud nouum fideicommissum, aut vinculum præsentium pro parte dictorum D. Petri, & D. Francisce; nam constat, quod Franciscus Enriquez per mortem Alphonsi fecit inuentarium iuridicum, & legitimum omnium bonorum, tam suorum, quam fideicommissi Ioannis Enriquez pertinentis ad D. Andream Enriquez fideicommissarium, quod inuentarium fuit finitum, & clausum solemniter coram Licentio Nuñez de Ortega Locumtenente Præfecti Urbis Conchensis, & Francisco Martínez tabelione Regio è Numero dictæ Ciuitatis, producto per dictos D. Petrum, & D. Francisam; nec dubitatur de veritate, solemnitate, & valore dicti inuentarij, factumque fuisse bona fide absque fraude, aut palliatione; † continet enim, non solum res proprias defuncti, sed omnes alias ab ipso 69
detentas, quas etiam in inuentario scribendas esse Bald. resoluit in l. item videndum, §. nunc videamus, num. 2. & in l. non tantum, num. 1. ff. de petit. hered.

Et præsumptio iuris assisist in fauorem dicti inuentarij, & illius, qui fecit illud, † quia inuentarium præsumitur sine dolo confectum, nec alia bona defunctum reliquisse, quam in eo contenta, l. vlt. §. licentia, vbi Bald. C. de iure deliber. Iacob. Menoch. lib. 6. de præsumpt. præf. 61. num. 6. Rota Romana decis. 800. nu. 19. vol. 1. diuers. p. 1. Burgos de Paz conf. 43. num. 16. ponderans ad id l. meritò, ff. pro socio, & l. quoties, §. qui dolo, ff. de probat. quibus constat, † nec delictum, nec dolum præsumi, vt de primo tradunt Bald. in l. moueor, num. 2. C. si feruus exportandus veniat, Abb. in cap. in præsentia, num. 6. de probat. Couarr. in cap. quæuis pactum, 2. par. §. 3. num. 2. in fine de pact. in 6. Bart. in l. Gallus, §. quod si is, num. 3. vers. quicquid, ff. de liber. & posthum. Menoch. lib. 3. præsumpt. 86. num. 5. & præsumpt. 122. num. 3. & de secundo, gl. verbo dolo, in cap. sedes de re script. Caphal. conf. 210. num. 69. volum. 2. Marc. Anton. Eugen. conf. 64. lib. 1. & non debet esse causa dispendij, sed

- sed commodi dicto Francisco Enriquez, & D. 72
- Beatrici Enriquez eius hæredi; † nam inuentariū conficiēti lex emolumentum, non detrimētum sublequi permittit, *d. l. fin. C. de iure delib.* Pileus *q. 33. circa finem*, Robert. Marant. *diffut. 10. n. 39.*
- 73 & non alia ex causa DD. resoluunt, † quod extāte inuentario præsumitur hæreditas non soluendo, vt amplius ab hærede peti nequeat, iuxta præfatam *l. fin. §. licentia, C. de iure delib.* & tradit *glos. in l. cum de lege de probat.* quam dicunt communē Alex. & las. *in l. si constante, ff. solut. matr.* Alciar. *de præsumpt. regul. 3. præf. 20.* Laderch. *de Imola conf. 138. n. 5. lib. 1.*
- 74 Quod est magis certum, cum illud produxerint præfati D. Petrus, & D. Francisca; † nam producens in iudicio instrumentum, fateri censetur, omnia in ipso contenta vera esse, *glos. 1. in cap. presentium de testib.* Thom. Grammat. *decif. 103. incip. illustris, n. 30.* citans ad hoc *l. post legatum, ff. de his, quibus vt indign. Bertran. conf. 173. quia difficultas, num. 19. lib. 1.* Burgos de Paz *conf. 14. nu. 43. l. cum precum, C. de liber. caus. Paris. conf. 125. n. 20. lib. 1. & conf. 79. num. 3. lib. 3.* Cæphal. *consil. 236. num. 2. tom. 2.* Roland. à Valle *conf. 2. nu. 116. lib. 1. lo. Bapt. Ferret. conf. 27. 1. num. 6. tom. 2.* DD. latè *in cap. cum venerabilis de except. Afflict. decif. Neapol. 25. num. 5.* Hugo Cellius *conf. 120. nu. 35.* † dicens, hoc procedere etiam quando producēs fuerit protestatus, quod non producebar, nisi quatenus, vel in quantum pro se faceret instrumentum, quia adhuc talis protestatio non releuat protestantem, iuxta communem, quam refert Bald. *in l. fin. C. de fideicom. libert.* *glos. verbo die, & consulo circa finem, in l. 1. §. editiones, ff. de edendo, vbi Salic. & las. num. 18.* Bald. *in cap. presentium, col. final. de testib.* Salzedo *in addit. ad Bernard. Diaz reg. 342.* Gratian. Falcon. *reg. 39. nu. 8.* Bertach. *in repert. verbo productio, vers. 29. las. in l. non solūm, §. morte, ff. de noui oper. nunc. & in §. itē si quis lo secundo, n. 24. instit. de action. Roman. edf. 63. incip. solūm est videre, n. 3.* Ludou. Morot. *re. sponf. 16. n. 3.* † quod in tantum est verum, vt etiā priuata scriptura contra producentem probet, vt *ex l. non fraudem, §. nec instrumenta, ff. de iure fisci, & notatis per Bart. & DD. in auth. si quis in aliquo, C. de edendo, col. 1. vers. venio ad primam, & in l. Publica, §. fin. col. 1. vers. tertio, ff. de pos. tradit Burgos de Paz conf. 3. n. 74.* & in dubio semper cōtra producentem fit interpretatio, iuxta text. notab. *in cap. inter dilectos de fide instrum.* quem ad hoc ponderat Bald. *ibi in vers. non magis poterat, Alexand. conf. 35. vija scriptura, col. 2. vers. quando scriptura, lib. 1. & conf. 102. vijo processu, nu. 6. vol. 5. post Oidrad. conf. 304. infra scripta, col. 1. vers. constat etiam, & facit text. ad hoc in l. in contrahēda, ff. de reg. iur. & cap. contra eum, eod. tit. lib. 6. glos. in cap. in presentia, verbo secunda de probat. l. 2. in fine, tit. 33. par. 7.* Burg. de Paz *conf. 2. n. 85.*
- 75 Nec est considerabile velle se iuuare, quod in inuentario, quod dicunt fecisse dictum Franciscū Enriquez postquam vxorem duxerat D. Hieronymam Zapata, bonorum, quæ pretendebat ad se spectare, † osiuit plura bona, quia dictum inuen-
- 76 tarium non est certum, nec legitimum, & solummodo fuit confectum animo fraudandi dictam D. Hieronymam à medietate bonorum, quæ posset ad illam spectare ex lucratis matrimonio cōstante, vt comprobatur, quia descripsit nomina debitorum, quæ non erant, annuos redditus, qui per plures annos antè fuerant redempti, & illorū pretium in alias res conuersum, & assimare fecit factis vltra valorem bona, quæ in rei veritate possidebat, quæ maiori ex parte processerant ex hæreditate D. Ludouici Enriquez Abbatis Sancti Iacobi eius fratris, & ex lucris iam habitis constante matrimonio in negotiatione mittendi in Italianas mundas, & in administratione Thesaurariæ sanctæ Cruciatæ, & in venditione villæ de Chillaron de la Alcarria, & ex fructibus, & redditibus dotis multum pinguis dictæ D. Hieronymæ, & cessat omnis difficultas, quia dictum inuentarium non est bonorum Alphonsi Enriquez, nec factum respectu fideicommissi bonorū eius, sed bonorum eiusdem Francisci, & respectu eius vxoris; & ita non potest eo iuuari dicta D. Francisca, nec eius vir; † nam inuentarium factum respectu vnus personæ, non trahitur ad aliam personam separatam, & diuersam, vt resoluit Crau. *conf. 312. incip. de pluribus, nu. 3. vol. 2.* † eo quod actus nostri voluntarij non extenduntur vltra quam geruntur, *l. 1. §. Iulianus, ff. de itin. actuque priuato, & l. vlt. C. ne vxor pro marito, Bar. & DD. in l. Titium, aut Mauium, §. altero ad fin. ff. de admin. tutor. Decius conf. 21. n. 5. Paris. conf. 85. nu. 5. & 7. lib. 1. Matienç. in l. 2. tit. 9. lib. 5. Recop. glos. 1. n. 32. lo. Cæph. conf. 65. n. 42. tom. 1. Menoch. lib. 3. de præsumpt. præf. 56. n. 29.*
- 77 Et ita ex bonis dicti inuentarij Alphonsi Enriquez debent deduci expensæ factæ in recuperatione, & exactione illorum, & defensione à litibus super eis motis, quæ ascenderant ad ducatos deceni, & sex mille, vt deponunt testes D. Beatricis super sexto articulo, † expensæ enim extenuant debitum, *l. 2. vbi Bald. n. 2. C. de partu pign. & expensæ per hæredem facta in recolligendo testamenta à Notario detrahitur tanquā æs alienum, vt notatur in l. argentarius in princ. ff. de edendo, & idem in expensis funeris, inuentarij confectiois, & aliarum causarum hæreditariarum, tradit text. in l. scimus, §. in computatione, vbi Bald. in princ. C. de iur. delib.*
- 78 † Indè fit, quod expensæ necessariæ factæ per Capitulum Sede vacante pro electionis negotio deducuntur ex bonis prelaturæ, & computantur in rationibus, *c. vt praterita de elect. Abb. Panor. q. 3. n. 3.* † & similiter expensæ factæ pro colligendis fructibus ex ipsi deducuntur, *l. fundus, ff. fam. l. ercisc. glos. Bart. & Angel. in l. in fundo, ff. de rei vend. & glos. in §. ex diuerso, vers. certè illud, inst. de rerum diuis. glos. in cap. cum antea, verb. fructus, & ibi Barbat. de pignor. lo. Cæph. conf. 181. n. 18. tom. 2. plures adducti per Tiraq. de retract. lignag. §. 15. glos. 1. n. 1. & 2.* † Indè lucrum dicitur illud, quod superest deductis impensis, & assimilatione laboris personæ, *l. Mutius, ff. pro socio, glos. in l. illud, verb. lucrum, & verb. poterat, vbi Bal. per text.*

- ibi C. de collat. glos. in l. per diuersas, C. mādati, And. Tiraq. vbi proximè num. 3. Ant. Gamma dec. Por-
 34 tug. 110. n. 26. † dicens, lucrum dici id, quod su-
 perest deducto omni damno, text. vbi Bart. in l.
 Mutius, & l. sed etsi adijciatur, ff. pro socio, l. 3. ff. de
 in rem verso, & Greg. Lop. in l. 3. tit. 10. p. 5. glos. 5.
 35 † Inde etiam missus in possessionem rei seruandæ
 causa expensas reperit à debitore, vel ipsarum va-
 lorem de bonis retinet, l. Prætor ait 9. ff. de bon.
 aucto. ind. possid. Grat. resp. 82. n. 22. vol. 2.
 36 † Et in terminis nostris, quod hæres restitutu-
 rus non solum prætenso fideicommissario, sed il-
 li, qui verè fideicommissarius sit, recuperet expen-
 sas, tradit Palac. Rub. in repet. rubr. de donat. inter
 vir. & vxor. §. 62. n. 14. & seqq. maximè num. 16.
 & licet nihil alleget præter glos. & Ang. in l. em-
 ptor, ff. de rei vend. est tamen pro eo text. expres-
 sus in l. vbi purè, §. 1. vers. qui in distrabendis, ff. ad
 S. C. Trebell. Qui in distrabendis (inquit Paulus) cõ-
 seruandique rebus hæreditarijs sumptus factus est,
 imputari hæredi debet. Et licet Accurs. ibi variè, an-
 xièque interpretetur verbū illud imputari hæredi
 planè accipiendum est, debere imputari hæredi
 in restitutione facienda sumptus, & expensas, vt
 scilicet tantò minus restituat, quantò magis sit
 expensum, ita vt sumptus illi, & impensæ impu-
 tentur hæredi, idest in utilitatem hæredis, vt mi-
 nus restituat refutis sumptibus, & expensis factis
 in rebus restituendis, text. elegans in l. mulier, §.
 sed enim, vers. sed & ipse, ff. eod. tit. vbi Vlpian. in-
 quit: Sed & ipse, si quem sumptum fecerit in res hæ-
 reditarias detrahet, Io. Garc. in tract. de expens. &
 melior. cap. 16. n. 1. & 4. dicens ex Vlpiano: Sed ex-
 pensas litium, quæ instituisset, vel prosequutus esset
 hereditatem restituere grauatus, si ad fideicommissa-
 rium fructus pertinuerint, hæredi hoc est in utilitatè,
 & commodum hæredis refutabuntur, & compensa-
 buntur in restitutione ipsa, l. 1. in princ. ff. eod. & hoc
 est magis certum, cum fuerit effectum, quòd cõ-
 putaret in quartam Trebellianicam fructus, quos
 petceperat, quod est, ac si percepisset illos fidei-
 commissarius, iuxta l. 1. in princ. vers. æquissimum,
 ff. ad S. C. Trebell. pro quo facit bona resolutio Petri
 Surdi tract. de alim. tit. 8. priuileg. 62. nu. 7. vbi tenet,
 quòd bona fideicommissi possunt retineri
 pro impensâ facta in conseruatione ipsorum, l. do-
 mus, vbi Bart. Bal. Alber. Imol. & alij ff. de legat. 1.
 Et fortiori ratione debent deduci debita solu-
 ta per dictum Franciscum Enriquez rãquam hæ-
 redem dicti Alphonsi, præfertim bona, quæ resti-
 tuit D. Andreæ Enriquez, & quod importauit di-
 cta quarta Trebellianica, & solutio salariorū de-
 bitorum Petro Lopez eius cognato, & Ioanni de
 Herrera eius nepoti, & alijs, & legata, quæ reli-
 quit nomina debitorum incerta, & inexigibilia,
 37 † quæ omnia hæreditatem extenuant, & dimi-
 nuunt, l. 1. §. fin. l. fin. ff. de collat. bonor. l. pater fi-
 liam, ff. ad l. Falcid. l. irritum, & l. successores, C. eod.
 tit. Crauet. conf. 186. n. 12. & conf. 316. nu. 4. Mo-
 38 rot. resp. 81. n. 5. † nam & iura regulariter asserūt,
 quod bona debentur deducto ære alieno, l. subsi-
 gnatum, §. bona, ff. de verb. signif. l. mulier, ff. de iur.
 dot. l. Papimianus, §. quarta autem, ff. de inoff. testam.

l. si quis ad declinandam, §. licentia in fin. C. de Episc.
 & Cler. l. ea demum, C. de collat. l. venisse, vbi Alciat.
 ff. de verb. sign. l. fundi Trebatiani, ff. de vsufr. legat.
 & l. fructus, ff. solut. matr. Baeza de non melior. ra-
 tione dotis filiabus, Io. Gut. lib. 2. præct. q. 94. nu. 3.
 Menoch. lib. 4. præf. 109. nu. 8. & præf. 143. nu. 14.
 Burg. de Paz conf. 4. n. 7. Quintilian. declam. 274.
 debitor adulter dicens: Bona porro, quæ sunt, vt
 opinor ea, quæ detractis alienis deprehensa sunt. Et
 paulo post: Bona mea, idest quod liberum in patri-
 monio meo est, & quod propriè meum, ad te transire
 debet, ære prius soluto. Calsiod. lib. 7. epist. 47. Quid
 prodest, si quis spiam videtur idoneus, & fieri non pos-
 sit à contractis nexibus absolutus? Egenti similis est,
 qui reddere nequit alienum; nec dici potest proprium,
 quod liberare dominum non videtur à debito. 1 Et
 ita pro ære alieno potest vendi proprietates bono-
 rum, l. 2. vbi glos. Bart. Bald. & communiter Scri-
 bentes C. ad Trebell. l. 1. in princ. ff. eodem, l. si quis
 seruum, cum l. seq. ff. de legat. 2. l. peto, §. prædiū, eod.
 tit. & l. alienationis, ff. famil. ercisc. §. sed quia stipu-
 lationes, instit. de fideicom. hered. l. Senatus, ff. de le-
 gat. 1. & l. filius familias, §. diui lo secundo, eod. tit.
 ibi: Nam si hæredis propter creditores testatoris bona
 venerint, fortunam communem fideicommissarij
 quoque sequentur, d. §. sed quia stipulationes, vbi An-
 gel. & cæteri l. 1. C. debitorem venditionem pignoris
 impedire non posse, Bald. in cap. quoniam frequenter,
 §. in alijs, n. 5. vt lite non contest. & in auth. & qui,
 C. de bon. aucthor. iudic. possid. & ibi Salic. num. 45.
 Alex. in l. si finita, §. si de vetigalibus, nu. 43. ff. de
 damn. infect. Palac. Rub. in repet. rubr. de donat. in-
 ter vir. & vxor. §. 16. n. 14. ad fin. Petr. Peralta in
 l. 3. §. qui fideicommissam, n. 106. & seqq. ff. de hære-
 dib. instit. Menoch. lib. 4. præf. 143. nu. 15. Morot.
 resp. 13. n. 6. & seq. Molina lib. 1. de primog. cap. 10.
 num. 2.

† Et in legatis clarissimum est, quòd ea debet
 hæres statim post mortem testatoris soluere, §. 1.
 instit. de legat. l. à Titio, ff. de furt. M. Ant. Eugen.
 conf. 36. n. 19. lib. 1. & nu. 22. Menoch. lib. 4. præf.
 157. n. 43. Io. Bapt. Ferret. conf. 217. n. 1. † cum es-
 sent hypothecata bona illorum relicta per dictū
 Alphonsum Enriquez, l. 1. §. omnibus, C. commun.
 deleg. Bart. & cæteri in l. 1. ff. de legat. 1. Cæph. cõf.
 98. n. 1. lib. 1.

Et respectu eius, quod liquidum remaneret,
 solutis debitis, debet cõsiderari, quòd in eo etiam
 consistebat dos Beatricis Lopez vxoris dicti Al-
 phonsi, & reliquum, quod ad eam spectare pote-
 rat ratione bonorum lucratorum constante ma-
 trimonio, quia tempore, quo fuit contractum in-
 ter eos, dictus Alphonsus Enriquez habebat pau-
 cissima bona; † & certum est, quòd inter maritū,
 92 & vxorem contrahitur quedam societas vniuer-
 salis, vt ait text. cum glos. in cap. cum societatis
 27. q. 2. l. cum hic status, §. si inter virum, ff. de do-
 nat. inter vir. & vxor. cum alijs allegatis per Pa-
 lac. Rub. in rubr. §. 60. Ant. de But. in cap. 2. de do-
 nat. int. vir. & vxor. Bal. in l. nulla 4. n. 4. C. de iure
 dot. Zoanet. in l. vt vim, n. 67. ff. de iust. & iure, Co-
 uat. in 4. decret. 2. p. c. 7. §. 1. n. 5. † & ideo commu-
 93 nicant luca cõstante matrimonio acquisita, tam
 iure

iure communi, quàm Regio, d. cap. 2. de donat. inter, l. 1. & 2. tit. 9. lib. 5. Recopil. vbi Azeu. & Matienç. Palac. Rub. in alleg. §. 6. 2. n. 1. Couarr. d. §. 1. n. 6. Molina de iust. tom. 2. d. §. 274. Io. Garc. de expens. cap. 13. n. 12.

94 Et cum dictus Franciscus Enriquez fecerit transactionem cum hæredibus Beatricis Lopez, qui cesserunt illi eorum iura competentia, tam ratione dotis, & bonorum lucratorum, quam salariorum dicti Petri Lopez † non solum fuit subrogatus loco dictorum hæredum pro quantitate illis soluta, verum pro eo pluri, quod illis debebatur. Nam qui succedit loco alicuius, iure illius vti potest, cap. Ecclesia vt lite pend. vbi glou. verba successerunt, Quintil. Mandol. in reg. Cancell. de nõ iudicando iuxta formam supplicationis, n. 2. Lap. allegat. §. o. n. 5. inde creditor etiam reputatur dictorum bonorum; † nam cessionarius per creditore factus, creditor est, l. ab Anastasio, vers. alium creditorem, C. mand. cum primi creditoris personam repræsentet, l. 2. ff. de donat. Petr. Loriot. in l. 1. vers. nam cuiusque, n. 1. ff. si cert. pet.

96 † Et confirmatur, quia omne augmentum, aut detrimentum post mortem testatoris pertinet ad heredem, etiam respectu fideicommissarij, vt tradunt omnes DD. maxime Comens. in l. deducta, §. ante diem, vbi Alex. nu. 4. ff. ad S. C. Trebell. † &

97 sicut si res perijisset, id damno hæredis cederet, ita incrementa eidem proderunt, l. secundum naturam, ff. de reg. iur. l. si is, qui quadringenta, ff. ad S. C. Trebell. Laderch. de Imol. conf. 25. nu. 17. &

98 conf. 8. n. 2. † regulariter enim ad quem oneris aduersi periculum spectat, ad eundem commodum, & lucrum spectare oportere æquum est, & ideo hæres quod sua diligentia acquisiuit, sibi dumtaxat utile, non alijs prodesse credendum est, l. si vnus, §. ante omnia, ff. de pact. vt si sibi centum dari stipulatus fuerit, cæteris non proderit, l. in l. actione, num. 2. C. de pact. ita etiam si transigit, vel paciscitur hæres cum alio, ipse dumtaxat obligabitur, l. controuersia, ff. de transact. l. si duobus, §. d. n. a, ff. pro socio, † idem dicendum est, si res hæreditarias perperam administrauit, suum tantummodo detrimentum erit, & eadem de causa si easdem bene administrauerit, fideicommissarij commodum non est, l. si hæres institutus, ff. ad l. Falcid. & l. si is, qui, ff. ad Trebell. Iacob. Concen. lib. singul.

100 quest. iur. q. 20. n. 1. † notum est enim, quod hæres non tenetur negotiari, & aliquid lucrari in gratiam fideicommissarij, vt tradunt DD. in l. deducta, §. ante diem, & ibi Angel. ff. ad S. C. Trebell. nec esse procurator eius, vt ait pulcher text. in l. postulantem, §. sed in huiusmodi, ff. eodem, Laderch. de Imola d. conf. 25. n. 18.

101 † Nec lucrata restituere, in restitutione enim fideicommissi solum veniunt bona quæ sita iudicio testatoris, qui fideicommissum reliquit, non autem bona aliunde quæ sita, & obuenta, l. cobæredi, §. cum filia, ff. de vulg. & pupill. substit. l. 3. §. vxor, ff. de dote præleg. & l. debitor, §. fin. ff. ad S. C. Trebell. Paul. Castr. conf. 77. visa facti narratione, dubio 2. lib. 2. Alex. conf. 201. in princ. & latius conf. 107. lib. 6. Aym. conf. 24. n. 12.

Tom. 2.

† In cuius comprobatione facit text. notab. 102 in l. 3. ff. ad leg. Falcid. qui ponit duos casus; vnus est, quãdo hæres vendit hereditatem, quæ soluẽdo non erat, & postea legatarij petunt legata, & ait text. non debere hæredem ipsa soluere, reddens rationem: Quia magis ex stultitia emptoris habere videtur hæres institutus, quam ex defuncti bonis; nã & contrario si malè vendiderit res hæreditarias, nõ erit hoc legatariorum detrimentum, ita ergo commodum debet esse hæredis, si bene res administrauerit, Paul. de Castr. in l. si hæres, n. 2. ff. ad l. Falcid.

† Alter casus est, quãdo hæres facit transactionem cum creditoribus, & aliquid acquirit virtute illius; nam & tunc legatarijs non tenetur, vt asserit ead. l. 3. eam assignans rationem, quia eam pecuniam non ex hereditate, sed ex decisione, id est transactione habeat; ideo Bart. ibi notat, quod ea, quæ hæres sua industria, vel diligentia acquirit vendendo hereditatem, vel faciendo transactionem, non computantur in hereditate, aut falcidia, adducit multa Ruin. conf. 97. nu. 13. lib. 5. & Mantie. de coniect. vltim. volunt. lib. 7. tit. 8. n. 19. Laurent. in repet. l. in fideicommissariam, nu. 44. ff. ad S. C. Trebell. † & confirmat text. in cap. 1. §. si vassallus, in tit. si de feudo defuncti controuersia sit inter dominum, & agnatum in vsibus feudorũ, vbi ait text. quod si vassallo super feudo lis moueatur, & transactionem fecerit, quod per ipsam fuerit consequutus, non erit feudum, vt patet ibi: Nec quod accepit transactionis nomine feudũ erit; ex quo Bald. ibi notat, quod illud, quod nomine transactionis percipitur, non succedit loco rei, allegatque text. in dict. l. controuersia, ff. de transact. in l. si profundo, C. de transact. qui text. secundum Bald. singularis est ad probandum, quod si aliquid ex causa transactionis datur, non succedit in locum rei, cuius causa transactio fit, & est melior text. in dict. l. 3. ff. ad leg. falcid.

Et non ex eo, quod de præsententi adsint aliqua bona, quæ fuere dicti Alphonsi Enriquez, potest dici, quod adhuc remanserint illius, quia dictus Franciscus Enriquez tanquam illius hæres de proprijs eius bonis, & dictæ D. Hieronymæ eius vxoris fecit solutiones, & expensas, quarum loco remanere subrogata dicta bona, † quæ debent sapere eandem naturam, iuxta l. certi conditio, iuncta glou. ff. si certum petatur, l. parabolani, C. de Episcop. & Cleric. l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis esse iustus, l. legem, C. locati, Ancharr. conf. 421. n. 2. Couarr. in cap. quamuis pactum, 1. part. in princ. n. 5. vers. constat, Burg. de Paz conf. 50. nu. 16. & ita constat, si bene consideretur, non remansisse ex bonis dicti Alphonsi Enriquez etiam quod fuit necessarium ad situationem dictæ quartæ Trebellianicæ.

ARTICVLVS III.

Cum facta fuerit transactio inter dictas partes, cessauit lis, & ideo absque ratione prætendunt dicti D. Petrus, & D. Francisca, quod sententia terminauerit; † nam fauor sustinendæ transactionis, & litiam finiendarum magnus est, propter quæ multa sunt in iure indulta priuilegia, vt habetur

T 3

in

in l. quamuis, & l. in summa de condiēt. indebit. l. si quis maior, C. de transact. Connan. lib. 5. comment. iuris ciuilis, cap. 6.

Deinde odium iudicij rescissorij, cū aduersarij ad rescissionem eorum, quæ semel placuerunt, † non sint faciliter audiendi, l. Scio, cum ibi notatis, ff. de restit. in integr. Alciat. respons. 94. n. 9. † cū transactio sit recessus à lite, impediatur processum ad vltiora, vt idem Alciat. tradit vbi proximè num. 3. & probat l. fratris, C. de transact. Roland. à Valle conf. 28. num. 14. vol. 4. & numeros seqq. † imò rei iudicatæ vim habet, vt tradunt Elorian. in l. cū putarem, num. 5. ff. famil. ercisc. Alexand. in l. si quis cū aliter, num. 10. ff. de verb. oblig. Caphal. conf. 133. nu. 84. tom. 1. & conf. 210. n. 71. tom. 2. l. non minorem, C. de transact. Thom. Gram. decis. 66. n. 2. Ant. Petra in repet. l. 1. n. 417. de iure iur. Bero. conf. 176. n. 27. Socin. iun. cōf. 82. nu. 6. vol. 3. Caph. conf. 66. nu. 24. Roland. à Valle vbi proximè num. 17.

† Et idè in dubio pronunciandum est, transactionem rescindendam non esse, vt resoluit Alex. conf. 157. col. 1. vol. 7. Decius conf. 630. col. 2. nu. 4. Roland. vbi proximè num. 33. qui plura alia in transactionis fauorem per totum consilium profequitur, ad quem remississe sufficiat.

Ex quibus omnibus concludo, dictum Alphōsum Enriquez non instituisse vinculum vltra dictam quartam, nec alia bona remansisse, quàm ad ipsam situata, & in omnem euentum debere dictos D. Petrum, & D. Franciscam Enriquez compelli ad parendum transactioni initæ inter ipsos, & dictus Ioannem de Buedo, & D. Beatricè Enriquez, quæ in ista causa est producta. Et ita mihi de iure videtur. Saluo rectori iudicio, &c.

SVM MARIVM.

- 1 Pater in Regnis Castella est legitimus hæres filij, excepto tertio honorum.
- 2 Bona dicuntur, quæ remanent deducto ære alieno.
- 3 Es alienam respicit vniuersum patrimonium, nõ certi losi facultates.
- 4 Aris alieni ius semper censetur reseruatam in omni dispositione.
- 5 Hæres adeundo quasi contrahit cum creditoribus hereditarijs.
- 6 Hæres debet soluere debita defuncti.
- 7 Hæres ingreditur in locum defuncti.
- 8 Hæres debitoris, debitor est, & compelli potest, vt ille poterat.
- 9 Hæres non debet esse melioris conditionis, quàm defunctus si viueret.
- 10 Hæredis ex persona nõ mutatur obligationis substantia.
- 11 Debitor faciens fideicommissum, non præiudicat suis creditoribus, & num. 12.
- 13 Emens sub hasta quando sit securus à debitore, & eius creditore.
- 14 Bona fidei committentis vendi possunt pro satisfaciendis eius debitis.
- 15 Soluens pro alio vtile negotium gerit.
- 16 Soluens pro alio potest ab eo repetere.

- 17 Bona transeunt obnoxia, & affecta debitis ad hæredes legitimos.
- 18 Soluens pro alio habet aduersus illum actionem mandati.
- 19 Cessionarius, cui iura sunt cessa translatus, & nõ extinctiue, vtitur cedentis iure.
- 20 Cessionarius efficitur procurator in rem propriã.
- 21 Cessionario competunt iura, quæ competebant cedenti.
- 22 Cessionario competit priuilegium cohærens persona cedentis.
- 23 Cessionarius experitur tam ex sua persona, quàm cedentis.
- 24 Succedens in ius alterius, vtitur iure illius.
- 25 Parentes non possunt facere nisi vnã meliorationem tertij, & quinti inter suos descendentes.
- 26 Donans, aut legans vltra permissa facit actum nullum in superfluo.
- 27 Inuentario factõ, non confunduntur actiones hæredis contra defunctum.
- 28 Diuisio, & separatio contrariantur vnioni, & vinculo.
- 29 Hæres non potest contrauenire factõ defuncti.
- 30 Quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.
- 31 L. diffamari, C. de ingenuis manumissis materia tractatur.
- 32 Sententia facit ius inter partes.
- 33 Litibus finem imponi, iura desiderant.
- 34 Sententia, quæ transiit in rem iudicatam, pro veritate habetur.
- 35 Iudicatum an sit, queritur, non de iustitia, aut iniustitia iudicati.
- 36 Sententia transacta in rem iudicatam facit de albo nigrum.
- 37 Casus legis, & sententia vbi adest, dubitatio cessat.
- 38 Sententia lata inducit præsumptionẽ in similibus.
- 39 Intellectus l. licet, d. si eum, & fin. ff. naute caupones, &c.
- 40 Princeps, eiusque Consiliarij non debent iudicare contra sententiam, quæ transiit in rem iudicatam.
- 41 Pactum confirmatum sententia, non potest tolli à Principe.
- 42 Clausula impositionis perpetui silentij in sententia quid operetur.
- 43 Sententia probat in ea expressum, & omne necessarium antecedens.
- 44 Sententia facit rem iudicatam in eo, quod determinat, & illius præsupposito.
- 45 Sententia in causa filiationis, per quam assignantur alimenta, quid operetur quoad filiationem.
- 46 Expressio illa sufficit, quæ resultat ex verbis disponentis.
- 47 Sententia lata contra aliquem præiudicat eius successoribus.
- 48 Rei iudicatæ exceptio resultat, si concurrant iuris identitates.
- 49 Res eadem dicitur, si quis prosequitur rem, in qua succubuerat.
- 50 Filij, & patris censetur eadem persona.
- 51 Emptor venit appellatione successoris.

- 52 Res iudicata in fauorem venditoris, prodest emptori.
- 53 Possessoris iure probato, cessat prætenso immisionis in possessionem.
- 54 Dolo facit qui petit, quod restitutus est.
- 55 Proprietatis causa dignior est, & trahit ad se possessionem.
- 56 Dominij exceptio probata incontinenti obstat agenti remedio adipiscende possessionis.
- 57 Proprietatis notorius defectus obstat agenti possessorio etiam in profanis.
- 58 Detrahentia vinculo, & proprietati, detrahunt possessioni.
- 59 Probatio incerta non releuat.
- 60 Consanguineus testis repellitur.
- 61 Inimicus testis repellitur.
- 62 Affectiois ratione repellitur testis.
- 63 Lucrari dicitur, qui suam voluntatem explet.

PRO

D. Ioanne de Añaya Ciue, & Decarione Ciuitatis Conchenfis.

CONTRA

D. Alphonsum Diaz de Aguilar, tanquam patrem, & legitimum administratorem D. Antonij Diaz de Aguilar eius filij, & D. Ioanna de Prado & Piqueras, vxoris quondam sue.

ARGVMENTVM.

¶ Bona non possunt subijci maioratui, aut vinculo in præiudicium creditorum: Et de sententia lata super remedio l. diffamari, C. de ingen. manumisl. quando operetur rem iudicatam in alio iudicio.

CONSILIVM CXXXIV.

Vamuis prætendat dictus D. Alphosus nomine eius filij, domus possessas per D. Ioannem de Añaya in via S. Petri ciuitatis Conchenfis esse vinculo suppositas, & spectare ad eius filium, cõstabit duobus articulis sequentibus nõ

potuisse vinculari, adesseque rem iudicatam contra prætensum vinculum, domosque prædictas esse liberas, & allodiales, & vti tales potuisse vendi, & alienari.

ARTICVLVS I.

Constat ex actis processus, quod præfatæ domus fuerunt propriæ D. Antonij de Prado Prioris, & Canonici Conchenfis, qui illas emerat à Ioanne de Oliuares, & tanquam bona propria illius remansere tempore sui obitus obnoxia multis debitis ab eo contractis; & licet decesserit in vita suorum parentũ, † qui excepto tertio erant illi legitimi hæredes, l. nam et si parentibus, ff. de in-

off. testam. l. pater filium, vbi Bart. n. 4. eod. tit. l. iure succursum, ff. de iur. dotium, l. nihil est, ff. de bon. libert. & l. vnic. C. de his, qui ante apert. tab. auth. nouiss. C. de inoff. testam. l. 8. tit. 13. par. 6. l. i. tit. 6. lib. 3. fori, l. cum ratio, ff. de portionib. quæ filijs damnatorum relinquuntur, l. 6. Tauri, quæ est l. 1. tit. 8. lib. 5. Recop. & vtroque DD. Mieres de maior. 1. par. q. 40. n. 15. Roxas de success. cap. 29. per totũ, Plinius secundus in panegyrico ad Traianum: Bona filij pater sine diminutione possideat, nec socium hæreditatis accipiat, qui non habet luctus: nemo recentem, & attonitam orbitatem ad computationem vocet, cogatque patrem, quid reliquerit filius, scire: hoc debet intelligi de bonis, quæ remanent solutis prius debitis dicti D. Antonij; † nam illud tantũmodò dicitur esse in bonis, quod superest ære alieno deducto, l. mulier bona, ff. de iure dotium, l. non possunt, ff. de iure fisci, l. sub signatum, §. 1. ff. de bonor. signif. & l. si vniuersa, C. de legat. Petr. Surd. in tract. de aliment. tit. 9. q. 16. n. 32. & q. 26. n. 85. Roland. à Valle conf. 8. nu. 11. lib. 2. Burg. de Paz conf. 4. n. 7. Matienço in l. 2. tit. 2. glos. 2. nu. 11. lib. 5. Recop. Quintilian. declam. 274. debitor ad alterum † facit, quod æs alienum non respicit facultates certi loci, sed vniuersum patrimonium, l. si fidei commissum, §. tractatum, ff. de regul. iur. Ioann. de Imola conf. 35. n. 25. Molina lib. 1. Hisp. primogen. cap. 10. n. 3.

† Et ius æris alieni semper intelligitur reseruatũ, quando vniuersitas deducitur in dispositionem, vt in l. recusare, §. si fisco, ff. ad S. C. Trebell. l. 3. §. sed cum causa, l. Valerius, ff. de iure fisci, l. 1. ff. de priuil. fisci, l. res, C. de donat. inter vir. & vxor. & l. si quis, C. de bon. proscript. Bald. conf. 359. num. 4. vol. 3.

Neque potuit hæreditas dicti D. Antonij transire in Antonium de Prado, & eius vxorem, nisi cum onere soluendi illius debita, ad quæ remanere obligati ex qualibet aditione tacita, vel expressa; † nam hæres ad eundem quasi contrahit cõ hæreditarijs creditoribus, l. ex maleficijs, §. is quoque 1. ff. de action. & oblig. glos. in l. fin. ff. de interrog. actio. Boer. decis. 58. n. 1. Grattus respons. 66. n. 4. vol. 2. † & ideo debita testatoris, seu defuncti soluere debet, l. 2. C. de hered. actionib. Io. Caph. conf. 143. n. 16. tom. 1. † quia ingreditur in ipsius locum, auth. de iure iurando à moriente præstato in princ. collat. §. glos. vlt. in l. cum heres, ff. de liber. legat. Bald. in l. si abducta, n. 6. C. de furtis, Bart. in l. eius, qui in Prouincia, nu. 14. ff. si certum petatur, Surd. d. tract. de alim. tit. 1. q. 23. num. 7. Roland. à Valle conf. 58. nu. 9. lib. 1. bonus text. in l. heres, ff. de vsucap. Matth. de Afflict. decis. 233. n. 3. Matienço in l. 1. tit. 4. lib. 5. Recop. glos. 14. n. 2. † ideo debitoris hæres cõpelli potest ad id omne, ad quod compelli poterat defunctus, quia hæres debitoris etiam debitor est, à quo inuito debitum exigi potest, l. debitor, ff. de verb. signif. Petrus Pecchius in tract. de iure sistendi, cap. 10. n. 3, † non enim debet hæres melioris conditionis esse, quàm defunctus foret, si viueret, l. in bis, §. non debet, ff. de regul. iur. l. mortuo reo, ff. de fideiusor. & l. maritum, ff. solut. matrim. Surd. de alim. tit. 1. quæst. 23. nu. 8.

- 10 *Quaest. 44. num. 10.* † nec ex persona hæredum conditiones obligationum mutantur, l. 2. §. *ex his igitur*, ff. *de verb. oblig.* Bald. in l. 2. num. 3. *C. de hæred. actio.* Hieronym. à Laurent. *decif. Rotæ Auenton. 72. num. 1.* † nec debitor fideicommittendo ius creditorum deterius facere potest, l. 1. *C. debitorem venditionem pignoris impedire non posse*, etiã si prohiberet expressè, ne alienentur bona sua, l. *filiusfamilias* 117. §. *Diui 2. ibi: Sed hoc neque creditoribus, neque fisco fraudi esse*, Sociu. sen. *consil. 16. num. 12. lib. 3.* † optimus text. in l. *debitorem* 15. *C. de pignor. dum ait: Debitorem neque vendentem, neque donantem, neque legantem, vel fideicommissum relinquentem, posse deteriore facere creditoris conditionem, certissimum est:* † & emens sub hasta est securus à debitore, imò à secundo creditore, l. *si ob causam*, *C. de euetion.* Ioann. Vincent. de Anna *allegat. 56. num. 5. & in l. 25. C. de pactis*, disponitur, quòd debitorem pactioibus, creditorum petitio, nec tolli, nec mutari potest; & ibi Alciat. *num. 1. & seqq.* Barnab. Cornazzan. *decif. Lucenf. 150. num. 4.*
- 11
- 12
- 13
- 14 Et ita prius quam dictus Antonius de Prado, & D. Ioanna de Contreras eius vxor satisfecerunt tot debita, quot reliquit dictus D. Antonius eorum filius, non potuerunt disponere de eius bonis, nec vinculare dictas domos, & vinculum, quod prætenditur fecisse, nullum fuit, & eo non obstante remanere liberæ, & alienabiles, idemque fuisset, si ipsemet D. Antonius fecisset vinculum; † nam adhuc poterant libere vendi, & alienari ad soluenda ipsius debita, & inane, irritumque, & sine effectu vinculum remaneret, l. *filiusfamilias*, §. *Diui lo secundo*, ff. *de legat. 1. ibi: Nam si hæredis propter creditores testatoris bona venierint, fortunam communem fideicommissarij sequentur*; per quem text. DD. ibi tenent, bona fideicommissi, & alienari prohibita posse alienari pro debitis eius, qui fideicommissum instituit, l. *cum fidei hæredis*, ff. *de fideicommiss. libert. l. peto*, §. *prædium*, ff. *de legat. 2. l. alienationes*, ff. *famil. eriscund.* & l. *Senatus in prim. eip.* ff. *de legat. 1.* notat Bald. in *cap. quoniam frequenter*, §. *in alijs, ut lite non contest.* & in *authent. & qui*, num. 60. *C. de bon. auth. Iudic. possidend.* & ibi Salicet. Alexand. in l. *si finita*, §. *si de vectigalibus*, ff. *de damno infecto*, Palacios Rub. in *repetit. rubrica de donat. inter virum, & vxor.* §. 16. num. 14. in *sine*, Peralta in l. 3. §. *qui fideicommissam*, nu. 106. cum *seq. ff. de hered. inst. it.* Ludou. Molina lib. 1. de *Hisp. primog. cap. 10. n. 2.*

Nec est considerabile dicere, præfatum D. Antonium de Prado reliquisse alia bona, ultra præfatas domos, & quòd ex illis potuerunt solui illius debita; nam dato, & non concessio, quòd aliqua bona considerabilia reliquisset, ea consumpsit dictus eius pater, prout etiam fructus, qui ad ipsum pertinuerant ex illius præbendis, solummodoq; remanere aliqua pauca bona mobilia parui valoris contenta in memoriali præsentato, & producto in præfenti causa fol. 125. & ita legitime potuerunt assignari D. Francisco de Prado alteri filio dictæ domus pro eo, quòd soluerat, & de proprijs bonis expenderat pro dicto D. Antonio de

Prado eius fratre, vsque ad summam 5327272. maravedis, vt constat ex concordia, & diuisione facta inter dictum D. Franciscum, & D. Elisabetham de Prado eius sororem, & Franciscum Marquez eius virum, & ex apocis solutionum productarum per dictum D. Ioannem de Añaya, quæ non solum intelliguntur fuisse factæ per dictum D. Franciscum respectu illius fratris, sed etiã suorum parentum, qui tanquam hæredes erant etiã ei debitores, ita remansit illi ius illarum contra ipsos, & eorum bona; † nam soluens pro alio utile negotium gerit, l. *soluendo*, ff. *de negot. gest. & l. fin. C. eod. tit.* Decisio Genuæ 170. num. 1. & ipsum liberat, & aduersus eum negotiorum gestorum actionem acquirit, §. 1. *insit. quibus modis tollitur oblig. l. 3. tit. 14. par. 5. d. l. soluendo*, glos. & DD. in l. *sed an vltro*, §. 1. ff. *de negot. gest. l. cum pecunia eiusdem tituli*, l. *si negotium*, *C. eodem*, l. *si pro me*, & l. *soluere*, ff. *de solut.* Decisio Genuæ 143. nu. 2. † imò taliter soluenti repetitio conceditur aduersus eum, pro quo soluit, Bart. in l. *Sticbum*, §. *frs. vbi glos. ff. de nouat.* Gregor. Lopez in l. 3. tit. 14. par. 5. glos. 6. Decisio Genuæ 70. num. 2. non solum quantum ad sortem principalem, sed etiã quantum ad interesse soluenti sequutum, vt eadem Decisio Genuæ num. 1. *decif. 197.* probat, & resoluit.

Et ita iuste potuerunt adiudicari dicto Don Francisco de Prado super dictis domibus dicti 5387270. maravedis, quos solueret pro dicto eius fratre, cum valor dictarum domorum deducto censu antiquo super eis imposito, non ascenderet addictam summam, & dictæ domus remansissent affectæ solutioni suorum debitorum; † & ita transferant ad eius parentes, l. *si fideicommiss. tractatum*, ff. *de iudic. & l. hereditas cum simil. ff. de regul. iur.* Molina lib. 1. de *primogen. cap. 10. nu. 3.* Præsertim, quia solutiones fuere factæ per dictum D. Franciscum vice, & loco suorum parentum, qui illas debebant facere tanquam hæredes, nec tunc temporis reperiebantur cum commoditate faciendi illas; quinimò propter eorum senectutem, & graues infirmitates eos domi alebat, & curabat. Et quamuis non consideraretur persona D. Antonij originarij debitoris, sed dictorum eius parentum, adhuc erat valida dicta assignatio, † & contra ipsum, & eius bona competebar actio mandati pro solutionibus factis, l. *cum mandato*, & l. *qui fide*, ff. *mandati*, Decisio Genuæ 154. num. 1. l. *qua vt iliter*, §. *Titius*, ff. *de negot. gest.* ac si ipsi mutassent pecuniam ad faciendum solutiones, vt in simili tradit Borgn. *Caualcant. decif. Fruizan. 8. num. 16. par. 2.* & est idem, ac si dictus D. Franciscus de Prado successisset in ius, & locum dictorum creditorum, † qui iura sua illi cesserunt trahunt, & non extinctiue, ex l. *debitor*, vbi Paul. de Castro, Alexand. & Fulgos. ff. *ad S. C. Trebell. l. ex sextante in fine*, ff. *de re iudic.* Gratus *respons. 92. num. 32. & seq. lib. 1.* † nam cessionarius per cessionem efficitur procurator in rem suam, l. 2. §. 3. l. *si insolutum*, *C. de action. & obligat. & l. emptor*, *C. de hered. vel action. vend.* Angel. *consil. 89. num. 2.* † & ita cessionario competunt omnia iura,

- iura, quæ competebant cedenti, Paul. de Castro num. 6. Alex. & alij in l. postulantē, ff. ad Trebellian.
- 22 Specul. lib. 2. tit. de cessio. actio. † quia transit in celsionarium priuilegium etiam coherens personæ cedentis, Alex. num. 6. in dict. l. postulantē, Florian. de Sancto Petro in l. in iudicio, nu. 1. ff. famil. ercisc. Roderic. Xuares in l. post rem iudicatam, in declarat. l. Regni extensio. 7. Suarez de Paz in praxi, 1. tom. part. 5. cap. 8. num. 32. & 34. Parlador. lib. 2. rerum quotidianar. cap. fin. 3. par. §. 4. num. 5.
- 23 † & ita celsionarius actione sua potest experiri, tam ex persona sua, quàm cedentis, vt notat Bar. in l. emptor, C. de hered. vel actio. vend. & in l. si duo in fine, ff. de solut. cum alijs per Alexand. cons. 137. in causa, & lite, col. 2. vol. 2. Tiber. Decian. cons. 9. num. 38. lib. 1. † Et est ratio, quia succedens in ius alterius, vtitur iure illius, l. si aqueductus, ff. de contrahend. empt. l. forma censuali, §. quanquam, ff. de censib. & l. qui in ius 137. vbi Decius num. 1. ff. de regul. iur. Feder. Schen. lib. 1. feudor. tit. 1. §. hoc autem, num. 3. in fine.
- Et quando supradicta cessassent, & non fuisset ita certum, prout est, quod non potuit fieri vinculum dictarum domorum in præiudicium creditorum; sed fuissent liberæ, & ad liberam dispositionem dicti Antonij de Prado, & eius vxoris, ex alio etiam capite non potest vinculum subsistere, † cum multò antea fecisset meliorationem tertij, & remanentis quinti suorum bonorum ad fauorem dicti D. Francisci, non potuit deinceps facere aliam meliorationem tacitam, nec expressam in fauorem alterius sui descendens, foret enim excedere à facultate permissa, & concessa per leges Regias, videlicet 3. 9. & 12. tit. 5. lib. 5. Recopil. vbi Matienço, Azeuedo, & Angulo, Roderic. Xuares in l. quoniam in prioribus, in declar. legis Regni, quæst. 9. nu. 21. & excessus fuisset nullus; † nam quando quis donat, vel legat vltra id, quod potest, legatum, aut donatio vitatur in eo, quod superfluum est, l. sancimus, C. de donationib. in princ. vers. si quid autem, l. generali, §. vxori, ff. de usufruct. legat. l. qui quartam, ff. de legat. 1. l. si mihi, & Titio, §. 1. ff. de legat. 2. l. 7. tit. 12. lib. 3. fori, ibi: *Tsi mas diere, no vale la donacion mas de en aquello, que puede dar; l. 26. Tauri, quæ est hodiè l. 10. tit. 6. lib. 5. Recopilat. ibi: X si de mayor valor fuere, mādamos, que vala hasta en la cantidad del dicho tercio, y quinto, y legitima, vt bene ponderat Molina lib. 1. de primogen. cap. 8. num. 19.* & ita fuit satis iuri conforme in dicta diuisione, & concordia deducere ex bonis, quæ fueraut dicti D. Antonij, quod debebatur dicto D. Francisco, non obstante quod ipse, & dicta D. Elisabetha eius soror essent hæredes suorum parentum cum beneficio legis, & inuētarij, † cum tali casu non confundantur actiones, quæ illi competebant, iuxta l. fin. §. si verò, & ipse, vbi glōf. C. de iure delib. l. 8. tit. 6. par. 6. & ibi Gregor. Lopez.
- Et ita cessauit dictum prætensum vinculum, nullitèr, & inualidè factum, & standum est dictæ diuisioni, iuxta l. ne in plures, ff. de exercit. actio.
- 28 † quibus apparet nil esse magis contrarium vniōni, & vinculo, quàm diuisio, & separatio bonorū,

Tiraquell. de iure primogen. quæst. 4. nu. 13. & 16. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 115. nu. 3. & cum dicta diuisio facta fuerit ex tam legitima causa, consentiente, & approbante D. Elisabetha auia dicti D. Antonij, cuius prætendit se esse hæredem, † non potest contrauenire illius facti, 29 iuxta text. in l. cum à matre, C. de rei vend. l. ex qua persona, ff. de regul. iur. l. vindicantem, ff. de euctio. nib. & l. filius familias, §. cum pater, ff. de legat. 2. Molina lib. 4. de Hispan. primogen. cap. 1. num. 17. † nam vulgare iuris axioma dicit, quem de eui- 30 ctione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio, l. exceptione, l. si ob causam, & l. siue possessio, C. de euct.

ARTICVLVS II.

Iustitia dicti D. Ioannis de Añaya corroboratur animaduerso, quòd dictus D. Franciscus de Prado notitiam habens, quòd dictus D. Alphonsus Diaz de Aguilar, & D. Ioanna de Prado eius vxor, mater dicti Don Antonij Diaz, iactabant se, quod dictæ domus erant vinculatæ, & ipse, & eius succesores vocati ad illas, conuenit illos iudicialitèr in hoc Tribunali Concheni, in cuius iurisdictione sunt sitæ, petendo, illos condemnari, † vt desisterent à dicta iactantia, & successiue, 31 quod declararetur, domos prædictas ad ipsum liberè spectare, & in eis manuteneri ex remedio, quod in similibus casibus DD. tradunt ex l. Aurelius, §. centum, vbi glōf. fin. ff. de liber. legat. l. si duo patroni in princ. ff. de iure iur. l. vti frui, §. vtrum, ff. si usufruct. petatur, & l. si pater, C. qui bonis cedere possunt, vbi Bart. Abb. n. 2. Felin. & alij in cap. si quis contra Clericum de foro compet. idem Felin. in cap. significauit, num. 5. de testib. Suarez alleg. 4. num. 5. Couar. lib. 1. variar. cap. 18. num. 3. & Molina lib. 3. de primogen. cap. 14. nu. 6. & 22. & in terminis l. diffamari, C. de ingen. manumiss. Paz in praxi, tom. 3. cap. 9. §. 2.

Et cum causa fuerit tractata iuridicè, & prolata sententia diffinitiuam per Licentiatum Gomez de Portillo Locumtenentem Præfecti dictæ Ciuitatis, per quam declarauit, dictas domos esse proprias dicti D. Francisci de Prado virtute dictorum iurium, & condemnauit partes aduersas, & dictum Franciscum Marquez, & D. Elisabetha de Prado, vt desisterent à dicta iactantia, nec vllò futuro tempore molestarent dictum D. Franciscum super præfatis domibus, imposito illis perpetuo silentio, & dicta sententia transferit in auctoritatem rei iudicatæ, virtute decreti lati ab eodem iudice, obstat ad præsens eisdem D. Alphonso, & D. Antonio Diaz de Aguilar exceptio rei iudicatæ, † cum sententia fecerit ius inter dictas partes, 32 l. 1. vbi DD. ff. de re iudic. l. res iudicata, ff. de regul. iur. Curtius iunior cons. 177. num. 13. Matth. de Afflict. decis. Neapolit. 13. num. 28. Decif. Genuæ 164. n. 7. Roland. à Valle cons. 6. num. 2. lib. 3. quæ exceptio fuit legitimis causis inuenta, vt scilicet singulis controuersijs, vnus iudicati finis sufficeret, l. singulis, ff. de except. rei iudic. Rebuff. tract. de except. num. 504. in fine; nam vt inquit Calsiodor. lib. 1. variar. cap. 5. In immensum trahi non de-

- et finita litigia. Quæ enim dabitur discordantibus
pax, si nec legitimis sententijs acquiescitur (vnus
enim inter procellas humanas portus instructus est,
quem si homines feruida voluntate prætereunt, in
vndosis iurgijs semper errabunt.) Idem lib. 4. epist.
37. Quapropter si nobis iubentibus iudicata cogno-
scitis, nec constat aduersarium prouocasse legalitèr,
finitum iure negotium in sua facias firmitate mane-
re. Suntque notabilia verba dictæ legis, ibi: Sin-
gulis controuersijs singulas actiones, vnunquæ iudi-
cati finem sufficere probabilitatione placuit, ne ali-
ter modus litium multiplicatus summam, atque in-
explicabilem faciat difficultatem; maxime si diuer-
sa pronunciarentur, parere ergo exceptioni rei
iudicæ frequens est, † nec aliud iura desiderat,
33 quam litibus finem imponi, l. queritur, ff. de pecu-
lio, cap. finem litibus, vbi Anton. de Butrio num. 5.
¶ 14. cap. venerabilis de dolo, ¶ contum. ¶ cap. 2.
de sent. ¶ re iudic. l. litibus, C. de agricol. ¶ censit.
lib. 1. l. 1. properandum, C. de iudic. qui finis per sen-
tentiam imponitur, l. 2. §. fin. C. de veteri iure enu-
cleand. l. terminato, C. de fructib. ¶ litium expens.
- 34 † Ideo cum sententia, quæ in rem iudicatam
transiit pro veritate habeatur, d. l. res iudicata, ff.
de regul. iur. l. Herennius, §. Caya, ff. de euct. cap.
quod ad consultationem de re iudic. glos. verbo inno-
uata, in cap. non solum de appellat. lib. 6. Rebuff. vbi
proximè, Roland. à Valle conf. 98. n. 2. lib. 2. Burg.
de Paz conf. 50. num. 3. Vldaric. Zafius conf. 3. nu.
1. lib. 1. Menoch. lib. 2. presump. 67. num. 48. Me-
xia ad l. Toleti de los terminos, 1. par. fundam. 2. n. 8.
† non est vterius querendum de iustitia, aut in-
iustitia iudicati; sed solum, an iudicatum sit, vt
35 inquit Bald. in cap. nihil de elect. & est optimus
text. in l. 1. C. de condic. indeb. vbi indebitum re-
peritur, nisi ex causa iudicati solutum sit, & vt in
simili ait text. in cap. in istis 4. dist. non est querē-
dum de viribus negotij principalis, sed an res de-
cisa sit per rem iudicatam.
- 36 † Hinc est, quod DD. vno ore affirmant, sentē-
tiam, quæ transiit in rem iudicatam, facere de
albo nigrum, de non ente ens, de non verò verū,
& de nihilo aliquid, glos. verbo repeti, in l. si non
sortem, ff. de condic. indeb. Iaf. in l. Iulianus verum
debitorem, n. 2. eodem tit. Bald. in cap. nosti, num. 2.
de elect. Curt. iunior conf. 23. incip. presupponitur,
num. 2. C. ualcan. decis. Finiz. 10. num. 14. ¶ decis.
14. num. 10. Aymon Crauet. conf. 79. n. 1. Gregor.
Lopez in l. 16. tit. 11. par. 3. glos. 9. Parlador. lib. 2.
rerum quotidian. cap. fin. 1. par. §. 1. num. 1. Mexia
37 vbi proximè num. 11. ¶ 13. † & quemadmodum
vbi est casus legis, cessat omnis dubitatio, l. ancil-
la, C. de furtis, Christoph. de Castellion. consil. 23.
num. 3. similiter vbi est casus sententiæ transactæ
in rem iudicatam, dict. l. res iudicata, ff. de regulis
iuris.
- 38 † Et si, prout certum est, sententia alicuius iu-
dicis prolata in casu simili inducit præsumptionem
iuris pro decisione consimilis casus, ex do-
ctrina Glos. & Bart. per text. ibi in l. si duo patro-
ni, ff. de iure iurand. l. 2. C. de offic. ciuiliū iudicum,
Anton. de Butrio, Abb. & Felin. in cap. fin. de sent.
¶ re iudic. Alex. in l. sepe, num. 70. ff. de re iudicat.
- Menoch. de presump. lib. 2. pres. 67. num. 1. ¶ 22.
† multo magis, & potiori ratione hoc procedet
39 in eodem Tribunali, in quo fuit lata dicta senten-
tia contra easdem personas, nam & inter diuerlas,
text. in l. licet, §. fin. ¶ §. si cum, ff. naua caupo-
nes, stabularij disposuit exercitore conuento, &
absoluto, si de eadem re naua conueniatur, da-
tur ei exceptio rei iudicæ, notat ibi Glossa fin.
l. si quis cum totum, §. planè, ff. de except. rei iudic.
in tantum enim res iudicata pro veritate habe-
tur, vt dixerint Socin. conf. 10. n. 21. lib. 1. & Corn.
conf. 62. vol. 4. † quod nec Princeps, nec eius Cō-
40 siliarij debent contra eam iudicare, & confirmat
resolutio Bald. conf. 400. incip. pro parte Zannini,
num. 1. vol. 3. quod super sententijs, & præceptis,
quæ transiuerant in rem iudicatam, non potest
impetrari rescriptum à Principe, per quod pro-
nunciationis impediatur effectus, vt C. sent. rese.
non poss. l. fin. & notauit Mexia vbi proximè nu. 4.
† & facit glos. meritò reputata singularis, in clem.
41 dudum, verbo pacta de sepultur. dicens, quod etsi
per Principem tollatur pactum, non tamen si fue-
rit confirmatum sententia, Roman. singul. 7.
- Et hoc est magis certum animaduersa, & con-
siderata clausula, in qua fuit impositum perpetuum
silentium parentibus dicti D. Antonij, de
Aguilar; † nam dicta clausula inducit perpetuum, 42
& generalem exceptionem rei iudicæ respectu
cuiuscunque causæ, l. ¶ an eandem, §. actiones, ff.
de except. rei iudic. l. cum queritur eod. tit. & indu-
cit ciuilem securitatem, Bald. in l. 2. in fin. C. com-
min. epistol. ¶ proclam. ¶ in l. eleganter, §. si quis
post, ff. de condic. indeb. ¶ in l. præses, C. de sent. ¶
interloc. omn. iudic. facit l. 3. C. vt lite pendens. ibi:
Perpetuo silere debuit, Otalora de nobilit. 3. par. c.
9. num. 11. Ioan. Garcia eodem tractat. glos. 8. §. 1.
num. 16.
- Nec obstabit dicere, quod in dicta sententia nō
fuit expressè declaratum, quod dictæ domus
erant liberæ à vinculo, ad cuius titulum eas præ-
tendit dictus D. Antonius; nam sufficientissimè
fuit declaratum contra vinculum, esseque libe-
ras, & tanquam tales pertinere ad dictum D. Frā-
ciscum virtute diuisionis, in qua illi fuere adiudi-
catæ pro summis ab eo solutis creditoribus, &
itā sententia comprehendit exclusionem istius
litis: † quia sententia probat non solum in ipsa ex- 43
pressum, sed etiam omne necessarium antecedēs,
l. quod in diem, ff. de compensat. l. duobus, ff. de excep-
rei iudic. ¶ l. 1. ¶ 2. C. si ex falsis instrumentis,
glos. in cap. suborta, verbo reprobasse de sent. ¶ re
iudic. Alciat. respons. 10. num. 9. † & non solum fa- 44
cit rem iudicatam in eo, quod determinat, sed in
præsupposito determinationis, iuxta casum ma-
gistralem, & elegantem in l. si quis cum totum, §.
fin. versic. ¶ generaliter, ff. de except. rei iudic. vbi
Socin. bonus text. & non passim allegatus, in l. 1.
vers. sed non utique, ff. ad S. C. Turpillian. ibi: Si au-
tem pronunciauerit, calumniatus est, condemnauit
eum, ¶ quamuis nihil de pœna subiecerit, tamen le-
gis potestas aduersus eum exercetitur, vnde Abb. n.
35. post Innocent. in cap. finem litibus de dolo, ¶
contumac. circa finem, singularitèr aduertit, quod quan-

quandò Iudex decedit, & determinat aliquid, quod de necessitate inferitur ex re decisa, illud nõ dicitur noua determinatio, sed executio prioris, idem docuit glos. *verbo alimentorum*, in *l. si iudex, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris*, & *verbo pronunciatum*, in *l. 2. C. de ordin. cognit.* † quod sententia, in qua assignantur alimenta ei, qui litigabat super filiatione, facit rem iudicatam respectu illius, cum esset præsuppositum necessarium, propter quod assignabantur, facit *l. si plures, ff. de vulg. & pupill. substit.* † vbi licet lex requirat aliquid specialiter expressum, non est necessaria particularis, & indiuidua expressio, sed sufficit illa, quæ qualitercunque ex verbis resultat, *l. quoties, §. si quis nomen, ff. de hered. instit. vbi glos. & in l. cum querebatur, ff. de milit. testam.* Bald. in *l. vnic. num. 10. C. de his, qui ante apertas tabulas*, quem sequitur Curt. senior *conf. 75. col. 1. ad finē*, Decius *conf. 397. nu. 6.* & ita virtualiter fuit pronunciatum in dicta sententia, non potuisse dictas domos vinculari, nullumque esse illarum præteritum vinculum.

47 † Et cum sententia prædicta fuerit lata cum dictis D. Elisabetha de Prado, & D. Ioanna eius filia, quas tangebatur præsentio dicti D. Antonij, primoque loco, quàm ei, præiudicat ipsi sententia contra eas lata, & omnibus successoribus, etiam non citatis, ex his, quæ tradunt Bart. Angel. Roman. & Paul. in *l. in diem, & l. in concedendo, ff. de aqua pluua arcend.* Angel. & Imol. in *l. filiusfamilias, §. Diui, vbi Alex. n. 9. ff. de legat. 1. vbi Iaf. nu. 47.* Roderic. X Suarez *alleg. 27. n. 3.* Ant. Gomez in *l. 40. Tauri, n. 73.* Couarr. in *pract. cap. 13. num. 6.* Molina *lib. 4. cap. 8. n. 3.*

48 † Et hoc magis certum redditur animaduerso, quod, si bene consideretur, in hac causa concurrunt identitas rei, causæ, & personarum, quibus concurrentibus, sine dubio opponi potest de re iudicata, *d. l. cum queritur, cum duab. seqq. ff. de except. rei iudic. l. cum de hoc, iuncta glos. verbo proxime, & in l. Iulianus, & in l. si quis cum totum, §. generaliter, ff. eodem tit.* Bart. Alberic. & alij in *d. l. an eandem*, Paul. Castr. in *dict. l. cum queritur*, Fulgos. in *l. 1. num. 4. C. quando civilis actio præiudicat criminali*, Curtius iunior in *l. posthumus, §. si quis ex bis, n. 5. ff. de inoffic. testament.* Rebuff. *dict. tract. de exceptionib. nu. 505.* & seq. de primo satis constat, † quia de eadem re agere videtur, qui re ipsam, in qua succubuit, prosequitur, *l. de eadem in fine, & l. cum de hoc, eodem tit. de except. rei iudic. l. si quis cum totum, in dict. §. & generaliter*, vbi toties eandem rem agi dicit, quoties apud iudicem posteriorem id queritur, quod apud priorem quæsitum est, & generaliter exceptio hæc rei iudicatæ obstat, quoties inter easdem personas eadem questio reuocatur: cum petantur dictæ domus ex eadem causa præteriti vinculi, *dict. l. Iulianus, l. si mater, §. eandem causam*, facit etiam origo petitionis *eodem tit.* Rebuff. *vbi proxime num. 506.*

Et quod sint eedem personæ constat, cum D. Alphonsus de Aguilar sit ipse, cum quo fuit litigatum viuente D. Ioanna uxore, & dictus D. An-

tonius eius filius reputetur eadem persona cum matre, † tam ratione filiationis, *l. cum scimus in 50 fin. C. de agricol. & censit. lib. 11.* Roland. à Valle *conf. 52. quia tempus, num. 10. vol. 1. l. fin. C. de impuber. & alijs substit.* Surd. *tit. de aliment. tit. 3. q. 1. num. 4. & quest. 3. nu. 20.* allegans *cap. contradicimus, §. hac auctoritate 35. quest. 3.* Barbatia *consil. 10. num. 5. & conf. 20. num. 29. vol. 2.* quàm etiam ea ratione, quod fit illius hæres, *l. antiquitas, C. de usu, & habit. l. fin. ff. de hered. instit. & l. hæres, ff. de usur.* Hieron. Grattus *resp. 91. n. 1. vol. 1. & resp. 86. n. 18. vol. 2.*

Et dictus D. Ioannes de Añaya eò quod emit dictas domos à dicto D. Francisco, habet causam ab ipso, & ex illius iuribus se potest tueri tanquam eius successor, & in hac parte illius personam repræsentat; † nam successoris appellatione venit emptor, *l. non tantum 51. in princ. ff. de fideicom. libert.* Alciat. *resp. 216. nu. 1.* † & ideo res iudicata in fauorem venditoris, parit rei iudicatæ exceptionem emptori, *l. si mater, §. item Iulianus*, ibi: *Agenti tibi mecum familia eriscunda obstat exceptio, quia res iudicata sit inter te, & venditorem meum, ff. de except. rei iud.*

Et cum ex dictis causis appareat, nullum ius habere dictum D. Antonium Diaz ad proprietatem domorum, nec etiam ad possessionem illarum, quam præterit, cum dictus D. Ioannes de Añaya sit, & reperiat in illa tanquam dominus, in eaque sit manutenendus; † nam possessoris iure probato missio ex aduerso petita fieri non debet, *l. 2. C. de edict. diui Adrian. tollend.* post glos. & in *l. fin. C. eodem tit.* Innocent. in *cap. 2. de caus. possess.* Bart. & Angel. in *l. incerti, C. de interd. idē* Bart. in *l. si de vi, ff. de iudic.* Decius in *dict. l. 2. text. singularis in l. ille, à quo, §. si de testamento, ff. ad S. C. Trebellian.* Burg. de Paz *conf. 39. nu. 3.* habet enim in hoc iudicio locum regula iuris, quæ dicitur, † dolo facere eum, qui petit, quod restitutus est, *l. dolo facit, vbi Decius ff. de regul. iur. DD. in d. l. fin. C. de edicto diui Adrian. tollend. & in l. si idem, ff. de iudic.* Abb. & alij in *cap. ex literis de restit. spoliator.* Burgos de Paz *vbi proxime nu. 4.* † & cum causa proprietatis dignior sit, trahit ad se possessionis causam tanquam minus dignam, *arg. cap. quod in dubijs de consecr. Eccles. vel altaris, Menoc. de retin. possess. remed. 6. nu. 165.* † & ideo quando aliquis agit interdicto adipiscendæ possessionis, obstat dominij exceptio, si probationes in continenti offerantur, glos. magna in *fine in l. si de vi, ff. de iudic.* Gregor. Lopez in *l. 27. tit. 2. par. 3. glos. 6. in princ.* & multò magis hoc procedit, quando ipsi receptis, vt in nostro casu, constat de iure conuenti, & de non iure agentis; † nam notorius defectus proprietatis obstat agenti possessorio etiam in profanis, vt post Oldrad. *conf. 224. cap. significasti de diuortijs*, glos. magna in *cap. fin. de restit. spoliator. lib. 6.* Alex. *con. 77. in causa, & lite, num. 12. vol. 2.* Paris. *conf. 53. volum. 3.* Anton. Gabriel *lib. 5. conclus. tit. de restit. spoliator. conclus. 1. num. 101. in fin. & n. 103. vers. contrarium, & num. 80. 84. & 192.* [Solorzan. *de gubern. Indiar. lib. 2. c. 28. n. 70.*] & facit magis in terminis; † nã quic-

quicquid detrahit iuri prætensi vinculi, aut maioræ, detrahit & possessioni, *l. non putavit, §. non quævis, ff. de bonor. possess. contra tabulas*, vbi Bart. idem in *l. 1. §. parui, ff. quod vi, aut elàm, l. si in adoptione, verj. & si non iure scriptus, secundum primam lecturam, ff. de contra tabulas*, Abb. in cap. item cū quis de restitut. spoliator. doctè Molina lib. 3. de primogen. cap. 13. num. 10. & quatuor seqq. & ita nec in petitorio, nec in possessorio habet ius D. Antonius ad dictas domos, nec prætentum illarū vinculum.

Quod est magis certum animaduerso, quòd illius testes non concludunt rem releuantem, neque quòd Antonius de Prado satisfecisset debita illius filij, nec ad id habuerit bona sufficientia, vt ultra meliorationem, quam fecerat D. Francisco, potuisset aliam facere, præsertim dictarum domorum, quæ suæ non erant, † probatio autem incerta non releuat, *cap. in presentia de prob. Bart. num. 1. in l. si quis intentione, ff. de iudic. Bald. in l. 1. num. 3. C. de probat. & in l. testium, num. 15. C. de testib. Anton. de Butrio in cap. cū ad sedem, n. 24. de restit. spoliat. Roder. Xarez in l. 1. nu. 20. tit. de las arrbas, præsertim quia Alphonfus Muñoz de Piqeras, & D. Maria de Prado sunt consanguinei dicti D. Antonij: † quibus ea de causa nō creditur, *cap. consanguinei 3. q. 5. & glos. in summa ibidem, Specul. tit. de teste, §. 1. verj. sed numquid agnati, Rebuff. in tit. de reprob. & saluat. testium, n. 149. Alex. cons. 133. n. 8. lib. 1. Abbas in cap. in literis, n. 4. de testib.**

Et Didacus de Ocaña, & Maria de Contreras sunt inimici dicti Don Francisci ex causis expressis in actis, in hac causa productis, & vt tales deposuere aduersus eum in iudicio dictæ diuisionis, qua de causa illos tunc temporis reprobauit, & ad præsens non possunt fidem facere † ratione inimicitia, *l. 3. ff. de testib. cum alijs, de quibus Alex. cons. 99. lib. 1. Burgos de Paz cons. 43. nu. 19. Anton. Gomez 3 tom. tit. de probat. delict. nu. 14. Ioan. Gutierrez. conf. 24. n. 24. Roland. à Valle conf. 24. nu. 27. vol. 1. & hanc secundam depositionem fecit insequendo, quod prius depoluerat, & ultra consanguinitatem, quam habet dicta Maria de Contreras cum dicto D. Antonio, eo quòd est nepris D. Ioannæ de Contreras illius proauia constat de illius affectione, cū in responsione ad generales dicat expressè, quòd desiderat, quòd dictus D. Antonius victoriam obtineat in hac lite, ideoque tali de causa non est illi fides adhibenda; † testis enim ratione affectionis, & desiderij reprobatur, vt ait Rebuff. d. tract. de reprob. & saluat. testium, num. 89. 268. & 340. nam vt ait glos. in l. penult. C. de condit. causa data; † quòd lucrari dicitur, qui voluntatem explet. In quo versatur etiam aliquod genus intereisse saltim affectionis, quòd iura considerant ad effectum, ne fides testibus adhibeatur, *l. 3. §. ideoque, ff. de testib. Carol. Ruin. conf. 45. col. 6. circa princ. lib. 4. Ioseph. Ludou. decis. Lucensi 14. num. 9. Ex quibus omnibus retolao, iuri consonum mihi videri, debere pronuciari in fauorem dicti D. Ioannis de Añaya. Saluo, &c.**

SUMMARIUM.

- 1 Religiosus dicitur mortuus mundo post professionem.
- 2 Mors omnia soluit.
- 3 Mors est finis natura.
- 4 Monachus censetur seruus.
- 5 Seruus non procul differt à morte.
- 6 Mors est anteponenda seruituti.
- 7 Seruus incapax est iuris patronatus.
- 8 Seruus non potest testari.
- 9 Nemo plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse habet.
- 10 Patrono naturaliter, vel ciuilitè extincto, extinguitur ius illius.
- 11 Ius patronatus non transit ad alios, nisi quatenus permittit Ecclesia.
- 12 Monasterium non capit vt heres bona ingressi.
- 13 Sanguinis iura in Monasterium non transeunt.
- 14 Feudum nō transire in Monasterium, qui teneat.
- 15 Officio qui non potest deseruire, non debet Beneficium habere.
- 16 Fratres Prædicatores, & alij Mendicantes qualiter habere possint bona in communi.
- 17 Capellania, & Beneficium si ex institutione requirit ordinem sacrum, non poterit dari Clerico prima tonsura.
- 18 Beneficij natura debet attendi.
- 19 Senior est præferendus iuniori.
- 20 Proximior in gradu præferitur.
- 21 Declaratio ultimi possessoris maioratus circa eum, qui debet succedere an attendatur.
- 22 Parochus quando possit presentari ad Beneficium iuris patronatus.
- 23 Concilium Tridentinum sess. 24. de reformat. ponderatur.
- 24 Capellania potest seruire per substitutum, licet ex dispositione fundatoris sit conferenda Clerico, qui quotidie celebret.
- 25 Monachus non amittit iura sanguinis.
- 26 Monachus non perdit nobilitatem generis.
- 27 Monachus potest iure sustatis.
- 28 Monachus retinet originem.
- 29 Monachus ad maiorem statum ascendere censetur.
- 30 Ciuitas prior non tollitur per dignitatem superuenientem.
- 31 Monasterium ex persona ingressi nanciscitur possessionem.
- 32 possessio bonorum ingredientis Monasterium in illud transit.
- 33 Monachus conseruat agnationem.
- 34 Monachus non perdit ius succedendi.
- 35 Monachus potest institui heres, & in Monasterium transit hereditas.
- 36 Monasterium, quòd aliquis ingreditur, habetur loco filij heredis.
- 37 Conditio si sine liberis verificatur in Monasterio capaci bonorum in communi.
- 38 Monachus, & Monasterium in fideicommissò succedunt quoad vitam Monachi, & num. 39.
- 40 Monachus, & pro eo Monasterium succedit in emphyteusi.

- 41 Monachus succedit in melioratione tertij, & quinti.
- 42 Monasterium quando ex persona Monachi excludat feminas.
- 43 Monachus Religionis capax in communi succedit in maioratu.
- 44 Argumentum de maioratu ad ius patronatus, & anniuersaria ualet.
- 45 Monasterium durante vita Monachi utitur commoditate maioratus.
- 46 Ius patronatus transit in Monasterium uiuente Monacho.
- 47 Ius patronatus potest Monasterio relinqui, tanquam loco Religioso.
- 48 Ius patronatus transit cum uniuersitate honoru.
- 49 Monasterium habetur loco heredis.
- 50 Ius patronatus ad quoscunque heredes transit.
- 51 Personam donando, ueniunt honorificentia.
- 52 Fideicommissi restitutio rumpitur oblatione persona, & honorum facta Ecclesia.
- 53 Ius patronatus libertorum qualiter differat ab Ecclesiastico.
- 54 Ius patronatus transit in pium locum, etiam sine licentia Prælati.
- 55 Mendicantes sunt aliqui Religiosi ex regula, alij ex constitutionibus.
- 56 Fratres Predicadores Ordinis Diui Dominici, qualiter sint capaces successionum ex Constitutione Clementis Quarti.
- 57 Clerici, & Monachi non Mendicantes, qualiter iuribus consanguinitatis fruuntur.
- 58 Consuetudo, quod Fratres Predicadores succedant, ualida est.
- 59 Testamentum primum tollitur per secundum minus solemne, quando fit reditus ad ius commune.
- 60 Reditus ad ius commune est fauorabilis.
- 61 Patronus ut sit unicus, conuenit.
- 62 Vocati ordine collectiuo in successioneibus perpetuis ueniunt ordine successiuo.
- 63 Pluralitas multoties resoluitur in singularitates.
- 64 Patronos plures habere est onerosum Ecclesia.
- 65 Communio solet discordias parere.
- 66 Ius Patronatus ingressum in unam lineam, non transit in aliam, si sunt de illa linea, in quam fuit ingressum.
- 67 Collatio facta sine presentatione patroni, est nulla, uel debet irritari, & num. 68.
- 69 Presentatus ab eo, qui est in possessione presentandi, præfertur.
- 70 Forma institutionis Capellania, est seruanda.
- 71 Fundator Capellania potest apponere conditiones, & pacta.
- 72 Condicio obligans Capellanum ad dicendum Missas in certa Capella, ualet.
- 73 Obligatus facere aliquid in certo loco, uel cum genere personarum non adimplet aliter faciendo.
- 74 Testatoris uoluntas seruanda est.
- 75 Testatoris uoluntas debet adimpleri in forma specifica.
- 76 Voluntas testatoris habetur pro præcepto.
- 77 Voluntas testatoris debet seruari quantum potest.
- 78 Fundator requirens cantari Missam in certo altari, uidetur requirere residentiam personalem.
- 79 Equipollentia uerba equiparantur expressis.
- 80 Equipollentium eadem est disciplina, idemque iudicium.
- 81 Parochus debet personaliter residere in sua Parochia.
- 82 Residere in duobus locis nemo potest.
- 83 Episcopus non debet conferre Beneficium non ualenti residere.
- 84 Plura Beneficia non debet aliquis habere.
- 85 Officia plurimorum non debet unus habere.
- 86 Capellania regulariter dicitur Beneficium simplex.
- 87 Beneficia simplicia, qua non requirunt residentiam.
- 88 Episcopus non dispensat, quod habens unum Beneficium, habeat aliud, quando repugnat fundationi.
- 89 Presentatio Beneficiati ad alium Beneficium requirit dispensationem.
- 90 Capellania quando proprie sit Beneficium Ecclesiasticum.
- 91 Capellania dicitur curata, si requirat personalem residentiam.
- 92 Idoneus ab Beneficium dicitur qui potest, & uult deseruire.
- 93 Actus humani regulantur à potestate, & uoluntate.
- 94 Beneficium datur propter officium.
- 95 Beneficium conferri non debet ei, qui non potest gerere officium.
- 96 Idoneus dicitur, qui non habet Beneficium impediens alterius seruitium.
- 97 Fundator censetur se conformare cum iuris dispositione.
- 98 Beneficium sufficiens ad sustentationem congruam, censetur incompatible cum alio.
- 99 Beneficia plura simplicia, quando possint obtineri.
- 100 Beneficium Ecclesiasticum non obtinetur sine canonica institutione.
- 101 Omne qui dicit nihil excludit.
- 102 Verbum omnia, est uniuersale.
- 103 Dicitio quacunque, est uniuersalis.
- 104 Beneficium pingue pro tenui, non est uersimile, ut aliquis relinquat.
- 105 Iactare suum nemo præsumitur.
- 106 Circuitus est uitandus.
- 107 Opinio a quor habetur, per quam circuitus uitatur.
- 108 Turpius eicitur quam non admittitur boipes.
- 109 Frustra spectatur euentus, cuius nullus sequitur effectus.
- 110 Dolo petit quis, quod restitutus est.
- 111 Presbytero deficiente, qui debeat Missas celebrare, potest presentari in minoribus Ordinibus constitutus.
- 112 Intentioni testatoris aliquando satisficit per substitutum.
- 113 Aetas annorum 14. sufficit ad Beneficia Ecclesiastica.
- 114 Clericorum appellatione ueniunt habentes primam tonsuram.
- 115 Clericus prima tonsura gaudet priuilegijs clericibus.
- 116 Tonsura prima potest haberi septimo anno.

- 117 *Obscrvantia est magni momenti ad interpretandum dispositiones.*
 118 *Pauper idoneus praeferitur idoneiori non pauperi in Beneficio simplici.*
 119 *Beneficium potius debet conferri ei, qui bene fecit.*
 120 *Præferri debent in Beneficijs iuris patronatus illi, ac quorum bonis Ecclesia est fundata.*
 121 *Monachus non habetur pro mortuo quoad acquirendum Monasterio.*
 122 *Mors civilis non censetur, Monachum pro mortuo haberi, nisi quoad expressa in iure.*
 123 *Mortis mentio regulariter intelligitur de naturali, non de civili.*
 124 *Verba intelligenda sunt naturaliter, & non civiliter.*
 125 *Monastica subiectio æquiparatur filiali, & non seruili.*
 126 *Monachus quoad Abbatem sustinet vicem filij.*
 127 *Abbas potest Monachum sui Monasterij vindicare.*
 128 *Monachus per professionem amittit patriam potestatem, & in Monasterium transit.*
 129 *Monachus quoad acquirendum Monasterio æquiparatur filio familias.*
 130 *Pater recusante filio adire potest hereditatem ei delatam.*
 131 *Abbas recusante Monacho adire hereditatem illi delatam.*
 132 *Monachus transfert in Monasterium, quæ iure sanguinis illi obuenerunt.*
 133 *Sanguinis iura inseparabilia sunt.*
 134 *Fiscus est heres penitus extraneus.*
 135 *Fiscus multoties succedit in his, quæ sunt iuris sanguinis, durante vita delinquentis.*
 136 *Monachus succedit in feudo, si seruitium sit tale, ut ab eo præstari possit.*
 137 *Probatio facta inter alios non nocet.*
 138 *Linea descendantium potior est, quam transversalium.*
 139 *Masculus & ab eo descendens, præferitur femina, & ab ea descendenti.*
 140 *Frater non potest pro fratre testificari.*
 141 *Declaratio ultimi possessoris maioratus nil operatur.*
 142 *Testator vocans suos consanguineos, censetur eorum industriam elegisse.*
 143 *Seruitia personalia non præstantur per alium.*

P R O

Gabriele de Agreda Romo, Clerico primæ tonsuræ,
 Episcopatus Conchenf.

C V M

Licentiato Santoyo, Clerico Presbytero Parocho
 Villæ de Sotoca.

A R G V M E N T V M.

Clericus primæ tonsuræ proximior testatori præferitur in Capellania iuris patronatus Presbytero remotiori, præsertim habenti Benefi-

cium curatum in loco distante ab eo, in quo fundata est Capellania. Et ius patronatus alicui competens transit ad Monasterium Ordinis Diui Dominici, in quo fuit professus, vita illius durante.

CONSILIVM CXXXV.

Vpponitur in facto, quod Petrus Gonçalez Romo instituit, & dotauit de proprijs bonis Capellaniam in Capella Diuæ Mariæ Magdalene, sita in Parochiali Ecclesia Sanctissimæ Trinitatis ciuitatis de Huete, vocauitq; in Capellanos consanguineos suos proximiores, qui Capellaniam cantare possent, facultate præsentandi relicta suis consanguineis ordine successiuo, seruata sexus, & gradus prærogatiua, ut ad eorum præsentationem Episcopus Conchenfensis dictam Capellaniam conferret in titulum Beneficij Ecclesiastici, & possidente illius ius patronatus Thoma Gonçalez Romo fuit professus Religionem Diui Dominici in Monasterio Sanctæ Mariæ villæ Complutensis, & demum vacante dicta Capellania, de licentia Prouincialis in scriptis obtenta, & Monasterij nomine, præsentauit ad illam dictum Gabrielem de Agreda, Clericum, & fundatoris consanguineum ex eadem linea patroni propinquiorem. Ex aduerso autem dictus Licentiatus Santoyo ex transversa linea, & per feminam descendens, eo quod Presbyter, & natu maior, in iusq; quadam præsentatione Annæ de Santoyo præsentæ patronæ, prætendit Capellaniam sibi debere conferri. Et licet aliqua pro parte ipsius possint adduci, quæ debiam efficere videantur prætensionem dicti Gabrielis, & suæ præsentationis validitatem, præsertim sequentia.

Primum, quod huiusmodi ius patronatus per patroni professionem videtur extinctum, & in alium transitum fecisse, † nam Religiosus dicitur mortuus mundo, licet Deo viuat, *cap. Monachus, cap. placuit, & cap. generaliter 16. quest. 1. Abbas cons. 114. num. 4. Speculat. lib. 4. tit. de statu Monachorum. num. 4. Bellamer. conclus. 713. num. 2. decisio Rotæ 28. ad medium, de præbend. in nouis, Rebuff. in cap. statutum 11. num. 14. de rescript. iuncta l. Deo nobis, C. de Episcop. & cleric. † ideo cum mors soluatur omnia, *authent. de nuptijs, §. ueniceps, collat. 4. gloss. verbo defuncti, ubi bart. 1. oppo. ff. si cert. petat. Marc. Anton. Eugen. consil. 7 num. 24. volum. 1. † mors enim, teste Seneca libro unico suasoriarum, in suasoria ad Ciceronem, natura finis est, Lucianus in Dialogo Charontis, ad finem, † & quia Monachus censetur seruus, *cap. multos, §. 4. distinet. Anton. de Butrio in cap. statutum 11. num. 12. de rescriptis, Decius consil. 494. num. 14. Innocent. in cap. cum olim, el secundo, num. 6. de prinileg. lal. ir. l. seruum tuum, num. 16. ff. si cert. petatur, Angel. cons. 91. incip. sancta, num. 2. Euerard. in locis legalibus, loco de seruo ad Monachum, num. 1. & seqq. † seruitutem autem non procul à morte***

te differre, tradit text. in *auth. de nuptijs, §. si verò decretum, collat. 4. l. seruitutem, ff. de regul. iur. & l. 3. in fin. vbi Gregor. Lopez glos. 7. titul. 2. part. 3.*
 6 † vt non immerito mortem seruituti anteponden-
 7 dam Cicero dixerit *officiorum, lib. 1. † ideo sicut*
seruus est incapax iuris patronatus, vt resoluuit
Lambert. 1. part. lib. 1. 8. quæst. princ. art. 9. n. 1. &
 8 † sicut est testandi, *l. quod attinet, ff. de reg. iur. &*
argum. cap. quicumq; & cap. pia mentis 16. quæst.
7. iunctis adductis per Lambert. lib. 1. de iure pa-
tronat. 1. part. 7. quæst. princ. artic. 1. nu. 5. & alijs,
 qui resoluuit, eum acquirere ius patronatus posse,
 qui & potest testari, & è contrario, ita & Monachys, atq; ideo cum ipse non possit ius patronatus habere, nec in Monasterium transferre poterit, † quia nemo plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse habet, *l. nemo plus 55. ff. de regul. iur. cap. nuper, de donat. inter virum, & uxorem, cap. Daibertum 1. quæst. 7. gloss. verbonisi iure, in cap. cum pastoralis, de iure patronat.*

Rursus, quia institutor Capellanix prædictæ disposuit, quòd consanguinei eius ad eam præsentarent tanquam ad Beneficium Ecclesiasticum, vnde videtur elegisse industriam personarum suorum consanguineorum; vnde succedit regula, quòd quando iuris patronatus qualitas non adhæret certæ rei, sed esset personalis, extincta persona, cuius industriam fundator elegit, tacite nominasse videtur alium descendentem, vel collateralalem, † extincto enim naturaliter, vel ciuilitè patrono, extinguitur quoad eum ius præsentandi, transitq; in nominatum verè, non autem nominatum per fictionem, quemadmodum esset Monasterium; ita tenet Bellamera, *cons. 33. quem refert, & sequitur Tiraquel. de iure primog. quæst. 3. nu. 11. asserens, per Monachatum ius patronatus in secundogenitum, & sic in successorè trāsfire, eumq; posse præsentare, quorū resolutionē ponderat Didac. Perez in l. 1. tit. 6. lib. 1. Ordinam. glos. de uan succeder, vers. possumus etiā, sequitur Rebuff. in tract. de pacif. possessor. un. 111. & istam quæstionem formando ita videtur resoluerè Gay. in repetit. cap. fin. col. 32. de elect. lib. 6. ea motus ratione, quolibet Monasterium ingressus sua in illud trāsferat; non tamen ius patronatus, † quia non potest dici suum, argum. cap. de iure, de iure patronat. & quia ius patronatus est intransmissibile ad alios, nisi quatenus Ecclesia permittit, vt per Io. de Imola in clement. pastoralis, versic. subiectis, de re iudic. post Ant. de Butrio à se allegatum, quorum ad hoc meminit Cæsar Lambert. de iure patronat. lib. 1. 2. part. 2. quæst. princip. artic. 25. nu. 3.*

12 qui & aliam subiecit rationem, † quòd Monasterium non capit vt hæres, nec iure hereditario bona intrantis illud, vt post Card. tradit Anton. de Butrio in cap. in presentia, nu. 30. de probat. sed iure cuiusdam naturalis acquisitionis, Bart. in *auth. si qua mulier, num. 5. C. de sacros. Eccles. Valsqui lib. 1. de success. creat. §. 10. nu. 13. Roland. à Valle tract. de inuentario, quæst. 12. num. 19. Grass. lib. receptar. sent. §. hereditas, quæst. 6.*

13 † Vterius, quia iura sanguinis in Monasterium non transeunt, vt tradit Afflic. *decis. 320. num. 7.*

Tom. 2.

Cæphal. *cons. 1. num. 72. tom. 1. † & ita nec feudum, quod ingressus habebat transire tenuerunt, Salicet. in auth. ingressi, num. 11. C. de sacros. Eccles. quem sequitur Afflic. vbi proximè, num. 2. & 3. Decius in cap. in presentia, num. 74. de probationib. Curt. iunior de feud. 2. part. tertia partis principalis, quæst. 10. Alexand. consil. 10. viso instrumento, num. 8. vol. 5. & per Menoch. casu 231. nu. 3. lib. 2. de arbitr. iudic. Iul. Clar. lib. 5. sentent. & feudum, quæst. 78. num. 1. ex generalia ratione, qua nititur text. in cap. 1. prope finem, an mutus, vel aliàs imperfectus, & in cap. 1. de vassallo milite, qui arma bellica deposuit in vssibus feudorum, † quod qui nō potest seruire, nec gerere officium, non debet habere Beneficium, Cæphal. vbi proximè, num. 70. Bart. in l. Lucius, per text. ibi ff. de fideicom. libert. Molina de primog. lib. 1. cap. 13. nu. 84.*

Rursus, quia Franciscus Gonzalez Romo, qui in patronatu successerat huius Capellanix, fuit Religionem ingressus, & profusus in Monasterio Sanctæ Mariæ villæ Complutensis, quod est Ordinis Diui Dominici Prædicatorum; vnde videtur, quòd nequit habere ius patronatus etiam in communi Monasterium prædictum, nec præsentare potuisset, † quia receptum est, quòd Fratres Prædicatores, & alij Mendicantes (exceptis Minoribus) possunt capere ex testamento etiam bona immobilia, non tamen vt ea retineant, neque in proprio, neque in communi, sed vt vendant, & pretium in suas necessitates conuertant, gloss. notabilis, quæ semper ad hoc allegari solet in cap. 1. verbo domum, de relig. domib. in 6. Calderin. consil. 46. sub titul. de testament. hanc conclusionem ab omnibus teneri affirmans, Alexand. consil. 88. incipient. eximie domine, nu. 1. vol. 2. Bald. in l. cum quæstio, in fine, C. de legat. Luc. de Penna in l. 4. C. de iure fisci, lib. 10. Abbas consil. 27. pro clara, num. 3. 2. part. Decius consil. 559. post num. 3. & 4. & in cap. in presentia, de probat. Iulius Clar. lib. 3. sententiarum, §. testamentum, quæst. 29. nu. 3. Anton. Gabriel conclus. 1. de heredib. instituend. num. 11. Ioan. Andr. num. 19. in cap. in presentia, de probationib.

Facit vterius, quòd institutor voluisse videtur, quòd si aliquis ex suis consanguineis esset habilis cantui, in dicta Capellania illi præsentaretur. Quare videtur requirere, eum esse debere Presbyterum, † quando autem Beneficium ex sui natura, vel ex ordinatione fundatoris requirit maiorem ordinem, quàm primam tonsuram, non potest Clericus primæ tonsuræ præsentari ad illud, sed ille, qui Ordinem requisitum haberet, cap. significatum, de præbend. cap. cum in cunctis, §. inferiora, cap. dudum, de election. & cap. licet canon, eodem titul. lib. 6. latè Lambertin. lib. 2. de iure patronat. 1. part. 7. quæst. principali, artic. 27. Barbatia *cons. 33. incipient. scripsit Psalmista, volum. 2. Rocchus de Curte de iure patronat. verbo honorificum, num. 21. cum adductis per Ioan. Guttierr. consil. 1. num. 11. & sequentibus, Licentiatus autem Santoyo est Presbyter, Gabriel autè de Agreda prima tantum tonsura insignitus, vnde videtur potius præferendus ille, cum Missas*

V 2

dice-

dicere possit; quàm hic, qui nullum sacrum Ordinem habet. † Nam debet attendi Beneficij natura, iuxta *cap. cum accessissent*, & ibi notata de *constitut.* Lambertin. *lib. 2. 1. part. dicta 7. principali, quæst. artic. 2. nu. 11.* Nauarr. *consil. 8. de præbend. num. 1.*

Secundo, quia dictus Licentiatus Santoyo senior, est ætate gravior Gabriele de Agreda, quod 19 ei prelationem tribuere videtur; † nam senior iuueni præferendus est in institutione, vt ex *l. fin. ff. de fide instrument. tradit Bald. cons. 166. incip. ordinario testamenti, vol. 4.* Rocch. de Curte *dict. verbo honorificum, nu. 42.* Lambertin. *lib. 2. part. 2. 7. quæst. principali, artic. 26. nu. 2.* & *3. part. 5. quæst. principali, artic. 13. num. 1.*

Tertiò, quia est vno gradu propinquior, respectu consanguinei antiquioris à testatore descendens, qui vocabatur Alphonsus Gonçalez, † de iuris autem rigore præfertur, qui prior est gradu, *l. pater filium, ff. de inoffic. testam. §. 1. institut. de legit. agnat. success.* cum adductis per Tiraquell. de iure primogen. *quæst. 40. num. 102.* Boerius *cons. 10. num. 17* & *cons. 32. num. 7. l. si filius, qui patri, §. cum filius, ff. de bonis libertor. ibi: Et sine dubio qui sequentis gradus sunt, non admittuntur interim, cum adductis per Tiraquell. de retract. ligna 3. §. 11. gloss. 4. nu. 1.*

Quarto, quia Didacus de Santoyo vltimus iustus Capellanæ Capellanus declarauit in suo testamento, eam spectare ad dictum Licentiatum Santoyo, & nõ ad alium, quod multum videtur 21 operari † sicut in maioratus vltimo possessore statutum est; nam quamuis non possit aliquid alterare ex his, quæ institutor disposuit; potest tamen dubiam eius dispositionem interpretari, designando eum, quem putat institutorem præferri voluisse, eaque interpretatio si verisimilis sit, summè videtur consideranda à Iudice, vt tradit Bart. in *l. gerit, num. 17. ff. de acquir. hered. Bald. in l. in quibus, num. 2. C. de secund. nupt. Afflict. in cap. 1. de success. feud. num. 10.* Palac. Rub. in *l. 45. Tauri, n. 17.* vbi in id allegat text. in *l. si quis seruum, §. si inter duos, ff. de legat. 2. in l. si quis a filio, §. si plures, & ibi gloss. ff. de legat. 1.* Socin. *cons. 12. nu. 20. lib. 3.* Gomez. in *l. 40. Tauri, num. 73.* Couarr. in *pract. quæst. cap. 13. num. 7.* cum adductis à Molina *lib. 1. de Hispan. primog. cap. 8. num. 38.* Pinel. in *l. 1. 3. part. C. de bon. matern. nu. 48.*

Quintò, quia non videtur esse inconueniens, dictum Licentiatum Santoyo habere Beneficiũ curatum oppidorum de Sotoca, y Culebras primo annexi, † quia vt Rocchus de Curte *d. verbo honorificum, quæst. princ. nu. 18.* concludit Beneficiatus vnus Beneficij etiam curati potest ad aliud presentari, licet sit curatum, vel dignitas, idque probari asserit per text. in *cap. de multa, de præbend.* vbi dicitur habentem vnum Beneficium curatum, vel dignitatem, posse aliud, vel aliam acceptare, licet vacet primum, vel prima, & in terminis ita decidit Cardinal. Florent. post Laur. in *el. m. & si ab Apostolica, quæst. 15. de offic. Ordin. vbi Imola col. 2. ad fin. Paul. de Cittadin. de iure patronat. 6. part. artic. 3. nu. 107.* quatenus secundi pa-

cificam possessionem adipisci requirit, Lambertin. *lib. 2. 1. part. 7. quæst. princ. art. 15. nu. 7.* & *8. 6. quæst. princ. artic. 16. nu. 2.* qui & se remittit ad Abb. in *d. cap. de multa.* & in hanc partem inclinasse videtur DD. Cardinales de Congregatione pro dubijs Sacri Concilij Tridentini vt videri potest per Nauarr. *cons. 17. de præbend. in princip. & num. 1. cons. 23. num. 1.* & *cons. 25. num. 1.* † & ita videtur, quòd saltem sex menses habeat ad eligendũ quod voluerit accipere, vel Capellaniam, vel Beneficium curatũ relinquere, iuxta Concilij Tridentini decretum *sessio. 24. sub decreto de reformatione, cap. 17.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 2. cap. 5. num. 77.*

† Vltimò, quia videtur, quòd saltem per substitutum possit seruari dictæ Capellanæ, licet ex dispositione testatoris Capellania sit conferenda vni, qui quotidie celebret iuxta gloss. in *cap. cum omnes, vbi Felin. nu. 32. ad fin. de constitut. ex sententia Lapi alleg. 35. nu. 6. alleg. 16. col. 4.* & *alleg. 117. nu. 2.* quos refert Ioan. Gutier. *cons. 1. nu. 34.* Anchar. *cons. 233. prius, num. 2.* Selua *de benefic. 4. part. quæst. 2. num. 3.* Hieron. Gonçal. *ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. nu. 75.* & *seqq.* Enchiridion. Iudicium Ecclesiast. *notab. 186.*

Hic tamen minimè obstantibus, legitima est presentatio, quam Gabriel de Agreda habet ad huiusmodi Capellaniam, & confirmari debet, eique est facienda collatio, reiecta præensione Parochi de Sotoca; primo, quia dictus Thomas Gonçalez Romo non ex eo, quòd patronatum Capellanæ obrinens Diui Dominici Religionem fuerit professus, illud amisit, sed in Monasterium transtulit.

† Primò, quia Monachus iura sanguinis non perdit, prout dicit Lopus *alleg. 101. nu. 7.* & *11.* & probat text. in *l. Deo nobis, C. de Episcop. & cleric. cap. vnic. 18. quæst. 1. cap. vlt. 18. quæst. 3.* gloss. in *cap. presens, verbo locum 20. quæst. 3.* Panormit. *consil. 27. dubium, super quo, 2. part.* Tiraquell. *de nobilit. cap. 26. num. 7.* Abbas in *cap. quia nos, num. 2. de testament. & in cap. 2. num. 4. in fine, de postulat.* Molina de Hispanor. *primogen. lib. 1. cap. 13. num. 74.* Bald. in *cap. cum in magistrum, num. 3. de election. † & ita nec amittit nobilitatem, vt per Guillelm. Benedict. in cap. Raynuntius, verbo uxorem in materia successions ab intestato, num. 210. cum seqq.* Bald. in *cap. cum in magistrum, de elect. num. 3. & 5.*

† Secundò, quia Monachus iure suitatis potitur, vt tradit Bart. in *authent. si qua mulier, num. 5. C. de sacrosanct. Eccles.* Bald. Angel. Paul. Castrenf. & Alexand. in *l. si sub conditione, vbi Iaso. num. 1. ff. de liber. & posthum.* Tiraquell. *vbi proxime, num. 8.* & in *tractat. le mort, 2. part. declarat. 15. num. 26.* Roman. *singul. 37.* Bald. in *l. cum in adoptiuis, antè finem, C. de adoptionib. Aretin. in §. emancipati, versic. fallit, institut. de heredit. que ab intestato deferuntur, Molina vbi proxime, nu. 75.* Crauet. *cons. 152. num. 2.*

† Tertiò, nam Monachus originem retinet, Bartol. in *l. 1. colum. 2. num. 10.* & *11. ff. ad municip. Ripa lib. 1. responsorum, cap. 4. num. 7.* & non deli-

- definit esse ciuis, maximè quoad commoda, vt ex d. l. Deo nobis, tradit Abbas num. 1. in cap. postu-
lasti, de foro compet. Bald. Paul. Castrenf. & alij in
l. si filius, qui patri, ff. de vulgar. & pupil. substit. Iacobi-
cobin. de Sancto Georgio in l. heres absens, §. si
quis tutelam, num. 39. ff. de iudic. Bart. in l. 1. num.
11. ff. ad municipal. Ripa lib. 1. respons. cap. 4. num.
297. Boer. decis. 260. num. 30. † nam cum Monachus
per Monachatum ad maiorem statum ascendat,
authent. de Monachis, in princ. collat. 1. cap. qui ve-
rè 16. quest. 1. † per dignitatem autem superue-
nientem prima ciuilitas non tollitur, l. penultim.
ff. de Senatorib. & l. filij libertorum, §. Senatores, ff.
ad municipal. & de incolis.
- 31 † Quarto, quia Monasterium, quod quis ingre-
ditur ex Monachi persona successione nanciscitur,
textus in authent. ingressi, C. de sacrosanct.
Eccles. authent. de Monachis, §. illud, collat. 1. cap.
in presentia, & ibi Doctores de probationibus, cap.
cum ad Monasterium, & cap. quod Dei timorem,
de statu Monach. Iacob. Philipp. Portius consil. 23.
num. 30. & sequenti, Molina dict. cap. 13. nu. 72.
- 32 Corcl. Ruyn. consil. 200. num. 7. volum. 2. † &
poffessio bonorum ingredientis Monasterium in
ipsum transit, glos. 1. versic. sed nunquid, in cap. si
qua mulier, & ibi Archidiaconus. 19. quest. 3. Inno-
cent. in dict. cap. in presentia, verbo minor annis,
versic. in hoc autem, & ibi Bald. nu. 4. Anton. de
Butrio colum. 2. versic. sed dicit, & nu. 28. Abbas in
cap. quanto, num. 7. de officio Ordinarij, cum pluri-
bus adductis per Tiraquell. dict. tract. le mort, 1.
partit. declarat. 6. num. 9. Abbas in cap. veniens,
num. 5. de conuers. coniugator. dicens, quod Mo-
nachus transfert in Monasterium omnia bona,
& iura realia, & personalia, † nam cum Mona-
cho conferuatur agnatio, vt ex supradictis iuri-
bus, tradit Paul. Paris. consil. 47. nu. 62. volum. 3.
& sequitur Caphal. consil. 53. tria sunt, num. 98.
volum. 1. cum adductis per Tiraquell. de retractu
lignagier, §. 1. glos. 8. num. 19. & Rebuff. tractat.
nominatum, quest. 12. num. 31. Roderic. Xua-
rez in l. 9. titul. de los pleitos, num. 26. lib. 1. fori,
- 34 † nullo modo perdunt ius succedendi, cap. vnic.
18. quest. 1. & cap. non liceat 9. quest. 3. l. fin. §. hoc
etiam, C. de Episcop. & cleric. authent. de sanctiss.
Episcop. §. nullam verò, collat. 9. Ioan. Cald. con-
sil. 2. titul. de feud. Angel. Perus. consil. 133. incip.
super primo puncto, Martin. Vran. consil. 9. num.
35 19. tom. 1. † possuntque hæredes institui, & eo
ipso in Monasterium transit hæreditas etiam ab-
sque eius aditione, vt ex dict. l. Deo nobis, tradit
Abbas num. 7. in cap. relatum, de sepultur. & in
dict. cap. quia nos, num. 2. de testament. Anton. de
Butrio in cap. quorundam 24. num. 4. de election.
Tiraquell. dict. tractat. le mort, 2. part. declarat. 15.
num. 26. Ripa in l. 1. nu. 150. ff. de vulgari, Ruyn.
consil. 204. num. 12. lib. 1. † quia Monasterium,
quod quis ingreditur, habetur loco filij hære-
dis, authent. de sanctiss. Episcop. §. sed & hoc præ-
sertim, collat. 9. & in authent. nisi rogati, C. ad Sen-
atuscons. Trebellian. cap. in presentia, de probation.
Lambertin. lib. 1. de iure patronat. 2. part. 2. quest.
principali, artic. 25. num. 1. Caphal. consil. 62. nu.
25. 1. tom. præcipuè quando Monasterium in
vniuersa hæreditate, & non in rebus certis suc-
cedit, vt post Bald. in dict. authent. nisi rogati, co-
lum. 4. versic. & nota quòd leges, quæ dicunt, per l.
si peculium, ff. de pecul. legat. Tiraquell. d. tract. le
mort, declar. 4. num. 5. in 2. part. & declar. 15. num.
19. † & ita conditio si sine liberis verificatur in
Monasterio saltim capaci in cõmuni, vt eleganter
explicat Paul. Castrenf. in authent. nisi rogati,
num. 3. & sequitur Alexand. consil. 121. nu. 12. ver-
sic. præcrea, volum. 2. & consil. 35. num. 9. versic. po-
test responderi, & infra vol. 3. Decius consil. 419.
nu. 3. Couar. lib. 2. variar. resolut. cap. 19. num. 11.
versic. ex quibus, Mantica. lib. 11. de coniectur. vitim.
volunt. tit. 7. n. 7. cum latè adductis per Menoch.
lib. 4. de presumptionib. præsumpt. 83. Ant. Gam-
ma decis. 316. num. 2.
- † Quinto, quia Monachus, & Monasterium
succedunt in fideicommissio, & bonis fideicom-
missio subiectis, vt tradit Ioan. Andr. in cap. in præ-
sentia, nu. 27. vbi Abb. num. 63. Berolus nu. 564.
Curtius iun. consil. 84. per totum, Ripa in l. ex factio,
§. si quis rogatus, nu. 40. ff. ad Senatuscons. Trebell. Ca-
rol. Ruyn. consil. 200. num. 7. lib. 2. Crauet. consil.
152. num. 2. & Molina d. cap. 13. num. 77. Velaz-
quez in l. 40. Tauri, glos. 4. num. 14. Caldas de no-
minat. emphyt. lib. 4. tit. 62. quest. 6. nu. 13. ad fin.
versic. verum hæc, † & hoc quoad vitam Monachi
resoluit Fortun. Garc. l. Gallus, §. & quid si tan-
tū, n. 43. ff. de liber. & posthu. Galiaul. n. 17. Ruyn.
nu. 11. Gamma decis. 6. num. 2. & 3. vbi respondet
Decio consil. 259. vt procedat, quando Monaste-
rium vellet vt filius succedere, & in perpetuum
substitutum excludere,
- † Sexto, quia etiam succedit in emphyteusi
alias alienari prohibita, glos. in l. si ita quis, §. ea le-
ge, verbo interest, ff. de verbor. obligat. vbi Angel.
num. 4. Aretin. 9. las. 15. Imol. colum. 2. & Paul.
Castrenf. in fine, Berolus quest. 70. Palacios Ru-
bios in rubric. de donat. inter vir. & vxor. §. 47.
num. 18. las. in l. 2. num. 200. C. de iure emphyt. lul.
Clar. lib. 4. sententiarum, §. emphyteusis, quest. 33.
Burfat. consil. 60. nu. 29. lib. 1. Bonacoss. inter com-
munes Doctorem opinioniones, lib. 4. titul. 44. C. de iu-
re emphyt. num. 19. Molina 1. tom. de iustit. disput.
140. versic. eandem.
- † Septimo, quia Monachus succedit in melio-
ratione tertie, & quinte partis bonorum factæ à
parente, vt tenet Segura in l. cobaredi, §. cum filia,
nu. 64. ff. de vulg. & pupil. substit. Molina d. lib. 1.
cap. 13. nu. 78. Aluarad. lib. 2. de coniectur. ultim.
volunt. cap. 3. in princ. nu. 4. versic. istam.
- † Octauo, nam etiam si statutum extet, quod
fœminas propter masculos excludat fauere ag-
nationis conferuanda, fœmina excludetur me-
diante Monachi persona, qui professus fuerit in
Religione, siue Monasterio capaci bonorum in
communi, vt resoluit Lopus allegat. 101. col. 2.
versic. in contrarium, & sequenti, Brun. de statuto
excludente fœminas propter masculos, 2. artic. prin-
cipali, quest. 12. Iacob. Philipp. Portius consil. 23.
num. 32. Paris. d. consil. 47. num. 63. vol. 3. sententijs;
Bart. in l. 1. §. qui habebat, num. 3. ff. de bonor. pos-
sess.

seff. contra tabul. Bald. in l. fratres, num. 13. C. de inoffic. testament. Ioan. Licerier. lib. 3. de primogen. quest. 4. num. 9. & alij, vt doctè aduertit Molina vbi proximè, num. 80.

- 43 † Nono, quod plus est, quòd Monachus professus in Religione successione in communi saltim capaci, succedit in maioratu, cui dignitas specialis, aut iurisdictio non sit annexa, & ex eius persona Monasterium ad successione admittitur primogenij, vt tradunt Speculat. *titul. de success. Monachor. §. 1. versic. 11. num. 15. Paul. de Castro conf. 164. num. 7. vol. 2. Nicol. de Vbald. tractat. de success. clericor. reg. 2. de regularib. non mendicant. Anton. Gomez. in l. 40. Tauri, num. 66. ad finem, vbi Velazquez glos. 4. num. 13. & Gregor. Lopez in l. 2. titul. 15. part. 2. glos. fiendo ome para ello, ad finem, & verbo me dexasse, Matienço in l. 1. tit. 7. lib. 5. Recopilat. glos. 1. num. 18. Mieres de maioratib. 2. part. quest. 3. à num. 6. & alijs, Molina dict. cap. 13. num. 71. & eodem modo transire debet ius patronatus Ecclesiasticum Capellæ,*
- 44 siue Capellani alicuius; † nam de iure patronatus, & anniuersarijs ad Hispanorum primogenia argumentari licet, præcipuè si eadem militet ratio, vt post Peraltam in *repetit. rubricæ, num. 123. ff. de heredib. instituend. Anton. Padilla in rubricæ, num. 8. C. de fideicommiss. Anton. Gomez. in l. 49. Tauri, num. 65. in fine. Molinalib. 1. de primogen. cap. 9. num. 10. & lib. 3. cap. 7. num. 19. Couarru. in practicar. questionib. cap. 38. num. 13. versic. ego vero, vsque ad finem, Aluarado lib. 2. cap. 3. §. 3. num. 13. † quo iure, & commoditate vti poterunt saltim durante vita Monachi, vt in similibus terminis tradunt Bald. in cap. *quæ in Ecclesiasticarum, num. 9. de constitut. & in authent. nisi rogati, num. 15. C. ad Trebellian. Decius in dict. cap. in presentia, num. 290. & Beronius num. 554. Molina d. cap. 13. num. 79. Capic. decif. 10. num. 10. & decif. 31. num. 1. Iul. Clarus lib. 4. sententiar. §. feudum, quest. 78. num. 2. Molina concius nolter d. disput. 140. vers. regulam.**
- 46 † Et in nostris proprijs terminis Didac. Perez in l. 1. titul. 6. lib. 1. *Ordinam. glos. deuan suceder, versic. possumus, transire ius patronatus in Monasterium, affirmat, & tradunt Lambertin. lib. 1. de iure patronat. 2. partit. 2. quest. princip. artic. 25. num. 4. Cenedo collectan. 5. ad decretales, num. 12. Viuian. tract. de iure patronat. part. 1. lib. 4. cap. 2. num. 22. & lib. 5. cap. 2. num. 13. quorum ea sunt præcipua fundamenta, quòd patrono Religionem professo omne ius in Monasterium transferatur, cap. *cum pro utilitate 16. quest. 1. & sic ius patronatus, † cum & Monasterio tanquam Religioso loco possit donari, cap. vnic. §. verum, de iure patronat. lib. 6. Abb. in cap. de Monachis, num. 14. de præbend. Felin. in tract. quando literæ Apostolica, limit. 6. Rocchus de Curte de iure patron. verbo ipse, vel is, num. 32. Decius consil. 543. præsupposita, num. 8. Couarru. in practicar. cap. 36. num. 5. versic. secundo, Peralta in l. cum patronus, num. 34. ff. de legat. 2. sequitur, quòd cum Monachus ie, & sua Monasterio donet, ita & ius patronatus, dicta authent. ingressi, † cum huiusmodi**

dius cum Vniuersitate bonorum transeat, *elem. fin. vbi glos. verbo hæredes, de iure patronat. cap. cum seculum, eodem titul. in antiq. Alexand. in l. quamuis, num. 4. ff. ad Senatuscons. Trebellian. l. in l. 1. num. 7. 1. ff. de legat. 1. cap. significauit, de testibus, Calcan. consil. 74. num. 8. cap. ex literis, de iure patronat. l. in modicis, ff. de acquirend. rerum domin. iuncta l. 1. ff. de fundo dotali, l. 8. titul. 15. part. 1. & eodem titulo vniuersali alienari potest inter viuos, vt ex dictis iuribus, & l. quadam, ff. de acquirend. rerum domin. tradit Molina lib. 1. de Hispanor. primog. cap. 24. num. 8. & 19. Ioan. Andr. in d. cap. vnic. de iure patronat. in 6. Abbas in cap. illud, num. 4. eodem titul. & in cap. querelam, de simonia, Nauarr. consil. 3. de iure patron. nu. 1. Gregor. Lopez in d. l. 8. glos. 8.*

† Vterius, quia cum Monasterium loco hæredis habeatur, iuxta supra adducta, & Ioan. Andr. in d. cap. in presentia, vbi Ant. Abb. & Cardin. vt merito dixit Alberic. in *authent. ingressi, colum. 10. C. de sacrosanct. Eccles. Monasterium esse hæredem, & ideò transire in illud bona minoris absque decreto, ideò consequens necessarium est, ius patronatus in Monasterium transire; † cum 50 ad quoscunque transeat hæredes, cap. *consideramus 16. quest. 7. cap. 1. cap. quoniam, cap. ex literis, de iure patronat. cap. significauit, ibi: Vel eorum hæredibus, de testib. clem. plures, & ibi glos. verbo hæredes, de iure patron. cap. verum, cum glos. de condit. apposit. Rocchus de Curte dict. tractat. verbo ipse vel is, num. 12. & 17. glos. in l. si operarum iudicio, verbo dandam, ff. de oper. libertor. Cittadin. d. tractat. de iure patronat. 9. part. num. 9. Lambert. lib. 1. 2. part. quest. 2. artic. 1. num. 15. & 23. Couar. lib. 2. variar. cap. 18. nu. 6. Costa in cap. si pater, de testament. lib. 6. 2. part. verbo Trebellianica, num. 4. Molina lib. 1. cap. 24. num. 7. Didac. Perez vbi supra, ideò cum Monasterium succedat in toto, per consequens, & in iure patronatus succedit, faciunt notata per Benedic. in cap. in presentia, colum. 12. & seq. qui idem videtur firmare in offerente se, & sua Monasterio; † nam donando 51 personam veniunt honorificentia, iura, actiones, & omnia bona in consequentiam, vt notatur in cap. quod ad, de cleric. coniug. & in cap. vt priuilegia, de priuileg. in princip. Bald. in dict. authent. ingressi.**

Et istam resolutionem Lambertin. *dict. lib. 1. 2. part. 2. quest. principal. artic. 25. num. 5. confirmat; † nam per oblationem de persona, & bonis facta Ecclesie Regulari rumpitur fideicommissi restitutio, vt sentit glosa verbo se, & sua, vbi Anton. de Butrio column. penult. versic. quæro, quid si rogatus, Cardinal. element. 1. ad finem, de decimis, & ita cum Monasterium dicatur filius, & hæres ingressi, nil obest, quin ad illud transeat ius patronatus, quia pars hæc favorabilior est pro Ecclesijs, argumento l. sunt persona, ff. de religios. & sumptibus funer. vt sic etiam in presentando laici non subsint, vt per Rotam desif. 9. de iure patronat. in nouis, incipient. fuit dubitatum, vtrum ad finem, ideò est amplianda, & his rationibus Gay. in cap. final. colum. 32. de election.*

Etion. lib. 6. hoc intelligi debere asserit etiã in præiudicium legitimorum successorum per Archidiaconum & DD. in cap. vnic. de iure patronat. in 6. Cardin. in clem. 2. q. 8. eod. tit.

53 † Neque secundum hanc veram opinionem obtabit gloss. in l. diui fratres, allegata in contrarium per Ancharr. quia loquitur in alio patronatu, in quo veniunt filij, vt filij, vt est patronatus libertorum, hic in patronatu Ecclesiæ; in quo non succedunt hæredes sanguinis, nisi sint hæredes bonorum, quod esse valde considerandum Lambert. resoluit; neque in hoc esse insistendum, eò quod cum ius patronatus transeat in filium legitimum tantum hæredem, vt ex l. 1. & l. cum in adoptiuis, vbi DD. C. de adoptionib. §. adoptiui, inffit. de heredit. qua ab intestato, l. si pater, ff. de adoptionib. AZO in summa eiusdem tituli, Abbas in cap. tanta super, glos. vltima, n. 9. qui filij sint legitimi, Lambert. d. 2. q. princ. n. 2. art. 24. multò magis hoc procedet in Ecclesia, vel Monasterio, quæ, vel quod dicuntur filij, & hæredes, maxime, quia etsi daremus sine veritatis præiudicio bona ingressi non transire in Monasterium, vt in vniuersum, sed vt omnia bona, & iura parti-

54 cularia, adhuc ius patronatus transiret. † Cum trãseratur in pium locum, etiam titulo particulari, etiam sine Episcopi consensu, vt in cap. illud, de iure patronat. vers. in aduersatiua licet, & in verbo liberam facultatem, & expressius in d. cap. vnic. eodem tit. in 6. & tenetur communiter secundum Abb. in d. cap. illud, nu. 5. & in cap. de Monachis 12. n. 13. de præbend. Rocch. de Curte d. tract. de iure patron. verbo pro eo, quod n. 5. & 30. Paul. de Cittadin. 9. p. n. 18. Lambert. d. lib. 1. 2. par. artic. 2. n. 3. & 4. & artic. 10. n. 1. & seqq. & 1. quest. principali, artic. 10. n. 1. & 3. & 2. q. principali, artic. 29. n. 17. Rota d. decis. 9. Gregor. Lopez in l. 8. tit. 15. par. 1. glos. 6. & sententia declaratum fuisse ius patronatus Capellæ, & Capellanix cuiusdam ad Monasterium spectare etiã per Monialis professionem, tradit Ant. Gamma decis. Portugaliæ 6. Molina 1. tom. de iustit. tract. 2. disput. 140. versic. cum communi, Didacus Perez in d. l. 1. tit. 6. lib. 1. Ordinam. gloss. de uã succeder, versic. possumus, & hoc casu posse presentare Abbatem, seu Priorem cum maiori parte Capituli, cap. ea noscitur de his, que fiunt à Prælati sine consensu Capituli, Rocchus de Curte vbi proximè, verbo competēs, n. 28. Paul. de Cittadinis 6. par. artic. 3. n. 48. qui, & allegat cap. Ecclesia 1. de elect. Lambert. 1. par. lib. 8. quest. principali, artic. 9. num. 7. & hoc in præsentatione facta per Monasterium Sanctæ Mariæ in fauorem Gabriellis de Agreda fuit obseruatum, vt ex ea constat.

55 Neque obstat, quod supra fuit oppositum, Ordinem Dominicanorum non posse bona in communi retinere; † nam licet Doctores tradiderint, quod alij sunt mendicantes ex regula, vt Franciscani minores primi Ordinis, alij sunt ex constitutionibus, vt Prædicatores, qui sub regula Sancti Augustini militant, & licet ex ea regula non sint mendicantes; tamen ex constitutionibus, quas postea fecit eorum Ordo approba-

tus secus, vt in cap. nimis, et secundo, de excess. Prælator. vbi dicitur, quod Fratres Prædicatores in arctissima paupertate Christo pauperi famulantur, iuncto cap. 1. de Religiof. domib. in 6. vbi vocantur mendicantes, Abbas d. conf. 27. pro clara, num. 3. 2. par. Anton. de Butrio in d. cap. nimis praua, Frederic. de Senis conf. 12. incip. Fratres Prædicatores, Bald. num. 19. vbi Additio ad eum in l. cum acutissimi, C. de fideicommiss. Doctores communiter in cap. in præsentia de probationib. Alexand. conf. 88. eximie, num. 5. vol. 2. Iulius Clarus in §. testamentum, quest. 29. num. 2. alij adducti per Anton. Gabr. conclus. 1. de legat. num. 32. Nauarr. conf. 65. incip. An N. de regular. num. 1. Bertrand. conf. 174. num. 9. lib. 2. tamen Alberic. de Rosate in d. authent. ingressi, num. 5. infine, refert, se à Fratribus Prædicatoribus audiuisse super hoc rescriptum Apostolicum se habere, & Archidiaconum dicentem se vidisse rescripti formam, esseque Clementis Quarti, vbi talis conclusio erat. † Nos itaque vestris supplicationibus benignius annuentes auctoritate Apostolica declaramus, quod vos in temporalibus bonis, in quibus succederetis in saculo existentes, licet possitis succedere, & bonorum ipsorum possessionem apprehendere, ac liberè vendere bona ipsa, & pretiũ eorum in utilitatem vestram conuertere, Alex. d. conf. 88. n. 1. Boer. decis. 364. n. 9. Bald. conf. 454. incip. punctus, n. 1. & 2. lib. 4. & in l. cum questio, n. 7. C. de legat. vbi Additio litera B. per glos. verbo domum, in c. 1. de Relig. domibus in 6. Archidiacon. in cap. quia ingredientibus 19. q. 3. Specul. tit. de statu Monach. vers. tertio quaritur, Bologn. in addit. ad Mathefil. tract. de success. ab intest. 3. art. princ. nu. 41. & seq. & quia vt tradit Iul. Clar. vbi proximè, nu. 3. licet antiquitus per constitutionem Capituli Generalissimi Fratrum Prædicatorum caputum fuerit, ne proprium quid immobile possiderent; postea tamen per contrariam Constitutionem alterius Capituli Generalissimi reuocata fuit illa prima Constitutio, & ita hodiè esse capaces bonorum immobilium in communi, prout sunt alij non mendicantes, & de eo extare asserit amplissimũ priuilegium eis concessum à Sixto eius nominis Quarto, & indifferenter obseruari, ita pluribus comprobans resoluit Bertrand. conf. 12. num. 1. lib. 3. conf. 174. num. 10. lib. 2. & conf. 152. num. 3. & duobus seqq. lib. 1. Bald. qui testatur de generali totius Ordinis consuetudine conf. 371. num. 3. & conf. 438. num. 4. volum. 2. † & sicut 57 Clerici, & Monachi Religionum saltim non mendicantium iure consanguinitatis, ex iuris cõmunis dispositione non obstante Religione dicuntur succedere, l. Deo nobis, vbi notatur C. de Episcop. & Cleric. authent. de sanctiss. Episcop. §. nullam, collat. 9. cap. statutum 18. quest. 1. & cap. penult. eadem causa, quest. vlt. Mathefilan. in quodam suo cons. inserto in singul. 110. incip. nota vnum, num. 9.

Et licet aliud ius non haberemus, sufficeret hoc casu ita consuetudine seruari, vt est probatum; † nam talis consuetudo est valida etiam vt 58 bona retineant in communi; cum talis consuetudo

do non sit contra regulam, Bald. *in autb. si qua mulier*, n. 13. *C. de Sacrosanct. Eccles. allegans l. 1. in fine, ff. de liber. agnoscend. Petr. de Anchar. conf. 56. in fine*, idem Bald. *in autbent. nisi rogati*, n. 5. *C. ad Senat. Cons. Trebell. Paul. de Castro in d. autb. ingressi*, n. 5. Decius *in cap. in presentia*, n. 69. vbi Felia. n. 5. Cuman. & alij, quos allegat Ant. Gabr. *vbi proximè*, n. 34. & *conclus. 1. de heredib. instit.* n. 23. & *seq. Abb. d. conf. 22. n. 4. Petr. de Rauenna in tract. de consuetud. sect. 5. n. 6. & 7. maxime secundum eum, cum redeatur ad ius comune, quo casu ipsimet Fratres possent redire, ex notatis per Bart. in l. omnes populi*, n. 33. *ff. de iustit. & iure*, qui allegat *l. 2. de iniusto ripto, irritoque facto testamento, l. hac consultissima, §. si quis autem, C. de testam.*

- 39 † vbi primum testamentum tollitur per secundum minus legitimum factum, quando per illud ad ius comune redditur: quia sunt instituti venientes ab iure statuto, alias secus *l. 23. tit. 1. part. 6. Greg. Lop. in l. 21. ibid. glos. 1. l. 10. tit. 7. par. 6. Sarmient. lib. 4. selectarum in l. si filius, qui in potestate, n. 1. ff. de liber. & posthum. lo. Gutierr. lib. 3. practicarum, q. 47. in princ. iuncto cap. cum accessissent de constitut.*
- 60 † est enim favorabilis omnis reditus ad ius comune, & ideo amplectendus, secundum Socin. iunior. *conf. 105. num. 32. volum. 3. Crauet. conf. 145. num. 8. Mantica lib. 6. de coniectur. vltimar. volunt. tit. 6. num. 3. facit text. in cap. pro illorum de prabend. & quia consuetudo est optima legum interpret, cap. cum dilectus de consuetud. l. si de interpretatione, ff. de legib. Abb. in cap. 1. num. 4. de testib. Roland. à Valle conf. 75. num. 5. volum. 2.*

Neque huic obstabit, si dicatur, Institutorena Capellania disposuisse, quod Episcopus conferret ei, quem sui consanguinei presentarent, quasi ex hoc colligere liceat, patronatum istius Capellaniae habere Ioannam de Santoyo matertera dicti Gabrielis de Agreda Clerici, à qua dictus Licentiatus Santoyo obtinuit quandam asseritam presentationem; nam probatum est, quod huiusmodi ius patronatus nunquam fuit penes daos; sed primo in vnus, postea in alterius per-

- 61 sona, † & vnus solus potest esse patronus, vt in proprijs terminis concludit Peralta *in rubr. num. 123. ff. de heredib. instit. iuncta glos. verbo priuandum ad finem in cap. licet de voto, & si*
- 62 † enim in his successioneibus perpetuis aliqui fuerint nomine collectiuo vocati, successiuo tamen ordine admittuntur, *l. cum ita, §. in fideicommissis, & l. peto, §. fratre, ff. de legat. 2. Alexand. consil. 13. vists, & perlectis, num. 5. in fine, lib. 4. Decius conf. 205. num. 7. Molina lib. 1. de primog. cap. 6. num. 6. Caphal. cens. 251. quoniam in hac,*
- 63 *num. 82. volum. 2. † cum videamus multoties, pluralitatem in singularitates resoluì, vt late tradit Tiraquell. in l. si vnquam, verbo suscepit liberos, num. 241. & seqq. C. de reuocand. donat. Beccius conf. 39. num. 2. lib. 1. quos ad hoc allegat Ioan. Gutierr. conf. 4. num. 6. in princip. probat l. falsa, §. vltimo, ff. de conat. & demonstrat. l. fin. §. filium, vbi Bald. ff. de legat. 2. Doctores in l. heredes mei, §. cum ita, ff. ead. C. Trebell. Caphal.*

conf. 30. num. 51. volum. 1. Alexand. consil. 167. incip. vists, & ponderatis, num. 19. vol. 7. † maxime cum onerosum sit, & non favorabile habere plures patronos, vt tradit Io. Ardr. in cap. nobis, verbo construxerit de iure patronat. Rocch. de Curte verbo, & dotauit, n. 20. Lambertin. lib. 1. 1. par. 2. q. princ. art. 12. n. 1. & 2. † quia communio lolet disensiones inducere, l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 2.

† Et quia cum huiusmodi ius patronatus in gressum fecerit in lineam Petri Gonzalez Ron. o parentis dicti Fratris Thomae Ron. o Monachi Dominicani, durante eius vita tra situm facere nequit ad aliam lineam, vt in similibus terminis maioratus, & similibus successioneibus ex Anchar. *conf. 85. tradit Gamma decij. Portugalia 93. n. 1. & dec. 354. n. 6. Bald. in l. cum antiquioribus, n. 11. versic. 9. C. de iure delib. Paul. Castren. conf. 164. n. 4. & 5. lib. 2. Præposit. in cap. 1. n. 10. ad finem de feudo Marchie, Couarr. in practic. questionib. c. 38. n. 6. & 12. Molina plures allegans lib. 3. de primogen. cap. 6. n. 30. & sequenti, & ideo remanet clarum, quod Parochus de Sotoca non habet presentationem patroni, vnde neque ei collatio Capellaniae fieri posset, † quia collatio facta sine patroni presentatione, est nulla, *cap. decernimus 16. q. 7. cap. es dilectus de iure patronat. Rocchus de Curte in tract. de iure patronat. verbo honorificum, n. 1. Bello. cõs. 17. dubio 2. col. 5. Guid. Papæ q. 374. Selua de benefic. 1. p. q. 6. n. 4. Azeued. in l. 5. tit. 6. lib. 1. Recop. n. 2. Gregor. Lopez l. 13. per text. ibi, tit. 15. par. 1. † vel ad minus irritari debet, vt in c. illud, vbi Abb. de iure patronat. Decius conf. 117. col. 2. Paris. conf. 141. col. 1. voi. 4. Roland. à Valle conf. 47. n. 23. vol. 1. qui primam opinionem dicit magis comune, quod sit nulla, Boer. conf. 33. n. 1. 2. 7. & 8. & ideo saltim venit preferendus dictus Gabriel, † quia presentatus ab eo, qui erat in quasi possessione iuris patronatus, *cap. consultationibus, & cap. in literis de iure patron. Alexand. conf. 74. vol. 4. Ioan. Anton. de Nigris ad cap. frequens de sentent. excommun. num. 37. in cap. Regni Neap.***

Vltius facit in fauorem Gabrielis de Agreda, quod Licentiatus Santoyo ratione Beneficij curati, quod habet in Sotoca, & annexis, nequit hanc Capellaniae obtinere, cum eius onera debeant per Capellanum adimpleri in Capella Sancte Mariæ Magdalene sita in Parochiali Sacrosanctae Trinitatis Ciuitatis de Huete, à qua per sex leucas distat, † quare cum forma institutionis Capellaniae seruari debeat, nec mutari possit etiam per successorem, vt ex *l. 3. ff. de interd. & relegat. ibi: Non enim hac patrem, sed maiores eius eis ded. ff. l. coheredi, §. cum filia, ff. de vulg. & pupill. subdit. cap. 1. de success. feud. in vrb. feudor. ibi: Nulla ordinatione defuncti, & c. l. pater filium, ff. ad leg. Falcid. Anton. Gamma decif. 361. nu. 1. Rocch. de Curte tract. de iure patronat. verbo pro eo, quod nu. 32. Ioan. Gutierr. conf. 1. eod. num. 32. & conf. 2. num. 14. Hugo Celsus conf. 8. nu. 4. & conf. 10. num. 10. † quia testator fundans Capellaniae, potest apponere tempore foundationis quacunque*

- que pacta, & conditiones voluerit, & sunt seruanda, ex vulgari iuris regula *in traditionibus*, ff. de pact. tradunt Rocch. de Curte vbi proximè, nu. 25. Roland. à Valle conf. 62. num. 14. vol. 1. cap. praterca, lo secondo, de iure patronat. cap. quanto de censib. & cap. Eleutherius 18. quest. 2. Trident. jess. 25. de reform. cap. 5. l. 9. tit. 6. lib. 1. Recopilat. vbi Azeued. n. 6. Palac. Rub. in repet. rubric. 47. nu. 10. in fin. de donat. inter vir. & vxor.
- 72 † & ideo valida est conditio arcens Capellanum ad dicendum Missas in certa Capella, & loco, nec potest Sacerdos locum designatum mutare, aliàs peccat, vt tradit Nauarr. in Man. lat. cap. 25. nu. 134. & Medices in sum. tit. de acquir. & conser. rer. domin. 3. par. gloss. 2. n. 75. & Spino in spec. testam. gloss. 3. n. 55. Gutierr. conf. 1. n. 21. Cæuall. in pract. q. 686. n. 6. latè Matienço in l. 14. tit. 4. gloss. 1. à n. 37. vsque ad 45. lib. 5. Recop. Azor lib. 10. instit. moral. cap. 24. vers. octauo quaritur, l. 6. in fin. tit. 16. par. 1. ibi: *Otrofi seria si algun ome fiziesse Capilla en alguna Iglesia con otorgamiento del Obispo, lo tal de partimiento que dixesse Missa en ella cada dia algun Clerigo, que deue otrofi ser guardado segun dize de suo, cap. significatum de præbend. ibi; Et Ecclesiam vestram non nisi communi tam Præpositi quam Capituli consensu possit dimittere*, iunctis vltimis textus verbis. † Facit nam qui tenetur de præcepto facere aliquid in aliquo loco, vel erga aliquod personarum genus, non satisfacit suæ obligationi faciendo in aliquo alio loco, vel erga alias personas, cap. nos quidem, & cap. Ioannes de testament. l. si quis ad declinandam, C. de Episc. & Cler. & l. qua conditio, §. cum ita, ff. de cond. & demonstr. Aufrer. in decis. Capell. Tbolos. q. 128. Nauarr. conf. 13. de celebrat. Missar. n. 1. † quia testatoris voluntas est seruanda, l. 1. C. de sacros. Eccles. autb. de nuptys, §. disponat, collat. 4. l. in conditionibus primum, ff. de condit. & demonstr. † & in forma specifica adimplenda, autb. de iure iurando à moriente prædito, §. disponat, collat. 5. cap. vltima volū: as 13. q. 2. Bald. in l. 1. in fin. ff. de bis, qua pœna nomine, † & voluntas testatoris habetur pro præcepto, ex l. cum pro-
- 77 ponebatur, ff. de legat. 2. Surd. decis. 232. nu. 5. † & debet seruari quantum potest, l. non aliter, ff. de legat. 3. Mantica de coniectur. vltimar. volunt. lib. 3. tit. 3. num. 6. Decian. reppon. 13. num. 2. & post hæc scripta reperio ita decidisse Senatam Lusitanum, vt per Melchior. Phœb. decis. 100. nu. 5. & seqq.
- 78 † Et cum testator requirat, quòd Capellanus cantet Missam in dicto Altari, idem importat, ac si iussisset, ipsum hac de causa astringi ad residendum in Ciuitate de Huere, vt doctè tradit Nauarr. conf. 6. de Cleric. non resident. num. 3. cuius confirmatur sententia ex adductis per Lambert. lib. 2. de iure patronat. 2. par. 7. quest. princip. art. 15. num. 10. dum quærit, quæ lex possit per fundatorem apponi, per quam prohibeatur Beneficiatum præsentari ad Beneficium per Patronū fundatum, & dupliciter id fieri posse asserit: primo, si expressè hoc apposuit pro conditione in limine foundationis, quòd Beneficiatus alibi non præsentaretur; nam talis conditio est valida, & potè apponi etiam sine cōsensu Episcopi, ex gloss. verb. *constitutum ad finem*, in cap. cum dilectus de consuet. cum latè adductis per eundem Lambert. lib. 1. 1. par. 9. quest. princip. artic. 1. in princ. vel secundò, quòd intelligatur à fundatore talis conditio appòsita, si conditionem apponeret, quòd præsentaretur aliquis, qui haberet ibi residere, vel quid simile facere, ex quo possit comprehendì, & colligi, illum aliud Beneficium habere non posse, vt in cap. conquerente, & per totum de Cleric. non resident. quia hoc casu conditio appòsita videtur, quòd Beneficiatus in illo Beneficio ad aliud præsentari non possit, quæ conditio est seruanda, iuxta gloss. & Lambert. proximè allegatos; † nam verba æquipollentia idem important, ac expressa, l. Titia, ff. de ann. legat. l. mulier in princ. ff. ad S. C. Trebell. text. in l. si mater, C. de instit. & substit. sub condit. fact. l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de liber. & posthum. l. fin. C. de condit. quæ sub modo, & l. quid tamen 21. §. 3. ff. de recept. arbitr. † quia æquipollentium eadem est disciplina, & idem iudicium, cap. in his de verbor. signif. cap. tua, cum ibi notat. de consang. & affinit. & cap. ex quadam de testib. clem. exiui de Paradiso, de verb. signif. l. fin. in fin. ff. mand. & l. fideicommissa, §. si cui, ff. de legat. 3. Euerard. in loco ab æquipollentibus, n. 2.
- † Et confirmatur, nam dictus Licentiatus Santoyo astrictus est omni iure ad residendum in suo Beneficio curato, cap. 2. cap. conquerente, cap. fin. de Cler. non resid. cap. praterca, cap. relatum de præbend. cap. cum ex eo, & cap. licet canon de elect. lib. 6. Duaren. lib. 8. cap. 5. de sacr. Eccles. minister. l. 25. tit. 16. par. 3. Nauarr. conf. 19. de Cleric. nō resident. n. 9. & conf. 21. n. 1. & 2. quòd confirmat Conc. Trid. sess. 23. de reform. cap. 1. & motus proprius Pij V. super residentia faciēda in Parochialibus idcirco non poterit istius Capellaniæ Missas dicere in Capella, & ideo non est ad Capellaniam mittendus, quæ in alio loco est sita, † cum nemo possit simul residere in duobus locis distinctis, cap. de multa de præbend. extrauag. execrabilis Ioannis XXII eod. tit. Bald. in l. 1. §. ideoque, nu. 4. C. de veteri iure enucleat. † nam quando Episcopus videt, quòd præsentatus non valet deseruire secundo Beneficio, cum sit astrictus primo, non debet eum instituire in secundo, argum. cap. quia non nulli, & cap. relatum de Cleric. non resident. Abb. conf. 96. Iesus Christus adsit, dub. 2. vol. 2. Lambert. lib. 2. 1. par. 7. quest. princip. art. 15. nu. 1. & seqq. qui ex eo id confirmat, † quia non potest quis habere plura Beneficia, cap. sanctorum 70. dist. cap. quia in tantum de præbend. & cap. conquerente de Cleric. non resident. † cum enim quis vix nequeat vnum officium adimplere, non debet sibi stipendia plurimorum vendicare, cap. ad hæc, cap. cum non ignores de præbend. & cap. cum singula de præbend. in 6. l. 60. in fin. tit. 5. par. 1. Simanc. lib. 1. de Republica, cap. 31. n. 1. Concil. Crident. sess. 24. cap. 17. [Solorzan. de gubern. Indiar. lib. 1. cap. 4. n. 24.]
- † Et confirmantur istæ resolutiones; nam licet Capellania, quælibet regulariter sit Beneficium simplex, ex quo non est curatum, neque dig-

- dignitas, vt volunt DD. *in cap. cum in cunctis de elect.* & *in cap. de multa de prebend.* Lambertin. *lib. 2. de iure patron.* 1. par. 7. q. princ. art. 30. n. 17.
- 87 & sit recepta resolutio, † quod Beneficia simplicia, seu non habentia curam animarum non requirunt residentiam personalem, vt tradunt Cardin. Florent. & Io. de Lu. ol. *in cap. fin. de Cleric. non resid.* quos sequitur Alex. *conf. 1. n. 2. vol. 7.* Innoc. *in d. cap. fin. Abb. in cap. extirpanda, §. qui verò, n. 39 de prebend.* Selua *de benefic. 4. par. q. 2. n. 1.* Bernard. Diaz *in praxi, cap. 52. in nullo Beneficio resident,* Millis *in repert. verbo Beneficium, q. 33.* Rochus de Curte *in cap. ult. num. 500. de consuet.* id tamen procedit, quando ex sua institutione personalem residentiam non requirerent, vt hæc Capellania requirit, pro quo est Sacr. Conc. Trid. decretum *sess. 24. de reformat. cap. 17.* ibi: *Liceat nobis: lominus aliud simplex sufficiens, dummodo vtrumque personalem residentiam non requirat eidem conferri.*
- 88 † Et confirmatur ex sententia Gasparis de Calderinis *in cap. cum accessissent de constitut.* quæ sequitur Lambert. *d. 7. q. princ. art. 15. n. 9.* vbi dicit, Episcopus non posse dispensare, quod habens vnum Beneficium habeat alium patronatum, si illud repugnat institutioni factæ à Patrono, cuius sententiam DD. communiter sequuntur, maxime Barbacia *cõs. 33. scripsit Prophetas, col. 8.* Ant. Corset. *in singul. super verbo patronus, vers. quinto adduco,* & *in repertor. ad Abb. verbo patronus, col. 11. verbo sine consensu,* ita Lambert. duo infert, vnum, quod Beneficiatus vnus Beneficij non potest ad aliud præsentari sine dispensatione Episcopi; aliud, quod Episcopus non posset dispensare, quando hoc esset contra institutionem fundatoris, quod vnus Beneficiatus ad aliud præsentaretur, ex *cap. requisisti,* & *cap. relatum de testam. l. nemo potest, ff. de legat. 1.* † nam ad hoc vt teneat præsentatio de Beneficiato ad aliud Beneficium, dispensatio requiritur, vt ex traditis per Abb. *d. conf. 96. vol. 2. in fin. secunda dubij,* & *in cap. de multa, n. 19. de prebend.* nam stante lege fundatoris etiam Episcopus nequit dispensare in præiudicium Patroni, & fundatoris; vt per prædicta doct. Calder. concludit, & comprobat Lambert. *d. q. 7. art. 30.*
- 90 † Et confirmatur, quia negari non potest, istam Capellaniam esse Beneficium Ecclesiasticum, cū constet, institutorem eius voluisse, vt Beneficiū Ecclesiasticum ab Episcopo præsentato à Patrono conferri, & ita in titulum perpetuum, & collationi obnoxium, vt aliorum Beneficiorum requisita, & obligationes eam cõprehendant, iuxta gloss. *verbo si beneficiorum, clem. 2. de decim.* Felin. *in cap. ex parte de rescript.* Decius *conf. 210. nu. 4.* Paul. de Castro *conf. 359. incip. primo est, n. 2. vol. 2.* Abb. *in d. cap. significatum, n. 5. de prebend.* Medina *in C. de oratione, q. 7. col. penult.* Bellamer. *q. 181. Nauarr. in repetit. cap. quando de consecras. dist. 1. cap. 20.* Guido Papæ *decis. mibi 187.* Auend. *in Diction. verb. Beneficium, Felician. de censib. lib. 2. cap. ult. n. 15.* † & reputatur curata, quando aliqua ex causa personalem residentiam requirit,
- vt tradit Boer. *oõns. 31. n. 4.* ideò legitime possumus asserere, dictum Parochum de Sotoca non esse idoneum ad huiusmodi Capellaniam, idque duplici ex causa.
- † Primo, quia idoneus ad Beneficium ille tantum dicitur, qui potest, & vult deseruire Beneficio, *cap. super inordinata de prebend.* quod formaliter dicit, quod ille est ad Beneficiū idoneus, qui potest, & vult deseruire in eo, vt ita requiratur concurrere velle, & posse, Lãbert. *lib. 2. de iure patronat. 1. par. 7. q. princ. art. 27. n. 4.* Ioan. Gutierrez. *conf. 1. n. 10. & conf. 2. nu. 16. & 17.* probat text. *in cap. cum super Abbatia,* vbi Anchar. notat *de offic. deleg. †* nam omnes humani actus regulantur à duobus principijs volutiuo, & potestatiuo, vt *in l. 3. C. quomodo, & quando Iudex, vers. voluntatem legitimam,* vbi Bald. *l. cū te, C. de donat. propter nuptias, cap. ad hæc 6. de appell. Caphal. conf. 220. n. 34. lib. 2.* Molina *lib. 1. de primogen. cap. 24. n. 24.* † quia Beneficium datur propter officium, *cap. cum secundum 16. de prebend. cap. fin. de rescrip. in 6. cap. concessio 12. q. 2. cap. generaliter 16. q. 1.* Boer. *conf. 21. num. 18.* Petrus Bollo. *in œconomia canon. 1. class. cap. 3. §. 2. †* Beneficium non debet conferri ei, qui officium requisitum non poterit gerere, *cap. 1. de vassall. milit. qui arm. bell. depos. in vsib. feud. cap. quod à te, & cap. diuersis de Cler. coniug.* Lambert. *lib. 2. 1. par. 9. quest. princ. artic. 4. num. 8.* Roland. à Valle *conf. 23. vsis iuribus, num. 20. vol. 5.* & qui non poterit seruire, & loco requisito adesse, non potest habere fructus, *cap. conquereute 16. & cap. cum ad hoc de Cleric. non resident. Io. Gutierrez. d. conf. 1. n. 10.*
- † Secundò, quia idoneus alio sensu dicitur, qui non habet aliud Beneficium; nam qui illud habet, ad aliud obtinendum non est idoneus, *cap. is, cui de prebend. in 6. Abbas in cap. dudum, num. 6. de presumpt.* Ioan. Gutierrez. *d. conf. 1. num. 43.* † nam Institutor, seu testator in dubio videtur se conformare cum dispositionibus iuris communis, *l. heredes mei,* vbi Doctores *ff. ad Trebellian. in §. cum ita,* & ibi Ripa *num. 74.* & latè comprobatur Mantic. *lib. 6. de coniectur. ultim. volunt. tit. 6. à num. 4.* Menoch. *lib. 4. de presumpt. presumpt. 161. num. 25. & presumpt. 79. num. 9.* dictus autem Parochus de Sotoca habet Beneficium curarum pingue, & abundans redditibus, & prouentibus.
- † Vndè sequitur vera resolutio, quod omne Beneficium, quod est sufficiens alicui ad sustentationem eius, est incompatible cuilibet alij quantumlibet simplici, & paruo, quoad ipsum, qui habet illud, iuxta glossam singularem, & receptam, *verbo retinere in cap. dudum 2. de elect.* quæ habet peccare mortaliter eum, qui habens Beneficium sufficiens alterum retinet, cuius sententia redacta est in canonem à Conc. Trident. *sess. 24. de reform. cap. 17.* Nauarr. *de orat. miscellan. 61. & conf. 13. de prebend. num. 1.* Ioan. Gutierrez. *conf. 1. num. 42. & 45. vers. sed ex alio, & conf. 2. num. 12. & 13. & conf. 10. in princ. & num. 1.* qui resoluit, per dictum Concilij Tridentini decretum ampliari ius Canonice prohibens in vna persona

- 99 fona pluralitatem Beneficiorum; † nam licet in Beneficijs simplicibus non haberet locum dicta prohibitio, nec pœna antiquo iure statuta, vt tradit Abb. in cap. quia nonnulli, num. 5. de Cler. non resident. Oldrad. cons. 165. Lopus alleg. 36. & 116. & seq. quos allegat Ioan. Gutierrez. vbi proxime, num. 2. qui inferunt ad obtinentem Parochialem Ecclesiam, & Capellaniã cum onere celebrandi Missas Capellano ex fundatione ipsius competenti, & si resoluant, quod si prædicta duo Beneficia residentiam personalem requirant, & ita sint incompatibilia, non inducatur vacatio ipso iure, sed detur electio iuxta d. cap. fin. de Cleric. non resident. cap. referente, & cap. præterea de præbend. & compellatur ad relinquendum vnum, vt ex iuribus prædictis, Nauarr. tradit c. 23. & 25. de præbend. vel primum vacabit ad epta secundi possessione, iuxta superius adducta, & tradita per Lambert. d. lib. 2. 1. par. 6. quæst. princ. art. 15. & duob. seqq.
- Nam hoc dubium iam cessat inspecto dicti Concilij decreto, cum in eo pluralitas prohibeatur, & collatio vni faciendæ personæ, & tantum vnius Beneficij prouisio, quamuis simplicis permittatur, quemadmodum illa verba ostendunt: *Vt in posterum vnum tantum Beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, &c.* † nam dicta Capellania vt Beneficium Ecclesiasticum nequit obtineri sine institutione canonica, cap. Beneficium de regul. iur. in 6. cap. si quis deinceps 16. quæst. 7. & cap. ex frequentibus de instit. l. 14. tit. 5. par. 2. vbi gloss. 1. Cenedo collect. 16. ad sextum, Ant. de Butrio in cap. in literis, num. 24. de restit. spoliator. & probatur in dicto Concilij decreto, ibi: *Hæcque non modo ad Cathedrales Ecclesias, sed etiam ad alia omnia beneficia tam secularia, quam regularia, quæcumque etiam commendata pertineant cuiuscunque tituli, ac qualitatis existant, † nam qui omne dicit, nihil excludit, l. à procuratore, vbi gloss. 1. C. mandati, cap. si Romanorum, §. dicendo 19. distinet. M. Ant. Ang. cons. 100. n. 6. lib. 1. & Menoch. de recuper. possess. remed. 15. n. 194. Roland. à Valle cons. 5. n. 16. vol. 4. † nam verbum omnia est vniuersale, l. Iulianus, ff. de leg. 3. l. pediculis, §. Labeo, ff. de auro, & argenteo legato, & l. omnia, vbi Decius n. 1. ff. si certum petatur, Crauet. cons. 294. n. 1. & 2. Caphal. cons. 92. testator, num. 10. tom. 1. Couarr. lib. 1. variar. resol. cap. 13. num. 2. Diuus Paulus epistola ad Hæbreos cap. 2. In eo enim, quod omnia subieci, nihil reliquit non subiectum, † maximè virtute illius dictionis quæcumque, que vniuersalis est, & latè patet, vt tradit Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloss. 7. num. 26. in princ. Io. Neuizan. cons. 2. nu. 38. Petr. Ant. Petra in tract. de fideicommiss. quæst. 15. num. 199. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 198. num. 21. & hoc in nostro casu est maximè certum, cum Beneficium curatum ex sua natura, & Capellania ex eius institutione personalem residentiam requirant, vt merito rationes prohibentes pluralitatem Beneficiorum in eis militent, cum in diuersis Ecclesijs, & locis ita distantibus sint.*
- 104 † Et confirmatur, quia ista Capellania tenuis est, & dictum Beneficium Parochiale de Sotoca pingue, vnde non est verisimile, quod etiam data optione, dicto Parocho, vt intra sex menses, quod ex eis voluerit eligat, sit ita prodigus, vt Beneficium tot laboribus consequutum relinquat pro Capellania prædicta, argum. cap. super hoc de renunc. & cap. quia verisimile, de præsumpt. † esset enim suum iactare, quod non præsumitur, cap. sollicitè de restit. spoliator. l. fin. §. sin autem, C. arbitrium tutela, l. cum de in debito, ff. de probat. Bald. in l. cum proponas, n. ult. C. de nauitico fenore, Gregor. Lopez in l. 6. tit. 14. par. 2. nam vt Aristoteles ait lib. 3. Ethicor. cap. 1. nemo suas fortunas eicit spontè, sequitur Tiraquell. in l. si vnquam, verbo donatione largitus, n. 209. C. de reuocand. donat. nil aliud enim operatur, ad optionem sex mensium spatium concedere, quàm circuitum in re plana introducere; † circuitus autem vitandus est, cum ab eo abhorreant iura, l. Dominus testamento, ff. de condi. et. indeb. & l. cum fundus, §. seruū tuum imprudens, ff. si certum petatur, cap. auctoritate, Martini de concess. præbend. lib. 6. l. 1. C. commun. delegat. & l. ne in arbitris infini. C. de arbit. element. auditor de rescript. Peralta in l. 3. §. qui fideicommiss. n. 75. ff. de heredib. instituend. Florian. in l. bis consequenter, §. sumptus, ff. fam. ercisc. n. 5. quare id attendendum maxime est, etiam si opinio-num diuersitas in nostro casu esset; † nã illa, per quam inutilis euitatur circuitus, dicitur æquior, vt tradit Ancharr. cons. 24. verba stipulationis infine, & ex l. fin. C. per quas personas nobis acquiruntur, Alex. cons. 77. in causa, & l. te, n. ult. vers. secundo, vol. 2. Aldobrand. in §. prætereã, n. 11. & 13. instit. quib. mod. ius patr. potest. soluitur, Caualecan. decis. Fiuiz. an. 25. n. 13. Decisio Pedemont. 129. nu. 16. M. Ant. Eug. cons. 33. n. 44. lib. 1.
- Vltèrius, nam cum dictus Parochus de Sotoca, etiam si admissus fuisset ad huiusmodi Capellaniam, ab ea esset reiiciendus ob detentionem Beneficij curati, melius est, & iuri maxime consonum, non admitti, † quia turpius eicitur, quàm non admittitur holpes, cap. quemadmodum de iure iur. Tiraquell. d. verbo donatione largitus, num. 307. Ioan. de Neuizan. lib. 1. Sylua Nuptial. num. 4. glossa final. in cap. literas de restit. spoliator. † & frustra spectatur euentus, cuius nullus effectus speratur, cap. cum contingat de offic. deleg. l. ad probationem, C. de probat. Roland. à Valle cons. 13. in casu proposito, num. 8. vol. 2. Menoch. lib. 2. de arbit. iudic. casu 185. num. 15. & quia iste cum non possit retinere Capellaniam, est ad eius restitutionem ascriptus; † vnde succedit regula, quod dolo petit quis, quod restitutus est, l. in condemnatione personarum, §. dolo, ff. de regul. iur. cap. dolo facit, eod. tit. lib. 6. Anton. de butrio in cap. in literis, num. 22. de restit. spoliator.
- Et confirmatur, quod dicto Gabrieli de Agreda non obsit, non esse Presbyterum, sed prima tantum tonsura insignitum, quia cum dictus Parochus de Sotoca nequeat admitti, & Capellania obtinenda non sit idoneus, succedit resolutio recepta, † quod in defectum Presbyteri, qui

qui possit Missas Capellanix dicere, potest nominari Clericus non constitutus in ordine sacro, dummodo animum habeat ordines suscipiendi, Nauarr. *conf. 5. nu. 2. de prebend.* Emman. Alvarez *infra.* Facit, quod tradit Steph. Gratian. *tom. 1. discept. forens. cap. 133. num. 1.* quod per onus celebrandi Missas, & diuina officia non videtur electa indutria personæ, † cum sufficiat, quod per alium hoc possit fieri, quasi utroq; modo satisfiat menti, & animæ testatoris, Lapus *allegat. 35. Felin. in cap. cum omnes, num. 32. circa finem de constitut. Cardin. in cap. de multis, num. 28. ad fin. de prebend. idem Steph. Gratian. decis. 155. num. 4.* pro quo est singularis determinatio Decij *conf. 129. incip. pro tenui, num. 2. tom. 1. ibi: Non obstat illud, quod etiã pro maximo fundamento in contrarium allegatur, dictum Bernardinum institutum non esse Sacerdotem, prout requiritur secundum dispositionem testatoris, que attenditur, ut not. in cap. dilectus de consuet. & in cap. significatum de prebend. quia in testamento præcisè hoc non dicitur, quòd tempore electionis debeat esse Sacerdos, unde sufficit, si postmodum promoueat, & tali casu etiam dicitur prebenda sacerdotalis, ut per Dom. post Ioan. Andr. in cap. si, cui, in gloss. 2. de prebend. in 6. facit, quod not. in cap. cum in cunctis, & inferiora de elect. in gloss. in verbo remoueat, bonus text. in cap. si pro Clericis pauperibus de prebend. in 6. cum simil. Bened. Ægid. in repetit. l. Titia, si non nupsit, ff. de condit. & demonstrat. 2. par. num. 55. ut tradunt Nauarr. *d. conf. 5. nu. 2. de prebend.* Emman. Alvarez *in sum. 1. par. verbo Capellanas, cap. 4.2. num. 2.* præcipue cum sit iam ætatis 19. annorũ, ut ex testimonio baptismatis, & tertium probatione constat; † idèd cum tempus 14. annorum ad Beneficium Ecclesiasticum obtinendum sufficiat, ut in cap. indecorum, vbi Doctores, maxime Cardin. *de etate, & qualitate, c. 2. eod. tit. clem. fin. ibid. cap. super inordinata de prebend. Lambert. lib. 2. 1. par. 7. q. princ. art. 26. n. 2. Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 6. Flamin. Paris. de resign. benef. lib. 4. q. 1. n. 7. & q. 11. num. 13. Caxall. in præct. questionib. cap. sex, q. 678. num. 17. & seq. apparet ipsam Gabrielen de Agreda, & præsentari potuisse, postque Capellaniam obtinere.**

Et corroboratur; nam licet præsentandi debeant esse Clerici, id verificatur in Clericis primæ tonsuræ, † cum Clericorum appellatione veniant tanquam existentes in seruitio, & portione Christi, *cap. Cleros 21. dist. cap. cum contingat de etate, & qualitate, & cap. perfectis, vers. ad psalmistam 25. distinet. Ant. de Butrio in d. cap. cum contingat, n. 1. & 4. Roderic. Xarez in disput. questionis maioratus, n. 34. Gregor. Lopez in procem. tit. 6. par. 1. gloss. 4. Couarr. in cap. quia nos, num. 4. de testament. Iulian. Viuian. in tract. de iure patronat. lib. 6. cap. 1. n. 2. [Solorzan. de gubernat. Indiar. lib. 2. cap. 5. num. 20.] † & ita gaudent priuilegijs Clericalibus, Viuian. *vbi proxime, n. 4.* tanquam Clerici, scilicet priuilegio, *cap. si quis suadente 17. quest. 4. & ibi Rebuff. in repetit. vers. quinto, gloss. in cap. fin. verbo tonsuram de tempor.**

*ordin. in 6. Archid. & Alexand. in cap. psalmista 23. dist. Summa Armilla verbo excommunicatio 1. n. 8. Nauarr. in Manual. Hispan. cap. 27. num. 79. Gregor. Lopez in l. 49. tit. 6. par. 1. gloss. ult. & communiter Summittæ, & fori, cap. si diligenti de foro compet. gloss. verbogeneratiter in d. cap. Cleros, gloss. verbo tonsuram, proxime allegata, Abbas, & alij in cap. cum nō ab hominem de iudic. Albert. Trot. de perfecto Clerico, lib. 1. dub. 4. Alexand. *conf. 8. videtur, super n. 1. vers. confirmantur, vol. 1. Hippolyt. conf. 67. Domine Deus, n. 58. 1. par. Lambert. lib. 2. de iure patronat. 1. par. 7. q. princ. art. 2. nu. 5. & 6.* qui his rationibus posse præsentari tenet, & n. 8. ea ratione confirmat, *cap. ex ratione de etate. & qualit. iuncta distinctione Abb. in cap. super inordinata de prebend. vbi Cardin. & alij DD. tenent, attento iure communi etiam septennem posse habere Beneficium simplex, quòd nō habeat Ecclesiam, ut ibi, † septennis autem non potest habere nisi primam tonsuram, cap. in singulis 77. distinet. gloss. verbo Ecclesias in d. cap. ex ratione, & cap. de his 28. distinet. gloss. verbo infanti in d. cap. fin. de tempor. ordin. lib. 6. & quòd sit capax Beneficij, tenet Abb. in d. cap. cum contingat, 2. col. vers. quid de Presbytero, Ioan. Gutierr. *conf. 2. num. 21.***

Facit vterius in fauorem dicti Gabrielis de Agreda Clerici obseruantia super huiusmodi Capellania habita, quia ad eam fuit præsentatus Franciscus Romo, qui erat tempore præsentationis Clericus primæ tonsuræ solum, & interim tempore, quo ordinem Presbyteratus non habuit, per alium Missarum onera in Capella adimpleuit, † quæ obseruantia magni est habenda in quacunque dispositione, *cap. cum dilectus de consuet. Laurent. Syluan. conf. 88. num. 28. lib. 2. cap. 1. vbi DD. de feudi cognit. in vsib. feud. Ioan. Garcia de nobilit. in diuis. num. 59. Caphal. conf. 272. num. 144. tom. 2. latè Ioseph. Ludouic. concl. vnic. de consuet. & in proprijs Capellanix terminis Io. Gutierr. *conf. 2. num. 10.* qui post Syluan. *vbi proxime, & Anton. de Butrio tenet, in ista obseruantia, seu cōsuetudine declaratiua, nō requiri præscriptionem, sed sufficere, quòd aliquibus vicibus ita fuerit obseruatum.**

Rursus, quia dictus Parochus de Sotoca diues est, dictus autem Gabriel de Agreda pauper, qui ad prosecutionem suorum studiorum, & recipiendum sacros ordines Capellania indiget, idèd præferendus est, † quia pauper idoneus idoneiori non pauperi in simplici Beneficio præferatur, ut post Hostiens. *in cap. tuam de etate. & qualit. docuit Anton. de Butrio ibi, colum. 1. Lambert. lib. 2. de iure patronat. 2. par. 7. quest. principali, artic. 26. num. 2. & argum. cap. quia in tantum, cap. non licet, & cap. Episcopus de prebend. Hostiens. in sum. de iure patronat. §. in quibus differat, vers. sed numquid, cum alijs adductis per Rochus de Curte verbo honorificum, num. 49. & verbo onerosum, num. 6. Ioan. Gutierr. *d. conf. 2. n. 13.* Præcipue, quia aucta istius Gabrielis de suis bonis in maxima quantitate ministravit expensas, ut huiusmodi Capellanix ius patronatus ad familiã reuer-*

reuerteretur, quia aliqui absq; patroni presentatione eā occupauerāt, præcipue Stephanus Ortiz, Vicarius de Montaluo, quod si defuisset Ferdinandus Gonzalez, qui tanquam proximior consanguineus pro iure patronatus litigabat, litis sumptibus de suo satisfacere nō valuisset. † Quare cum Beneficium debeat conferri ei, qui bene fecit, & charitas in eum plus quā in alium nos obliget, *cap. cum in officijs, de testament. cap. illud 8. quæst. 1. l. sed & si lege, §. consuluit, ff. de petit. baredit. Rocch. de Curte d. verbo honorificum, num. 46. Lambert. lib. 3. 3. quæst. princip. artic. 2. nu. 5. Couarr. in d. cap. quia nos, num. 9. versic. glo. Bernard. Feuarden. super Rath, cap. 2. sect. 10. † & illi potius sunt presentandi, de quorum bonis Ecclesia est fundata, gloss. verbo siue possessionis, in cap. neminem, 70. distinet. cap. cum aded, de rescriptis, quam gloss. sequuntur Archidiaconus, & Præpositus, ibi, & Lambert. lib. 2. de iure patronat. 3. part. 5. quæst. princip. artic. 4. num. 4. & 10. Ioan. Gutier. conf. 2. nu. 11. & ideo idem videtur dicendum in nostro casu, cum bona, quæ auia dicti Gabrielis habebat, ad eum peruenissent, nisi in dictis fuissent expensis consumpta, & erogata.*

Et licet in istius allegationis progressu sit pluribus ex adductis in contrarium satisfactum, reliqua non obstant, non primum, Monachum pro mortuo haberi; † nam id nō procedit, quoad acquirendum Monasterio, dicit. l. Deo nobis, C. de Episcop. & cleric. cap. susceptum, de rescriptis, in 6. Alexand. conf. 139. viso themate, nu. 9. vol. 2. Abb. in cap. relatum, num. 6. de sepultur. Ruin. in l. Galus, §. & quid si tantum, 1. lect. nu. 17. ff. de liber. & posthum. secundum DD. in authent. si qua mulier, C. de sacrosanct. Eccles. † nam mors ciuiliis resultans ex Monasterij ingressu non facit Monachum haberi pro vero mortuo, nisi quoad ea, in quibus hoc reperitur expressum, iuxta gloss. notabilem verbo mortuus, ad fin. in cap. placuit, el secundo, 16. quæst. 1. & verbo non morte, in dict. cap. susceptum, quas sequitur Bart. nu. 41. in auth. ingressi, C. de sacrosanct. Eccles. Bald. in auth. si qua mulier, nu. 12. eod. tit. Imol. in l. ex parte, §. insulam, ff. de verbor. oblig. Alex. d. conf. 139. nu. 6. Gregor. Lop. in l. 2. tit. 18. par. 4. glof. 1. & in l. 2. tit. 15. par. 2. gl. fin. in princ. † nam vbicunq; fit mentio de morte, de naturali in dubio intelligitur, non de ciuili; nisi in casibus à iure expressis, vt ex gloss. proximè allegatis, bonus text. in l. res uxoris, C. de donat. inter vir. & vxor. & in l. si mors, in princ. ff. eodem tit. l. l. in l. 1. nu. 1. versic. & notabilius, C. de heredit. instituent. facit l. cum pater, §. hereditatem, ff. de legat. 2. l. Statius, §. Cornelio Felici, ff. de iure fisci, l. fin. C. de bis, qui veniam a tatis impetrauerunt; † quod verba debeant intelligi naturaliter, & nō ciuilliter, Alex. conf. 2. visis, nu. 1. vol. 1. Cæphal. conf. 88. originalis, num. 27. tom. 1. Roland. à Valle conf. 100. nu. 35. vol. 2. Marc. Anton. Eugen. conf. 48. num. 29. lib. 1.

Neque obstat argumentum de seruo ad Monachum adductum; † nam veriùs est, subiectionem Monasticam non seruili, sed filiali æquiparari, vt tradunt Imol. & Ioan. Andr. in cap. cum

olim, de priuileg. † nam Monachus quoad Abbatem sustinet vicem filij, *cap. sicut tuis 33. vbi Anton. de Butrio num. 3. de simonia, † & ita Superior Religionis, vt Abbas, Prior, & alij possunt Monachum vendicare, vt ex l. 1. §. per banc, ff. de rei vendic. cap. statumus 19. quæst. 3. tradit Anton. de Butrio num. 9. in cap. licet, & in cap. Janne, num. 5. de regularibus, † quia Monachus, & Monialis per Religionis ingressum, patriam potestatem amittunt, & in Abbatibus, & Monasterij ditionem transeunt, gloss. verbo cum statum mutat, in l. si ex causa, §. Pomponius, ff. de minoribus, quam dicit communem Iaso. in l. 2. in princip. nu. 22. ff. de vulgar. & pupil. substit. Boer. decis. 121. in fine, Anton. Gomez. in l. 6. Tauri, num. 11. in fin. Ioan. Gutier. conf. 28. num. 5. Bald. in auth. si qua mulier, num. 9. C. de sacrosanct. Eccles. Pinell. in l. 1. C. de bon. matern. 1. part. nu. 46. Couarr. in cap. 2. nu. 8. vers. his accedit, de testam.*

† Et hoc absque dubio procedit, Monachum filio familias æquiparari quoad acquirendū Monasterio, vt tradit Ias. in l. 1. num. 43. ff. de vulg. & pupil. substit. & in l. 1. §. per seruum, num. 14. in l. quicquid, num. 3. ff. de acquir. possess. idem in l. seruittuum, num. 10. ff. si certum petatur, & latè Lambert. lib. 2. de iure patron. 1. part. 7. quæst. principali, à num. 12. & seqq. Abb. in cap. in presentia, nu. 74. & alijs, de probat. † ideo sicut pater, recusante filio, potest hæreditatem sibi delatā adire, & agnoscere, l. fin. §. si autem in secunda, C. de bon. que liber. Ias. in d. l. 1. ff. de vulg. num. 44. † ita Abbatem Monacho recusante hæreditatem adire, & delatam possessionem agnoscere posse, tenuit Archidiaconus in cap. 1. 16. quæst. 1. Ioan. Andr. in cap. in presentia, de probat. n. 23. Angel. conf. 91. nu. 2.

Neque obstat dicere, iura sanguinis in Monasterium non transire; † nam cum ea Monachus non amittat, vt supra diximus, & tradit Tiraqueolus de retractu lignagier, §. 1. glof. 8. num. 19. Roderic. Xarez in l. 9. tit. de los pleitos, num. 26. lib. 1. fori, Rebuff. in tract. nominatio, quæst. 12. nu. 31. Similiter in Monasterium transibunt, vt probat gloss. & communis in l. Deo nobis, §. hoc etiam, verbo parentum, & ibi Bald. num. 4. C. de Episcop. & cleric. Ancharr. conf. 420. num. 8. Bald. conf. 55. nu. 3. lib. 5. Parisius conf. 47. num. 62. lib. 3. Sylvanus consil. 49. num. 4. Ias. in l. patre furioso, num. 47. ff. de bis, qui sunt sui, vel alien. iur. Velazquez, qui alios adducit in l. 40. Tauri, glof. 4. num. 33. pro quo facit, quod Monasterium non intendit hoc ius patronatus habere ex se ipso, & perpetuo illud obtinere, sed ex persona, & iure sui Monachi, durante eius vita, nam vt ait Gamma decis. Portugal. 6. nu. 4. licet aliqui immeritò negent Monachum succedere posse in his, quæ defecerunt iure sanguinis, contrarium est veriùs, † vt supra, quia iura sanguinis inseparabilia sunt, d. gloss. verbo parentum, l. iura sanguinis, ff. de reg. iur. l. tus agnationis, ff. de pact. Bald. in cap. cum in magistrum 49. nu. 2. de elect. Couarr. in cap. quaruus pactum in initio, 2. partis, n. 5. l. 34. tit. 34. part. 7. præcipuè existentibus decisionibus ita apertis in fauorem Monachorum, cap. 1. 18. q. 1. cap. ultimo 19. quæst. 3. Pro quo

- quo Gamma dicit facere vrgens argumentum, textus in l. Statius Florus, §. Cornelio Felici, ff. de
- 134 iure filii, † nam sicut filius, qui penitus est extraneus hæres, l. ex facto, §. fin. ff. ad Senatuscons. Trebell. l. eorum, ff. ad legem Iuliam Maiest. l. iura libertorum, ff. de iure patron. Bart. in l. 3. ante num. 1. ff. de interdictis, & relegatis, Molina de primogen.
- 135 lib. 4. cap. 11. nu. 2. † admittitur ad succedendum in maioratu iure sanguinis alicui competenti in eius vita ob delictum ab eo commissum, vt ex dicto §. Cornelio Felici, communiter notarunt DD. & meminit Molina vbi proxime, a nu. 10. & seqq. & argum. l. si finita, §. si de vectigal. vbi DD. ff. de damn. infect. Greg. Lop. in l. 2. tit. 10. part. 2. gloss. 10. q. 3. & gloss. 19. & q. 3. & in l. fin. tit. 5. par. 6. gl. 4. Sarmiento lib. 5. selectar. in l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 58. ad fin. Pereira in l. si curatorem habens, in additio. verbo prohiberis, num. 44. C. de in integr. restit. Auendañ. responso 24. num. 4. vers. & non est, maiori cum ratione in Monasterium transire debet maioratus, seu patronatus Monacho iure sanguinis obueniens pro tempore ipsius vitæ, secundum Gamma vbi proxime, nu. 5. quando institutor expressè non prohibuit.
- 136 † Neque obstat dicere, non succedere Monachum in feudo, nam contrarium est verius, quando non habet annexum seruitium, quod à Monacho præstari non valeat, vt tenet Cyn. in authent. ingressi, nu. 22. C. de sacros. Eccles. vbi Salicet. nu. 10. lal. 47. Bald. in authent. nisi rogati, nu. 15. C. ad Trebell. Innoc. Ioan. Andr. & Butr. in cap. in presentia, vbi Abb. nu. 69. Felin. 44. Decius 290. de probationib. Bald. in cap. 1. nu. 2. de milite vassallo, qui arma bellica deposuit in vobis feud. Sylua. conf. 3. nu. 57. Molina lib. 1. de primogen. cap. 13. nu. 76. Velazquez in l. 40. Tauri, gloss. 4. nu. 16.
- Minus obstat dicere, dictum Parochum de Sotoca esse in vno gradu proximiorum consanguineum Gabriele de Agreda, computando eum à quodam Alphonso Romo, quia hac ipsa excluditur ratione, nam dictus Alphonso habuit filium Franciscum Romo, à quo descendit Gabriel prædictus, & filiam similiter nomine Franciscã, à qua Parochus de Sotoca se descendere nititur
- 137 probare. † Et vltra quod probationes per eum quoad hoc productæ fuerunt inter alios factæ, & sine citatione Gabrielis de Agreda, quæ nõ præiudicant, Innocent. in cap. cum in tua, vbi Abbas num. 4. de testib. l. nam ita Diuus, ff. de re iudic. l. vltima, C. si per vim, vel alio modo, cap. tum ex literis, de restit. in integr. clement. pastoralis, de re iudic. Abbas consil. 68. incip. quamquam, colum. vltim. 2. part. Tiraquel. in tract. res inter alios actas, in princip. latè Anton. Gabriel conclus. 1. de citationibus, a nu. 1. Ioan. Gutierr. conf. 1. nu. 45. adhuc Gabriel de Agreda Romo, Clericus tanquam originè habens, & descendentiã à masculo debet præferri dicto Parochum de Sotoca, quia Beneficia, quæ vadunt secundum lineam sanguinis, † potius respiciunt lineam descendentiã, quàm transversalem, vt tradit Bald. in l. in quibus, n. 4. C. de secund. nupt. quia in his, quæ iure sanguinis deferuntur
- 139 (vt ista Capellania iuris patronatus est) † semper

masculus, & ab ea descendentes præferuntur femina, & ab ea descendentiã, vt argument. cap. 1. & per tot. de success. feud. vbi Bald. Aluarotus, & alij, Anton. Gomez. in l. 40. Tauri, nu. 62. versic. quarto facit, Ioan. Gutierr. conf. 3. nu. 5. præcipuè cum sit de eadem descendentiã.

Neque obstat, quod Capellanus vltimus prædictæ Capellaniæ declarauerit, eam spectare ad dictum Parochum de Sotoca, quia vltra quod contrarium certum est ex supra traditis, id non alia ratione fecit, quàm ea, quod frater erat dicti Parochi; vnde nec tanquã testis dictum validum est, quod declarauit: † cum frater in fratris fauorem testimonium nequeat perferre, tum ratione affectionis, tum quod illi sit consanguineus, gloss. verbo parentes, in cap. consanguinei 3. quest. 5. Felin. in cap. cum oporteat, nu. 3. de accusationib. Bald. in l. parentes, post princip. C. de testib. Socinus consil. 17. supradicta, volum. 1. Rebuff. in tract. de reprobatione, & saluatione testium, num. 218. Alexand. conf. 70. viso processu, nu. 6. vol. 1. Et facit, quod dictus Didacus Santoyo non cognouit testatorem; & ideò dicere non poterat, fratrem suum habuisse ius præcipuum, sicut in simili videmus, † quod declaratio successoris maioratus facta ab vltimo eiusdem possessore, non debet attendi, quando vltimus maioratus possessor id, quod declarauit, non potuit à testatore intelligere, vt deducitur ex Molina lib. 1. cap. 8. num. 38. deficit enim verisimilitudo ab eo, & alia requisita.

Non etiam obstat dicere, dictum Parochum de Sotoca posse per substitutum Missas dicere in Capella prædictæ Capellaniæ. † Nam quando testator suos vocat consanguineos, cenetur eorū industriam elegerit: quo casu nec consuetudo seruiendi per substitutum aliquid valet operari, vt tradit Ripa in cap. cum M. num. 4. de constitutiōibus, Ioan. Gutierr. conf. 1. num. 40. & in simili tradit Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quest. 54. nu. 7. Carol. Ruyn. consil. 148. num. 1. vol. 4. † & quia seruitia personalia per substitutum non possunt præstari, Bart. in l. vnic. §. ne autem, C. de caduc. tollend. Marc. Anton. Natta conf. 600. nu. 3. & 13. Gozadin. conf. 26. num. 46. Roland. à Valle consil. 48. incip. magnificus, num. 28. vol. 4. maximè cum dictus Parochus de Sotoca, & si sit Clericus, non sit ad prædictam Capellaniã idoneus, supra adductis rationibus, & solum conetur eam habere lucrificandi causa in absentia, vt memoria institutoris pereat, & Capella, quæ per neglectum fratris sui, qui Missas non celebravit in ea, minatur ruinam, eam tali successore patiatur. Quare iuri, & rationi consonum iudico, Capellaniã prædictam adiudicari Gabrieli de Agreda Romo absque eo, quod Parochus prædicto ad eligendum, seu optandum sex mensium, nec aliud tempus concedatur. Saluo, &c.

SUMMARIVM.

- 1 Clausula guarentigia instrumenti habet executionem paratam.
- 2 Instrumentum non liquidum, & si nõ possit exequi,

- qui, liquidatio tamen potest deferri in iuramento creditoris, vel declarationis alterius, & nu. 5.
- 3 *Observantia debita super negotio, de quo agitur, attendi debet.*
  - 4 *Confirmatio concordie super bonis Ecclesiasticis, aut iuribus, qualiter fiat per Cancellariam Apostolicam.*
  - 6 *Iurante creditore, cuius iuramento delata est liquidatio, iustificatur via executiva.*
  - 7 *Paetum, quod sola petitione creditoris liquidetur quantitas executionis, est validum.*
  - 8 *Liquidatio in Regnis Castella potest fieri in causis executivis in termino decem dierum oppositionis dato debitori.*
  - 9 *Mandati verba intelligi debent late in preiudicium mandantis.*
  - 10 *Mandatum habens generale, potest facere apponi clausulas, & firmitates consuetas.*
  - 11 *Mandatum censetur concessum iuxta consuetas, & solita.*
  - 12 *Procurator potest facere non solum expressa in mandato, sed alia, que sunt de consuetudine.*
  - 13 *Clausula solita apponi in obligatione, & si omitantur, habentur pro expressis.*
  - 14 *Mandatum recipit interpretationem a stylo, & consuetudine.*
  - 15 *Verba cuiusvis dispositionis intelliguntur secundum subiectam materiam.*
  - 16 *Mandatum speciale cum libera ex quibus clausulis inducatur.*
  - 17 *Procurator non dicitur excedere fines mandati in annexis, & connexis.*
  - 18 *Procurator cum libera, & generali administratione potest facere, qua requirunt speciale mandatum.*
  - 19 *Mandans si sciuit quod fecit Procurator, & ratum habuit, sibi preiudicat, etiam si ille excessisset.*
  - 20 *Conuentio facta per debitorem cum creditore super solvendo salario pro dictis executionis propter moram, est valida.*
  - 21 *Summissio Iudici alteri fori, quomodo iustificetur.*
  - 22 *Debitor tenetur regulariter facere solutionem ad domum creditoris.*
  - 23 *Papa, ubi est verificanda narratiua confirmationis, aut dispensationis petita, eam committit suis delegatis in partibus.*
  - 24 *Confirmatio facta a Delegato Pontificis, ab eo facta censetur, & num. 27.*
  - 25 *Mandans concedi libertatem, videtur eam dare.*
  - 26 *Princeps censetur facere cum impartitur auctoritatem.*
  - 28 *Confirmatio concordie super decimis, requirit causa iustificationem.*
  - 29 *Expensa veniunt in via executiva, & sententia additionis, seu de remate.*

P R O

Doctore Ioanne Baptista del Alamo uno ex quatuor Notarijs perpetuis Audientie Episcopalis Conchenfis.

Tom. 2.

C O N T R A

Concilium, & Decuriones villa del Campillo de Altobuci.

A R G V M E N T V M.

¶ Quantitas vigore instrumenti guarentigij quatenus possit deferri in iuramentum creditoris, & qualiter obligetur Vniuersitas eius Procuratorem.

C O N S I L I V M C X X X V I.

Vpponitur in facto, quod vertente lite inter Parochum villæ de Enguidanos, cum Vniuersitate, seu Concilio, & quibusdam ciuibus dictæ villæ del Campillo: super decimis molendinorū; vulgo dictis *mencales*, quæ molendina habebant intra Parochiam de Enguidanos; venerunt ad quandam conuentionem; pro cuius firmitate curarunt eam confirmari auctoritate Apostolica mediante dicto Doctore Ioanne Baptista del Alamo, & suo correspondente degente Romæ, & Ferdinandus Varea, Procurator dictæ Vniuersitatis, cum sufficienti mandato obligauit illam ad satisfaciendū scuta auri, quæ fuissent erogata in expeditione confirmationis concordie ad rationem quingentorum marauedinetorum, pro quilibet scuto, & amplius ducatos sex pro eius solitudine, cum summissione iustitiæ Regiæ Conchenfis, & salario personæ, quæ accedere ad exequendum in casu non soluendi cedente die; ¶ cuius obligationis virtute, & clausulæ guarentigij irea contentæ, fuit petita, & facta executio, vt notuit fieri, iuxta l. 2. titul. 21. lib. 4. Recopilat. Couarr. lib. 2. variar. cap. 11. in princip. Parlador. lib. 2. rer. quotid. 1. part. cap. fin. §. 11. num. 4. contra dictam Vniuersitatem.

Nec obstat dicere, quod dicta scriptura non continet quantitatem liquidam ultra dictos sex ducatos, eo quod principalis expensa remissa fuit certiorationi faciendæ per Franciscum Caxa, Curialem Romæ, commorantem, & correspondentem dicti Doctoris, ¶ & quod defectu dictæ liquidationis non potuit exequi, ex adductis per Bald. in l. si Curialis, C. de Episc. & cleric. Alex. in l. postulante, in fin. ff. ad Senatuse. Trebellian. Grattus respons. 140. nu. 27. tom. 1. Parlador. ubi proxime, §. 12. n. 27. Quia respondetur, quod animaduerso, quod negotia, quæ sunt expedienda in Curia Romana, & per Cancellariam Apostolicam, non habent taxam certam, sed solent augeri, & minui secundum qualitatem, & circumstantiam negotiorū, non potuit conuētio in hac parte ad summam certam reduci, sed ad id, quod fuisset certificatum per eum, qui fuisset expeditionem, vt iustissime habet introductum communis vsus, & obseruantia istorum Regnorum, & Curialium,

X 2

dictæ

dictæ civitatis; & solùm solet exprimi, quod est soluendi in pro cura, & sollicitudine negotij, deferendo reliquum in iuramento partis, † que obseruantia est multum attendenda, iuxta l. quod si nolit, §. quia assidua, vbi late Capol. ff. de adilit. edict. l. fin. C. de fideiussor. Joseph. Lucouic. concl. vnic. de consuetud. Fianina. Carthar. decis. 67. num. 20. 28. & seqq. Alexand. Raudens. conf. 17. num. 44. Perez de Lara lib. 1. de annuerj. cap. 5. nu. 49. l. 1. vbi DD. quæ sit longa consuetudo.

† Quod magis certum est in similibus confirmationibus Apostolicis super cocorcijs factis ratione iurium, aut bonorum Ecclesiasticorū, quæ expediuntur per Cancellariam Apostolicam, cap. porreeta, vbi DD. de confir. vtili, vel inutili, & habetur in tractatu, cui titulus est taxa Cancellariæ Apostolicæ, de gratijs ex peccatiuis, sub tit. de confirmationib. & concessionib. alienat. bonor. Ecclesiastic. tom. 15. tractatum, partit. 1. Mandol. de signat. gratijs, tit. si in euidente m, fol. 60.

Et ita est valida conuentio, quod liquidatio expensarum fieret iuxta id, quod certificaret dictus Curialis, posset deferri in iuramento dicti Doctoris Alamo, qui vtendo dicta facultate tempore, quo petijt instrumentum exequi, iurauit in forma coram Iudice, & actuario causæ, quod fuerat expensum in confirmatione prædictæ concordiæ, & ita mediante dicto iuramento remansit scriptura liquida, & exequibilis, † siquidem valida est, & executionem paratam habet conuentio, per quam liquidatio deferretur creditoris iuramento faciendæ, vt post Bart. in l. fin. num. 3. ff. de Prætor. stipulat. & ibi Bald. & Angel. tradunt Aretin. in §. actionum, num. 21. in tit. de action. Abb. in cap. finem litibus, num. 37. de dolo, & contum. Auendañ. in cap. Correctorum, 2. part. cap. 29. num. 4. tradit Parlador. d. §. 12. nu. 37. & hoc est generale, quod multoties pars vna defert in iuramento alterius liquidationem, vel aliud; † nam ipso facto, quod iurat pars, cui est delata facultas iurandi, remanet iustificata via executiua, iuxta l. 1. sed & possessori, §. penult. l. iuris iurandum à debitore, ff. de iure iurand. l. aetori, C. de rebus credit. & l. post rem iudicatam, ff. de re iudic. Parlad. d. cap. fin. 1. part. §. 3. num. 1.

† Nec est mirandum, cum in fortioribus terminis sit certa resolutio, quod valet conuentio facta inter partes, quod possit ad executionem procedi absq; alia liquidatione, quàm sola petitione creditoris, vt tenet Bart. in l. creditoris, q. 3. vers. sed an possit aabiberi, C. de pignor. Ant. Massa Galleus ad formam Cameralis obligationis, §. de liquidatione, n. 40. quod est magis certum, animaduerso, quod ad pro maiori iustificatione viæ executiæ præfatus Doctor Alamo produxit epistolā, & computum originale sibi transmissum per dictum Franciscum Caxa eius correspondentem, illudq; comprobauit, ex quo satis iustificata executio, quamuis non extitisset delata liquidatio in eius iuramento; † nam etiā si à principio liquidatio deficiat, si tamen postea fiat in termino decedierum assignato debitori ad oppositionem, & exceptiones probandas retrotrahitur, & operatur

idem, ac si ante petitionem executionis facta foret, vt tradunt Roman. conf. 388. nu. 15. Caphal. conf. 272. n. 63. lib. 2. Menoch. de adipisc. possess. remed. 5. nu. 66. & seq. Gallei. vbi proxime, nu. 6.

Et ita non obest dicere, quod in mandato facto per Concilium dictæ Vniuersitatis ad faciendum instrumentum iuxta tractatum, & conuentionem habitam cum dicto Doctore, nõ fuit data facultas Ferdinando de Varea, vt possit liquidationem deferre in dictum iuramentū, neq; in id, quod scripsisset dictus Franciscus Caxa; nam ex contextura dicti mandati colligitur quæ fuerit iustificata, cum illud cederint, vt valeret conuenire, & contractare cum quibuslibet Banquerijs, tam ciuitatis Conchæsis, quam quorumvis aliorum locorum, & cum quibuscunque personis pretium, & quantitates marauedinarū confirmationis expeditione super dicta concordia, & super eo facere quascunq; scripturas obligationū, quæ fuissent necessariæ, & cum alijs annexis, & dependentibus in amplissima forma, ex quibus claufulis, & earū vi euidenter colligitur, dictum Procuratorem potuisse stipulari dictam obligationem iuxta consuetudinem, & obseruatiam, quæ in similibus casibus erat, † tū quia 9 verba dicti mandati debent intelligi late in præiudicium mandantis, cap. cum dilectus, de consuetudin. Matth. de Afflic. decis. Neapol. 91. num. 9. & tū quia certum est, quod Procurator non solū specialis prout erat dictus Ferdinandus Varea, † sed habens mandatum generale, potest illius 10 virtute apponere quascunq; claufulas, & firmitates in similibus casibus apponi consuetas, vt tradit Bart. in l. fin. nu. 1. ff. quæ in fraud. credit. Barbatia conf. 19. num. 18. lib. 3. † quia temper præsumitur de iure, quod mandatū fuerit datum iuxta quod est solitum, & consuetum, Bart. in l. Seyo, §. medico, num. 3. ff. de ann. legat. Stracch. in tit. mandati, nu. 41. † & ita est certa resolutio, quod 12 Procurator temper potest facere non solū eas res, quæ sunt mandata, & commissæ specificè, sed omnes alias, quæ sunt in similibus casibus de vsu, & consuetudine; ita resoluit Ias. in l. certi conditio, §. si nummos, n. 5. ff. si cert. petat. & in l. si Procurator, num. 8. C. de Procurator. decisio Genuæ 143. num. 4. † Miximè cum claufulæ apposita 13 in obligatione sint ordinariæ, & consuetæ, quæ licet fuissent ommissæ, debebant haberi prout expressæ, & subintellectæ, l. fin. C. de fideiussorib. l. quod si nolit, §. quia assidua, ff. de adilit. edict. Bald. in rubric. C. de fide instrumentor. num. 17. Abbas in cap. cum M. num. 4. de constitut. & in proprijs terminis mandati, quod censeantur cõcessa, quæ sunt apponi consuetæ, tradit Bartol. in l. Procurator, ff. de iure fisci, Ias. in l. si Procurator, limit. 3. ff. de condit. indebit. Grat. respons. 159. num. 24. lib. 2.

† Quod confirmatur; nam quælibet mandata 14 recipiunt interpretationem iuxta stylum, & consuetudinem actus, super quo conceduntur, l. vel vniuersorum, C. de pignor. actio. Bartol. & alij in l. 1. C. de edendo, adeo quod propter consuetudinem in mandato generali venit etiam quod require-

quirebat speciale mandatum, Hieronym. Grat. *respons.* 104. num. 20. & 21. vol. 2.

15 † Quia est recepta iuris resolutio, quod verba cuiusvis dispositionis debent intelligi iuxta subiectam materiam, de qua agitur, l. si duo, ff. locati, & l. si insulam, ff. de precept. verb. Ioan. Caphal. *consil.* 25. num. 19. vol. 1. & ita nec in dicto mandato, nec in obligatione fuit necessaria expressio certæ summæ, cuius declaratio ex futuro euentu pendebat, & ita legitimo iure potuit deferri in eo, quod scripsisset dictus Franciscus Caxa, & iurasset prædictus Doctor, nec alio modo potuit instrumentum confici.

16 † Et confirmatur, cum mandatum fuerit factum cum incidentibus, & dependentibus, libera, & generali administratione, & vt dictus Procurator posset facere ea, quæ ipsa Vniuersitas facere potuisset, si fuisset prærens; nam ex his clausulis inducitur speciale mandatum cum libera, Bartol. & Paul. Castrenf. *in l. creditor, § Lucius, ff. mandati*, iisdem Bart. & Paul. de Castro *in l. Procurator, cui generaliter libera, ff. de Procurat.* Alexand. *cons.* 28. num. 1. lib. 6. Aymon Crauer. *cons.* 743. num. 20. Carol. Ruin. *cons.* 93. nu. 5. lib. 5. Ludouic. Morot. *respons.* 24. num. 1. Caphal. *cons.* 147. num. 2. & *segg. tom.* 1. vbi ait, quod ista verba sunt ita efficacia, quod denotant liberam administrationem tali vi, quod Procurator obligat efficaciter mandantem, quod potest transferre dominiū suarum rerum in alium, l. si libera, C. quod. cum eo, Bart. & ceteri in d. l. Procurator, Felin. *in cap. nonnulli, § sunt, & alij, versis. considerat, de offic. deleg.*

17 † Præfertur, quando quod fuit specificè positum in obligatione erat annexum, & concernens substantiæ mandati, quo casu dici non potest, Procuratorem excessisse fines, & terminos illius: quia vt resoluunt Petr. de Ancharr. quem refert, & sequitur Hippolyt. de Marfil. *in repetit. rubrica, ff. de fideiussor. & alij per eum allegari, nu.* 216. Procurator ponens manū ad connexa mandati non dicitur excedere fines illius, sicut in faciente proxima mandato, ex l. final. ff. mandati, & las. *in l. si Procurator, fallent. 4. C. de Procurat.*

18 tradit decis. Genuæ 8. num. 6. & 11. † quod est magis certum ponderata clausula cum libera, & generali administratione, cuius virtute possunt etiam expediri ea, quæ mandatum speciale requirunt, cap. qui ad agendum, de Procur. in 6. l. transactionis, C. de transact. d. l. Procurator, cui generaliter, vbi DD. ff. de Procurat. l. 19. tit. 5. part. 3. Bald. *in l. illud, ff. de minor. Paul. de Cast. cons.* 336. *incip. laudatio, num. 4. tom. 1.* Alexand. *consil.* 44. num. 2. vol. 2. Couarr. *lib. 1. variar. cap. 6. n. 3. versic. 5.* Cauale. *decis. Fiuiz. 21. num. 46.* Hieronym. Grat. *respons.* 37. nu. 30. lib. 2. Flam. Parif. *de resignat. benef. lib. 7. quæst. 24. nu. 12.*

Maximè, quia cum constitisset dictæ Vniuersitati, & illius Officialibus de scriptura virtute eorum mandati stipulata per dictum Ferdinandum de Varea: eam ratam habuerunt, & cū præfatus Doctor Alamo, postquã peruenit dicta confirmatio, eos certiorasset, vt illam reportarent, &

Tom. 2.

soluerent expensas, rescipere per eorum epistolam scriptam 17. Maij 1606. quod elapso Paschate erāt venturi, & portaturi pecunias; ex quo inducitur quædam noua approbatio dictæ obligationis; † nam etiam quando quis habet mandatum ad aliquod negotium, vel causam, & fines eius excessit si mandans sciuit, & aliquo modo patitur, & consentit, videtur actum etiam in eo, quod excessit habere ratum, secundum Alexand. *in l. sapè, nu. 87. ff. de re iud. Azcued. in l. 33. tit. 6. lib. 3. Recopil. n. 7.* Imò postquã tot modis, & medijs litem mouerunt prætendentes solutionem non facere, nihil habendo vrbانيتatem dicti Doctoris, bonumq; opus, quod operatus fuerat erogando ex proprijs pecunijs quantitatē necessariã pro dicta expeditione vltra propriã sollicitudinē, & dicti sui correspondentis præram tenui præmio, vt est dictorū ducatorū lex, non est cur illi impudentur expensæ sequuntæ dictæ Vniuersitati propter dilatam solutionē, sed propteruitati Officialium dictæ Vniuersitatis, qui assueri sunt lites iniustas prætequi, vt vacantes illis eo colore fruatur Vniuersitatis peculio, † & quia vt Parlador. *resoluit d. 1. part. §. 12. nu. 37. & 5. part. §. 18. nu. 10.* valida est conuentio, quam debitor facit cum creditore de soluendo in casu moræ certum salarium eius Procuratori, aut agenti, qui accesserit ad exequendum pro qualibet dicta accessus, & recessus, & detentionis.

Nec est considerabile dicere, quod non est destinatus locus solutionis, quia bene consideretur obligatio, est facta dicta destinatio, cum Vniuersitas sit expressè obligata soluere illic, & incontinenti, cum fuisset peruenta dicta confirmatio; † & cum solutio esset facienda dicto Doctori, qui est ciuis Conchẽsis, in eadem ciuitate erat facienda solutio, cuius iustitiæ submissionem fecerunt, & in qua ciuitate fuit factus contractus, ex quo iustificatur præfata submissio, iuxta l. 20. *versic. otrosi mandamos, titul. 21. lib. 4. noua Recopilat.* & quamuis non sit expressè destinatio solutionis, ea inducitur à iure; † siquidem debitor regulariter tenetur ire ad domum creditoris, & in ea facere illi solutionem, Alex. *in l. lineam, n. 5. ff. ad l. Falcid. Anfrer. ad Capel. Tholos. quæst. 433.* Didac. Perez *in l. 3. titul. 5. lib. 3. Ordinam. Duenas regat. 167. limit. 44. decisio Genuæ 144. nam. 4.* Azcued. *in l. 4. tit. 5. lib. 1. Recopilat. nu. 2.* & ita est malitiosa dicta oppositio, quia non solum in dicta ciuitate, verum neque in dicta villa del Campillo voluere solutionē facere, donec fuere compulsi remedijs iuris executiuis.

Minus obstabit dicere, quod dicta concordia non venit confirmata per suam Sanctitatem, sed commissa illius confirmatio Ordinario Conchẽsi, & Decano Cathedralis; nam hoc sufficit, nec in alia forma venire poterat, supposito, quod dicta Vniuersitas del Campillo, & pars Parochi de Enguidanos, vt in similibus assuescitur, dederūt in substantia relationem contentorū in concordia, vt iuxta formam illius fieret supplicatio suæ Sanctitati; † & sicut in materijs dispensationum Apostolicarum, eo quod Summus Pontifex non

X 3

est

est informatus de veritate narratiuæ, semper committitur verificatio illius, & ea facta dispensatio in partibus fit per Commissarium suæ Sanctitatis, siue sit Iudex ordinarius, siue delegatus: eo quod ius confirmandi est actus directe tangens Superiorem, aut illius vices habentem, Reftaur. Castal. tract. de Imper. quest. 1. nu. 3.

- 24 † Et ita confirmatio facta à Delegato Pontificis, eidem attribuitur; nam qui facit per alium, ipse facere videtur, l. ita autem, §. gessisse, ff. de administr. tutor. l. fin. §. fin. C. ubi, & apud quem, l. ite eorum, §. si decuriones, ff. quod cuiusque vniuers. nomine, ibi: Parui enim refert ipse ordo eligat, an is, cui ordo negotium dedit: † sicut qui mandat, libertatem concedi, videtur dare, l. pater ex Prouincia, ibi Caterum ipse manumisit, ff. de manumiss. vindict. iuncta regul. qui per alium facit, de regul. iur.
- 26 in 6. † quia Princeps sua facit, quibus auctoritatem impartitur, l. 1. §. omnia, C. de veter. iur. enucleand. cap. sanè, de offic. delegat. prout alias in simili dicit Abb. in cap. cum accessissent, notabil. 4. de constitut. Alexand. cons. 123. num. 17. lib. 4. Hippolyt. singul. 567. Cæphal. cons. 26. de patati, num. 23. Berolius cons. 88. incip. in causa mota, num. 16.
- 27 lib. 1. † qui loquitur in specie confirmationis factæ per Commissarium Apostolicum, & concludit, confirmationem Delegati Pontificis, ab ipso Pontifice factam dici, & ei attribui, perinde ac si ab eodem Pontifice facta esset, sequitur Marc. Anton. Eugen. cons. 4. num. 41. & seq. lib. 1. Berolius dict. cons. 88. num. 17. lib. 1. Capic. decif. 16. nu. 6. Alexand. Raudens. respons. 17. priori parte, num. 12. lib. 1. Abb. cons. 41. num. 1. versic. item videtur, lib. 1. Carol. Ruyn. cons. 161. num. 26. lib. 1. Simon de Præt. consil. 109. num. 2. Menoch. consil. 287. num. 54. Martin. Vran. cons. 12. nu. 3. tom. 1. Decian. respons. 41. num. 25. lib. 2.
- 28 † Et dicti officiales malitiosè noluerunt facere diligentias virtute dictæ Bullæ, nec adimplere requisita illius ad firmitatem dictæ confirmationis, quæ aliter obtineri non poterat, cum ad iustificandum similes confirmationes sit opus constare de causa legitima, iuxta tradita per Redoan. rubric. 21. de rebus Ecclæs. num. 71. & ita præfatus Doctor adimpleuit ex parte sua, & acta executiua, & sententia additionis pro rata ad eius instantiam sunt iusta, & debent confirmari † cum condemnatione expensarum processaliū, & personalium, quæ propter ipsorum moram, & malè interpositam appellationem fuerint causatæ dicto Doctori Alamo, iuxta tradita per Parlador. d. lib. 2. cap. fin. §. part. §. 18. nu. 6. & 11. Saluo, &c.

SVMMARIVM.

- 1 Mandatorum forma attenditur ad colligendum mentem contrahentium.
- 2 Causa, & initium cuiuscunque contractus debet attendi.
- 3 Causa finalis dicitur expressa à partibus in instrumento.
- 4 Causa finalis declarat intentionem contrahentium.

- 5 Causa finalis est illa, sine qua quis ista non fecisset.
- 6 Resignans Beneficium liberatur à pensione super eo imposta.
- 7 Pensio resignatione Beneficij admissa est ad onus resignatary.
- 8 Cessante causa reservationis pensionis, cessat illa, & num. 31.
- 9 Paupertatis causa concessum cessat, si superueniunt diuitia.
- 10 Beneficij causa cessante, beneficium cessat.
- 11 Gratia cessat, causa illius cessante.
- 12 Causa finita, vel cessante, generaliter effectus cessat.
- 13 Remota origine, remouentur quæ ab ea dependent.
- 14 Dispositionis causa cessante, dispositio cessat.
- 15 Causa impulsiva cessante, quando dispositio cesset.
- 16 Ius quæsitum quod non auferatur cessante causa, qui teneant.
- 17 Ius quæsitum iure extraordinario, irregulari, aut speciali, cessat cessante causa, secus si ex iure communi.
- 18 Extraordinarium ius facilius tollitur, quàm commune.
- 19 Causatum tollitur sublata causa.
- 20 Factum non consideratur sed causa facti.
- 21 Actus deficit, deficiente causa primaria illius, maxime in oneris, vt est pensio.
- 22 Cessante causa, cessat quod propter eam fuit inductum.
- 23 Sublato grauamine, quod erat causa commodi, commodum cessat.
- 24 Cessante causa legati, cessat legatum.
- 25 Tacitè actum inter partes, habetur pro expresso.
- 26 Actus agentium non operantur ultra intentionem eorum.
- 27 Reservatio facta respectu personæ, est personalis.
- 28 Persona extrinseca non subintelligitur.
- 29 Persona alicuius contemplatione quæ fiunt, non transeunt ad alium.
- 30 Pensio debet commensurari suæ causæ.
- 32 Intellectus l. filius familias, §. apud Marcellum, ff. de legat. 1.
- 33 Peculium censetur legatum ex onere aliquid præstandi de illo.
- 34 Vno legato ex certo fundo, non amplius debetur quam in eo natum sit, & num. 36.
- 35 Relictum ex fructibus habet tacitam conditionem, si nascantur.
- 37 Pensionem pro fructibus Beneficij non soluit, qui eos non percipit.
- 38 Pensio, & onera minui debent, diminutis fructibus, & num. 39.
- 40 Stylus Romana Curia debet attendi.
- 41 Pretij ex quantitate colligitur quid actum sit inter partes.
- 42 Pensiones vacant per promotionem ad Episcopatum, nisi Papa dispenset super retentione.
- 43 Ratio eadem ubi militat, debet militare eadem iuris dispositio.
- 44 Rationis identitas ubi est, non dicitur extensio, sed comprehensio.

PRO

Licentiato Andraa Perez de Vega Parocho Ecclesie Parochialis Villæ Poueda de la Sierra Episcopatus Conchen.

CONTRA

Doctorem Rodericum Vazquez Machicao Procuratorem Episcopatus Placentini.

ARGUMENTVM.

¶ Pensio alicui referuata super aliquo Beneficio in permutatione ratione conlimilis pensionis, quam ipse habebat soluere, an cesset extincto onere, & obligatione soluendi illā.

CONSILIVM CXXXVII.

Propponitur in facto, quod possidente dicto Doctore Vazquez Ecclesiam Parochialem Poueda, & Licentiato Andraa Perez Archipresbyteratum Villæ de Molina cum onere pensionis annuorum

ducatorum centum quinquaginta in fauorem Doctoris Don. Garfiaz Perez eius patri Abbatis Berlangæ, tractarunt inter se de permutatione faciendâ, constitueruntq; Procuratorem Romæ, declarando in mādatis, quod vltra Archipresbyteratum imponeretur pensio annua ducatorum ducentum in fauorem dicti Doctoris Vazquez super fructibus dictæ Parochialis, cum declaratione etiam, quod vt valeret soluere pensionem ducatorum 150. quæ erat imposita super dicto Archipresbyteratu, dictus Licentiatus Andraas Perez interim dum vacabat eueniente morte dicti Abbatis haberet soluere similem pensionem ducatorum 150. & facta permutatione, vterque illorum respectiue ceperunt possessionem dictorum Beneficiorum, & dictus Licentiatus Andraas Perez per multos annos soluit dicto Doctori Vazquez vtramq; pensionem, ducatorum scilicet ducentum pro se, & ceterum quinquaginta, vt remaneret indemnis à pensione, quam recognoscebat Archipresbyteratus dicto Abbati. Euenit postea, quod Doctor Vazquez resignauit simpliciter dictum Archipresbyteratum in fauore certæ personæ, cum onere tamen satisfaciendi pensionem dictorum ducatorum 150. & dubitatur, an ex eo, quod remanet liber à solutione illius, remaneat etiam Licentiatus Andraas Perez à solutione pensionis predictæ ducatorum 150. & in fauorem illius, vt cogi non valeat soluere dictam pensionem, considerabantur sequentia.

Primò, debere attendi formam mandatorum, quæ dederunt ad faciendum dictam permutationem, ex quorum verbis manifestum redditur, quod intentio, & tractatus fuit, quod non esset vnica pensio, sed duæ, vna ducatorum 200. pro

dicto Doctore Vazquez, & alia ducatorum 150. vt breui manu satisfaceret pensionem impositam super dicto Archipresbyteratu; de iure autem est planum, quod forma mandatorum debet attendi, & considerari ad colligendum mentem contrahentium, & permutare volentium, *l. diligenter, ff. mand. Bald. in l. si quis mihi, §. sed quid si, n. 2. ff. de acquir. hered. & in l. omnibus, §. si procurator, in Addit. ff. si quis ius dicenti non obtemperauerit, & in §. is, qui, n. 1. instit. mādatis, Paul. A. mil. decis. Rota 193. num. 2. & decis. 338. num. 1. par. 2. nam vt dicit Bald. in l. solent, §. non verò, ff. de offic. Procons. n. 8. quod causa initium cuiuscunque contractus debet inspicere, l. si procuratorem in princ. ff. mādatis, quod & causa finalis est illa, quæ reperitur expressa in dictis mandatis, argum. l. fin. vbi Bart. Imol. & reliqui ff. de heredib. instit. & in l. 1. ff. ad Senat. Conf. Macedon. Tiraq. tract. cessante causa, limit. 1. n. 64. Io. Andr. Georg. alleg. 49. n. 75. quod & causa finalis manifestam reddit intentionem principalem contrahentium, l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 2. l. pater filiam, §. fundum, eod. tit. Hieronym. Gabriel conf. 127. num. 44. vol. 1. quod dicitur enim causa finalis, sine qua quis ita facturus non fuisset, Bald. in l. auita, n. 24. C. de iure dotium, & in aubent. ex testamento, nu. 13. C. de collat. Aym. conf. 142. num. 9. Roland. à Valle conf. 44. nu. 15. volum. 4. [Solorzan. de gubernat. Indiar. lib. 2. cap. 8. num. 72.]*

Et ita est euidens, quod assumere in se onus soluendi dictos ducatos 150. vltra 200. fuit ex causa, & respectu, vt cum eis Doctor Vazquez haberet, cum quo solueret pensionem Abbati, & nisi foret ex prædicta causa dictus Licentiatus Andraas Perez non se obligasset, nec Summus Pontifex concessisset, & ita sufficit, quod remanserit liber à solutione dictæ pensionis, & imputet sibi, qui simpliciter resignauit Archipresbyteratum: quod cum, & admissa resignatione etiam remansit liber à solutione pensionis, vt per Mohedan. decis. 1. 2. & 30. de renuuiat. & decis. 14. de locato, Rota decis. 699. num. 1. par. 1. diuers. Sacri Palatii. quod cum dicta pensio remanserit in futurum ad onus, & curam resignatarij, qui successit in dicto Archipresbyteratu, Felin. in cap. ad Audientiam, el segundo, num. 6. de rescript. Roman. conf. 388. Paul. A. mil. decis. Rota 302. par. 2. Caccialup. tit. de pension. quest. 9. vers. aut quarimus, latè Gigas eod. tit. quest. 39. & seq. Guido Papæ quest. 577. Marchesan. tit. de commiss. 1. par. cap. 14. num. 62. Flamin. Paris. de resig. benef. lib. 1. quest. 8. num. 30. [Solorz. de gub. Indiar. lib. 2. cap. 3. n. 47. & 52.] quod & cessante causa, debet cessare referuatio, & concessio dictæ pensionis, l. quapropter, ff. de reg. iur. cap. reliqui, vbi Abb. notab. 3. de cusiod. Eucharistia, Afflict. in cap. 1. §. moribus, n. 3. si de feudo fuerit controuersia in vsib. feudor. Tiraq. d. tit. cessante causa, n. 52. Bellamer. conclus. 723. nu. 5. & conclus. 751. num. 3. quod sicut videmus, quod concessum ratione paupertatis finitur auctis facultatibus, l. non tantum, §. eos, qui, ff. de excusat. tutor. l. cura, §. deficientium, ff. de munerib. & honorib. l. ab ijs, §. auctis, ff. de vacation. muner. & l. semper, §. bac

- b.ec idcirco, ff. de iure immunit. Roman. conf. 404. n. 5. Iaso. in l. sciendum, §. si fundum, n. 6. ff. qui satisfar. cogat. Marfill. in l. unica, n. 28. C. de raptu virginum, Tiraq. vbi supra, n. 193. v/que ad 199. Rota*
- 10 *decif. 193. n. 5. par. 2. † Sic Beneficij causa cessante, Beneficium cessat, Tiraq. vbi proxime, nu. 40. Rota decif. 70. n. 17. par. 1. dicens, quod Beneficiū Principis ob certam causam concessum restringitur ad illam, & cessat, cessante causa, vt ibidem*
- 11 *n. 16. Paul. A. mil. decif. 296. n. 6. par. 1. † eodē modo cessante causa gratiæ, ipsa gratia cessat, l. generaliter, C. de Episc. & Cler. cap. suggestum de decim. Abb. in cap. super literis 20. n. 6. de rescript. Tiraq.*
- 12 *d. 1. par. lit. G. n. 116. † Et generaliter finita causa, vel cessante, cessat effectus, l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patronat. cap. post translationem de renunciat. Bald. in l. omni, n. 1. §. de adopt. Vldaric. Zalusius*
- 13 *conf. 9. n. 13. lib. 2. Roland. a Valle conf. 52. nu. 39. vol. 2. † Et remota origine, remouentur ea, quæ ab ipsa dependent, l. 1. C. de l. tina libertate tollēda,*
- 14 *† & hoc procedit in omni dispositione, quod cessante causa, cessat. Bald. in l. cum codicillis, ff. de*
- 15 *testament. Lopus alleg. 106. n. 3. † non solum quādo causa est finalis, vt in isto casu; sed etiam quādo est impulsua: qua cessante, cessat dispositio, quoties, & quando sine ea non fuisset sic dispositum, Bald. in l. & si ost tres, ff. si quis cautionib. Alex. in addit. ad B. r. l. 2. §. fin. ff. de donat. Barbar. conf. 49. n. 7. par. 4. Surd. de aliment. tit. 4. q. 112. num. 32.*
- 16 *† Nec obitabit dicere, quod quando est ius quæsitum ex causæ existētia, siue causa deficiat, siue desinat, retinetur ius quæsitum, l. si post mortem, §. 1. l. non putauit, §. sed si post mortem, ff. de bonor. possess. contra tabul. l. cum uxori, C. quando dies legati cedat, cap. ab eo de elect. l. fin. ff. de decurion. Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum, col. 32. de constit. vers. fallit quinto, Gomez reg. Cancell. de triennali*
- 17 *possess. q. 14. † quia intelligitur solummodò procedere, quando illud fuit quæsitum de iure communi, secus si quodā iure irregulari, siue extraordinario, vel speciali, vt in nostro casu, in quo dicta gratia habuit respectū, vt dictus Doctor Vazquez haberet dictam pensionem ad satisfaciendū dicto Abbari, & tunc ius cessat, cessante causa ipsius, pulchre Bald. in l. si pro ea, q. 8. C. mand. Philip. Franc. in cap. cum cessante, vers. secunda conclusio limitatur de appell. Tiraquell. d. tit. cessante causa, limit. 11. n. 3. & seq. † addens rationem, quod*
- 18 *facilius tollitur ius extraordinarium, & speciale, quam commune, l. eius militis, §. 1. vbi Gloss. verbo quocunque modo, ff. de milit. testam. l. antiqua, C. ad Vellesan. l. si quando, C. de inoffic. testam. Surd. de aliment. tit. 7. q. 33. n. 9. & sic remanet salua certa*
- 19 *iuris resolutio, † quod causatum tollitur sublata causa, Gloss. verbo nuptijs, in l. cum multa, C. de donation. ante nupt. Caphal. conf. 143. n. 2. par. 1. Alciat. resp. 69. n. 1. † & ita non debet considerari factum, sed causa illius, l. verum 2. ff. de furtis, cap. et dilecti 1. de accusatio. cap. accidit 23. q. vlt. & cap. intellig. gentia, vbi gloss. de verb. signif. Crauet. conf. 75. n. 15. & conf. 304. n. 3. Decisio Genuæ 129. n. 2. & 7. Rota decif. 276. n. 2. par. 2. Sacri palatij, facit ea-*
- dem Rota decif. 181. n. 1. par. 1. resoluens, † quod 21
deficit actus, deficiente causa primaria ipsius; maxime quando actus erat onerosus, & odiosus, prout est materia soluendi pensionem, Rota decif. 139. & 454. n. 1. & 217. n. 3. par. 1. & cum iam dictus Doctor Vazquez non soluat pensionem dictorum ducatorum 150. cuius respectu promisit, & se obligauit illos etiam soluere dictus Licentiatus Andreas Perez, cessauit illius obligatio, vt ex Socin. conf. 31. incip. proseguendo, versic. 4. lib. 1. tradit Tiraq. tract. cessante causa, nu. 189. & 224. & comprobatur; † nam cessante causa, 22
cessat quod propter eam inductum fuit, l. alumne sue, §. Seia liberta, ff. de adm. legat. l. Caio in princ. ff. de aliment. & cibar. legat. Tiraq. d. 1. par. n. 197. † sic sublato grauamine, quod erat causa com- 23
modi, cessat commodum, l. eum, qui in princ. vbi Bart. ff. de iure iur. Marc. Ant. Eug. conf. 17. nu. 10. lib. 1. Surd. d. tit. 7. quest. 33. num. 4. & 7. ponderans d. l. qui tutelam, ff. de testamentar. tutel. vbi † cessante causa, propter quam fuit factum, le- 24
gatum cessat, l. 1. §. fin. cum seq. ff. de excusat. tutor. l. etiam si patris, ff. de legat. 1. Tiraqueli. d. 1. par. num. 121.
- Et confirmatur, quia quamuis non fuisset ita expressum in dictis mandatis, quod pensio ducatorum 150. debebat deteruire Doctori Vazquez, vt satisfaceret dicto Abbati, & non vt pro se retineret, sufficebat permutationem fuisse factam sub hac mente, & intētionē, † quia quod 25
tacitē agitur inter partes, debet haberi pro expresso, l. cum quid, ff. si certum petatur, l. si cui, ff. de seruitutib. l. quoties, ff. de oper. libertor. & l. quotiens 81. circa finem, ff. de verbor. obligat. Roman. conf. 417. num. 3. quia ex verbis eorundem mandatorum, & bullæ permutationis solum fuit habitus respectus, vt dictus Doctor Vazquez leuaretur in solutione dictæ pensionis, quod cedere non debet in vtilitatem personæ, in cuius fauorem resignauit Archipresbyteratum cum onere illius, † quia actus agentium non possunt operari vltra intentionem eorum, l. non om- 26
nis, ff. de reb. cred. Bald. in l. 1. n. 14. C. commodati, Bart. in l. Ciuitas, n. 9. eod. tit. de reb. credit. Couarr. lib. 1. variar. cap. 2. n. 2. Menoch. lib. 6. presumpt. 1. n. 3. M. Ant. Eug. conf. 55. n. 32. lib. 1. † nam referuatio facta illius respectu fuit personalis, Morot. 27
resp. 93. n. 10. & non potest, nec debet intelligi respectu alterius personæ, † quia nunquam subintelligitur persona extrinseca, l. si ita stipulatus, la magna, §. Grisogonus, ff. de verb. oblig. C. poll. cons. ciuili 57. n. 25. Azeued. conf. 5. n. 59. † Et quæ sūt 28
contemplatione alicuius personæ non transeunt ad alium, l. nam, & Seruius, §. si vino, vbi Bal. n. 1. ff. de neg. gest. facit lex 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & esti. ibi: Quod datur personis, cum personis amittitur, idē neque ad alium dominum prædiorum, neque ad heredem, vel qualemcunque successorē transit, l. ex plurib. ff. de admistr. tut. ibi: Neq; enim causæ sed personæ succurritur, quæ meruit præcipuum fauorem. Et a proximo nostro casui, videntur esse determinationes iuris satis consonæ; † nam cum pensio debeat commensurari causæ, 30
cap.

- cap. relatum 2. ibi: *Iuxta seruitij meritum conferatur*, de testamentis, cum traditis per Oldrad. *cons.* 326. quem refert, & sequitur Io. Corral. in *paraphrasi Sacerdotali*, 1. par. cap. 4. n. 14. Rebuff. *tract. de pacifico possessore*, n. 106. & seq. Nicol. Garcia de
- 31 *benef.* 1. par. cap. 5. n. 328. † cessante causa assignationis pensionis cessat obligatio soluendi illam, ita post Gigātem *resp.* 19. n. 4. & 5. & alios resoluuit Flam. Paris. *lib. 1. de resign. benef.* q. 8. n. 4. Et est mirabilis resolutio Romani *d. cons.* 417. n. 3. vbi dicit: *Cum causa finalis promissi census tacitè ab utroque contrahente considerata illa fuit, scilicet castrum, eiusque defensio, consequens est, ut cum illa deficiat propter castrum demolitionem, ipsa etiam promissio euaneſcat; desinente etenim onere præstandi auxilij, desinere debet, & commodum, quod propter præstationem oneris ciuita, sentiebat, l. Gaius in principio, ff. de annuis leg. l. qui sub prætextu, C. de Sacros. Eccles. l. generaliter, l. seruus si fuerit, C. de Epis. & Cler. l. sodales, ff. de collegijs illicitis. Et hanc resolutionem sequuntur Tiraq. vbi supra, 1. par. n. 217. *Surd. de alim. tit. 7. q. 33. n. 8. & cõf.* 150. n. 62.*
- 32 † Pro quo videtur bonus text. in l. filius familias 117. §. apud Marcellum, ff. de leg. 1. ibi: *Sed vix est, ut legatarius ex rebus voluerit antea dare, quã fructus legatarius percepisset*, Bart. in l. cum tale, §. falsam, ff. de cond. & demonstr. quem sequitur Rota *decis.* 316. n. 5. par. 2. diuers. Sacri Palatij, Menoch. *conf.* 62. n. 12. ad fin. vers. Primum, † quia facit, l. denique, §. interdum, ff. de peculio legato, ibi: *Testatorem voluisse eum retinere peculium interpretamur, videlicet ex eo, quòd de peculio eum suserit centum inferre*, Purpurat. *cons.* 587. nu. 26. tom. 2. † facit l. cum certus, ff. de tritico, vino, vel oleo legato, vbi si certus numerus amphorarum vini legatus esset ex eo, quod in fundo Semproniano natum esset; & minus natum esset, non amplius debetur, quã quod natum est eo anno; quem text. ad hoc ponderat Tiraq. in l. boues, §. hoc sermone, num. 64. ff. de verb. signif. & ex l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verb. oblig. l. 1. in fin. ff. de cond. & demonstr. Bald. *cõf.* 316. n. 2. vol. 3.
- 35 † Et confirmatur, quia quotiescunque præstatur aliquid contemplatione fructuum, qui non sunt tunc in rerum natura, intelligitur tacita conditio, si fructus nascantur, ut dicit Paul. de Castro in l. ex conducto, §. si vis tempestatis, col. 1. ff. locati, inferens, quòd vbi venduntur fructus nascituri, eis non natis non contrahitur emptio, quasi defecerit conditio, Marc. Ant. Natta *cons.* 86. nu. 2.
- 36 & 3. vol. 1. † vt dicit de legato vini colligendi de tali fundo, quod non debetur, nisi ex illo colligatur, l. Lucius, ff. de alim. & cibis legatis, l. quidam testamento in princ. ff. de leg. 1. Paul. Castr. *cõf.* 338. n. 3. par. 1. Decius *cons.* 500. n. 15. Benintend. *decis.* Rota Bonon. 4. Cauale. *tract. de vsufr. mulier. rel.* n. 167. M. Ant. Natta *cons.* 86. n. 2. tom. 1. Clapper. *caus.* 11. fiska. n. 10. Franc. Burlat. *cons.* 123. n. 8. lib. 1. Bart. in d. l. Lucius, & l. inter stipulantem, §. facta, n. 6. ff. de verb. oblig. Hieron. Gabr. *cons.* 47. n. 3.
- 37 vol. 2. † pensionem, quæ debetur ex fructibus Beneficij, non cogitur soluere, qui eos nõ percepit, Mantica *decis.* 339. n. 3.

Et confirmatur, † quia diminutis bonis diminuitur onus, per text. in l. forma censuali, §. 1. ff. de censib. l. omne territorium, cum glos. C. de censib. & censito. lib. 11. Aymon *cons.* 195. n. 6. vol. 1. Rom. *cons.* 369. circa primum, n. 32. Paul. Fusc. in singularib. iuris, lit. P. n. 40. qui loquitur in materia pensionis Ecclesiasticæ, & aliorum onerum, quæ minui debent, diminutis notabiliter fructibus. † Et similiter facit, quòd onus diminuitur, diminutis personis, quarum contemplatione aliquid debebatur, & erat relictum, l. Seio amico, vers. non idè minus, ff. de ann. legat. Petr. Duen. *reg.* 177. *debitu,* & *reg.* 178. & 184. Franc. Marc. *decis.* 855. Iacob. Menoch. *de arbitr. iudic. casu* 223. Nicol. Intrigl. *super cap. Regni Sicil. tom. 3. cap. 54. Regis Martini*, n. 41.

Et confirmantur prædicta, quia Doctor Vazquez solummodo soluit expensas expeditionis bullarum pensionis 200. ducatorum, quos ipse percipere habebat, & non pro alijs 150. qui si forent ipsi reseruati, & non destinati, vt fuere pro soluenda dicto Abbati pensione imposita super Archipresbyteratu † iuxta stylum Curie Romanæ, qui debet attendi ac si ius foret, vt per Lapum *alleg.* 60. num. 5. vbi Mandos. in *addit. litera* I. adducit capitulum quòd graue de crimine falsi, & alia iura, & Doctores, Caballin. *milleloq.* 828. num. 1. Gamma *decis.* Portug. 16. num. 7. soluere habuisse pro ducatis 350. eandem summam, & etiã compositionem pro resignatione Archipresbyteratus, quod utique non fecit, sed tantum pro ducatis 200. & dicta compositione † ex quantitate autem pretij colligitur quid actum fuerit inter partes, glos. sing. in l. 1. verbo agendo, ff. de superficiebus, Bald. in l. ex conuentione 11. num. 1. C. de pact. & in l. 1. num. 5. ad fin. C. de contrahend. empt. Alex. *cons.* 68. num. 9. lib. 5. Couarr. in *pract. cap. 3. num. 3. & cap. 28. num. 9.* Vinc. Carrocc. *tract. de locato, & conduct. q. 3. princip. tit. de similitud. locat. on. vers. sc. pretium, nu. 4.* qui plures alios allegat.

Utrà quod confirmatur, quia si dictus Doctor Rodericus Vazquez retinisset Archipresbyteratum, † nec illud resignasset, & euenisset, dictum Abbatem promoueri ad Episcopatum, extingueretur pensio, nisi haberet dispensationem Apostolicam ad retinendum eam, vt per Abb. in *cap. cum in cunctis*, num. 3. de elect. Gigas de pensionib. q. 56. Cassad. *decis.* 2. de constitut. Paulus Æmil. *decis.* Rota 305. & 306. num. 1. par. 2. Et tali casu remaneret etiã liber dictus Licentius Andreas Perez à solutione pensionis dictorum ducat. 150. Et cum in nostro casu militet eadem ratio, cum dictus Doctor Vazquez eam non soluat dicto Abbati, sequitur non debere illi solui, cum cessauerit causa, propter quam fuit reseruata, † & vbi militat eadem ratio, debet esse eadem iuris dispositio, l. illud, ff. ad l. Aquiliam, Caphal. *cons.* 1. num. 53. Marc. Ant. Eugen. *cons.* 28. num. 62. lib. 1. † Et hoc non est facere extensionem, quia vbi est identitas rationis, non dicitur fieri extensio; sed omnes casus dicuntur comprehensi, l. his solis, C. de reuoc. donationib. Rubeus Alex. in l. Titia, cum

cum nubere, §. Imperator, num. 56. vers. replicari potest, ff. de leg. 2. Rol. à Valle cons. 14. n. 31. vol. 3. [Solorzan. de gubern. Indiar. lib. 2. cap. 21. n. 10.] Et ex his omnibus videtur iuri consonum, cessante obligationem soluendi dictam pensionem ducentorum 150. Saluo, &c.

SUMMARIVM.

- 1 Testamentum possunt facere duo in vna charta, & sub vna contextura.
- 2 Superuiuens potest pro sua parte reuocare testamentum, quod fecit cum alio.
- 3 Testamentum, & omnis vltima voluntas potest reuocari vsque ad mortem.
- 4 Testamentum primum habet implicitam conditionem, si aliud non fiat.
- 5 Testamentum illud ratum est, quod est vltimum.
- 6 Testamento secundo rite facto rumpitur primum.
- 7 Testamentum secundum rumpit primum, licet de eo mentionem non faciat.
- 8 Testamenta duo eiusdem testatoris non sunt insimul valida, sed secundum praeualet.
- 9 Testamentum tunc dicitur valere, quando sequitur hereditatis aditio.
- 10 Aditio requiritur, vt hereditas acquiratur.
- 11 Hereditas efficitur caduca, decedente herede ante aditionem.
- 12 Hereditas etiam pure delata, nisi adeatur, non transmittitur hereditas.
- 13 Fratre herede instituto, adhuc requiritur aditio, vt transmittatur hereditas.
- 14 Descendentibus institutis, non est opus aditione ad transmissionem.
- 15 Hereditas magis debetur descendantibus, quam transversalibus.
- 16 Institutio heredis non sufficit, nisi sequatur aditio.
- 17 Heres non dicitur proprie ante aditionem.
- 18 Aditio debet apparere animo, & facto instituti.
- 19 Aditio est animi, & facultatis.
- 20 Animus est quid facti.
- 21 Facti quae sunt non praesumuntur, sed sunt probanda.
- 22 Aditio hereditatis non praesumitur, nisi probetur.
- 23 Possessio iure familiaritatis non attenditur.
- 24 Testamentum faciens insimul cum alio, praesumitur sciuisse contenta in eo.
- 25 Hereditas clausis tabulis iure antiquo non poterat adiri, secus de iure nouo, & n. 26.
- 27 Heredes ab intestato censentur vocati, non ad eunte herede scripto.
- 28 Fructus veniens in iudicio petitionis hereditatis, & illam augent.
- 29 Fructus hereditatis petuntur eadem actione.
- 30 Fructus hereditatis restituit bona fidei possessor, quatenus ex illis factus est locupletior.
- 31 Possessor praesumitur factus locupletior ex fructibus.
- 32 Testamentum in Regnis Castelle sustinetur absq; heredis institutione.
- 33 Heres iussus est grauari à testatore ad legatorum onera.

- 34 Legata pia debent solui ab heredibus ab intestato.
- 35 Fori Ecclesiastici cognitio est, si agatur contra bona relicta pro Capellanis, & pijs operibus.
- 36 Actor regulariter sequitur forum rei.

ARGVMENTVM.

¶ Testamentum in scriptis si fiat à duobus, an possit superuiuens ex eis aliter disponere ultimim in prauidicium bonorum praedefuncti, & dispositionum ab eo factarum, vel illae debeant firmæ remanere, & respectu residui fiat locus eius consanguineis ab intestato venientibus.

CONSILIVM CXXXVIII.

IN facto supponitur, quod Doctor Antonius Perez Portionarius Ecclesiae Conchensis, & Stephania Cibò eius consobrina insimul, & in scriptis testamentum fecere, in quo post aliqua legata, & particulares dispositiones se ad inuicem instituerunt haeredes in casu superuientiae cuiuslibet eorum, & decedente prius dicta Stephania, & licet non appareat, illius hereditatem adijisse dictum Doctorem Antonium Perez, remansit in eius posse cum omnibus illius bonis, fecitque secundum testamentum, mutando res, & aliter disponendo, quam in primo, quod apparuit clausum, & cum post illius mortem fuerit apertum, consanguinei propinquiore dictae Stephaniae, raquam legitimi haeredes ab intestato, praetendunt illius bona cum fructibus, contra bona, & executores Capellaniarum, & aliorum piorum operum institutorum per dictum Doctorem. Quo supposito, sciendum est, quod licet permissum sit, duos facere vnicum testamentum in vna charta, & sub eadem dispositione, & contextura, l. eo, quod a multis, C. si cert. petat. l. licet inter priuatos, C. de pact. vbi Bald. & Paul. Castr. num. 2. & 3. dicens, procedere etiam si sint personae penitus diuersae, & est communis opinio, secundum Nicol. Bellon. cons. 85. n. 9. Tellus Fernan. in l. 3. Tauri, n. 6. Burgos de Paz ibidem, n. 1213. & seqq. Boer. q. 253. n. 5. & 7. Azeued. cons. 3. n. 1. facit l. 33. tit. 11. par. 5. Roder. Xuar. in l. quoniam in prioribus, in declarat. l. Regni, limit. 5. n. 12. Rebuff. in cap. cum dilectus, notab. 3. de causa possess. & propriet. lul. Clar. §. testamentum, q. 60.

¶ Et quod superuiuens pro parte sua possit reuocare testamentum, aut dispositionem mutare, quamuis in ea non fuisset, prout hic apparet esse reseruatam facultatem mutandi, resoluunt Roderic. Xuar. vbi proxime, Ant. Gamma decif. Portugal. 245. n. m. 1. Blasius de Mena in adit. ad sum. decif. 247. Azeuedo d. cons. 3. nu. 2. 4. & seqq. ¶ quia testamentum, aut quaelibet alia vltima voluntas potest mutari vsque ad mortem, l. 4. in fin. ff. de adimend. legat. l. cum hic status, §. poenitentiam, ff. de donation. inter, l. 3. C. de codicillis, l. si quis, C. qui

- 4 **¶** *qui testam. fac. poss. cap. cum Martha de celebrat. Missar. l. 103. tit. 18. par. 3.* cum adductis per Martienco in l. 1. tit. 4. lib. 5. *Recop. glos. 14. num. 2. Menoch. lib. 4. presump. 50. n. 4. Marc. Ant. Eugen. conf. 58. num. 54. lib. 1. Molina Theolog. de iustit. tom. 1. disput. 124. & 151.* † nam testamentum primum habet in se tacitam, & implicitam conditionem, si aliud non fiat, Caphal. *conf. 73. nu. 4. Dec. conf. 475. n. 2. Burgos de Paz conf. 2. num. 50. late Couarr. in rubr. de testam. 2. par. nu. 9. & 29.*
- 5 † nam illud testamentum ratum est, quod est ultimum, l. 2. §. *idem*, ff. *quemadmodum testam. aper. Iacob. Concennatus lib. 3. quest. iuris, q. 42. nu. 1. Ioan. Caphal. conf. 32. a num. 1. Barbacia conf. 58. n. 21. tom. 4.* † nam eo ipso, quod est rite factum, rumpit primum, Io. Igneus in l. 1. §. *iuxta*, nu. 26. ff. *ad S. C. Syllan.* Guido Papæ q. 206. & *conf. 64. n. 2. Iulius Clarus lib. 3. sentent. §. testamentū, q. 94.*
- 7 Alphanus *collectanea 895.* † etiam si primi nullam mentionem in secundo fecerit, Frederic. de Senis q. 47. n. 1. Achilles de Grafsis *decis. 279. num. 12.*
- 8 † Neque enim duo esse possunt testamenta eiusdem testatoris valida, sed semper secundum reddit inualidum primum, §. *posteriore*, & §. *sed si quis, inst. quib. modis testam. infirmen. l. 1. §. cum in secundo*, ff. *de iniusto rupto, l. si quis Priore*, ff. *ad Senatus conf. Trebell. l. si quis eum*, §. *ult. ff. de vulgari*, Dynus in *cap. quod semel*, n. 19. *de reg. iur. in 6. Rota decis. 20. de procurat. in nouis*, Matieço in l. 2. tit. 4. lib. 5. *Recop. glos. 9. n. 27. Molina d. disp. 124.* Et ita potuit dictus Doctor Antonius Perez facere secundum testamentum, cui standum erit, & non primo respectu sui, & eius bonorum.
- 9 Quod tamen non procedit respectu bonorum dictæ Stephanie Cibò, cum hæreditatem eius non acceptauerit, & per consequens non acquisierit, nec potuerit illam transmittere, † quia tunc testamentum dicitur vires habere, quando cum morte concurrat aditio, l. *eam*, quam, l. *ex testamento*, C. *de fideicom. l. si nemo*, ff. *de testam. tutel.* Io. Igneus in l. 3. §. *utrum*, ff. *ad S. C. Syllan.* Caphal. *conf. 88. n. 51. tom. 1. Aym. Craueta conf. 147.*
- 10 n. 7. Vldaric. Zafius *conf. 3. n. 51. lib. 1.* † Et aditio requiritur, ut hæreditas acquiratur, l. 1. *l. gerit*, ff. *de acquir. hered.* Io. Andr. Georg. *alleg. 31. n. 40.* & fiat patrimonium eius, qui fuit hæres institutus, l. 1. §. *veteres*, vbi Alex. ff. *de acq. possess. l. sed si plures*, §. *si filio*, ff. *de vulgar. l. hæres quoque*, l. *cum hæredes*, ff. *de acq. possess.* Bart. in l. *bona 3. n. 4. ff. de bonorū poss.* Guillel. Onciac. lib. 2. *Academ. qq. quest. 72. n. 8.* Igneus in l. *cum fisco*, n. 23. in l. *si de pluribus*, n. 2. ff. *ad S. C. Syllan.* Menoch. lib. 2. *de arbitr. cas. 256. n. 9.* Surd. *de alim. tit. 1. q. 116. n. 1. M. Ant. Eugen. conf. 88. num. 81. Roland. à Valle conf. 43. num. 40. lib. 4. Io. Gutierr. in l. nemo potest*, nu. 76. ff. *de legat. 1.*
- 11 † Nam si hæres decedit ante aditam hæreditatem, hæreditas fit caduca, Igneus in l. *si sequens*,
- 12 num. 21. ff. *ad Syllan.* † Et etiam pure delata non transmittitur, l. *traditio*, ff. *de acquir. rer. dominio*, Bart. & alij in l. *ventre*, ff. *de acquir. hered.* & in l. *quoniam sororem*, C. *de iure deliber.* Bald. in l. *si infanti*, q. 3. *eodem tit.* Paris. *conf. 59. num. 14. lib. 2.*
- conf. 40. n. 10. lib. 3. Io. Caphal. conf. 210. num. 64. conf. 288. num. 11. tom. 2. Cæf. de Grafsis decis. 1. de except. num. 14. Rota decis. 47. n. 4. par. 2. & decis. 782. num. 21. par. 1. diuerj. Sacri Palat. per l. emancipata*, C. *qui admitt. Igneus in l. contractus*, n. 178. ff. *ad Syllan.* † Non solum quando est institutus 13 confobrinus, sed quamuis foret frater, l. *si fratris*, d. l. *quoniam sororem*, C. *de iure deliber.* & notatur in l. 1. §. *in nouissimo*, C. *de cad. toll.* & in l. *apud hostes*, C. *de suis*, & legit. *hered.* Bart. & alij in l. *qui duos*, ff. *de vulgar.* Guido Papæ *sing. 909. Cauale. decis. Fuiizani 9. n. 40. par. 2. Io. Gutierr. in l. vnica*, n. 3. C. *quando non peten. partes*, C. *polla consil. ciuili 58. n. 14. Ant. Eug. conf. 27. num. 76. Caphal. conf. 210. n. 64. conf. 288. n. 11.* † Quia solum quã- 14 dō institutus est de filijs, aut descendentibus testatoris, & etiam est persona, in quam est facienda transmissio, fit absque aditione, d. l. *vnica*, §. *in nouissimo*, vbi DD. l. *apud hostes*, C. *de suis*, & legit. *hered.* Fabius Bellon. *traçt. de iure sui*, n. 33. Paul. Castr. in l. *filius à patre*, n. 2. ff. *de lib. & posthum.* M. Ant. Eug. *conf. 33. n. 116. lib. 1. Bart. sing. 195. Petr. de Rauenna sing. 248. Greg. Lopez in l. 2. tit. 6. partit. 6. glos. 8. & 10.* † quia magis debetur hereditas eis, quam transversalibus, Morot. *respons. 1. nu. 44. l. in suis*, vbi DD. ff. *de lib. & posth.* Diuus Paulus in *epist. ad Romanos, cap. 8. §. sed sui, inst. de heredum qual. & differ.* Bald. in l. *cum hæreditas*, n. 3. C. *de posit.* & in l. *si abducta*, nu. 6. C. *de furtis*, l. 1. tit. 20. par. 2. Iustinus lib. 1. *hist. in princ.* Tiraq. in *præfat. ad l. si vnquam*, n. 4. & seqq. C. *de reuocand. donat.* Martin. Vran. in *cap. Quintauallis*, nu. 4. & 15. *de iure iur.*
- 15 † Et ita non sufficit, quod dicta Stephaniana 16 Cibò instituisse hæredem dictū Doctorem Antonium Perez, si nō probetur hæreditatis aditio, l. 3. §. *si quis ita*, vbi Imola notat ff. *de hered. instit. l. si in diem*, in *princ.* vbi Bart. ff. *de condit. & demonstr.* Io. Bapt. Ferret. *conf. 47. n. 5.* † nam hæres non 17 potest nominari ante aditionem, l. *fin.* C. *de iure delib.* Igneus in l. 3. §. *si conditionem*, num. 132. ff. *ad Syllan.* † Et hæc aditio debet apparere volūate, 18 & facto illius, qui fuit hæres institutus, Bald. in l. *potuit*, n. 6. C. *de iure delib.* Aym. Crauet. *conf. 148. n. 10. Marc. Ant. Eug. conf. 25. n. 71. tom. 1. allegas l. cum antiquioribus*, C. *de iure delib.* vbi Bald. *vers. his præmissis*; † nam cum aditio hæreditatis sit a 19 facti, l. *bona fidei*, ff. *de acquir. rer. dom.* Bart. in l. *pro hered.*, §. 1. ff. *de acquir. hered.* † & quæ sunt facti 20 non præsumantur, sed sint probanda, l. *in bello*, §. *facta*, ff. *de capt. & postlim. reuers. l. fin.* §. *licentia*, C. *de iure delib.* glos. *ordinaria in l. cum de lege, verbo hered.*, ff. *de præbat.* Molin. lib. 4. *de Hispan. primogen. cap. 7. num. 33.* † Et in terminis aditionis, 22 quod non præsumatur, ex l. *si filius*, C. *de petitio. hered.* tradit Menoch. *de adipisc. possess. remed. 4. nu. 173.* quia nisi in actis producat, doceri non potest hæreditatis aditio, Rot. *dec. 655. n. 2. par. 3. lib. 3. diuerj. Sacri Palatij*, Mantie. lib. 12. *de coniect. ult. volunt. tit. 9. num. 3. & 4.* † Et retentio, 23 seu possessio bonorum Stephanie videtur facta iure familiaritatis, quia in eadem domo habitabant.

bant. Et ideo non iuuat, *l. qui iure* 41. ff. de acquir. possess. Menoch. lib. 2. de arbitr. casu 160. num. 13. Cæphal. cons. 4. num. 57. Martin. Vranus cons. 24. à num. 22. tom. 2.

- Et quamuis testamentū esset clausum, potuit, debuitq; Doctor Antonius Perez acceptare hæreditatem, † nam vti persona, quæ insimul cum dicta Stephania illud fecerat, sciebat contenta in eo, *l. cum hæres*, ff. de liberat. legat. Bart. in *l. qui Romæ*, §. duo fratres, num. 14. & duobus seqq. ff. de verbor. obligat. & in *l. cetera*, §. fin. in princ. ff. de leg. 1. tradit Matienço in *l. 1. tit. 4. lib. 5. Recopilat.*
- 25 *glos. 14. nu. 3*. † quamuis iure antiquo hæreditas clausis tabulis adiri non potuisset, vt est casus notabilis in *l. 3. §. si quis hæres*, ff. de testamen. liberatibus, *l. si in diem*, ff. de cond. & demonstr. Ioan. Igneus in *l. in cognitione*, num. 3. & in *l. 3. §. quod ad num. 11. ff. ad S. C. Syllan.* per text. in *ead. l. 3. §. eleganter in princ.* & vers. si conditione, *cod. tit.*
- 26 Lud. Rom. cons. 228. nu. 3. † Sed de iure nouiori hæreditas potest adiri, etiā clausis tabulis, *l. vnica*, §. in nouissimo, C. de caduc. toll. Paul. Castrenf. in *l. si quis*, §. sciendum est, num. 2. ff. de acq. hered. Igneus d. num. 31. Et ita fuit in culpa non faciendi aditionem, & per consequens hæreditas Stephaniæ transitum fecit ad eius proximiores conlinguineos ab intestato venientes, qui sunt filij Antoniæ Mugnoz eius consobrinæ germanæ,
- 27 † quia hæres ab intestato censetur vocati, vbi hæres non est scriptus, vel qui scriptus fuit, non adiit hæreditatem, vt ex alijs, resoluit Matienço d. *glos. 14. n. 7.*

Et debebit dicta hæreditas illis restitui cum fructibus, & retribus, † qui veniunt in iudicio vniuersali petitionis hæreditatis, vt illius partes, & non vt accessorijs, *l. item veniunt*, §. non solum, vers. fructus autem omnes hæreditatem augent, ff. de petit. hered. vbi glos. & DD. *l. in §. actionum*, nu. 233. *inst. de actionib. Soc. in reg. 161. nu. 5.* Boerius decis. 18. *cod. n. l. si post mortem*, ibi: Tam ipse, quam hæres eius fructus restituere coguntur, C. de petit. hered. † Et eadem actione petuntur, *l. si marito* 32. §. fin. ff. sol. matr. Bal. in *l. 1. n. 8. C. de usur. & fruct.* *l. in l. 1. n. 10. C. de iudic. facit l. pen. & finalis*, C. de donat. ante nup. per quæ iura in vniuersalibus tenet Bald. in *l. si marito*, §. 1. n. 1. Campeg. tract. de dote, 3. par. q. 194. n. 2. Barbosa in rubr. ff. solut. matr. 3. par. n. 61. & 62. vers. caterum, & n. 67. & in *l. 2. in princ. 1. par. n. 17.* & in *l. diuortio*, §. ob donationes, n. 2. & in *l. non solum*, nu. 12. ff. solut. matr. Matienç. in rubr. tit. 2. *glos. 1. n. 1.* & 3. lib. 5. Recopil. Franchis decis. 179. n. 6. Elcobar de rationijs, cap. 9. n. 77. & seq.

- 30 † Quod procedit, quamuis dicatur, quod Doctor Antonius Perez cum bona fide habuit bona, quæ reliquit dicta Stephania, nam adhuc sunt restituendi hæredibus ab intestato fructus extantes, & etiam consumpti, quatenus ex eis factus fuit locupletior, *l. 1. C. de petit. hered.* ibi: Nisi ex his locupletiores extiterunt, *l. illud*, §. prædo in fin. ff. *cod. tit.* ibi: In bona fidei possessore tantum fructus veniunt in restitutionem, quasi augmentum hæreditatis, per quos locupletior factus est, & ibi glos. & DD.

præcipue Ang. notant, † possessorem in dubio 31 præsumi factum locupletiorē, & omnes fructus restituere debere, sequitur Gregorius Lopez in *l. 4. tit. 14. glos. verbo de ellos*, par. 6. facit *l. vtrum*, ff. de petit. hæreditat.

Benè verum est, quod dicti hæres Stephaniæ ab intestato venientes debent adimplere ex dictis bonis legata relicta per eam, & medietatem illorum, quæ insimul cum dicto Doctore fecerat, animaduerso, † quod de iure Regio Castellæ, vt testamentum sit validū, in nullo euentu est necessaria hæredis institutio, sed per hæredē, qui ab intestato ex legum præscripto, aut consuetudine patriæ successerit, impleri debent legata, & quæcunque alia testator in suo testamento, alioquin validò reliquerit, vt habetur in *l. 1. tit. 4. lib. 5. noua Recopilat.* & ibi tractant Matienç. & Azeued. Roder. Xuarez in *l. quomam in prioribus*, ampliat. 1. num. 8. C. de inoffic. testam. vbi Valdesius in *addit. lit. G. Olanus in concordia legum Regni*, lit. H. num. 19. Molin. tom. 1. de iustit. tract. 2. disput. 124. circa fin. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 15. nu. 16. bonus textus in *l. vnica*, §. Pio Secundo, & §. cum enim, C. de caduc. tollend. † Nam 33 vltra, quod in dubio hæres visus est grauari ad onera legatorum, *glos. verbo ad onus*, in *l. Marcellus*, ff. ad Senatusc. Trebell. vbi Bart. Bald. & Salic. in *l. fin. C. cod. ad quod allegatur l. si seruus*, §. qui margaritam, ff. de leg. 1. l. peto in princ. ff. de leg. 2. Ioan. Baptista Ferret. cons. 217. num. 1. † Maxime 34 quando legata concernunt animam, & pia opera: nam etiā si testamentum non valeret, tamen succedentes ab intestato adimplere debent, Guid. Papæ sing. 381. Tiraq. de priuileg. pia causa, priuileg. 15. Cæf. de Grassis decis. Rota 5. de testamen. n. 10. & seqq.

Quoad Iudicem competentem ad cognoscendum de hac causa, cum Doctor Antonius Perez esset persona Ecclesiastica, Presbyter scilicet, & Portionarius dictæ Sanctæ Ecclesiæ, & per vltimū eius testamentum, cui est standum, reliquerit bona sua pro dotatione Capellaniarum, & piorū operum, † quæ sunt de foro Ecclesiastico, cap. nos 35 quidem, cap. indicante de testamentis, cap. nouerint 10. q. 2. l. 5. tit. 2. lib. 1. Recopil. Tiraq. vbi proximè in præfat. n. 13. *Glos. in l. si quis Titio*, ff. de leg. 2. Rota decis. 509. n. 1. & 2. par. 1. diuers. Sacri Palatii, Abb. cons. 47. lib. 2. Hieron. Gigas de pefio. q. 86. n. 7. Rebuff. in præxi, tit. quare instituta sint Beneficia, nu. 10. Io. Gutier. lib. 1. can. qq. cap. 35. n. 23. iuncto cap. relatum 1. de testam. ibi: Mandamus quatenus sum aliqua causa talis ad vestrū fuerit examē deducta, eam non secundum leges, sed secundum decretorum statuta tractetis; debet causa tractari corā Iudice Ecclesiastico.

Et quia hic procedit regula ordinaria iuris, quod actor debet sequi forum rei; cap. si Clericus 36 laicum, cap. cum sit generale de foro compet. cap. experientia, cum seq. 11. q. 1. cap. 2. cap. nemine, 3. q. 6. l. in criminali, C. de iuris d. omn. iud. l. vltima, C. vbi in rem actio, l. quia etiā, ff. de alien. iud. mutan. cau. facta, Auth. vt Clerici apud proprios Episcopos, coll. 6. Et ita mihi de iure videtur. Saluo, &c.

SUMMARIVM.

- 1 *Fœmina in multis articulis est deterioris conditionis, quàm masculus.*
- 2 *Masculus est dignior fœmina.*
- 3 *Masculo, & fœmina concurrentibus, præfertur masculus.*
- 4 *Masculus, & fœmina si sunt executores testamenti insolidū, & discordent, præfertur vox masculi.*
- 5 *Testes duo masculi præferuntur duabus fœminis.*
- 6 *Instrumenta hereditaria debent custodiri penes masculum, & non penes fœminam.*
- 7 *Masculo, & fœmina litigantibus, iuramentū potius defertur masculo, quàm fœmina.*
- 8 *Fœmina potest habere ius patronatus, vel præsentandi, & num. 12.*
- 9 *Verba si quis comprehendunt masculos, & fœminas.*
- 10 *Masculinum comprehendit fœmininum, maxime in favorabilibus.*
- 11 *Patroni appellatione venit etiam patrona.*
- 13 *Patroni duo si sint, vnus masculus, & alia fœmina, & discordent in præsentando, præfertur vox, & præsentatio masculi.*
- 14 *Fœmina vox postponitur, nisi fuerit expressè prælata.*
- 15 *Qualitas prædominans semper attenditur.*
- 16 *Mixtis in rebus applicatio fit ad id, quod præualet.*
- 17 *Magis dignum trahit ad se minus dignum.*
- 18 *Præsentantium numero pari, recurritur ad meritum, & dignitates.*
- 19 *Fœmina est minoris qualitatis, quàm masculus.*
- 20 *Dispositio conuenit, cui verba illius conueniunt.*
- 21 *Absens potest præsentari, quando est notus præsentanti.*
- 22 *Acceptata præsentatione per absentem, quaritur illi ius irrevocabile.*
- 23 *Opinio Baldi, & aliorum pro masculo patrono est verior in præctica.*
- 24 *Gratificationi locus non est, nisi data paritate terminorum, & iurium præsentatorum.*
- 25 *Opinio præferens præsentatum à masculo est communis.*
- 26 *Communis opinio sequenda est in iudicando, & consulendo.*

P R O

Licentiate Emmanuele de Ledesma Canonico Sancte Ecclesie Conchenfis.

A R G V M E N T V M.

- ¶ Duobus patronis existentibus alicuius Capellania, vno masculo, & alia fœmina, si non conueniant in præsentando Capellano, præfertur qui fuerit præsentatus à patrono masculo.

CONSILIVM CXXXIX.

¶ **C**um in Ecclesia Oppidi de Morales Diocesis Zamorensis esset Capellania de iure patrona-

Tom. 2.

tus laicorum, cuius ad præsens sunt duo patroni, vnus masculus, qui præsentauit dictum Licentiatum Emmanuelem de Ledesma: & fœmina patrona, quæ alium præsentauit. Et cum dubitetur, cui præsentationi standum sit, respondi, quod factæ a masculo, ex sequentibus.

¶ Primo, quia fœmina in multis iuris articulis est deterioris conditionis, quàm masculus, l. in multis, ff. de statu hom. Spec. tit. de procurat. §. 1. col. 2. vers. regulariter, Palacios Rubios in repetit. cap. per vestras de donat. inter virum, & uxorem. §. 43. nu. 5. Hippol. de Marfill. sing. 611. Celsus Hugo conf. 49. n. 19. conf. 75. n. 6. l. fœmina, vbi Dec. n. 2. & seqq. ff. de reg. iur. ¶ nam masculus est dignior muliere, l. 1. vbi Bart. & alij ff. de Senatoribus, Vranus in cap. fin. §. sanè, n. 31. de iure iur. late Tiraq. l. 1. comub. per totam. Vnde Menoch. lib. 4. præsumpt. 85. n. 19. post Dec. conf. 568. n. 5. vers. & respondendo specialiter, ait, ¶ quod quando concurrunt masculus, & fœmina, præfertur, & est melioris conditionis masculus, quàm fœmina, Ioã Gutierrez. conf. 3. n. 5. facit Bald. in l. 1. in princ. ff. de Senatoribus, vbi ait, ¶ quod si masculus, & fœmina relicti sunt executores testamenti insolidum, & in exequendo discordent, præfertur in dubio masculi consilium, sequitur Philippus Probus in addit. ad Ioan. Monachum, in cap. cum de diuersis, n. 6. de priuileg. lib. 6. Andreas Siculus in cap. tua, col. 10. de testam. Dec. in dict. l. fœmina, nu. 47. Palacios Rubios dicto §. 43. n. 5. & 8.

¶ Sic quando ex vna parte sunt duo masculi testes, ex alia duæ fœminæ, præualet testimoniū masculorum, Abb. in cap. forus ad fin. de verb. sign. Bald. in l. fin. per text. illum, ff. de fide instrumēt. & conf. 121. incip. quis melius, lib. 2. Spec. tit. de teste, §. postquam, vers. porro, Felia. in cap. quoniam, nu. 5. de testib. Decius dicto num. 47. Vranus in cap. fin. §. sanè, n. 33. de iure iur.

¶ Et similiter facit dict. l. fin. ff. de fide instrum. vbi instrumenta hæreditaria debent poni apud virum, non apud mulierem, & Dec. in dict. l. fœmina, n. 48. Palacios Rubios vbi proxime num. 6. inferens ex eo post Francisc. de Curte in repetit. l. admouendi, fol. 34. col. 1. ff. de iure iur. ¶ quod litigantibus inuicem masculo, & fœmina, in dubio deferendum est iuramentum masculo, quia præsumitur verius dicere tanquam legalior, & fide dignior, vt etiam notat Iacob. Butrig. in l. in bona fidei, C. de reb. credit. arg. d. l. fin. ff. de fide instrum. l. qui testamento, §. mulier, ff. de testam.

¶ Et licet fœmina possit acquirere ius patronatus, vt probatur in cap. nobis, & ibi Innoc. & Io. Andr. & Abb. verbo si quis de iure patron. Iulianus Viuian. eod. tract. p. 1. lib. 2. n. 2. ¶ nam quando dicitur si quis, tam masculus, quàm fœmina continetur, l. 1. ff. de verb. sign. vbi glos. dicit, id esse de mente Legislatoris, ¶ cum masculinum concipiatur fœmininum, vt notatur in cap. si quis suadente 17. q. 4. in cap. generali de elect. lib. 6. vbi glos. verbo vniuersos, & in favorabilibus ex l. qui duos, ff. de leg. 3. Cæph. conf. 53. n. 96. vol. 1. Alex. conf. 6. nu. 3. lib. 1. Barbaria conf. 50. n. 18. & 21. lib. 4. Alciat. conf. 6. n. 4. lib. 2. & conf. 9. nu. 3. lib. 6. Tiraq. in l. si

- 11 *unquam, verbo patronus, num. 1. C. de reuoc. donat.* ubi ponderat text. exprellum in l. patroni, ff. de verb. sign. † appellatione patroni, patronam contineri, latè idem Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 9. num. 179.
- 12 † Et in proprijs terminis, quòd licet foeminae sint capaces iuris præsentandi, vt notant Hieron. Gabr. conf. 195. n. 4. Ioseph. Lud. concl. unica de iure patr. vers. foemina, Rebuff. tract. nominationum, n. 9. vers. quintò quero, Paul. de Cittadinis tract. de iure patron. 9. par. num. 34. & seq. Greg. Lopez in l. 8. tit. 15. par. 1. glos. 4. Gaspar Calder. conf. 1. eod. tit. ex cap. fin. de concess. præbend. Marta voto 195. n. 1. & 4.
- 13 † Tamen si sint duo patroni, vnus masculus, & altera foemina, & discordent in præsentando, debet præferri vox masculi tanquam dignior, & præsentatus à masculino præsentato à foemina, ita resoluunt Bald. in dicta l. 1. notab. ult. ff. de Senatoribus, Dec. in dicta l. foemina, num. 47. dicens, hoc esse sine dubio, quando minus præsentadi æqualiter competeat masculino, & foeminae, sequitur Io. Crotus tract. de teste, charta 3. nu. 58. vbi Doctor Petrus Moucada, Hippol. de Marfill. singul. 611. nu. 6. Felin. in cap. quoniam, nu. 5. de testib. Philippus Probus ad Monachum in dict. cap. cum de diuersis, num. 6. de priuileg. in 6. † qui loquuntur, quando non fuisset expressè prælata vox foeminae voci masculi, sequuntur Palacios Rub. d. n. 5. Aret. in dict. cap. quoniam, Ant. Corset. singulari verbo testis 6. n. 2. Ant. Francus ad Abb. addit. 1. in cap. quoniam 3. de iure patronat. Thomas Zerola in praxi Episcopali, verbo ius patronatus, versic. vigesimum quintum, Lambert. de iure patr. lib. 2. p. 3. q. 5. princip. art. 19. Salazar de vsu, & consuet. c. 12. n. 26. Tiraq. post leges connubial. glos. 9. nu. 6. Perez de Lara de anniuersarijs, & Capellanjs, lib. 2. c. 3. nu. 25. Greg. Lop. in l. 8. tit. 15. part. 1. glos. de extrahos, quem sequitur Auiles in capitulis Correctorij, glos. in verbo Reina, nu. 4. dicentes, quòd si patronus decelsit superflite filio, & filia, & discordant in præsentando, debet præferri vox masculi tanquam dignior, Florian. de S. Petro in l. familiaria, n. 10. ff. de relig. & sumpt. funer.
- 15 Cuius resolutionis sunt rationes, † nam semper debet attendi qualitas prædominans, l. quod maior, ff. ad municipalem, & de incolis, cap. Sedes de rescript. Gambarà de offic. & potest. Leg. de lat. lib. 3. n. 373. allegans pro eo l. sed & si rem, §. 1. l. quiscuid, §. fin. ff. de acq. rer. dom. n. † Et quia in mixtis de necessitate est facienda applicatio ad id, quod præualet, l. queritur, ff. de statu homin. Gambarà vbi proximè n. 377. & 380. † dicens, quòd magis dignum regulariter trahit ad se minus dignu, cap. quod in dubijs, de consecr. Eccl. vel altar. cap. per tuas de arbit. l. præcipimas, §. 1. C. de appell. Io. Igneus in l. necessarius, §. non aliàs, n. 471. & seq. ff. ad S. Conf. Syllam. Hippol. de Marfill. in tract. de fideiuss. n. 130. & seqq. Vvesembecius conf. 18. n. 32. vol. 1.
- 18 † Vnde Io. And. in reg. in re cõm. n. 6. de reg. iur. lib. 6. ait, quòd cum est par numerus præsentantium, recurri debet ad merita, & dignitates, cap.
- Ecclesia, vbi glos. de elect. † Foeminam autẽ minoris esse qualitatis, quam masculum in comper to est, & tradit Lud. Gom. in c. in multis, n. 61. de rejer. lib. 6. Ideo æquo iure debet præualetre præsentatio masculi facta in fauorem dicti Canonici Emmanuelis de Ledesma, cum in eo, vt mihi relatum est, concurrat qualitas per institutorem præfatæ Capellanæ requisita, † quadrè que ipsi dispositio, & ipsius verba, arg. l. 4. §. toties, ff. de damn. infect. Petr. Rebuff. resp. 78. in princ. & per argumentum à contrario Gutier. conf. 1. n. 8. conf. 2. n. 18. Caphal. conf. 151. n. 60.*
- Neque obliabit dicere, quòd dictus Canonicius erat abiens præsentationis tempore, † nam quando præsentatus est notus præsentanti, valet præsentatio in absentia, secundaùm Abb. in cap. ea noscitur, n. 3. in fin. de his, que fiunt à Prælat. Bald. in cap. constitutus, col. 2. de appellat. Rocchus de Curte de iure patron. verb. Honorificum, q. 6. n. 27. Lapus alleg. 75. n. 4. & seqq. Marc. Ant. Eugen. corj. 84. n. 6. & facit text. in cap. si tibi absenti 17. de præbend. lib. 6. † maximè interueniente acceptatione per quam ius irreuocabile acquiritur, Caph. conf. 272. n. 102. tom. 2. Paul. de Castr. in l. cum vir, n. 8. ff. de vsucap. Greg. Lopez in l. 50. tit. 5. part. 5. glos. 1.
- † Neque obliabit, quòd tradit Rocch. de Curte d. tract. de iure patron. verb. Honorificum, n. 93. in fin. quatenus dubitat de resolutione Baldi in d. l. 1. ff. de Senator. & Io. Bapt. Ferrer. conf. 131. n. 1. Nam vltra, quòd idẽ Rocch. de Curte ait, quòd est notanda decisiõ Baldi in practica propter eius auctoritatem; & quia frequenter contingit in factõ, & quia ipsam sequitur Bartholom. Bellècin. in addit. 1. ad Abb. in dict. cap. quoniam de iure patron. dicens, quòd licet variantibus patronis in præsentatione; ille, ad quem spectat institutio, habeat considerare, quis sit magis idoneus, & illum instituire, vt in cap. pastoralis, & cap. cum autem de iure patronat. potest dici præsentatum à masculino præsumi magis idoneum, quàm præsentatum à foemina. † Et quia non habet locum gratificatio, nisi data paritate terminorum, & iurium præsentatorum, cap. quod autem, vbi Abb. & alij de iure patronat. Rocchus de Curte d. tract. verbo honorificu, q. 15. n. 41. Ioan. Bapt. Ferrer. vbi proximè num. 3. † Et quia opinio, quòd præsentatus à masculino præferatur præsentato à foemina, est communis, & recepta à pluribus Auctoribus, vt sunt supra citati; quare præsumitur vera, & pro veritate habetur, vt per Alciat. tract. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 51. n. 2. & seqq. Ant. Mariam Corat. in tractat. de communib. opin. lib. 1. tit. 3. nu. 4. † Et ita in consulendo, & iudicando admittenda erit, vt post Host. in cap. 1. de constit. vbi Io. Andr. Butr. & Abb. Imola num. 16. vers. si verò, Felin. n. 54. & in numeri relati per Ant. Mariam Corat. eod. tract. in præf. n. 27. & lib. 2. tit. 8. n. 16. Ex quibus omnibus potiora esse iura dicti Licentiati Emmanuelis de Ledesma Canonici Conchensis censeo, in huius Capellanæ præsentatione, vt ipsam si opus sit debeat subseui Superioris institutio, reiecta in contrarium à foemina facta præsentatione. Saluo, & c.

SVM MARIVM.

- 1 Sequestra sunt odiosa, & regulariter prohibita, nec à sequestro debet incipi.
- 2 Sequestrum factum parte non citata, & sine causa cognitione, nullum est.
- 3 Appellari potest à decreto sequestri, licet grauamẽ illius sit reparabile.
- 4 Qualitas viæ exequutiue debet adesse ab initio.
- 5 Libri Campsorum probant contra scribentem.
- 6 Libri Campsorum non probant contra tertium.
- 7 Liber Camerarij vniuersitatis licet probet inter ipsos, & vniuersitatem, non tamen contra tertium.
- 8 Liber æstimi non probat contra tertium.
- 9 Libri Campsorum secundum aliquos faciunt semiplenam probationem.
- 10 Minus si non inest, nec inerit quod est magis.
- 11 Heres non potest contravenire facto defuncti.
- 12 Heres repræsentat personam defuncti.
- 13 Debitor proprie dicitur is, à quo inuito exigi potest.
- 14 Exceptio ne qui potest defendi, non est proprie debitor.
- 15 Creditor rem debitoris agere debet vt suam.
- 16 Testator potest grauare heredem, ne à suo debitore petat.
- 17 Liberationis causa est favorabilis, & latè interpretanda, & num. 24.
- 18 Liberationis causa, si non valet quod agitur vt agitur, valet vt valere potest.
- 19 Liberatio valet etiam sine causa, que aliàs requirebatur.
- 20 Debitum potest remitti in toto, & in parte.
- 21 Partis appellatione venit tempus, & dilatio solutionis.
- 22 Testator potest grauare heredem, ne petat à debitore intra certum tempus.
- 23 Testator relinquens arbitrio debitoris solutionem, multò magis censetur reliquisse modum, & terminum illius.
- 25 Heres petens ante tempus, & contra voluntatem testatoris repellitur.
- 26 Petens ante tempus dicitur plus petere, & non debet audiri.

P R O

Exequutoribus Testamentarijs Don Petri
Enriquez de Azeuedo Comitis
de Fuentes.

C V M

Capitano Petro Moran fratre, & herede
Isidori Moran.

A R G V M E N T V M.

- ¶ Sequestrum factum absque causæ cognitione est nullum, & virtus viæ exequutiue debet adesse à principio, & de liberatione legata, qualiter ea sit obseruanda ab hærede. Et quan-
- Tom. 2.

ta fides sit adhibenda libro mercatoris, maxime ad præiudicium tertij.

CONSILIVM CXL.

Vod sequestrum; & exequutio facta in bonis dicti Comitis de Fuentes; ad instantiã dicti Capitanei, pro summa trium contuum; & ducentum mille maravedinorum, quos pretendit debuisset dictum Comitem præf-

ro Isidoro Moran, non habuerint locum, & stādum esse super eo, & forma solutionis quantitatis verè debitæ declarationi factæ per dictum Comitem apparebit, cum dictum sequestrum fuerit factum solummodo ad petitionem dicti Capitanei ex sola clausula testamenti dicti Isidori, in qua pretendit se nominatum illius hæredem, & extraxisse à libris Fucarum residentium in hac Curia quoddam summarium partitarum, quas dicitur soluisse præfato Comiti de ordine dicti Isidori, absque vlla ramen alia verificatione; imò nec citatis ad exemplandum testamentum, nec partitis dictis testamentarijs: † nam cum sequestra sint odiosa, & regulariter de iure prohibita, non potest incipi à sequestro, l. 1. C. de prohibita sequest. pecun. vbi glos. & DD. cap. 1. de sequest. poss. & fruct. Rom. cons. 488. n. 1. Boer. q. 172. Guido Papæ q. 210. & 246. Aym. Crauet. cons. 172. n. 6. Rebuff. tom. 3. comment. ad ll. Gallicas, tit. de sequest. art. 1. glos. 2. n. 3. Aluar. Valasc. consult. 191. n. 35. Mart. Vran. cons. 4. num. 68. tomo 1. & cons. 62. tomo 2. † Quare sequestrum factum parte non citata, & cautæ cognitione non præcedente, nullum est, vt ex l. in causa, §. causa cognita, ff. de minor. l. nec quicquam, §. de plano, ff. de off. Procons. & Legati, l. de qua re, ff. de iudic. l. nam ita diuus, ff. de adoptio. l. 1. & fin. C. si per vim, & alio modo, Angel. de Vbald. cons. 107. n. 1. in fin. dicens ibi, & num. 3. verj. concludo, † licet appellari à sequestro, quamuis grauamen illius sit reparabile, nec in hoc obflare cap. vt debitus de appell. & l. ante sententia, C. quorum appell. non recipiantur.

Et multò minus locum habuit viæ exequutiua propter defectum iustificationis, aut instrumentorum, ex quibus potuerit induci, † nam qualitas viæ exequutiue debet esse iustificata ab initio ante decretum de exequendo, ita vt non sufficiat, quòd postea iustificetur, l. 4. & 5. tit. de las excepciones, lib. 3. Ordinamenti, vbi Auend. nu. 20. & cap. 1. Pratorum, num. 27. par. 1. Ioan. Gutierr. cons. 31. n. 13.

Nec iustificatur ex eo, quòd post decreta, & factam perperam exequutionem fuerint deductæ citatis testamentarijs præfata parritæ à libris Fucarum, & quædam apocha, quæ asseritur directæ illis per Isidorum Moran, vt pro sua ratione, & credito consignarent præfato Comiti dictam summam, quia hoc non solum in viæ executiua, verum nec in ordinaria inducebat probationem; † nam licet similes libri probent contra scribentem, sicut con-

fessio contra contententem, vt ex cap. per inquisitionem de elect. cap. 1. & 2. de confess. Marius Giurba decis. 88. n. 3. † non tamen contra tertium, l. duobus, §. 1. vbi lat. idem in l. admonendi, nu. 133. ff. de iure iur. vbi communiter DD. Felin. in cap. 2. n. 32. de fide instrum. Aff. decis. 245. n. 111. M. Ant. Narrata conf. 438. n. 9. Caph. conf. 101. n. 8. Burf. conf. 119. n. 33. lib. 1. Rol. à Valle conf. 91. eod. vol. & cõf. 58. n. 14. vol. 2. Tiraq. lib. 2. de retract. §. 4. glof. 6. n. 9. in fin. Surd. conf. 326. n. 13. Paul. Æmil. decis. Rotæ 331. par. 1. & decis. 157. n. 2. & 5. & decis. 161. nu. 2. par. 2. Rota decis. 375. & 707. n. 1. par. 1. diuers. Sacri Palatij, & decis. 544. par. 3. lib. 3. Farin. decis. 844. n. 4. in nouiter nouissimarum, Steph. Gratian. tom. 2. discept. for. cap. 113. n. 45. & cap. 767. eod. n. tom. 4. Menoch. conf. 23. n. 15. vol. 2. Marches. tractat. de commiff. par. 1. cap. 16. n. 58. Menoch. lib. 2. de arbitr. iud. casu 91. n. 25. & seqq. Elcobar de ratiocin. cap. 11. nu. 29. Nicol. Genua tract. de script. priuata, lib. 4. cap. de libro Campforis, nu. 24. & seq. pag. 250. Camill. Borrell. in compend. summæ decis. tom. 2. cap. 22. num. 40. Vndè dixit Farin. conf. 11. n. 28. tom. 2. † quod licet liber Camerarij Vniuersitatis probet inter ipsum, & Vniuersitatem, non tamen contra tertium, ex Imol. conf. 96. in fin. Alex. conf. 36. lib. 5. Decius in cap. cum causam, col. 2. in princ. de prob. Menoch. lib. 2. de arb. iud. cas. 91. n. 25. & seq. & in libro cuiusvis Officialis, quod nõ probet contra tertium, tradit idem Menoch. conf. 39. n. 71. & conf. 929. n. 28. vbi post Alex. conf. 77. n. 11. lib. 3. & conf. 57. nu. 17. lib. 7. † probat, quod liber estimi non probabit contra tertium, Per. Paul. Paris. conf. 53. n. 21. lib. 2. Et in terminis, quod ex libris similibus non probetur debitum cõtra tertium, tradit Surd. decis. Mantuana 312. n. 1. maxime quando deficiunt alia a dminicula, vt tradit Stephan. Grat. d. cap. 113. n. 56. ex alijs, de quibus per Rot. coram Cardin. Seraph. in vna Gerundenf. pensioni 18. Decemb. 1579. Surd. decis. 199. † nam & DD. qui plus concedunt similibus libris confectis à persona integræ, & indubitata fidei, non est nisi quod efficiant semiplenam probationem cõtra tertium, vt post Bart. in l. quadam, §. nummularios, ff. de edendo, & in l. admonendi, ff. de iure iur. tradit Capel. Tholos. q. 447. & ex Hippol. Riminaldo conf. 306. n. 16. Nicol. Genua vbi supra nu. 17. Hoc tamen non est absque controuersia, multum etenim tenuere contrarium, præsertim Felin. supra num. 32. & Menoch. d. conf. 23. n. 15.

Sufficit autem in nostro casu, quod cum non efficiant probationem in via ordinaria, minus possunt efficere ad introducendam, & sustinendam viam executiuam, † quia quando non inest, quod est minus, non inest, quod est magis, cap. licet vniuersis, vbi glof. verbo multo minus, de testib. l. nec ex vera, C. de acquir. poss. l. 1. C. de neg. gest. Euerard. in loco à maiori, n. 1.

Quare ista causa venit decidenda ex testamẽto dicti Comitis, qui fuit vir omnibus modis insignis, & integerrima fidei, in quo declarauit solummodo debere dicto Isidoro Moran octo mille ducatos, quos iussit eidem soluẽ ex redditibus annuis, qui constituerentur ex pretio feudi Bogue-

ræ, quod habebat ex concessione suæ Maieft. Catholicæ. Et iussit, quod venderetur, & anno quolibet solueretur dicto Isidoro Moran ducati mille, taliter quod infra octo annos remaneret satisfactus, qui agnoscens animũ præfati Comitis, cui deinceps, & obligatus erat maximis beneficijs, & honoribus, & ex cuius largitione, & cõmodis præmiorum assecutus fuerat bona, quæ possidebat duabus clausulis sui testamenti reliquit voluntati, & vrbانيتati præfati Comitis solutionẽ dictarum partitarum, grauando suos hæredes, quod non peterent illas, si noluisset eas prætare dictus Comes, exhæredando illos, si iudicialiter eas petissent, † & ita planum est, quod Capitaneus Petrus Moran non potest contrauenire dictæ dispositioni, l. cum à matre, C. de rei vend. l. parentibus, §. fin. C. de inoff. testam. Io. Bapt. Ferr. cõf. 119. n. 1. Surd. de alim. tit. 2. q. 15. n. 182. cum eliet quasi contrauenire proprio factõ, † cum hæres repræsentet personam defuncti, auth. de iure iur. à moriente præfato, coll. 5. glof. vlt. in l. cum hæres, ff. de lib. legat. Bald. in l. si abducta, n. 6. C. de furt. Bar. in l. eius, qui in Prouincia, n. 14. ff. si cert. pet. Paris. conf. 109. vol. 3. Surd. de alim. tit. 6. q. 22. n. 2. l. 13. tit. 9. par. 7. vbi Greg. Lop. glof. 6.

Et ita præfatus Comes respectu dicti Capitanei Petri Moran non erat debitor purus, † quia nomen debitoris solummodo quadrat, à quo inuito exigi potest, l. debitor, ff. de verbor. sign. l. 10. tit. 33. p. 7. l. fideiussor obligari, §. fideiussor, ff. de fideiuss. Hieron. Gabr. conf. 43. n. 25. M. A. Eug. conf. 93. n. 4. lib. 1. Io. Vinc. de Anna alleg. 145. nu. 4. & alleg. 13. nu. 2. † Et non qui potest defendi aliqua exceptione legitima, l. si is, cui, §. Flauius, ff. de solut. ibi: Non eam pecuniam, quæ petitionem quidem non habet, l. si ita scriptum, §. si sub conditione, ff. de legat. 2. ibi: Nam neque pertinet ad nos antequam dies veniat, vel conditio existat, Bart. in l. quibus debet, §. dominus, ff. de condit. & demonst. Bald. in l. id, quod pauperibus, q. 8. C. de Episc. & Cler. Cell. Hugo conf. 38. n. 23. & conf. 76. nu. 9. † Et æquissimũ habetur, creditorem ita rem debitoris agere, vt suam ageret, l. 1. ff. de solution. † Nec potest dubitari, quod dictus Isidorus Moran potuit inducere istam liberationem, relinquendo in voluntate, & vrbانيتate dicti Comitis solutionem, l. si quis 16. ff. de liber. legata, quæ ait: Si quis in testamento damnatus est, ne à Titio debitore exigat, neque ipsũ, neque hæredem eius potest conuenire, Baldus in §. si quis debitori, n. 1. in lit. de legat. Paris. conf. 109. nu. 4. & 60. lib. 3. † maxime cum liberatio sit fauorabilis, vt tradit Caph. conf. 427. n. 7. fauore enim, & gratia liberationis multa à nostris legibus inducta sunt, vt per Tiraq. de retract. conuent. in præfat. n. 121. dicens inter alia, † quod vbi agitur de liberatione, si non valet, quod ago, vt ago, valet, vt valere potest, l. si vnus, §. si acceptilatio, vbi Bar. & alij ff. de pact. l. post rem, §. vlt. ff. de transact. Signorol. conf. 90. incip. Ambros. col. 2. num. 7. † Et ideo liberatio valet etiam sine causa, l. tale pactũ in princip. ff. de pact. DD. in l. creditori tuo, C. de pact. licet secus in alijs pactis, glof. & DD. in dict. l. creditori.

Et ita non possunt conueniri dicti testamentarij, & si sustineant vices hæredum, cum residuum hæreditatis dicti Comitibus debeat cõuerti in opera pia per eum relicta, iuxta tradita per Aluar. Valalc. *consultat. 67. tom. 1.* † Nam, vt inquit *l. non solum 7. ff. de liber. legata.* Non solum quod debetur, remitti potest, verum etiã pars eius, vel pars obligationis. † Et pars dicitur tempus, seu dilatio solutionis, *l. 1. §. editiones, ff. de edendo, l. fundi partem, ff. de contrabend. empt. §. plus autem, institut. de actionibus, l. miles ita, ff. de milit. testament. l. circa legem, l. in quantitate, §. in diem, ff. ad l. Falcid. Mā-dell. Albenf. *conf. 107. n. 3.**

† Et ita dixit alia *l. non solum 8. in princip. ff. de libera. legata.* Potest hæres damnari, vt ad certum tempus non petat à debitore. Et paulo post: Et si debitor decesserit, ab hærede eius intra id tempus peti non poterit, vbi glos. ponderat *§. si liberationis eiusdem legis, & l. 2. & l. si quis in testamento 15. eodem titul.* cum ait: Si quis in testamento damnatus est, ne à Titio debitore exigat, neque ipsura, neque hæredem eius potest conuenire; *l. si pactum, ff. de probat. l. eum qui 56. §. qui ita, ff. de verb. obligat. ibi: Sed hæres eius exceptione pacti conueni sum mouendus est, nam stipulatorem id egisse, ne hæres eius peteret, palam est; l. si ab eo, C. de liber. causa.*

† Et cum dictus Isidorus Moran reliquerit in arbitrium, & vrbانيتatem dicti Comitibus, si solvere vellet, multo magis fuit visus relinquere illius arbitrio modum, & terminum solutionis, argument. *authent. multo magis, C. de Episcop. & Cleric. Baldus in authent. res, qua, colum. 1. in fine, C. commun. delegat. Socin. iunior in l. filius familias, §. diuisi, num. 30. ff. de legat. 1.* † cum omnis materia liberationis tanquam fauorabilis sit latè interpretanda, *l. Arrianus, ff. de obligat. & action. §. si quis ipsi debitor, vbi glos. & DD. institut. de legat. Ioan. Caphal. *conf. 39. num. 23. conf. 40. num. 37. tom. 1. Marc. Anton. Eugen. *conf. 7. 3. num. 5. tom. 1.* † Et**

ita dictus Capitaneus Petrus Moran petit ante tempus, & contrauenit testamento, & voluntati dicti Isidori sui fratris, dicta *l. non solum 8. ibi: Et Prius, & Neratius existimabant committere eum aduersus testamentum, si petisset, quod verum est; l. si creditoris 17. C. de fidei commiss. l. apud, §. prætereà, ff. de except. doli, ibi: Prætereà sciendum est, si quis quid ex testamento contra voluntatem petat, exceptione eum doli mali repelli solere. Et ideo hæres, qui non habet voluntatem, per exceptionem doli mali, repellitur. † Et quia petendo, vt petit ante tempus, audiri non debet, *cap. 1. verj. ei verò, de plus petitionibus, §. temporales, institut. de exceptionib. §. si quis agens, & §. plus autem, institut. de actionib. l. vnic. C. de plus petitionibus, l. 4. 2. & 44. tit. 2. par. 3.* Ex quibus omnibus censeo, nulliter factum sequeltrum, & viam executiuam, debereque declarari non esse locum sententiæ additionis prætensæ per dictum Capitaneum Petrum Moran, debereque expectare terminum solutionis præfixum per dictum Comitem. Saluo, &c.*

SVM MARIVM.

- 1 Instrumentum stipulatum coram tabellione Regio, & duobus testibus, dicitur solemnè.
- 2 Testes duo regulariter sufficiunt in omni negotio.
- 3 Testes duo faciunt probationem perfectam.
- 4 Testes duo sufficiebant de iure communi in instrumentis.
- 5 Lex anterior trahitur ad posteriores.
- 6 Testes duo ad minus sufficiunt in instrumentis de iure partitarum.
- 7 Legis casus vbi est, cessat omnis dubitatio.
- 8 Instrumentum habens clausulam guarentigiam mandatur executioni in Regnis Castella.
- 9 Commissarius recusatus non potest procedere ad receptionem testium.
- 10 Testificari nemo potest in causa propria.
- 11 Testis de auditu alieno non probat.
- 12 Verisimilitudo vbi deficit, non adhibetur fides testibus.
- 13 Testis vnicus non probat, quantumuis dignus sit.
- 14 Testis singularis non habetur in consideratione.
- 15 Instrumentum publicum, & guarentigium efficit probationem probatam.
- 16 Instrumentum publicum efficit præsumi vera omnia in eo contenta.
- 17 Imputandum est ei, qui cum posset, legem apertius non dixit in contractu.
- 18 Credi non debet, quod non fuit expressum à partibus in contractu.
- 19 Probationes manifesta requiruntur, vbi agitur contra instrumentum publicum.
- 20 Exceptiones contra viam executiuam debent allegari in libello oppositionis per debitorem pro- ducto.
- 21 Allegatio debet probationem præcedere.
- 22 Dicitio, & est copulatiua.
- 23 Copulatiua requirit concursum copulatorum.
- 24 Confessio maior est alia probatione testium, vel instrumenti, & num. 25.
- 26 Confessio dicitur probatio probata, & est potentior alijs.
- 27 Confessio facit rem notoriam.
- 28 Confessio efficit probationem manifestam.
- 29 Confessus coram Iudice non potest contradicere.
- 30 Confessio iudicialis de iure Regio habet paratam executionem.

PRO

Don Antonio Bolle Pintastor Secretario S. M.
& insignis ordinis aurei Velleris.

CONTRA

Petrum Nieto, & D. Alphonsum de Corral.

ARGVMENTVM.

¶ Instrumentum in his Regnis quam solemnitatem requirat, vt exequi possit; & quid respectu confessionis partis.

CONSILIVM CXLI.

Vpposito in facto, quod dicti Petrus Nieto, & D. Alphonfus de Corral se obligarunt ad fauorem dicti D. Antoni, coram tabellione publico, & Regio, & duobus testibus, soluere certam summam scutorum pro expeditione per eum tanquam Curialem procuranda cuiusdam Bullæ Apostolicæ, addita etiam clausula guarentigia, & obligatione in casu mortæ soluendi salaria, & expensas, & dictus D. Antonius adimpleuerit ex parte sua, non videtur dubitandum, quod exequutio sit legitime facta, & in causa debeat proferri additionis sententia, ex sequentibus.

† Primò, quia dicta scriptura est solemnitas, cum fuerit stipulata coram tabellione publico, & Regio, & duobus testibus, iuxta *l. vbi numerus, & ibi glos. ff. de testib. glos. in regula pluralis loquutio, de reg. iur. in 6. Abb. & alij communiter in cap. 1. de fide instrument. Gregor. Lopez in l. 14. tit. 18. p. 3. vers. tres omes, Villalobos in antinom. iur. litera T. num. 19. Burgos de Paz in l. 3. Tauri, nu. 126. Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. 20. n. 16. Io. Gutier. lib. 1. pract. q. 140. num. 2. † Et facit regula cap. in omni negotio de testib. & illud Diui Lucæ cap. 17. & Matth. cap. 18. In ore duorum, vel trium stat omne verbum, Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 5. n. 1. l. 32. & 36. tit. 16. par. 3.*

† In omnibus causis pro perfecta probatione duo testes requiruntur, cap. fin. 35. q. 6. l. 1. tit. 8. lib. 2. fori, Gironda de gabelis, 4. par. in princ. n. 24.

† Et ita iure ciuili cautum est, posse fieri publicum instrumentum contractus duobus testibus, etsi excedat centum libras aureorum, vt probatur in auth. de instrument. cautela, & fide, §. sed & si instrumenta, coll. 6. vbi glos. verbo adijciatur, quam sequuntur Iacob. de Bellouisu, & Bart. in eod. authent. §. oportet, glos. verbo Authenticam, in cap. 1. de fide instrum. Spec. 1. tom. tit. de teste, §. restat, col. 2. versic. item in scriptura, Bart. & alij in auth. sed nouo iure, C. si cert. pet. Burgos de Paz vbi supra num. 127. vnde dicta l. 54. quæ videbatur exigere tres testes in scriptura publica inscribendos, rectè perpensæ non aduersatur dictis legibus 110. & 111. cum non annullat, nec prohibeat scripturam publicam non habentem tres testes, † imò sit trahenda ad dictas ll. posteriores, ex *l. non est nouum, cum alijs, ff. de legib. comprobatur Burgos de Paz, vbi proximè num. 130. & seqq.*

† Pro quo facit *l. 111. tit. 18. partita 3. ibi: E los nomes de dos testigos a lo menos, iuncta l. 114. eodem tit. ibi: E aun dezimos, que toda carta, que sea fecha por mano de escriuano publico, en que aya escripto los nomes de dos testigos a lo menos, è el dia, è el mes, è la hora, è el lugar, è en que fue fecha, assi como de suso mostramos, que vale para prouar lo que en ella dixere. Quæ lex est declaratoria aliarum, quæ videbatur requirere interuentum trium testium, vt constat ex Greg. Lop. in l. 54. eiusdem tit. glos. 7. quem*

refert, & sequitur Paz in praxi, tom. 1. annot. ult. n. 26. in fin. † Et cum sint dictæ duæ leges Regiæ, quæ duos testes sufficere disponunt, cessat omnis dubitatio, ex traditis per Azeued. in rubr. tit. 2. lib. 6. noua Recopilat. n. 231. † Quia de causâ, & cum instrumentum contineat clausulam guarentigiã, potuit legitime exequi aduersus dictum D. Alphonsum in Tribunali Ecclesiastico, vt post alios tradunt Roder. Xuares in l. post rem iudic. ampl. 8. Auiles in capitulis Prætor. cap. 10. nu. 56. Couarr. in pract. questionib. cap. 8. nu. 5. Parlador. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. 1. par. §. 11. n. 15. & 28.

Nec releuat probatio contraria; nã vltra quod fuit facta coram Commissario partiali, & amicissimo dicti Petri Nieto principalis debitoris, † & quod fuit tanquam suspectus recusatus cum iuramento, & non debebat in commissione procedere, arg. cap. quod suspecti 3. q. 5. cap. suspicionis de off. & potest. iud. deleg. Auend. in capitulis Prætor. 2. par. cap. 23. n. 10. cum adductis per Rol. à Vall. conf. 19. n. 1. lib. 3.

Vnus ex testibus cautelosè examinatis est idem Petrus Nieto debitor, † qui tanquam in causa propria non potuit deponere, nec examinatus fidem facit, *l. nullus, ff. de testibus, l. omnibus, C. eod. tit. l. 18. tit. 16. par. 3.* nam vt dixit M. Tul. in orat. pro Roscio Amerino: *More maiorum comparatum est, vt in minimis rebus homines amplissimi testimonia de sua re non dicerent.*

Nec alijs testibus deponentibus de auditu, cuiusdam hominis defuncti, quod fuerit conuentum expediri debere Bullas infra triginta dies paulò plus, debet fides adhiberi: nam vltra inuerisimilitudinem, imò falsitatem, quæ ex eo resultat, cum tempus oportunum, & sufficiens requireretur ad expeditionem Romæ faciendam; † certum est, quod testes de auditu alieno non probant, *l. testium, §. ideòque, ff. de testib. cap. si testes, §. in testibus 4. q. 3. Io. Corral. in obseru. 53. ad decis. quandã Senat. Tholos.*

† Et quia vbi deficit verisimilitudo, non est fides testibus adhibenda, Iacobin. de Sãcto Georg. in l. ob carmen, §. fin. n. 1. in fin. & n. 2. 3. & 7. ff. de testib. Farin. tract. de testib. q. 65. n. 144. Alex. conf. 171. n. 4. lib. 5. Io. Petr. Bimi. conf. 171. n. 2. vol. 2. Cornaz. decis. 14. n. 18. Mastrill. dec. 250. n. 27. p. 3.

† Et ideo vnicus testis, qui super eo deponit, dicens fuisse præsentem tempore conuentionis, cum de eo nec vllum verbum in instrumento dicatur, nullatenus probat, cap. licet vniuersis de testib. Tiraq. in tract. de iud. in reb. exig. ferendo, vers. secundario, Neuiz. conf. 8. nu. 47. Caph. conf. 206. n. 18. Rebuff. tract. de reprob. testium, num. 586. Quintil. declam. 338. de filio expositoris, & repudiataræ, dicens: *Testimonio nitor eius, quem tu patrè dicis putemus istud esse testimonium, vnus est, vnus est, cum dico, succurrant nobis Catones, & Scipiones, & tot clarissima Ciuitatis nostræ nomina, quorum vnico testimonio fides nunquam est habita, & declamatione 279.*

† Secundò, quia testis singularis in consideratione non habetur, cap. bona memoriæ 23. cap. cum dilectus de elect. Baldus in l. iurisiurandi, num. 9. C. de

- de testib. Rebuff. *vbi proximè num. 512. Alex. conf. 142. num. 1. lib. 2. conf. 21. num. 2. conf. 82. num. 4. lib. 4.* Cornazanus *decif. 4. num. 17.* † Præsertim cum sit contra illos dicta scriptura publica, & guarentigia, quæ efficit probationem probatam, quæ fori disceptatione non indiget, Bald. *in l. Imperator, l. lectura, ff. de statu homin.* Roland. à Valle *conf. 46. quoniam, nu. 13. lib. 4.* Marcus Anton. Eugen. *conf. 51. num. 1. & conf. 72. num. 34. lib. 1.*
- 15 Cæphal. *conf. 4. num. 22. & 23. lib. 1.* † Et præsumuntur omnia contenta in tali instrumento, seu scriptura esse vera, vt post Bertrand. *conf. 14. n. 15. vol. 2. Bero. in conf. 1. num. 18. vol. 2.* tradunt Rol. à Valle *vbi proximè num. 12. & Burgos de Paz cõsil. 2. n. 1. & conf. 39. n. 6.*
- Vlterius, quia si dicti Petrus Nieto, & Alphõsus de Corral volebant probare conuentionem, quod Bullæ forent expediendæ in tam breui tempore, debuerunt id exprimere tempore stipulationis instrumenti, † & cum non fecerint, imputet sibi, qui cum potuissent, legem apertius non dixerunt, *l. veteribus 40. ff. de pact.* Florianus de S. Petro *conf. 10 n. 9. Abbas num. 1. in cap. si cautio de*
- 16 *fide instrum.* † Et ideò non debet credi, nec præsumi, quòd inter eos fuerit aliud conuentum, quã in instrumento reperitur expressum, nam si voluissent, id expressissent, vt in simili tradunt Decius *conf. 89. viso puncto, nu. 2. 1. par. & conf. 514. satis nota, n. 1. 2. par.* Crauet. *conf. 300. in facto proposito, n. 6. par. 2.* Burgos de Paz *conf. 34. n. 12. Io.*
- 17 *Gutierr. lib. 2. pract. quæst. 23. num. 2.* † Et ad se opponendum aduersus dictam obligationem debebant afferre probationes manifestas, *l. optimam, C. de contrahen. & commit. stipul. §. item verborum, institut. de inut. lib. stipulationib.* Cæph. *conf. 109. n. 8. lib. 1.*
- 20 † Maximè quia iuxta *l. 2. 3. & alias, tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil.* non sufficit facere oppositionem verbalem, sed debet allegari in iudicio, & probari intra decem dies exceptio legitima, ne alias aperiatur via fraudibus debitorum aduersus vias executiuas, si ignorante actore ad replicandum solummodò producerent debitores executi articulos ad probandum, quæ non allegauerant, nec in oppositione deduxerant, † debet enim allegatio probationem præcedere, *cap. quoniam cõtra de probationib. iuxta ordinem literæ.* Et constat *ex tit. 5. & seq. lib. 4. Recopilat. l. 19. tit. 21. eod. lib. ibi: E becha la dicha citacion, si dentro de los tres dias se opusiere, y alegare excepcion legitima, &c.* Ex quo colligitur, quòd non sufficit, si debitor executus se opponat executione, nisi allegauerit in scriptis exceptiones, & defensiones suæ oppositionis, ex virtute particule *y*, † que sonat latine, & quæ est copulatiua, *l. ea tamen adiectio, ff. de legat. 3. & in rubr. ff. de iuris, & facti ignor. l. si duo, C. per quas personas nobis acquiritur, cap. Monasteria, de vita, & honest. Cleric.* Rebuff. *in l. coniuentionem 29. versic. Tertio, ff. de verb. signif.* † Et copulatiua requirit concursum copulatorum, nec in altero verificatur, *l. si hæredi plures, ff. de conditionib. & demonstr.* Ioannes Cæphal. *conf. 132. testator, nu. 1. tomo 1. §. si plures, instit. de hered. in-*
- stit. l. si quis ita stipulatus fuerit, ff. de verborum obligat.*
- Quod iustificatur magis, cum pro parte dicti D. Antonij fuerit tempore habili petitum, & requisitum iudici, quòd iuberet supersederi in probatione partis aduersæ, donec suas exceptiones in scriptis allegasset, vt valeret illis satisfacere, nã iniquum foret, quòd post biennium, & plus quã fecit expensas, & Bullas expediuit admitterentur similes friuolæ, & cautelosæ exceptiones; cum nec ipsi rei debitores impugnaverint instrumentum, imò falsi fuerint se illud stipulatos esse. † Quæ 24
- confessio sufficit, cum maior sit, & maioris authoritatis quocunque publico instrumento, & depositionibus testium, Crauet. *conf. 61. num. 3. & conf. 171. num. 4. per text. in l. sed & si possessori, §. penult. ff. de iure iur.* Roland. à Valle *conf. 71. nu. 41. & conf. 6. num. 26. lib. 3. & conf. 54. num. 19. eodem lib.* Anton. Gamma *decif. Portugall. 43. n. 2.* Ioseph Ludouic. *decif. Lucensi 5. num. 50.* † Nam 25
- confessio est fortior, & efficacior, quàm alia probatio de mundo, *l. 1. ff. de confessis*, Marc. Ant. Eugen. *conf. 90. num. 38. lib. 1.* Decisio Genuæ 172. *num. 11.* Crauet. *conf. 175. num. 1.* Ioseph. Lud. *dicta decif. 5. n. 53.* Parisius *conf. 112. nu. 46. & consil. 115. n. 12. lib. 1.* Menoch. *de præsumpt. lib. 1. q. 1. n. 37.* Roland. *dicto conf. 71. n. 42.* Cæphal. *conf. 393. num. 72. & seq. lib. 3.* Ioseph. Ludou. *vbi proximè num. 54. & seqq. Melsia ad l. Toleti, 1. par. fundam. 10. num. 7.*
- † Nam dicitur probatio probata, & alijs ve- 26
- rior, & potentior, *l. vltima, C. de fideicommiss. l. generaliter, §. & si quidem, C. de rebus credit. l. generaliter, C. de non numerata pecun.* Thom. Gramm. *decif. Neapol. 36. num. 66.* Socin. iunior *conf. 39. nu. 18. lib. 2.* Menoch. *de recuper. poss. remed. 1. nu. 217.* † Et facit rem notoriam, *cap. fin. cap. vestra de co-*
- 27 *habit. Cleric. & mulier.* Grammat. *decif. 36. nu. 66.* Roland. à Valle *conf. 48. num. 56. lib. 4.* Menochi. *vbi proximè num. 123.* † Et manifestam probatio- 28
- nem, *l. cum te, C. de transact. cum adductis per Decium consil. 252. num. 2.* Cæphal. *consil. 192. nam. 8. tom. 2. text. in l. fin. C. de fideiussor.* Decisio Genuæ 60. *num. 1.* Gamma *decif. Portugallia 165. num. 2.*
- Nec potest in dubium reuocari dicta confessio per dictum Don Alphonsum, siquidem verissimum est, † quòd confessus semel coram iudice 29
- non potest contradicere, *l. generaliter, C. de nõ numer. pecun.* Conanus *lib. 5. comment. iuris ciuilib. c. 10. vers. reuocare*, Additio ad Capellam Tholof. *q. 177. n. 3.* Florianus de Sancto Petro *in l. de atate, §. Celsus, n. 5. ff. de interrogatorijs actiõn.* Paulus de Castr. *conf. 20. n. 33. lib. 3.*
- Et quod plus est, nam dicta confessio est sufficiens ad sustinendum viam executiuam huius causæ, † cum confessio iudicialis habeat execu- 30
- tionem paratam, *l. 1. ff. de confessis, l. 1. C. eodem tit. l. post rem, ff. de re iudicata, l. 7. tit. 3. par. 3. l. 5. titul. 21. lib. 4. Recopilat. ibi: Ordenamos, y mandamos, q̄ de aqui adelante los conõsimientos reconocidos por las partes ante el juez, que manda executar, õ las cõfessiones claras bechas ante juez competente, trayan apa-*

aparejada execucion, Parlador. lib. 2. rerum quotidianar. cap. fin. 1. par. §. 4. num. 1. & 2. Auiles in capitulis Prætor. cap. 10. glof. verbo execucion, nu. 10 Roderig. Xuarez in l. post rem iudicatam, 3. no. sab. num. 8. Azeuedo in dict. l. 5. tit. 21. lib. 4. Recopilat. num. 25.

Ex quibus omnibus mihi videtur de iure, executionem in huiusmodi causa factam in fauorē dicti D. Antonij Bolle esse luridicam, & debere sententiam additionis proferri ad eius fauorem, contra Petrum Nieto, & D. Alphonsum de Corral pro integra summa, & expensis tam processalibus, quam personalibus iuxta dictæ obligationis tenorem. Saluo, &c.

SVM MARIVM.

- 1 Prouocasse censetur, qui primò iniuriam intulit alij.
- 2 Delinquens ira, aut dolore punitur mitius.
- 3 Iracundia innocentes sæpè adducit ad crimen.
- 4 Calore inconsulto quod fit, calumnia carere dicitur.
- 5 Contractus factus calore iracundia non valet.
- 6 Votum iracundia calore emissum non obligat, nisi postea ratificetur iracundia cessante.
- 7 Deus solummodò vult militem voluntarium.
- 8 Iuramentum factum calore iracundia non ligat.
- 9 Confessio facta calore iracundia non valet.
- 10 Beneficij secundæ acceptatio facta per iracundiam non inducit vacationem primæ.
- 11 Accusatio facta per iracundiam debet per Iudicem aboleri.
- 12 Princeps si sententiam capitalem per iracundiam tulerit, non debet executioni demandari, nisi post dies triginta.
- 13 Beatus Ambrosius suasit ferri, l. si vindicari, C. de pœnis.
- 14 Principem, aut eius statuam iniuria afficientes ultimo supplicio damnantur.
- 15 Flaccilla coniugis Theodosij statuam deiecit, fuisse causam animaduersionis in Theffalonicam quis ternerit.
- 16 Militaris viri in Theatro occisi causam recensent alij.
- 17 Ioannes Mariana è Societate Iesu laudatur. Ioannes Mariana recenset casum Theffalonicæ, eodem num.
- 18 Blasphemæ crimen grauissimum est, & grauiter puniendum.
- 19 Blasphemans calore iracundia, quando mitius punitur.
- 20 Iracundia delinquens, non dicitur fecisse animo deliberato.
- 21 Iratus censetur exire à se.
- 22 Ira impedit animum, ne possit cernere verum.
- 23 Iracundia est cupiditas vlciscendi.
- 24 Affectus ira, auaritia, & libidinis quid operari soleant in hominibus.
- 25 Iniuriarum actio contra furiosum non datur.
- 26 Iniuria non fit sine animo, & affectu.
- 27 Finis, & intentio hominis attenditur in omni re.
- 28 Ira est furor breuis, & illius signa, n. 29.
- 30 Iniuriam passus potest se tueri cum iniuria inferentis.
- 31 Verecundum est secundum leges ciuiles non vlcisci iniuriam.
- 32 Iniuria sibi illata nõ resistens, si potest, in culpa est.
- 33 Iniuriam qui patitur inultam, ad aliam tribuit audaciam.
- 34 Defensio pro vita, & salute hominis est licita.
- 35 Honoris, & vita causa parificantur.
- 36 Famam suam negligens crudelis est.
- 37 Fama bona est thesaurus inestimabilis.
- 38 Fama bonæ odore delectandum est.
- 39 Fama detrahentes alienæ sunt deteriores, quam diripientes bona.
- 40 Contumeliam difficile tolerant prudentes viri.
- 41 Iniuriosum verbum animo iniuriandi censetur prolatum.
- 42 Prouocatus verbo iniurioso excusatur.
- 43 Iniuriatus quando possit iniurantem alapa percutere.
- 44 Percussionem manu vacua nõ continere atrocem iniuriam, qui tenuerint.
- 45 Socrates in facie percussus quid dixerit recensetur.
- 46 Paria delicta mutua compensatione tolluntur.
- 47 Iniuria atrox apud Oratores quibus de causis censeatur.
- 48 Atror iniuria apud Iuriconsultos qualiter aestimetur, & num. 51.
- 49 Iniuria in faciem illata reputatur atrocior.
- 50 Iniuria corporalis est maior verbali regulariter.
- 51 Atror iniuria dicitur quasi maior, & contumeliosior.
- 52 Vulnus in capite, & maxime in facie iudicatur atrocius, & grauius punitur.
- 53 Statutum, quod duplicetur pœna pro vulnere in facie valet.
- 54 Faciem hominis, quæ ad instar cœlestis pulchritudinis est scadari graue habetur.
- 55 Atror iniuria habetur alapa percutere os alicuius
- 56 Euangelista ponderarunt vt iniuriam grauissimam alapam inflictam Christo Iesu Domino nostro.
- 57 Paulus Apostolus quid dixerit Anania Pontifici iubenti cum alapa percuti.
- 58 Manum eleuans ad percutiendum aliquem, licet non fecerit, tenetur actione iniuriarum.
- 59 Agellius lib. 20. noctium Attic. cap. 1. ponderatur circa legem 12. tabularum taxantem iniuriæ pœnam.
- 60 Emancipationibus liberorum facies solebat percuti alapa, quod Iustinianus sustulit.
- 61 Rhamnata apud Græcos dicitur alaparum percussiones.
- 62 Serus in manu missione alapa feriebantur.
- 63 Alapa quare detur apud Christianos in Sacramento Confirmationis.
- 64 Alapa inflicta liberauit B. Benedictus Monachus à dæmone vexatum.
- 65 Plinius obseruauit, atrocem iniuriam esse aliquem percutere alapa.
- 66 Martialis declarat ut lib. 2. epigram. 72.
- 67 Iniuria crescit ex persona inferentis.
- 68 Iniuria grauior est, quæ fit à viliori.

- 70 *Consuetudo delinquendi crimen aggrauat.*
 71 *Iniuria facta Sacerdoti reputatur atrox.*
 72 *Bacchanalia, qua solemnitate apud Athenienses celebrarentur.*
 73 *Demosthenis oratio aduersus Midiam adducitur super alapa ei inflictâ, cum Edilis esset.*
 74 *Iniuria facta Magistratui grauior est, quàm facta priuato.*
 75 *Alapam dans Magistratui, etiam propter capitalem inimicitiam potest capitaliter puniri, & num. 86.*
 76 *Sacerdos censetur publica persona.*
 77 *Iniuria facta Sacerdoti est publica.*
 78 *Iniuria facta Sacerdoti videtur facta Christo, & Ecclesie.*
 79 *Iniuria si sit facta Sacerdoti, competit actio illi, & Ecclesie.*
 80 *Clericus non remittit iniuriam in praiudicium Ecclesie.*
 81 *Iniuriato Sacerdote, censetur iniuria facta toti ordini Clericali.*
 82 *Iniuria facta Clerico, censetur facta Episcopo, qui pro illa agit.*
 83 *Sacrilegium committitur ex iniuria personali facta Clerico.*
 84 *Sacrilegium grauius est, quod committitur in personam, quàm in locum.*
 85 *Iniuria facta Sacerdoti opposita est dulia venerationi.*
 87 *Arbitrium pro iniuria Magistratui facta potest extendi vsque ad mortem.*
 88 *Episcopi, & Sacerdotes, qui sacris presunt, sunt multum honorandi.*
 89 *Athenienses in eorum consilijs publicis sacerdotes adhibebant.*
 90 *Lacedemonij Regibus suis affforem Augurem dederunt.*
 91 *Sacerdotij religio apud Ethiopes quàm magna fuit.*
 92 *Sacerdotes apud Germanos erant in maxima auctoritate.*
 93 *Sacerdotes Druides apud Gallos fuere in magna auctoritate.*
 94 *Pompeius Magnus sacerdoti Iudeorum Archelao tradidit.*
 95 *Sacerdotes apud Reges Ponti locupletissimi, & honorabiles.*
 96 *Plato quid censuerit de honore Sacerdotibus deferendo.*
 97 *Reges apud Egyptios erant Sacerdotes, & ab illis assumebantur.*
 98 *Melissius Cretensium Rex, primus apud eos sacrificauit.*
 99 *Sacerdotum prelatio in sedendo comprobatur.*
 100 *Romani Patricij solummodò fiebant Pontifices, & Augures.*
 100 *Numa Pompilius Salios Sacerdotes ex Patricijs creauit.*
 101 *Sacerdotij dignitas apud aliquas Ciuitates Græcæ, Regie Maiestati æquabatur.*
 102 *Sacerdos Hercules apud Tiroios primus post Regem erat, infula, & purpura ornatus.*
 103 *Reges apud Ethiopes Sacerdotes fuere.*
 104 *Iudæi habuere Reges insimul Sacerdotes.*
 105 *Melchisedech fuit Rex, & Sacerdos.*
 106 *Iob habuit munus Regis, & Sacerdotis.*
 107 *Egyptijs non fuit licitum Regem eligere, nisi ex Sacerdotibus.*
 108 *Sacerdotes apud Egyptios secundum post Regem obtinebant, & ex Philosophis, & sapientioribus creabantur.*
 109 *Lacedemonij habebant eundem summum Sacerdotem, & Regem.*
 110 *Areopagi tribunal apud Athenienses fuit summae auctoritatis, & potestatis, & in eo Sacerdos summus rogabat suffragia.*
 111 *Mercurius Trimegistus siue ter maximus dictus, quod summus esset Sacerdos, sapientissimus Philosophus, & potentissimus Rex.*
 112 *B. Petrus Epistola 2. canonica ait, Sacerdotes esse genus Regale.*
 113 *Sacerdotes dicuntur Principum patres, & magistrum fidelium.*
 114 *Sacerdotes dicuntur Dii.*
 115 *Sacerdotes nuncupantur Christi.*
 116 *Sacerdos dicitur esse in dignitate.*
 117 *Sacerdotes sunt digniores laicis.*
 118 *Sacerdotes nuncupantur Angeli.*
 119 *Clericalis dignitas præeminet laicali, & n. 121.*
 120 *Sacerdotes habent Regnum in Deo.*
 122 *Sacerdotum officium esse debet omnibus prodesse, & nemini nocere.*
 123 *Dammum facere non censetur, nisi faciat, quod ius prohibet.*
 124 *Iniuriam passi qualitates considerantur.*
 125 *Plebeius si nobilem afficit iniuria, grauius delinquit.*
 126 *Senes maxime sunt honorandi.*
 127 *Animus talis præsumitur, qualem verba, aut facta demonstrant.*
 128 *Facta declarant animum efficacius, quàm verba, & num. 161.*
 129 *Animus iniuriandi atrociter, colligitur ex atroci iniuria.*
 130 *Iniuria verbalis, honoris præfatione nõ tollitur.*
 131 *Iniuria dicitur atrocior, quæ coram pluribus fit.*
 132 *Delictum commissum coram multitudine, ex leue fit atrox.*
 133 *Iniuria facta coram Præatore atrox fit.*
 134 *Delictum commissum coram decem hominibus dicitur notorium, & n. 137.*
 135 *Delictum coram iudice commissum, potest ab eo statim puniri.*
 136 *Delicti notorii totus populus censetur esse testis.*
 138 *Delictum ubi est notorium, non est necessaria causa cognitio, sed punitio.*
 139 *Iniuria fit atrox ratione loci sacri, aut cui debetur reuerentia.*
 140 *Iniuria grauior, & atrocior est, quæ fit in Ecclesia.*
 141 *Delictum fit grauius propter circumstantias.*
 142 *Sacrilegium committit, qui in Ecclesia delinquit.*
 143 *Alapam dans Sacerdoti incurrit censuras canonis ipso iure.*
 144 *Abolutio à censuris canonis si quis suadete 17. q. 4. reseruata Summo Pontifici.*
 145 *Episcopus non absoluit nisi in percussione leui.*

- 146 Intellectus cap. peruenit de sent. excomm.
 147 Extravagans Py II. super offendentibus Sacerdotem adducitur.
 148 Lapsus alleg. 76. notatur, quod tenuerit, Capellanium qui alapam dedit Canonico, posse absolui ab Episcopo.
 149 Delicta inuoluntaria quando mereantur venia.
 150 Voluntas est facti origo, & voluntaria delicta que.
 151 Vinci in beneficijs, & iniurijs vincere turpe est.
 152 Iracundia calor non excusat ab iniuria.
 153 Iniuria calore delinquens non excusatur à pœna.
 154 Iudex occidens aliquem calore iracundie, capitali pœna punitur.
 155 Iracundia magnorum malorum est causa.
 156 Iracundia est inimica consilio.
 157 Iniuriam qui referre nititur malus est.
 158 Iracundia calor maximus an excuset à blasphemia.
 159 Iracundia calor nullatenus excusat eum, qui irascitur contra Deum, & Sanctos, ac blasphemat.
 160 Instructio S. Officij Hispanensis anni 1550. cap. 4. intelligitur de blasphemia non hereticali.
 162 Verbis laceffentem debemus verbis, & non armis reprimere.
 163 Iniuriam verbo illatam si alapa, aut alijs propria auctoritate quis vindicauit, si mors sequatur, efficitur irregularis.
 164 Vindicare se non debet aliquis propria auctoritate, & num. seq.
 166 Defensio solùm permittitur cum moderamine inculpatæ tutelæ.
 167 Defensionis modum excedens, punitur pro excessu.
 168 Defensio non dicitur, nec potest fieri ex interuallo, & num. 169.
 170 Iniustitia in omni multum interest, quid fiat, ex animi perturbatione, an consultò.
 171 Iniuria dicitur grauis, aut leuis, pro more regionis.
 172 Paria delicta tunc compensantur mutuo, quando circa idem tendunt.
 173 Iniuriatus non potest similem, aut maiorem iniuriam dicere.
 174 Intellectus ad cap. intelleximus de adulter. & stupro.
 175 Atrociora delicta, pœnæ qualitate cognoscuntur.
 176 Pœna maior debet esse, vbi delictum grauius.
 177 Iniuria grauis pœnæ grauitate debet cognosci.
 178 Pœna est commensuranda delicto.
 179 Atrox iniuria grauissimam inimicitiam solet causare.
 180 Beneficio debet correspondere gratia, & iniurie ultio.
 181 Iniuria facta vni consanguineo, cõsetur facta alijs.
 182 Consanguinei sunt quodammodo partes corporis nostri.
 183 Visus offendentis auget dolorem offensi.
 184 Iniuriarum memoria tenax est, & quod offendit nunquã obliuiscitur, & scribit in marmore læsus.

ARGVMENTVM.

¶ Sacerdos, qui alium Sacerdotem maximè noble alapa offendit in Ecclesia, & in conspectu

populi, grauissimum censetur commisisse delictum: Et quæ aliæ circumstantiæ sicut in consideratione ad conuictis criminis aggrauationem.

CONSILIVM CXLII.

Vpposito facto, quod S. M. Clericus alapa percussit A. M. Clericum in præsentia iudicij Ecclesiastici, & sæcularis, qui in Ecclesia præsentis erant, & si pro parte dicti S. pro sui excusatione adducatur, quod la-

cessitus, & male tractatus à Vicario consanguineo dicti A. qui etiam ipsam verbaliter offendit, & impropertur, quod esset filius cuiusdam hominis humilis, & calore iracundiæ commotus dictum A. offenderit; ex eoque absolui debere prætendebat, t̄ eò quod prouocatus, & dolore affectus; cum semper qui primò cœpit iniuriare censeatur prouocasse, argum. l. 1. §. cum arietes, ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur, l. scientiã, §. qui cum aliter, ff. ad l. Aquil. de quibus Thom. Grammat. decis. 37. nu. 5. t̄ & quia cum quis ira, aut dolore deliquit saltim leuius venit puniendus, l. aut facta, §. 1. ff. de pœnis, l. si non conuicti, vbi notatur C. de iniur. l. 2. C. de abolit. cap. si quis iratus, & ibi glossa 2. quæst. 3. glof. in l. 3. ff. de diuort. & in l. quidquid de reg. iur. & in cap. diuortium, de pœnit. dist. 1. t̄ nam sæpè iracundia innocentes adducit ad crimen, cap. ira 11. quæst. 3. t̄ & ita quod inconsulto calore fit, calumnia caret, cap. fin. si quem pœnituerit, §. notandum 2. quæst. 3. cum ait: Temeritas enim facilitatis veniam continet, & incõsultus calor calumnia vitio caret. Et ob hoc nullam pœnam huic irrogari oportet; quæ sententia depropta est ex l. 1. §. quæri, ff. ad Turpil. nam vt Philosoph. lib. 5. moralium Nicomachiorum, scribit c. 8. Que ob iram, aliasque animi perturbationes, quæcũque necessariò, vel natura hominibus accidunt, iniuriam quidem faciunt; sed non idcirco sunt iniusti, vel prauis, nemini Iraquel. de pœn. temperan. caus. 1. n. 1. & 2. & extra delicti calum videmus, t̄ quod contractus iracundiæ calore factus non valet, l. 3. ff. de diuort. l. licitatio in princ. ff. de publican. & v. Eligal. cap. diuortium 21. de pœnit. dist. 1. Ludouic. Roman. singul. 508. incip. volo commentare, Bart. in l. quicquid, vbi Decius num. 1. iuncta glof. verbo admonita, in cap. ex literis de diuort. vbi de confessione iracundiæ calore facta t̄ similiter & votum calore iracundiæ emissum, nisi dicto calore cessante ratificetur, non obligat, glof. verbo calore iracundiæ, in cap. dudum 20. vbi Ioann. Andr. Anton. & Abb. de conuers. coniugator. l. 1. tit. 8. part. 1. vbi Gregor. Lopez glof. 2. Stunica in tractat. de voto, quæst. 1. num. 30. t̄ quia Deus voluntarium militem solummodo vult, cap. non est 15. quæst. 1. iuncto text. in cap. sicut de regularibus, Decius vbi proximè rum. 2. dicens sequenti numero, quod in voto præcipuè inter alia deliberatio requiritur, vt tradit Ioan. Andr. in cap. literarum de voto, num. 2. & 4. Abb. in cap. sicut ex literis 13. num. 2. de

- de iure iur. Roman. vbi proximè, & Stufica dict.*
 8 q. 1. n. 27. & seqq. † & simile in iuramento iracundie calore emisit, ex dict. cap. sicut ex literis, vbi Ioan. Andr. Anton. Abbas, & Felin. *de iure iurand. Roman. d. singul. 508. per text. in l. 2. C. ad l. Iuliam Maiesst. Decius in dict. l. quicquid, num. 4. lal. nu. 4.*
 9 in l. sibiliam 19. C. de inoffic. testam. † & similiter confessio iracundie calore facta non obligat, & reuocari potest, glos. verb. admonita, in dict. cap. ex literis de duort. vbi Abb. idem in cap. cum venerabilis, num. 12. de except. & in dict. cap. sicut ex literis, num. 2. Decius vbi proximè num. 5. & in l. magistratibus, num. 12. ff. de iurisdict. omn. iudic. lal. vbi proximè nu. 5. Gregor. Lopez in l. 15. tit. ult. p. 7. glos. 1. † & beneficij acceptatio per iracundiam facta, non nocet, vt primum, quod quis habebat, vacet, Abb. & Additio ad eum in cap. de multa, n. 13. de preben. lal. vbi proximè, vers. similiter, Gregor. Lopez dict. glos. 1. Hieron. Cuchalon. in addit. ad Decium, in dict. l. quicquid, litera E. † accusatio etiam facta calore iracundie debet per iudicem aboleri, l. 2. C. de abolit. lal. d. nu. 4. vers. eo modo, & facit, quod tradit Specul. 2. tom. tit. de executione sententia, §. videndum, n. 2. † quod si Princeps per iracundiam sententiam tulerit, maximè capitalem, executioni non mandatur, nisi 30. diebus transactis, vt patet ex illa æquissima Theodosij Cæsaris Constitutione in l. si vindicari, C. de pœn. de sumpta, ex l. 13. tit. 40. lib. 9. Codicis Theodosiani, † cuius suator fuit Beatus Ambrosius Archiepiscopus Mediolanensis, Auctore Sozomeno lib. 7. Ecclesiastica historia, cap. 24. Couarr. in cap. alma mater, in initio primæ partis, num. 9. Redin. de maiesst. Princip. verbo ad iracundiam tardum, n. 9. Couarr. lib. 2. Variar. resol. cap. 8. num. 13. vers. secundò infertur, Guillelm. Mayner. in dict. l. quicquid calore, in fine, Luc. de Penna in l. nemo carcerem, C. de exact. tribut. lib. 10. cuius legis decisio ex eo processit, quod † cum humana iura supremo supplicio adiudicent eos, qui Principem, Regem, Imperatorem, aut etiam statuas contumelias affecerint, l. qui statuas 6. ff. ad leg. Iuliam Maiesst. que ait: Qui statuas, aut imagines Imperatoris iam confederatus constauerint, aliudvè quid simile admiserint, lege Iulia Maiesstatis tenentur, l. cutus, §. ult. & l. seq. l. famosus, §. fin. eodem tit. l. 1. tit. 2. part. 7. vbi Gregor. Lopez glos. 20. [vnde Heribert. Rosuicid. in Sylabo male fidei Capelliana Eupisticon. late tractat de reuerentia debita statuis Principis, imò & sedi Regiæ in cubiculo collocatæ,] † cum Flaccillæ coniugis Theodosij Imperatricis statuas deiecissent, acris aduersus eos processit animaduersio, vt refert Feuardent. super Ruth cap. 1. sect. 3. vers. octauo, fol. mibi 54. † & si Platina in vita Innocentij I. dictæ animaduersionis causam fuisse referat, quod Theſſalonicenses in Theatro militem occidissent, vel ludicem suum (vt alij volunt.) Hanc Platina opinionem sequitur Couarr. d. vers. secundo, & tradunt D. August. lib. 5. de Ciuit. Dei, cap. 26. Ruffin. lib. 11. Ecclesiastica historia, cap. 18. relatus in cap. cum apud Theſſalonicam 69. 11. q. 3. Theodorit. lib. 5. cap. 17. & seq. Calsiodor. lib. 9. historia Tripartita, cap. 30. id que verius
 putamus, & Feuardentium diuersitate historiae se confundisse Antiochiæ successum impunè relicto Theſſalonicenses grauer punito attribuendo; † siquidem rerum Hispaniæ doctus, & cle- 17
 gans hystoriographus Mariana lib. 4. cap. 20. ait de Theodosio: Illud crudeliter, quod Theſſalonicam Urbem caesis sex hominum millibus deformauit ira precipiti actus, Butericum copiarum Ducem, aliosque Principis affectas in populari seditione interemisse crimen erat, tam multo innoxio sanguine luendum scilicet, Ambrosius Mediolanensis Episcopus, Imperatorem (nam tunc temporis Mediolani morabatur) venientem Templi aditu prohibuit, dirisque deuotum more, & ritu Christiano pœnam subire hortatus est tanto facinori debitam. Repulsa dolorem non minori animo tulit Theodosius, quàm Ambrosius iussit. Aucta animi constantia post menses aliquot ipso Natalis Christi die Ruffini intimi hortatu Templum repetens quasi Præsulis iracundia sedata, non prius admisit, quàm verbis grauissimis coram castigatum, atque legis promulganda conditione, necis sententiæ ante trigessimam diem executioni mandari vetantis; vt si quid precipiti in vindictam libidine decerni contingeret, temporis spatium iracundia remittente mutaret. Additumque ne verbum prius efferret commoto animo, quàm Alphabeti Græci literas ex ordine recitasset (vt Sextus Aurelius in epitome eius vitæ retulit.) Ea res Antiochensibus salutis fuit. Ob extraordinaria tributa tumultuantes, Placilla uxoris Theodosij iam defunctæ statuas euersas per Urbem raptarunt. Illatam contumeliam ne multorum cæde Imperator vindicaret Ambrosij prudentia effecit, atque missi Antiochia ea de re Legati ad Imperatorem placandum, ijs agentibus lugubre carmen à pueris flebilibus modis decantatum praudenti Imperatori excussit lacrymas, flexitque ad misericordiam iratum animum. Optimè Franciscus Balduinus in relatione de laudibus Theodosij, vers. equidem fateor, & dictæ l. si vindicari eius laudantes decisionem, meminere Abbas in cap. 2. num. 2. de sent. & re iudic. Capoll. cautel. 2. col. 2. Felin. in dict. c. 2. nu. 4. plures adducti per Ioan. de Neuzan. lib. 6. Sylua nuptialis, nu. 49. Cagnol. in dict. l. quicquid calore, num. 12. Menoch. lib. 2. de arbit. iudic. casu 334. num. 6. & ex Suetonio in Tyberio cap. 75. libi: Nam cum Senatusconsulto actus esset, vt pœna damnatorum in decimum semper diem differretur, & c. ex Cornelio Tacito lib. 3. annal. tradit Cuiacius lib. 5. obseru. & emendat. iuris, cap. 9. qui dictam l. si vindicari concordat cum l. penult. C. de custod. reor. cui aduersari videbatur Simanc. lib. 6. de Re-
 publ. cap. 6. n. 14.
 † Facit etiam, quod licet blasphemie crimen 18
 grauissimum sit, & grauissimè vindicetur, cap. 2. de maled. cap. si quis per capillum 22. quest. 1. Couarr. in cap. quamuis pactum, 1. par. relect. §. 7. vn. 8. & seqq. de pact. lib. 6. Bernard. Diaz in praxi crim. canon. cap. 110. Iul. Clar. lib. 5. sententiarum, §. blasphemia, Canter. in quest. crim. cap. 3. de blasphem. Roxas de haret. 2. par. assert. 12. à num. 167. l. 2. tit. 28. par. 7. Auendañ. de exeq. mand. Regum, 2. part. cap. 5. in princip. & in tit. 4. lib. 8. Recopil. † si ta- 19
 men calore iracundie quis Deum, vel Virginem pu-

- publice blasphemavit, debet tunc in iudicio puniri; neque tunc habebit locum poena dicti cap. 2. vt post Goffred. ibi tradit Archidiaconus in cap. quid ergo circa finem 23. quest. 5. l. in dict. l. si filiam, nu. 7. C. de inoff. testam. Abb. num. 6. vbi Additio in d. cap. 2. Iulius Clarus de Et. §. blasphemia, num. 6. Me-
 20 noch. lib. 2. de arbitr. iudic. casu 325. n. 33. † quippe iracundia delinquens animo deliberato, non dicitur delinquere, vt tradit Menoch. de lib. 2. casu 361. num. 8. Cicero 1. lib. officior. Semper ira procul absit, cum qua nihil recte, nihil considerate fieri potest; quae enim cum aliqua perturbatione sunt, ea nec constanter fieri possunt, neque his, qui ad iudicium probari.
 21 † Nam in se non censetur iracundus esse, vt ait Terentius in Adelphis, actu 5. scena 3. Reprime iracundiam, atque ad te reddi; † nam ira impedit animum, ne possit cernere verum, secundum Specul. lib. 4. tit. de advocato, §. 4. num. 9. allegans cap. si quis iratus, & cap. Euphemium, §. notandum 2. quest. 3. Gregor. Lopez in l. 10. tit. 5. par. 2. glos. 2. per text. ibi, nam & teste Cicerone lib. 3. Tuscul.
 23 questio. † Iracundia dispositio est, siue cupiditas vlciscendi, sequitur Franc. Patritius lib. 4. Aeneadis, siue de Regno, tit. 10. versic. huc comes, Redin. de Maieft. Princip. verbo ad iracundiam tardum, n. 15. Cagnol. in dict. l. quicquid calore in princ. dices, iram dictam esse ab eo, quod a se it, & furit qui irascitur, LaCant. Firm. lib. vnic. de ira Dei, c. 17. dicens: *Ira autem, quam possumus, vel furorem, vel iracundiam nominare, &c. & libro vnic. de officio Dei, vers. duas esse, ait, † quod tres affectus, vel tres furiae sunt, quae in animis hominum tantas perturbationes ciunt, & interdum cogunt iram delinquere, vt nefariae, nec periculi sui respectum, aut curam habere permittant, ira, quae vindictam cupit, auaritia, quae desiderat opes, libido, quae appetit voluptates, † quare sicut aduersus furiosum nequit iniuriarum agi, vt tradit Iul. Paul. lib. 5. sententiar. tit. 4. dicens: Furiosus, itemque infans affectu doli, & captu contumeliae carent; idcirco iniuriarum agi cum his non potest, Decius in l. vt vim, nu. 29. ff. de iustit. & iure, qui pro eo allegat l. 1. §. 1. ff. de acquir. possess. cap. maiores, §. ite queritur de baptismo, qui rationem adducit non habere affectum ad faciendam iniuriam; † cum sine affectu non committatur, vt Domitius Vlpianus tradit in l. illud, §. 1. ff. de iniur. Alex. consil. 209. incip. ponderatis, num. 12. vol. 6. Petr. Roiz. decis. Lituan. 3. num. 145. Roland. à Valle consil. 11. n. 44. lib. 3. Ioseph. Ludouic. decis. Luconsil. 4. n. 41. decis. Pedemont. 77. num. 23. † nam teste Polyb. lib. 2. historiar. In omni re finis, & intentio hominis spectari debet, nec iniuriarum actio datur, nisi contra illum, qui habuit animum iniuriandi, l. si non conuictus, vbi Cyn. & DD. C. de iniur. l. sed & si quicumque, §. Iulianus, ff. ad leg. Aquil. l. item queritur 14. §. item Iulianus, ff. locati, Corneus consil. 173. vol. 3. Berolius consil. 4. num. 2. vbi Addit. & ex l. qui iniuria 55. ff. de furt. tradit Dec. consil. 487. in praesenti, n. 13. & 15. vol. 2. idem ergo dicendum erit in iracundo aliquem iniuriante, † quia secundum Macrob. lib. 4. Saturn. c. 2. ira est brevis furor, Horatius lib. 1. epist. epist. 2. ad Maximum Lollium.*
- Ira furor brevis est: animum rege, qui, nisi paret, Imperat: hunc frenis, hunc tu compeisce catena.*
 Et Seneca lib. 1. de ira, cap. 1. ait, insanos esse, quos ira possedit; † Nam vt furentium certa sunt indicia, audax, & minax vultus, tristis frons, torua facies, citatus gradus, inquietae manus, color versus, crebra, & vehementius acta suspiria, ita irascentium eadem signa sunt, flagrant, & micant oculi, multus ore toto rubor, ex aestuante ab imis praecordys sanguine, labia quatiuntur, dentes comprimuntur, horrent, ac subriguntur capilli, &c. vt merito Cicero 4. lib. Tuscul. quest. relatus per Redin. vbi supra num. 16. dixerit, iram insaniae initium esse.
 Rufus facit, quod dictus S. M. prouocatus iniuriolis verbis, dictum Antonium M. Iniuriando veniat excusandus, † qui enim patitur iniuriam, potest se tueri etiam cum alterius, scilicet inferentis iniuria, l. sciendum, §. qui cum aliter, ff. ad l. Aquilianam, l. vt vim, vbi l. 1. §. de iustit. & iure, Florian. de Sancto Petro disput. 2. num. 5. † verecundia enim est iniuriam inultam relinquere, l. miles, §. socer, ff. ad leg. Iuliam de adulter. quam ad hoc optimam dicit Angel. consil. 248. in splendidissima Ciuitate Florentia, num. 1. l. in l. pactum curatoris 22. num. 6. C. de pact. Thom. Gramm. decis. 98. à num. 2. † & iniuriae sibi illatae non resistens, & ei non obstant cum possit, tam est in vitio, quam si parentes, aut amicos, aut patriam desereret, vt post Cicer. lib. 1. officior. & Alexand. à se allegatos tradit Roland. à Valle consil. 3. incip. quod nobilitas, num. 5. vol. 2. cum traditis per Marc. Anton. Eugen. consil. 90. num. 123. lib. 1. † nam iniuriam ferendo veterem, iniurias ad nouam, vt tradit Policrat. lib. 8. de nugis curialium, cap. 14. in fine, † & sicut defensio omni iure licita reputatur pro vita, aut hominis salute, d. l. vt vim, ff. de iustit. & iure, Anton. de Butrio in cap. 3. num. 3. de homicid. & in cap. penult. num. 18. de poenis, Gregor. Lopez in l. 3. tit. 16. par. 2. glos. 15. & 16. Marc. Ant. Eugen. d. consil. 90. à num. 31. & consil. 22. num. 63. Alex. consil. 119. incip. viso processu, n. 4. vol. 7. vt merito Ouidius lib. 3. de arte amandi, dixerit:
*Iudice me fraus est concessa repellere fraudem:
 Armaque in armatos sumere iura sinunt.*
 Parlador. lib. 1. rerum quotidianar. cap. 2. nu. 17. Tirraquell. de retract. lignag. in praefat. num. 70. & facit l. 1. §. vim vi, ff. de vi, & vi armata, quam diffusè explicat Cicero in oratione pro Milone, & Draco apud Demosthenem contra Aristogiton. & facit cap. dilecto de sent. excomm. lib. 6. Quint. Curt. lib. 8. Obsequio mitigantur Imperia, vbi verò reuerentia excessit anima, & summa vis confundimus, vi opus est, vt vim repellamus, Paris de Puteo in tract. de re milit. & duello, lib. 6. quest. 7. num. 4. Messia ad l. Toleti de los terminos, 2. par. fundam. 11. num. 22. idem ergo dicendum est causa honoris conferuandi debere admitti, † quia causa vitae, & honoris à pari procedunt, l. iusta 9. vbi glos. ff. de manumiss. vindict. glos. vers. ob culpam, in §. suspectus el segundo, instit. de suspect. tutor. l. in l. transigere, n. 8. de transact. & in repet. l. admonendi, n. 278. ff. de iure iur. Auend. tract. de iniuria, n. 20.
 † cru-

- 36 † crudelis est enim, qui suam negligit famam, cap. nullo 12. quæst. 1. Cæphal. cons. 57. videbatur prima, nu. 4. vol. 1. Ial. nu. 9. in l. si quis extraneus, ff. de acquiren heredit. Ludouic. Zunt. respons. pro uxore, num. 260. glos. 1. in cap. 2. de purgat. canonic.
- 37 Rota decis. 1. num. 4. de accusat. † nam bona fama est thelaurus inestimabilis, & sicut lilium dans suauitatem odoris, secundum Bald. in l. 1. num. 9. C. de confess. Ioan. de Neuz. lib. 1. sylua nupt. num. 22. Zunt. vbi proximè, num. 262. Roland. à Valle consil. 98. viso processu, num. 49. vol. 4. extrauag. 1. Ioannis XXI. ad finem, de verbor. signific. ibi: Bona fama fragrantia suauitatis odorem, vbi doctè
- 38 Glossator, † vt merito bonæ famæ odore delectandum, tradiderit Anton. de Butrio in cap. licet, nu. 8. de accusat. vt enim Ecclesiastes cap. 7. consultit: Melius est nomē bonum, quàm unguenta pretiosa. Et cap. 41. dicitur: Curam habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit, quàm mille thesauri pretiosi, & magni, quod Cicero breuius perstrinxit 2. de orator. dicens: Bona existimatio pecunijs præstat. Azoguid. in tractat. de communib. opinion. lib. 3. cap. 11. num. 2. Victoria relect. 10. de homicid. versic. ad decimum quartum, Gregor. Lopez in l. 55. tit. 5. part. 1. glos. vlt. & vt Apostolus 1. ad Corinthios, cap. 9. Bonum est mihi magis mori, quàm vt gloriam meam quis euacuet, Ioan. Andr. in data libri sexti decretal. nu. 17. Tiraquell. in tract. de iudicio in rebus exiguis ferendo, versic. septuagesimo septimo, Cicero Philippica 3. Ad deus, & libertatem nati sumus, aut hæc teneamus, aut cum dignitate moriamur; nam sicut corpus nostrum illustrat Sol, ita etiam bona fama, Bald. in cap. veniens, num. 8. de testibus, quem sequitur Corset. in cap. grandi, col. 14. de supplend. negligem. Pralat. Roland. à Valle cons. 45. visa inquisitione, num. 45. vol. 1. & alleg. cons. 98. num. 51. volum. 4.
- 39 † vnde iustissimè dicitur, quod deteriores sunt, qui famæ nostræ detrahunt, quàm qui substantiam diripiunt, vt ex cap. deteriores 6. quæst. 1. tradit Abbas in cap. magnæ 7. num. 13. de voto, d. l. 55. tit. 5. part. 1. & in l. 8. tit. 6. part. 7. vbi Gregor. Lopez glos. 1. cap. facta 9. quæst. 3. vnde cum la-celsitus fuerit, scilicet Hospitalarij filius nuncupatus, & ab alijs ibi existentibus verbis, & factis iniuriatus, ei parcendum videtur, † nam Cicero ne telle action. 5. in C. Verrem: Habet quandam aculeum contumelia, quem pati prudentes, ac boni viri difficilimè possunt; difficileque est, tacere cum doleas, vt idem Cicero pro Sylla in oratione tradidit, † maximè quia verbum quodlibet iniuriosum, iniuriandi animo dictum censetur, dum contrarium non probatur, vt tradit Bald. in dict. l. si non conuictij, C. de iniur. qui eam ita summat, August. Arimin. ad Angel. Aretin. tractat. de malefic. in verbis verba iniuriosa, num. 3. Menoch. lib. 5. de præsumpt. præsumption. 3. num. 47. † & facit in huius partis confirmationem, quod resoluit Angel. Aretin. vbi proximè, num. 10. & verbo Titius de defendendo, num. 28. quod si aliquo dicto, vel facto iniurioso prouocatus ad iram, durante ira aliquid iniuriosum contra prouocantem protulit, excusatur, qui pro eo allegat l. qui cum ma-

ior, §. accusare, ff. de bon. libertor. vbi prouocatus licitè potest se vlcisci, iuncta l. 1. §. cum arietes, ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur, iuncta doctrina Felin. in cap. dilecti filij, num. 10. & seqq. de except. qui eius decisionem in hominibus procedere, dicit Tiraquell. l. 1. connubial. glos. 1. num. 87. & in terminis iniurijs prouocati Specul. lib. 1. tit. de accusatore, num. 11. & quod puniendus non sit, idem Tiraquell. de pen. temp. causa 1. num. 12. Paul. Castrenf. cons. 277. in causa, num. 2. versic. tertio, volum. 2. cuius auctoritate Thom. Grammat. decis. 14. num. 11. tenet, † quod quando iniuriatus fuit aliquis, & dubitat Præsidè adire, quia potuisset rem ponere in derisum, potest propria auctoritate vlcisci, & iniurianti alapanam inferre, argument. l. si alius, §. bellissima, in fin. vbi glos. ff. quod vi, aut clam, & eorum, quæ notantur in l. nullus, C. de Iudæis, l. ait Prator, §. si debitorem, ff. de priuileg. credit.

† Vltimè etiam videtur facere, quod huiusmodi percussio manu vacua nequeat saltem dici atrox iniuria, aut grauis, quia percussio cum manu vacua, vel cum pugno regulariter non dicitur iniuria atrox, vt post Guillelm. de Cugno tradit Bald. in l. sed si hac lege, §. Prator, num. 1. ff. de iniur. vocand. cuius dictum sequitur, dicens esse benè notandum, Iacobin. in §. liberos eiusdem legis, num. 14. pro quo facit illud, de quo Seneca exclamat lib. 2. In sapientem iniuriam non cadere, cap. 4. versic. diuidamus, dicens: Tanta est animorum dissolutio, & vanitas, vt quidam nihil acerbius putent, sic inuenies seruum, qui flagellis, quàm calaphis cædi malit, & qui mortem, ac verbera tolerabiliora credat, quàm iniuriosa verba, ad tantas ineptias peruentum est, vt non dolore tantum; sed doloris opinione vexemur more puerorum, quibus metus incutit umbra (& post aliqua) At sapiens calaphis percussus, quid faciet. Quod Cato cum illis percussus esset, non excandit, non vendicauit, iniuriam non remisit quidem, sed factam negauit, maiore animo non agnouit, quàm ignouisset; † vel vt Socrates alter, quem Auctores aiunt colapho percussum, nihil ampliùs dixisse, quàm molestum esse, quod nescirent homines, quando cum galea prodire deberent, vt idem Seneca retulit lib. de ira, cap. 11. quod quatuor Latinis versibus Nebrillensis retulit libello de dictis Philosophorum, lib. 2. in Socrate, Gallec. in tractat. de cognat. spirit. cap. 22. annota. 138. num. 5. quod corroboratur ex illo Matthæi 5. cap. Sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe ei alteram, de quo Menoch. lib. 2. de arbitrar. iudic. casu 380. num. 4.

Vltimè pro hac parte facit, quod saltem compenlari debeat iniuria accepta per A. M. cum iniuria per eum S. M. facta, † quia paria delicta, & ad inuicem iniuriosa mutua compensatione tolluntur, cap. penultim. vbi gloss. de adulter. & stupro, l. viro, atque uxore, ff. soluto matrimon. & l. si duo, ff. de dolo, cap. cum Ecclesiastica, de except. Gregor. Lopez in l. 28. tit. 11. part. 3. glos. 5. & in terminis iniuriæ, Gallec. tractat. de cognat. spirit. cap. 18. num. 13.

Quibus tamen non obstantibus tenendum est, dictum S. M. Clericum grauius aduersus A. M. deliquisse, & tanquam pro atroci iniuria grauius esse puniendum, quod ut clarissime constet, præsuppono, ut de atrocitate constet, quod apud Rhethores iudicialium causarum veros dilectos. † Atrocitas (teste Quintiliano lib. 6. institution. oratoriar. cap. 1. de conclusione, seu peroratione) crescit ex his, quid factum sit, à quo, in quem, quo animo, quo tempore, quo loco, quo modo, & si pulsatum quaeritur, de re primum ipsa dicendum, si senex, si puer, si magistratus, si probus, si bene de Republica meritus, etiam si percussus sit à vili aliquo, contemptoque, vel ex contrario à potente nimium, vel ab eo, à quo minime oportuit, & si die forte solenni, aut ijs temporibus cum iudicia eius rei maxime exercentur, aut in sollicito ciuitatis statu, item in theatro, in Templo, in concione; crescit inuidia, & si non errore, nec ira, vel etiam si forte ira, sed iniqua, quod patri adfuisse, plurimum tamen affert atrocitatis modus, si grauius, si contumeliose: ut Demosthenes ex parte percussi corporis, &c. cui fauet Iulius Paulus lib. 5. sentent. tit. 4. dicens: † *Atrox iniuria aestimatur, aut loco, aut tempore, aut persona, loco quoties in publico irrogatur, tempore quoties interdum, personæ quoties Senatori, vel Equiti Romano, Decurioni, vel aliis spectata auctoritatis viro, & si plebeus, vel humili loco natus Senatori, vel Equiti Romano, Decurioni, vel Magistratus, vel Edili, vel Iudici, quilibet horum, vel si bis omnibus plebeus, l. 20. tit. 9. part. 7.* Ioan. Gutier. conf. 24. nu. 18. quæ omnia in nostro casu interuenisse ferè ad augendam atrocitatem ponderabimus.

Primo, facta fuit atrox iniuria, scilicet alapa, seu manu vacua percutere dictum A. M. in facie; † nam iniuria in faciem illata, & reputatur, & est atrocior, §. *atrox, instit. de iniur. vbi DD l. Prator edixit 7. §. ult. ff. eo. ibi: Re atrocem iniuria haberi, Labeo, ait, ut puta si vulnus illatum, vel os alicui percussum sit, d. l. 20. tit. 9. part. 7. ibi: La primera es, como quando la deshonra es mala, y fuerte en si, por razon del fecho tan solamente, assi como si aquel que recibio la deshonra es herido de mano, o de pie, en su cuerpo abiltadamente; la segunda manera porque puede ser conocida la deshonra por graue, es por razon del lugar del cuerpo, assi como si firiessse en el ojo, o en la cara, Florian. de Sancto Petro in l. si is, cui via, num. 2. & 3. ff. quemadm. seru. amitt. Menoch. lib. 2. de arbitr. iudic. casu 263. num. 27. Azeued. in rubric. titul. 10. lib. 8. Recopilat. num. 23. Angel. de Sancto Ioanne consil. 8. num. 16. Ioan. Anton. de Nigris ad cap. Regni Neapolis, de violentijs, offensijs, & iniurijs, num. 13. pagin. 164. Bald. in cap. 1. §. iniuria, de pace iuram. firm. Gregor. Lopez in l. 9. glos. 18. & in l. 20. titul. 9. partit. 7. Alois. Ricc. decis. 245. Curie Archiepisc. Neapol. num. 2. part. 3. nam vltra quod † iniuria corporalis maior est verbali, ut ex dict. l. Prator. edixit, §. ult. cum l. sequenti, & l. lex Cornelia, ff. de iniur. dict. §. atrox, institut. eodem, & l. in seruorum 10. ad fin. ff. de pæn. Aretin. consil. 34. incipient. visis, in princip. Rebuff. in repet. aut bent. habita, in verbo & d*

vilissimis, Ioan. Cæphal. conf. 190. à nu. 6. 2. tom. quibus fauet Vlpianus libro regularum, titul. de atroci iniuria, dicens: † *Iniuria siquidem atrox, idest grauis rerum, non sine Iudicis arbitrio aestimatur. Atroce autem assignare solere Prætorem, atque colligi ex facto, ut puta si verbatus, vel vulneratus fuerit, † dicitur autem atrox, quasi contumeliosior, & maior iniuria, l. 2. & 3. ff. de ferijs, Præcius de verbis iuris, verbo atrox, Robert. Stephan. in lingua Latina thesauro, eodem verbo, Boerius decis. 168. num. 10. Plaza lib. epitom. delict. cap. 6. num. 3. Menoch vbi proxime, num. 1. † Hinc est, quod vulnus in capite, maxime in facie iudicatur atrocius, ac longè grauius punitur, quam in alia parte hominis inflictum, dict. §. atrox, instit. de iniur. cum alijs supra, iuncto cap. significasti 2. in fine, vbi Ioan. Andr. Abb. & Felin. de homicid. cap. vltim. 55. diffiniet. Magister Ægidius in tract. de auctor. magni Consilij, nu. 20. Marc. Anton. Eugen. in terminis proprijs iniurie, conf. 27. nu. 1. vol. 1. Iodoch. in praxi, cap. 140. nu. 2. † & ita statutum valet, quod duplicetur pœna pro vulnere facto in facie, ut tradit Angel. in d. §. atrox, num. 1. & in tract. de malefic. verbo in facie, vbi additio ad eum, † quia graue reputatur faciem hominis, quæ ad instar cœlestis est pulchritudinis, scedari, l. si quis in metallum, C. de pœna, glos. verbo charactere, in cap. ad Audientiam, de crimin. fals. Couarr. in 4. decretal. 2. part. cap. 7. §. 3. num. 7. l. 6. tit. 31. part. 7. vbi Gregor. Lopez glos. 1. † atque ita atrox iniuria est proprie accipiēdo, quando alicui alapa datur, ut ex iuribus supra adductis tradit AZO. in summa, num. 23. C. de iniur. Gregor. Lopez in d. l. 20. glos. 4. hæc subiūgens verba: *Vnde & alapa reputatur grauissima iniuria; [Bombin. conf. 19. nu. 9. Martin. de Vera de instruet. Ecclesiasticor. cap. 5. §. 10. pag. 69.] † vnde & Euangelistæ in Passione Domini, istam ut grauissimam, & atrocissimam iniuriam expresserunt, & scripserunt Matthæi 26. Marci 14. Lucæ 22. Ioannis 19. & seq. † & Actuum Apostolorum cap. 23. Princeps autem Sacerdotum Ananias præcepit assistantibus sibi percutere os eius. Tunc Paulus dixit ad eum: Percutiet te Deus paries dealbate, & tu sedens iudicas me secundum legem, & contra legem iubes me peccati. Vnde Paul. Æmiliius in vita Ludouici XI. dicit: Non tenuit iram Dux Lothoringie potius cupiditate flagrans, atrox conuitium homini fecit, ac alapa os percussit, eam velut summam ignominiam militaris vir in imum pectus immortalis memoria tacitus demisit; quod in tantum est verum, † quò ille, qui solummodo cleuata manu aliquem voluit verberare, licet non verberauerit, iniuriam actione teneatur, l. item apud Labeonem, §. si quis pulsatus, ff. de iniur. Gregor. Lopez in l. 8. tit. 26. part. 4. glos. 10. iuncta l. 4. tit. 7. par. 6. vbi idem Gregor. glos. 3. & melius glos. 7. in l. 6. per text. ibi titul. 9. partit. 7. Angel. in tract. malefic. in verbis & admenauit, Iaso. in l. 1. §. hæc verba autem, nu. 15. ff. quod quisque iuris, Anton. Gomez. 3. tom. variar. resolut. cap. 9. nu. 3. ergo multo magis si verberauerit, ut in nostro casu atrox erit iniuria aestimanda, ut merito acris sit imponenda pœna dicto S. M. ne pœna leui-**

60 leuitate ad similia in posterum committenda insolentior euadat, † vt in simili constat ex celebri illo loco Agellij *lib. 20. notitiam atticarum, cap. 1.* cuius è noltris meminit Eguinarius Baro in §. *pæna, institut. de iniur.* qui de iniuria punienda duodecim Tabularum legibus ita fuisse depositum refert: *Si iniuria alteri faxit, vigintiquinq; æris pæne sumpto (& subiungit) quis enim erit tam inops, quem ab iniuria facienda vigintiquinque asses deterreant, itaque cum eam legem Q. quoque Labeo vester in libris, quos ad duodecim Tabulas conscripsit, non probaret, inquit: Lucius Neratius fuit egregie homo improbus, atque immani vecordia, is pro delectamento habebat os hominis liberi, manus sua palma verberare. Eum seruus sequebatur crumeram plenam assium portitans, & quemcumque depalauerat, numerari statim secundum 12. Tabulas quinque, & viginti asses iubebat. Propterea, inquit, Prætoris postea hanc adulescere, & relinqui censuerunt, iniurijsque estimandis recuperatores se daturos edixerunt,* refert Reuardus *libro singulari ad leges 12. tabular. cap. 25.* Tiraquell. *de nobilit. cap. 20. num. 126.* de his ciuilibus actionibus à Præto pro atrocibus iniurijs propositis dixit Arnobius *lib. 4. Ne (inquit) vestras aures conuicio aliquis petulantiore pulsaret: de atrocibus formulas constituistis iniurijs,* Cuiacius ad Iulium Paulum *dict. lib. 5. sententiarum, tit. 4. versic. atrox,* ex quo obiter
61 illud notatu est dignum, † quod in emancipationibus huiusmodi alapis filius percutiebatur, cum emancipabatur à patre, vt apparet in *auth. constitut. qua de dignitatibus, in princip. collat. 6.* ibi: *Nam si emancipationis actio dudum quidam & per eas, qua nuncupabantur legis actiones facta cum iniurijs, & alapis liberabat eos huiusmodi vinculis, vbi gloss. verbo iniurijs, hunc modum alaparum seruari refert in dispensatione mulierum Bononiæ, quod merito Iustinianus Cæsar dedignatus est in l. fin. C. de emancipat. liberor. dicens: Cum in pæximis in emancipationibus vanam obseruationem custodiri, & venditiones in liberas personas figuratas, & circumductiones inextricabiles, & iniuriosa Rhapsismata, quorum nullus rationalis inuenitur exitus; cum adnotatis per Corraff. lib. 6. miscellan. cap. 9. Brisson. lib. 1. selectar. cap. 11. Cuiacius lib. 5. obseruat. cap. 13. Forner. lib. 1. selectar. cap. 1. † sunt enim Rhapsismata apud Græcos alaparum percussiones, vt doctè tradit Aldobrandin. in §. *prætereà, num. 3. institut. quib. modis ius patr. potest. soluitur,* † hunc etiam ceden-
62 di mortem etiam in seruorum manumissionibus seruari solitum Iñdorus testatur *lib. 9. Etymolog. cap. 4.* Cornutus in *Persium, satyr. 5. Quoties (inquit) manumittebant eos alapa percussos circumagebant, & liberos confirmabant.* Vnde manumissio iuxta hæc dicta est, quod manus eis immitteretur, Claudianus *lib. 4. C. de consulatu Honorij, dicens:**

... famulusq; iugo laxatus herili
Ducitur & grato remeat securior ictu:
Tristis conditio pulsata fronte recedit
In ciuem, rubuere genæ, tergoque remouit
Verbera, promissi scilicet iniuria voti.

Tom. 2.

[Et ad stipulatur Diu. Ambros. *epistol. 2. vbi inquit libertas, quam manumissas accepit, & palma donatus acquirit, Brisson. de verb. signif. verbo manumittere, pag. 378.*] Quibus ex locis existimare licet calaphos, & alapas in liberorum emancipationibus propterea institutas, quod cum pro seruis eiectioni, & de potestate, ac familia dimissi fingerentur, D. Basilius in *oratione de baptisate: Symbolū igitur manumissionis erat alapa, vt creationis digitorū crepitus, & mancipationis es, & libra.* † Ex quo nec immeritò existimari potest processisse ille mos percutiendi eos alapa, qui sacro
64 Chriſmate vnguntur in secundo Sacramento, cum enim tunc ratam habeamus promissionem in Baptismo factam, & Sathanæ abrenuntiationem, quasi tunc simus à potestate diaboli liberati, in cuius manum per peccatum Adæ transferamus, ita ab eius potestate, & manu dimissi, ac facti nostri iuris percutimur, sicut in emancipatis fieri consueuerat, quod doctè (suo more) adnotauit Aldobrandin. *dict. num. 3. † quod satis*
65 *constat ex Diu. Gregorio in dialogis, lib. 2. cap. 3. 2.* quod Beatus Benedictus Monachum, qui à maligno vexabatur spiritu, per alapam liberauit, optimè Guillelm. Durand. *lib. 6. cap. 84. num. 6.* Rationalis diuinorum, † & Plinius Secundus *lib. 3. 66*
epistol. 14. Acilio notauit, grauem contumeliam esse aliquem palma percussum in facie, † & ita apparet semper huiusmodi casu exceptio iniurias
67 hæc percussiones malè acceptas, & viles, reputari eas saltim voluntariè aliqua de causa patientes, idque ostendit Martial *lib. 2. epigrammate 72. in posthumum, iuxta intellectum Couarr. in regul. peccatum, 2. partit. §. 2. num. 5. de regulis iuris, lib. 6. cum ait:*

Os tibi præsium quanto non ipse Latinus
Vilia panniculi percutit ora sono,

Secundò, atrocitas huius iniuriæ similiter colligitur inspecta persona, à qua fuit facta; nam vt probatum est, dictus iniurians est cuiusdam laboratoris, siue agricolæ filius, qui ad aggressia munia suas locare operas consueuerat, & hospitalarij munere fungi, quia in æstimanda iniuriæ atrocitate, id debet considerari; † crescit enim
68 iniuria ex pertona eius, qui contumeliam fecit, *dict. l. Prætor, §. ultimo, l. vulneris, l. est quæstionis, & l. sed si vnus 17. §. quedam, ff. de iniur. §. atrox, & §. pæna, institut. eod. tit.* Angel. Aretin. in eodem §. *atrox, notab. 5.* Azo in *summa, C. eodem, nu. 25.* quibus fauet *Specul. lib. 1. tit. de legat. §. nunc dicamus, num. 8. glos. in l. atrocem 4. C. de iniur. Canter. quæst. crimin. cap. 6. de homicid. num. 58. † &*
69 *quæ à viliori fit, grauior iniuria reputatur, vt tradit Rebuff. in alleg. autent. habita in verbis, & à vilissimis, versic. item maior, C. ne filius pro patre, Martin. Vran. conj. 14. nu. 43. tom. 1.*

† Et quia dictus S. M. consueuerat est rixas mouere, & delinquere, quod crimen aggrauat, vt probat Thom. Grammat. *decis. 16. à num. 3. & seqq.* quod confirmat Demosthenes in *orat. aduersus Midiam, dicens: Si igitur alios ab huiusmodi facinoribus deterreri expedit, ea quoque de cau-*

Z 2

sa

sa iste puniendus est, eoque magis, quo plura eius, & atrociora facinora extant.

71 † Tertio, colligitur delicti grauitas inspecta persona dicti A.M. qui fuit iniuriam passus, qui est Clericus Presbyter, & tempore acceptæ iniuriæ habitum, & tonsuram Clericalem deferrebat; pro quo est decisio expressa l.4. C. de iniur. cum ait: *Atroce[m] sine dubio iniuriam esse factam manifestum est, si tibi illata est, cum esses in Sacerdotio, & dignitatis habitum, & ornamenta præferes: & idem vindictam potes eo nomine persequi, l. Prætor ait, §. atrocem, ff. eod. titul.*] optime Iacob. Cuiac. lib. 10. obseru. cap. 29. post bald. in d. l. 4. nu. 1. & in l. si quis in hoc genus sacri ilegij, n. 9. C. de Episcop & cleric. Rebuff. in cap. si quis suadente diabolo, 17. quæst. 4. Hottoman. in d. §. atrocem, inslit. de iniur. Matth. de Afflict. in constit. Regri Neapol. plusquam. col. 2. Ioan. Anton. de Nigris ad cap. eiusdem Regni, de offensis, violentijs, & iniurijs, num. 13. pagin. 164. Gregor. Lopez in l. 6. 2. tit. 6. part. 1. glos. 3. [Marta de iurisd. part. 2. cap. 27. nu. 11.]

72 † Super quo est celebris locus apud Demosthen. in dicta oratione aduersus Midiam de alapa. Cum enim festum Bacchi celebrarent Athenienses, quod ab eo bacchanalia nominabatur; in quo festo tragici, & comici, & tibicinum cætus inter sese certabant, qui cætus constituebantur à Tribubus, quæ numero decem erant, & eligebatur præuitor ex vnaquaq; Tribu, qui cætui sumptus suppeditaret. Quare Demosthenes suæ Tribus Pandionis vltro præuitor esse voluit, cum autem haberet inimicum Midiam, hominem locupletem, ab eo in æditate cum alijs malis se affectum esse quæritus fuit tum postremo in orchestra in conspectu omnium spectatorum pugnis cæsus est, quamobrem Midiam apud populum accusauit impietatis, quod se festum, & bacchanalia violarit, inter alia, quæ dicit: † *Iam ad illud*

73 *cum Demosthenes inquiet, læsus est, iusta, & communis, & ad omnium securitatem pertinet responsio est, illo die non me Demosthenem tantum esse exagitatam, sed etiam Edilem vestrum. Quod quantum valeat, hinc cognoscetis, scitis è sex viris istis nemini esse nomen Sexuir, sed quodcumque tandem unicuique, si quem igitur eorum, dum priuatus est, vel mulctarit, vel conuicij inceserit, iniuriarum, & conuicij postulabitur. Sin Sexuirum ignominia sine dubio notabitur. Quapropter quisquis id facit, is iam etiam leges contumelia afficit, & vestram communem coronam, & nomen ciuitatis; nam Sexuir nullius hominis est nomen, sed ciuitatis. Eadem est & Prætoris ratio, quem si quis coronatum verberauerit, aut conuicij inceserit, infamis est: sin priuatum, priuato iudicio est obnoxius. Nec horum tantum ea ratio est, sed omnium, quibus publicè aliqua securitas, aut corona ius, aut alius quispiam. Ita etiam, si Midias alijs quibusdam diebus, me vt personam priuatam in hunc modum læsisset: priuatim etiam pœnas eum dare oporteret. At si Edile vestrum, solenni die nouilunij bis omnibus iniurijs, & contumelijs affectum ab eo esse constat: æquum eum est, publicam indignationem, & ultionem experiri. Nam cum Demosthenes; simul etiã Edilis violabatur, hoc verò no-*

men publicum est, idque his diebus, quibus est legibus interdictum, meminit Hottom. de optimo genere iuris interpretandi, vers. ex eodem.

† Quare antiqui verissimi rerum moderatores 74 multo esse contumeliosorem, ac atrocioram, ac atrocius puniendam censuerunt iniuriam, quæ fit Magistratui, quàm quæ priuato, vt restatur Aristot. lib. 19. problem. cap. 14. ad finem, & Fabius lib. 6. oratoriarum inslit. quo loco de peroratione dicitur Tiraquell. de nobilit. cap. 28. num. 6. ponderans l. Prætor, §. vltim. ff. de iniurijs, & quod Bald. singulariter dixit in cap. 1. §. iniuria, in primis verbis, titul. de pace iuramento firman. † quod 75 si quis daret alapam Prætori propter priuatam inimicitiam, postet capitaliter puniri, sequitur Iaf. in l. 1. notab. 1. C. de precib. Imper. offer. & alij relati per Tiraquell. dicto num. 6. Peguera in quæst. criminal. cap. 12. num. 19.

Et confirmatur, † nam Sacerdos censetur pu- 76 blica persona, l. 1. C. de his, qui in Eccl. manum. autb. quib. mod. nat. effec. legit. §. quantum, collat. 6. cap. quamquam, de vsur. lib. 6. Cyn. in l. 1. n. 8. ff. de iust. & iure, Aldobran. in §. huius studij, nu. 10. inslit. de iure nat. Ant. Rosc. lib. 2. memorab. cap. 1. n. 9. Hieron. Grat. respons. 1. num. 50. vol. 1. inferens ex eo, quod defensio Sacerdotium iuris publici est.

† Vndè iniuria facta Sacerdoti, censetur pu- 77 blica, vt probat Rebuff. respons. 194. versic. imò, Mohedan. decis. 1. de foro compet. num. 1. post Bart. & Bald. in dict. l. 1. col. penult. ff. de iustit. & iur. & publica pro ea datur accusatio, dict. l. si quis in hoc genus, Aldobrandin. vbi proximè, num. 11. Anton. Roscius dict. cap. 5. num. 8. Petrus Roizius decis. Lituanica 4. nu. 509. [Salcedo ad Bernard. Diaz in praxi criminal. canonic. cap. 90. versic. ex hac sanè.] Ideo † iniuria facta Sacerdoti, videtur facta 78 Ecclesiæ Dei, & Christo, cuius munere, & legatione fungitur, cap. 2. §. final. vbi Doctores de foro compet. [cap. quius 8. quæst. 1. cap. accusatio, in fin. 2. quæst. 7. & ex D. Chrylost. super Matthæi, tradit Ludou. Gilhausen. in arbore iudic. crimin. tit. 34. de iniur. cap. 2. nu. 24. Ioan. Vinc. de Anna allegat. 146. nu. 6. [Salcedo vbi proximè, Marta de iurisd. part. 2. cap. 27. nu. 7.]

† Et ideo propter iniuriam Clerico factam, actio 79 non solum ipsi, sed etiam Ecclesiæ competit, Lofsius in praxi, tit. de iniurijs, num. 33. fol. 396. Molin. in repertor. foror. Aragon. verbo accusare potest, fol. 2. colum. 2. Portoles in scholijis ad eum, tomo 1. verbo Clericus, in princip. fol. 414. † Nec Clericus 80 pro sua parte in præiudicium iuris Ecclesiæ potest eam remittere, cap. cum desideres 15. vbi gloss. verbo quam offendit, de sentent. excom. vbi Anton. de Butrio num. 18. & 20. Abb. in cap. parochianos, nu. 4. eod. tit. & in cap. postulasti, num. 3. de Iudeis, Faber. in §. patitur, nu. 2. inslit. de iniurijs, Azeued. in l. 2. tit. 2. lib. 1. Recopilat. nu. 9. Gregor. Lopez in l. 10. tit. 18. part. 1. glos. 4. & in l. 9. titul. 9. part. 7. glos. 4. Anton. Gomez. 3. tom. variar. cap. 6. nu. 6. Vincent. de Anna vbi proximè, num. 7. † Nam 81 & dicta iniuria non solum iniuriato, sed etiam toti ordini Clericali fieri censetur, cap. contingit 36. vbi gloss. verbo iniurio, de sententia excommu. gloss.

- gloss. in d. cap. cum desideres, similis text. in cap. si diligenti, de foro compet. Syluester in summa, ver-
- 82 bo excommunicatio 6. circa finem. Et similiter † iniuria facta Clerico, Episcopo illata cōsetur, & ex ea Episcopus potest agere, cap. in primis, in princip. 2. quast. 1. cap. ex parte, de rescriptis, cap. 2. vbi
- 83 Anton. de Butrio num. 2. de pœnis. † Imò & sacrilegium committit Clerico personalem faciens iniuriam, dicta l. si quis in hoc genus sacrilegij, C. de Episcop & cleric. Paul. Grillan. in tractat. de pœnis omnifa. coitus, quast. 1. num. 9. Montal. in tractatu de reprobatione sentent. Pilati, artic. 1. 1. dubio, num. 62. Menochius lib. 2. de arbitr. casu 389. nu. 15. Diaz in praxi, cap. 87. nu. 3. vbi additio, Azeuedo in l. 2. titul. 2. lib. 1. Recopilat. num. 5. Fredericus de Senis quast. 93. num. 4. Oroscius in l. 1. 1.
- 84 §. huius, num. 11. ff. de iustitia, & iure. † Et hoc sacrilegium grauius est, quàm illud, quod in locū committitur, vt tradit Peguera in quastionib. criminalibus, cap. 24. num. 6. & dicto cap. si quis suadente diabolo 17. quast. 4. l. 2. & 3. titul. 18. partita 1. † Vasquius lib. 2. de cultu adorationis, cap. 4. num. 182. quatenus ait: Iniuria namque simpliciter facta Sanctis, & Sacerdotibus dulcia potius, quam virtuti Religionis opposita est, ac proinde non sacrilegium virtuti Religionis contrarium, sed peculiare peccatum sacrilegij dulcia, aut obseruantia oppositum, &c. Vnde Dæmones fenex apud Plautum in Rudente, actu 3. scena 2. ait: Quis homo est tanta confidentia, qui Sacerdotem audeat violare, at magno cum malo suo fecit.
- 86 † Et licet hoc clarissimè appareat, confirmatur ex traditis per Bart. in cap. 1. §. iniuria punitur, in princip. de pace iuram. firm. in vsib. feudor. quòd reus sit mortis, & capitali debeat pœna puniri potestati, seu Iudici alapam dans propter dignitatem, Felin. in cap. inquisitionis, num. 1. de accus. Maranta in spec. aur. 4. part. fol. 97. & seq. num. 53. & 55. Auiles in cap. Pratorum, cap. 1. gloss. verbo derechamente, nu. 12. adducti per Roland. à Valle conf. 48. num. 1. vol. 2. Tiraquel. de nobilit. cap. 28.
- 87 n. 6. † quia licet Iudicis committeretur arbitrio, posset Iudex etiam de mortis pœna arbitrari, attempta facti qualitate, l. Padius, §. 1. de incendio, ruina, n. i. fragio, vbi gloss. & DD. §. in summa, vbi gloss. verbo extraordinaria, institut. de iniur. Ias. in l. principalibus, nu. 4. ff. si certum petatur, Plaza lib. 1. epitom. delict. cap. 6. num. 3. Tiraquell. (à quo desumpsit) de nobilit. cap. 28. nu. 4. & 5. Menoch. lib. 2. de arbitr. iudic. casu 263. num. 6. Anton. Gomez. 3. tom. variar. cap. 6. nu. 8. Iulius Clarus lib. 5. sent. §. iniuria, nu. 7. & §. fin. quast. 83. versic. sed quero, nam atrocius puniendam esse iniuriā, quæ magistratui fit, quàm quæ priuato, attestatur Aristot. lib. 19. problema. cap. 14. ad finem, & ex l. Prator, §. vlt. ff. de iniur. Tiraq. d. nu. 6. quare cum in persona Clerici lædatur Christus, cuius legatione fungitur, vt inquit Panor. in cap. quamuis, eol. 1. de restit. spol. Vran. conf. 14. nu. 37. tom. 1. ergò fortiori ratione dicendū esset idem in eo, qui Clerico in sacris constituto alapam dedit ratione eius præexcellētis dignitatis, quod vt clarè ostē-
- 88 datur, illud debuit adnotare, † Sacerdotes Episcopos, & eos, qui rebus sacris præsumunt, maximè honorandos esse, quòd Claudius Minois suaderet in commentar. ad Alciatum, emblem. 7. vt apud Ethnicos seruari solitum plures Auctores tradidisse constat, siquidem ex Cicerone lib. 1. de inuent. † quòd Athenienses omnibus semper publicis consilijs diuinos quosdā Sacerdotes, quos Mantes vocant, adhibuerunt, † & Lacedemonij Regibus suis Augurem assessorē dederunt, † & Æthiopū Regibus tanta fuisse legitur Sacerdotij Religio, vt illis à Sacerdotibus Iouis apud Meroē existentibus mors denuntiaretur, quā illi statim, nulla interiecta mora, aut excusatione facta optebant, ne Sacerdotis dicto contradicerent, vt tradunt Diodor. Sicul. lib. 4. cap. 1. Alex. ab Alex. lib. 2. dierum gentialium, cap. 8. Nauclerus in chronographia generat. 16. Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 9. nu. 7. D. Gundifalvus Ponce in responsione ad librum Leonbardi Vvaramundi, baretici Calviniani, cap. 10. versic. iam si Ethnica, qui apud veteres paganos Germanos Deorum ministros, quos Sacerdotes appellabant, summæ fuisse auctoritatis refert, † vt enim Cornelius Tacitus libro de moribus Germanorum retulit apud eos; neque animaduertere, neque vincere, neque verberare quidem, nisi Sacerdotibus permillum; non quasi in pœnam, nec Ducis iussu, sed velut Deo imperante, quem adesse bellantibus credunt, Alexand. ab Alex. vbi proximè, Marc. Anton. Columna in tractat. de Eccles. reit. orig. 2. part. cap. 17. nu. 8. † similiter apud Gallos, vt tradit Cæsar lib. 6. de bello Gallico, de duobus præcipuis gentium generibus ait, quòd alterum est Druydū, alterum equitum; illi rebus diuinis intersunt, sacrificia publica, ac priuata procurant, Religiones interpretantur, ad hoc magnus adolescentum numerus disciplinæ causa concurrat, magnoq; ij sunt apud eos honore; nam ferè de omnibus controuersijs publicis, priuatisque constituunt, & si quod est admissum facinus, si cædes factæ, si de hæreditate, de finibus controuersia est, ijdem discernunt, & constituunt, si quis aut priuatus, aut populus eorum decreto non stetit, sacrificijs interdunt. Hæc pœna apud eos est grauißima, itaque dignos æstimabant Druydas, quorum fidei publica, & priuata committerent, vt Strabo tradit lib. 4. Marc. Anton. Columna vbi proximè, num. 7. (& post aliqua) Druydes à bello abesse conseruerunt, neque tributa vna cum reliquis pendunt, militiæ vacationem, omniumque rerum habent immunitatem, refert Petr. Gregor. lib. 3. de Republica, cap. 7. num. 2. Ioann. Garcia de nobilitate, & exemptione Hispana, gloss. 9. num. 7. † & vt Budæus lib. 3. de asse, & eius partibus, 94 pagin. mibi 345. retulit, accepto Imperio Pompeius Archelaum Sacerdotio præfecit, & regionem ei attribuit duorum schænorum in circuitu, quæ sexaginta sunt stadia sacram urbem ambientia, iulsitque eius ambitus incolas imperio eius parere. † Quale autem fuerit, 95 aut quàm locuples Sacerdotium ex eo intelligitur, quod Strabo lib. 12. Geographia, ait his verbis: Regum Ponticorum tempore diebus festis, qui

- Diana sacrierant Sacerdos Commanorum Diadema Regium gestabat, & secundum post Regem honori habebatur; Commana autem Imperio eius suberat cum sacris seruis, qui Hieroduli dicebantur numero non pauciores sex millibus, in quos omnia potestatem habebat, præterquam eos vendendi.* † Et licet Plato veri Sacerdotij præstantiam non fuerit assequutus plenè tanquam ethnicus homo, tamen in libro de Regno, Sacerdotes maximè nobilitauit his verbis: *Figura namque Sacerdotum magnanimitate, intelligentiaque, & claritate abundat propter eorum, quæ aggrediuntur, tractantque, magnificentiam.* † Quapropter apud Ægyptios non licet Regem absque Sacerdotio imperare. Quinimò si ex alio genere quispiam Regnum usurpat, post Regni assumptionem debet sacris initiari, ut Rex denique sit, & Sacerdos: propterea in plurimis Græcorum ciuitatibus reperies, præcipuè sacra à Magistratibus institui, Marc. Anton. Columna supra num. 4. & 10. dicens post Lactant. Firmian. lib. 1. diuin. institus. † Melissum Cretensium Regem primum apud eos Dijs sacrificasse, ac ritus nouos, sacrorumque pompas instituisse; facit quod de dissidio prioritatis accumbendi retulit Lucianus ille Samosatensis in Dialogo conuiuium, seu lapitha, dicens ambigi cœptum, utrum altero priorem oporteret accumbere, Zenotemimne Stoicum quippè senem, an Hermoneim Epicureum; nam hic erat Castoris, ac Pollucis Sacerdos, tum autem nobilissimæ inter ciues familiæ. † Verum eam hæsitacionem sustulit Zenothemis: *Si me, inquit, Aristanete minoris ducis Hermone; verò videlicet isto, ut ne quid aliud maledicam Epicureo, discedo, totumque conuiuium vobis relinquo. Tum Hermon: inò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi, quanquam etiam si nihil aliud, vel hoc nomine par erat mihi concedi, quod Sacerdos sim.* † Undè nec immeritò apud Romanos in Pontificum numerum, atque Augurum (qui Romani erant Sacerdotes, teste Fenestella, seu verius Andræa Domiano Flaccio de Sacerdotijs Romanorum, cap. 4. Valer. Maxim. lib. 1. cap. 1. in princip.) soli Patricij admittebantur, & ad sapientiæ, nobilitatisque primarios, quotque id Sacerdotium deferebatur, teste Fenestella ubi proximè, & si maximo Patriciorum, & plebeiòrum certamine plebs obtinuerit, ut suo etiam ex corpore sumerentur, de quo extat maximè elegans oratio P. Decij apud Tit. Liuium lib. 10. prima decadis.
- † cuius primæ obseruantia origo videtur processisse à Numa secundo Romanorum Rege, qui, ut refert Dionysius Alicarnasseus lib. 2. antiquitatum Roman. Slios Sacerdotes ex Patricijs creauit, & fecit, quod Pausanias lib. 9. retulit Apollinis Ismenij Sacerdotem Daphnophorum cognominatum, eumque genere insignem annum legi solitum, † ex quo Plutarch. in problem. cap. 123. ait, apud aliquas Græciæ ciuitates, dignitatem Sacerdotij Regiæ Maiestati æqualem habitam, nec vulgares, aut ignobiles homines in eam assumptos dignitatem, Tiraquell. de nobilit. esp. 20. num. 12. inde Trallibus Regiam
- Regibus destinatum priuilegio honoris dari illi, qui summum gerebat Sacerdotium; † & apud 102 Tyrios Hercules Sacerdos, cum infula, & purpura incidens proxima post Regem dignitatem fungitur, ut Alexand. ab Alexandro refert diest. cap. 8. qui Sacerdotum honor lege naturæ, & diuina, multarumq; gentium obseruatione confirmatur, ut apparet in cap. clericos, versic. Pontifex, 11. distinet. cum concord. & tradit Præpos. Mediolanens. in cap. Moyses, num. 3. 8. quæst. 1. † & apud 103 Æthiopes Reges semper Sacerdotes fuisse, memorat Marc. Anton. Columna tract. de Ecclesiasticor. redit. orig. part. 2. cap. 17. num. 9. † & apud 104 Iudæos mos ille fuit, ut eisdem Reges Sacerdotes haberent, quorum iustitia religione permixta incredibile, ait Iustin. lib. 36. historiæ, quantum coaluerit, † sic enim Melchisedech fuit Rex, & 105 Sacerdos, Genesis cap. 14. Psalm. 109. Diu. Paulus in epistola ad Hebræos, cap. 7. † & utrumque 106 munus in Iob ex libro ipsius cap. 1. & 29. considerauit Ludouic. Gomez. in cap. 1. nu. 13. de constitut. lib. 6. † sic & apud Ægyptios licitum non 107 fuit, Regem nisi ex Sacerdotibus eligere, Rhénatus Chopinus lib. 1. de sacra politia, tit. 4. in fin. Petrus Gregor. lib. 6. de Republica, cap. 14. nu. 1. & ut ait Diodor. Sicul. lib. 2. & 7. & Marc. Ant. Columna ubi proximè, num. 5. † apud eosdem Ægy- 108 ptios secundum locum post Regem Sacerdotes obtinebant, illi autem ex Philoophis, & sapientioribus eligebantur, † ideo apud Lacedæmonios idem Sacerdos erat Summus, & Rex, ut constat ex libro Xenophonis de Republica iporum, Eugubino de antiquo Itatù Italiæ cap. vltim. † & 110 apud Athenienses, qui primas sibi sapientiæ laudes vindicare videbantur Areopagus, penes quæ prima omnium auctoritas, & potestas erat, constabat ex Iudicibus, qui Sacerdotes essent, iunmusq; omnium Sacerdos singulorum Iudicum rogans sententias suffragia colligebat, ut Ioseph. testatur lib. 14. cap. 16. late Budæ. in prior. annot. ad pand. super l. vlt. ff. de Senator.
- † Undè Mercurius ter maximus dictus est, 111 quod & summus esse Sacerdos, & sapientissimus Philosophus, postremoq; Rex potentissimus, ut post D. Augustin. tradit Marfill. Ficin. in vita eiusdem Mercurij Trimegisti, Alexander ab Alexandro, & Ioannes Garcia supra relati, qua de causa Mercurius Trimegistus fuit vocatus, secundum Lactant. Firmian. lib. 1. de falsa religione, cap. 6. Aluar. Pelag. lib. 1. de planet. Eccles. cap. 61. † undè 112 D. Petrus epistol. 2. canonica de Sacerdotibus, loquens ait: *Vos autem genus electum regale Sacerdotium gens sancta populus acquisitionis, Ostorius lib. 2. de nobilitate Christiana, cap. solita, de maiortat. & obedient. & dixit text. in cap. quis dubitet, 96. distinet.* † quod Sacerdotes sunt Regum, & 113 Principum patres, & magistri omnium fidelium, refert Hippolyt. de Marsil. in tract. de fidei iuss. nu. 129. Concil. Trident. sess. 25. de reform. cap. 17. in fin. & cap. 20. † & text. in cap. cum ex iniuncto, de 114 heretic. dicit, quod sunt Dijs, Roland. à Valle consil. 12. legitimationem, num. 15. vol. 4. & constat ex illo Exodi cap. 22. *Dijs non detrahes, Ioan. 10. cap. Ego*

- Ego dixi: Dignus es, Hieron. Grattus conf. 71. nu. 5. vol. 2. text. in cap. duo sunt 12. quest. 1. cap. solita de maior. & obedient. Marc. Ant. Columna d. cap. 17. num. 13. † & alibi Christi sunt nuncupati 1. Paralipom. cap. 16. & Psalm. 104. † inde gloss. verbo dignitas in cap. denique 4. dist. quod quilibet ordinatus dignitatem habet, cap. repertiuntur, 1. quest. 1. Andr. Sicul. conf. 51. nu. 9. lib. 3. Ioan. Monach. in cap. 1. de vita, & honest. Cler. Aluifius sing. 204. † & quocumque laico est dignior, cap. cum ad verum 96. dist. & dicuntur egregie personæ, gloss. verbo coram se, in cap. 2. 14. q. 2. Gregor. Lopez in l. 62. tit. 6. par. 1. gloss. 1. † & Angeli nuncupantur, cap. Sacerdotibus, 11. q. 1. idem Greg. Lopez in l. 9. eod. tit. & partit. gloss. 2. vnde non solum simplex Sacerdos præfertur militi sæculi, vt tradit Io. Andr. in cap. eo libentius, num. 3. de seru. non ordin. per cap. ante omnia 40. distinet. cap. Iulianus, 11. q. 3. sequitur Felin. in rubr. nu. 5. de maiorit. & obed. Io. Montan. in tract. de auctor. magni Consilij, n. 44. † verum Clericalis dignitas maior est quacunque dignitate laicali, vt tradit Bartol. conf. 180. si aliqua possessio, n. 3. 1. par. Hipol. d. n. 129. Casian. in cathal. gloria mundi, 4. par. confid. 2. Hieron. Grattus respons. 87. nu. 6. vol. 1. & respons. 71. num. 4. vol. 2. † hi enim in Deo Regnum habent, cap. duo sunt genera 12. quest. 1. Barbacia conf. 58. colum. 5. versic. ite ex alio, vol. 2. Rolad. à Valle d. conf. 12. n. 16. vol. 4. Io. Montan. vbi proximè, n. 13. † & Regibus in dignitate præstant, cap. duo sunt quippe 96. dist. Greg. Lop. duobus locis proximè allegatus, F. Petrus Bollo in aucth. probatione Beneficij Missa, fol. mibi 75. qui antea dixerat, fuisse semper Sacerdotij statum cæteris honoribus præclariorem, ac fulgidiorem; ergo multo maior est eius dignitas, quàm magistraturæ, & per consequens iniuria grauior, & capitali pœna de iuris rigore punienda; † licet verum sit, Sacerdotis esse officium nulli nocere, sed omnibus prodesse velle, vt inquit text. in cap. fin. de postul. tamen ex hoc non sequitur, Sacerdotem non posse agere iniuriarum, præsertim † cum nemo damnū facere intelligatur, nisi quid faciat, quod facere ius non habet, l. nemo damnū, ff. de reg. iur. optimè Vran. conf. 14. n. 39. tom. 1. † Vterius, cū regula sit in æstimanda iniuria eius, qui eam passus est, qualitates debere attendi, allegata l. prætor, ff. de iniur. clem. 1. §. nec super de pœnis, Vran. vbi proximè, n. 43. Azo in summa, C. eod. tit. n. 33. l. 20. vers. la tercera, tit. 9. par. 7. Angel. in §. atrox, notab. 4. & 5. [vnde Io. Monach. in cap. faelicis, n. 1. de pœnis, lib. 6. dixit, quod malum maius est quanto persona passa maior est, l. 2. & 4. ff. de remilitari, l. si quis in hoc, C. de Episcop. & Cleric.] aliæ qualitates concurrentes in persona dicti A. M. atrociorem faciunt iniuriam tribus de causis, prima, quia vti cum reliquis probatū est, est homo nobilis, progenie fidalgus, executoria Regia declaratus, & eius ascendentes honorabilia à Regibus Hispaniæ obtinuerunt munera, & optima seruitia tam bello, quàm pace strenuè se gerendo præstituerunt, inde succedit, † quod cum quis plebeus nobilem afficit iniuria atrocius delinquit,*
- & maiori est afficiendus pœna, quia consideratur plebeus, & nobilis persona, l. 1. ff. ad l. Cornel. de Sicar. & in l. Gracchus, vbi DD. C. ad l. Iul. de adulter. iunctis, quæ tradit Anton. de Butrio in cap. cum illorum 32. num. 34. de sent. excomm. & in cap. penult. nu. 10. de consecrat. Eccl. & magis in terminis Angel. d. notab. 5. & Mendoz. lib. 1. diffpur. iur. cap. 4. n. 24. qui de consideratione iniuriarum, allegat Arist. lib. 5. ethicor. c. 4. D. Thom. 2. 2. quest. 18. art. 2. ad primum, & Lallus de Tusciana in commentar. ad Constit. Regni Sicilia, rubr. de considerat. iniuriæ in princ. & rubr. seq. de iniurijs nobilitium personarum.
- Vterius, quia est senex sexaginta annorū maior, & ideo grauior ei illata iniuria censenda est; † nam cum senes maxime sint honorandi, l. semper, ff. de iure immū. l. 22. vers. quasi fuere, vbi Gregor. Lop. gloss. 2. tit. 11. par. 3. Abb. in cap. si qui testium 8. n. 7. de testib. Ant. Rosc. lib. 2. memorabiliū, cap. 7. n. 62. iunctis latè cōgestis, per Andr. Tiraq. in tract. de iure primogen. in præfat. n. 80. & plurib. seqq. iunctis quæ diserit Agellius lib. 2. noctium Atticarum, cap. 15. Pacatus in Panegyrico ad Theodosium, vers. an vero quicquam, Ouid. lib. 5. fastorū à versibus.
- Magna fuit quondam capitis reuerentia cani,
Inque suo pretio ruga senilis erat. cum alijs seq. & Iuuenalis saty. 13.*
- Credebant hoc grande nefas, & morte piandum
Si iuuenis vetulo non assurrexerat, & si.
Barbato cuiusque puer, licet ipse videret
Plura domi farræ, & maiores glandis acervos.
Tām venerabile erat præcedere quatuor annis:
Primaque par adeo sacra lanugo senectæ:*
- Et Michael verinus Christianus Poeta disticho. 216. dicens:
- Ne seua in canos iuuenis conuitia fundas,
Sed sede assurgens prætereunte sene.*
- Atrocius igitur delinquit, & grauioribus est pœnis plectendus, qui non solum seni debitam reuerentiam nō exhibet, verum cum atroci, & maxima iniuria afficit, vt in nostro casu euenit.
- Rursus, huiusmodi iniuriæ animus satis ex facto atroci iniuriandi deducitur, † quia animus ille præsumitur, qualem verba, aut facta demonstrant, l. quod Labeo, ff. de supellect. legat. l. reprehendēda tu magis est, C. de instit. & substit. l. 3. C. ad l. Cornel. de Sicar. cap. significasti de homicid. §. 1. infit. de oblig. que ex delicto nascuntur, Boer. conf. 4. n. 3. Rebuff. in l. fugitiuus 225. vers. itaque, ff. de verb. signif. l. seire, ff. de tutor. & curat. datis ab bis, Azeued. in rubr. tit. 10. lib. 8. Recopil. n. 10. Peguera in decis. crimin. cap. 13. n. 8. & 9. Vran. conf. 14. n. 23. tom. 1. † & maxime in factis, quæ clarius, & efficacius mentem declarant, quam verba, l. si tamen, §. ei, qui seruum, & gloss. ibi, ff. de adil. edict. gloss. verbo facto prouocare, in cap. dilecti 52. de appel. que plures concordantes, allegat Anton. ibi, n. 2. Rebuff. de pacif. possessor. n. 148. Tiraq. de retractu conuent. ad finē tituli, n. 76. Greg. Lop. in l. 40. tit. 13. par. 5. gloss. 2. & Lucianus in Toxari, res loqui magis, quàm verba asserit, & Cicero 3. Tusculanarum: *Quid verba audiam, cum facta videam,* in-

inquit enim Lactantius Firmianus *diuinarum Institutionum*, lib. 3. cap. 15. *Nihil interest quo animo facias, quod fecisse vitiosum est, quia facta cernuntur,*
 129 *animus non videtur;* † unde in facto tam atrocis iniuriæ nulla dubitatio est iniuriandi atrociter animo factum esse, vt ultra supra adducta tradunt Soc. *conf.* 146. n. 7. *vers. circa tertiam*, lib. 1. Paris. *conf.* 149. n. 19. lib. 4. Iulius Clarus lib. 5. *sentent.* §. *iniuria, vers. quare nunc*, n. 12. quem sequitur Azeued. *ubi proximè*, n. 11. doctè Auendaño in *tract. de iniuria*, n. 5. in deterius præsumi resoluens, ex l. *si non conuictus*, C. de iniur. & fauent tradita per Couar. lib. 1. *variar. resolut. cap.* 11. in *princ.* & num. 1.

† quòd etiam iniuria verbalis honoris præfatione non tollitur, cum iniuria aliud præferat dicta præfatione non purgabile, Bart. & alij in l. *si quis extraneus*, ff. de acquir. hered. Abb. in *cap. ea te*, n. 2. de iure iur. & in *cap. cum l.* & A. de re iudic. nu. 29. Guido Papæ *decif.* 495. ex iniuria, & Iulius Clarus d. §. *iniuria*, n. 13.

Atrocitas autem huius iniuriæ à tempore augetur; nam quo tempore fuit facta, magnus aderat hominum concursus; † iniuria enim tantò dicitur atrocior, quãtò coram pluribus est facta, vt tradit Abb. in *cap. 1. n. 2. de maledic.* Bellacomba *inter communes Doctorum opiniones*, tit. C. de iniur. n. 99 l. *prætor. edixit*, §. *ult. ibi: An in solitudine*, & c. l. *sed est questionis*, ibi: *Sed & si in Teatro, vel in foro cedit*, & *vulnerat quancquam non atrociter, atrocem iniuriam facit*, ff. de iniur. [malum enim dicitur maius, quòd fit palà, & publicè, per ea quæ tradit Alexand. *conf.* 1. n. 27. vol. 3. & alij adducti per Prob. in *addit. ad 10. Monach. in cap. felicis*, n. 1. de pœnis, lib. 6.] nec id alia de causa, nisi quòd plures in dictis locis soleant stare personæ, vt ex proximè adductis iuribus, tradunt Bossius in *tit. de iniur.* n. 5. Ludouic. Morot. *resp.* 70. n. 7. Vranus d. *conf.* 14. n. 45. Curtius iunior *conf.* 148. n. 2. Conrad. in *tract. de duello*, concl. 17. n. 19. Plaza de delictis, cap. 6. n. 15. quem refert Menoch. d. lib. 2. de arbit. casu 263. n. 24. & seq. & vt ait Iacob. Puteus lib. 1. *decif.* 296. n. 1. † delictum coram multitudine commissum, ex leui fit atrocius, & ab eodem temporis capite magis atrocitas augetur, cum facta fuerit iniuria in præsentia Don Ferdinandi Pacheco Prioris Ecclesiæ Beiamontanæ, & eius Vicarij Iudicum Ecclesiasticorum, ac ibi etiam existente Correctore, seu Prætorè Iudice laico, quæ personæ dicuntur graues, † quia ex hoc solo iniuria esset atrox, quamuis alia, quæ concurrunt non interuenissent, d. l. *Prætor*, §. *ult. ibi: Tempore, si in ludis*, & in conspectu Prætoris; nam in Prætoris conspectu, an in solitudine iniuria facta fuerit, multum interesse ait; nam atrocior est, quæ in conspectu fit, l. *item apud Labeonem*, §. *hæc autem*, *vers. quod ait Prætor*, ff. de iniur. d. §. *atrox*, *inst. eod.* & Iul. Paul. lib. 5. *sentent. tit.* 4. *eodem* §. ubi Cuiacius doctè emendat dictum §. *ultimum*, legis Prætor, & hanc atrocis iniuriæ speciem adnotarunt Iacob. Put. lib. 1. *decif.* 303. Mohed. *decif.* 1. n. 3. & 4. de foro compet. Greg. Lopez in l. 2. tit. 16. par. 2. *glos.* 2. d. l. 20. tit. 9. par. 7. † Et cum delictum, quod in præsentia decem personarum

committitur, efficiatur notorium, vt est textus, iuncta *glos. in c. manifesta*, 2. q. 1. cū qua transeunt Anchar. Gemin. & alij ibi, & Puteus *ubi proximè*, num. 3. & 4. dicens ex eo sequi, quòd delictum factum coram decem personis, coram multitudine factum dicitur, Azo in *summa*, nu. 22. C. de iniurijs, Ant. Gomez. 3. *tomo variar. cap.* 6. nu. 4. † Et ita cum itatim potest Magistratus punire, vt tradit Bart. in l. *scriptus*, ff. de Relig. & sumpt. funerum, Paris. *conf.* 147. num. 11. & seq. libro 4. Hippol. de Marfill. *sing.* 549. Et Græcorum legibus ita cautum fuisse tradunt Aymarus Riuallius lib. 2. *Historiæ iuris ciuilib in princ.* Menoch. *dicto casu* 263. n. 23. quia cum illud, quòd in præsentia fit Iudicis, & in loco publico, ac coram populi concursu notorium sit, quia cum notorium dicitur, quod ita est clarum, & euidens, vt minimè latere possit, † cuiusque testis est populus ipse, vt probat text. in *cap. tua nos*, & in *c. nostra de cobab. Cleric. & mulierum*, cap. *Sacerdotale* 61. *dist. e. quod suspecti*, 3. q. 5. Menoch. lib. 2. de arbit. sud. casu 166. n. 1. Iulius Clar. lib. 5. *sentent. §. fin. q. 9. n. 2.* Rol. à Valle *conf.* 48. n. 6. vol. 2. Couarr. lib. 2. *var. resolut.* 6. n. 8. *vers. verum*, & alij relati per Ioseph. Ludouic. *decif. Lucens.* 67. n. 16. in 1. par. † adeò vt coram decem hominibus factum dicatur notorium, secundum Cin. in l. *ea quidem*, n. 3. C. de accusation. ex l. *Prætor*, §. 1. ff. vi bon. raptorum, Bal. in l. *si verò*, §. *qui pro rei qualitate*, n. 2. & ibi las. ff. *qui satisd. cog.* Aym. Crauet. *conf.* 121. n. 2. Menoc. *ubi proximè*, n. 3. & Roland. d. *conf.* 48. n. 15. Unde succedit regula, quòd † quando delictum est notorium, tunc causæ cognitio necessaria nō est, sed punitio, d. l. *ea quidem*, vbi Alberic. n. 18. Ang. in *Liētus fustiū*, n. 4. ff. de his qui not. infam. Bald. in l. *omnium*, n. 2. C. de testam. Iulius Clar. d. q. 9. nu. 5. Roland. *ubi proximè*, eod. n. Octavian. *decif.* 5. *Pedemontana*, n. 45. Greg. Lopez in l. 5. tit. 6. par. 7. *glossa* 12.

† Loci autem ratione est etiam atrox huiusmodi iniuria, ex l. *Prætor edixit*, §. *fin. cum legib. seqq. ff. de iniurijs*, cap. 1. de pœnit. *dist.* 5. vbi exemplificat, si commissum fuerit delictum in loco sacro, vel cui debeat reuerentiā, & est text. in *cap. aut facta de pœnit. dist.* 1. Bal. *conf.* 412. lib. 4. Tulch. *conf.* 580. in *verbo atrox*, num. 2. & *conclus.* 1077. nu. 14. *verbo crimen*, tom. 2. Aloyf. Ricc. *dec. Cur. Archiep. Neap.* 235. num. 5. par. 3. quia facta fuit in Ecclesia, & ante Sanctissimum Sacramentum, † quia iniuria, quæ alicui in Templo, vel in Ecclesia fit, atrocior est, Abb. in *cap. cum illorum* 32. n. 9. de *sentent. excom.* Ant. Gomez. d. 3. *tom. var.* 6. n. 4. l. 20. tit. 9. par. 7. ibi: *O en Iglesia, ò en otro lugar publicamente ante muchos.* Quintil. *declam.* 265. postquam retulit quãdam legem, qua cauebatur, vt is, qui in Templo iniuriam fecerit, decem millia det Ciuitati, subiungit: *An verò iniquum videri potest, eum, qui in Templo pulsauerit, decem millia Ciuitati dare? Quid enim magis in vlla Republica, curari, obseruarique oportet, quàm Religio-nis sanè petulantia alijs locis mediocre habet re-pressionem. In Templo verò, in quo verbis parci-mus, in quo animos componimus, in quo etiam taci-*

- eam nostram mentem custodimus: pulsare velut in solitudine, velut in secreto quodam, non est ferendum, captis orbibus, vis hostium, ac metus, Religione Templorum defenditur. Qui iam arma ferre non possunt, qui salutem suam tueri fuga nequeunt, circa aras iacent. In Templo pulsasti hominam, rem petulantem fecisti inter sacra, fecisti Religiosissimo loco, nec ut cunque temeraria licet, &c. Vnde idē Quintil. declam. 3. 24. ait: Non est autem intuentum, quo tempore aperuerit se culpa, sed quo tempore commissa sit; in cade spectanda est damnatio, in sacrilegio tempus ipsum intuentum, statim ergo, ut fecit sacrilegium, deuotus huic pœna est, & ante ista bona ad Deum pertinere cœperunt, quam lex dānaret. Rob. Aurel. lib. 3. rer. iudicat. cap. 7. Vnde Mohedan. decis. 1. num. 2. de foro comp. ait, † quod delictum dicitur graue, & atrox ratione circumstantiæ, & atrox, insit. de iniurijs, hoc procedit in delicto commisso in Ecclesia, & si superior percutiatur ab inferiore, & quod ad aggrauandum delictum commissum coram multitudine sufficit, quod fuerint decem homines, quia efficitur notorium, ex glōf. verbo pluribus, in cap. de manifesta, 2. q. 1. quam sequuntur Archid. & Dominicus ibidem, & alij relati per Mohedan. dicta decis. 1. num. 3.
- 141 † Imò dictus S. M. sacrilegium commisit delinquendo in Ecclesia, & ea de causa Ecclesiasticus Iudex potest agere aduersus eum ad pœnam sacrilegij, Angel. in tract. de maleficijs, in verbis In scalis Sancti Petronij, n. 1. vbi Aug. Ariminen. plures allegat, Couarr. lib. 2. var. resol. cap. 20. nu. 18. vers. Tricesimo quinto, in fine, Azueved. in l. 3. t. 2. lib. 1. Recopilat. num. 23. Ioannes Gutierrez lib. 3.
- 142 † Imò dictus S. M. sacrilegium commisit delinquendo in Ecclesia, & ea de causa Ecclesiasticus Iudex potest agere aduersus eum ad pœnam sacrilegij, Angel. in tract. de maleficijs, in verbis In scalis Sancti Petronij, n. 1. vbi Aug. Ariminen. plures allegat, Couarr. lib. 2. var. resol. cap. 20. nu. 18. vers. Tricesimo quinto, in fine, Azueved. in l. 3. t. 2. lib. 1. Recopilat. num. 23. Ioannes Gutierrez lib. 3.
- 143 † Imò dictus S. M. sacrilegium commisit delinquendo in Ecclesia, & ea de causa Ecclesiasticus Iudex potest agere aduersus eum ad pœnam sacrilegij, Angel. in tract. de maleficijs, in verbis In scalis Sancti Petronij, n. 1. vbi Aug. Ariminen. plures allegat, Couarr. lib. 2. var. resol. cap. 20. nu. 18. vers. Tricesimo quinto, in fine, Azueved. in l. 3. t. 2. lib. 1. Recopilat. num. 23. Ioannes Gutierrez lib. 3.
- 144 † Imò dictus S. M. sacrilegium commisit delinquendo in Ecclesia, & ea de causa Ecclesiasticus Iudex potest agere aduersus eum ad pœnam sacrilegij, Angel. in tract. de maleficijs, in verbis In scalis Sancti Petronij, n. 1. vbi Aug. Ariminen. plures allegat, Couarr. lib. 2. var. resol. cap. 20. nu. 18. vers. Tricesimo quinto, in fine, Azueved. in l. 3. t. 2. lib. 1. Recopilat. num. 23. Ioannes Gutierrez lib. 3.
- 145 † Imò dictus S. M. sacrilegium commisit delinquendo in Ecclesia, & ea de causa Ecclesiasticus Iudex potest agere aduersus eum ad pœnam sacrilegij, Angel. in tract. de maleficijs, in verbis In scalis Sancti Petronij, n. 1. vbi Aug. Ariminen. plures allegat, Couarr. lib. 2. var. resol. cap. 20. nu. 18. vers. Tricesimo quinto, in fine, Azueved. in l. 3. t. 2. lib. 1. Recopilat. num. 23. Ioannes Gutierrez lib. 3.
- meminere Nauarr. in manuali, & ita resoluit idē Nauarr. d. cons. 24. n. 2. Gregor. Lop. in l. 20. tit. 9. par. 7. glōf. 1. † Imò text. in d. cap. peruenit, attenda eius litera, quam retulit Antonius Contius hanc fulcire partē videtur, cum subsequētibus verbis, Peruenit ad nos, dicat: Illos autem, qui sunt valitudine præpediti pro absolutiōnis Beneficio ad Sedem Apostolicam nequeunt laborare, recepto ab eis, sicut moris est, iuramento potes absoluere, ita quod sanitati pristina restituti, Apostolico se conspectui repræsentent: sexus vero fœmineo, & pueris, ac senibus super hoc satis te credimus posse dispensare: & hæc est veritas, † licet deficientibus qualitatibus, quæ in nostro casu concurrunt, videretur secus dicendum, attenda litera dicte extrauagantis, cuius in hoc meminere Pio Secundo attribuentes, Spec. 1. lib. tit. de legato, §. nunc dicendum, vers. quod etiam dixi, nu. 7. vbi Io. Andr. idem in d. cap. peruenit, & ibi Hostiens. & in summa de sentent. excomm. §. quis possit. S. Antonin. in summ. 3. par. tit. 24. cap. 1. §. 3. ad fin. Cuius litera sic se habet: Vobis prout possumus respondemus, illam videlicet modicam percussione, aut impulsione pugnæ, palmæ manus, pedis, digiti, aut baculi, vel lapidis, quæ ad luorem, mutilationem membri, fractionem dentis, depilationem capillorum non modicam, vel effusionem sanguinis non procedit, ne tamen si leuissimi ictus, aut pugnæ, aut unguinis percussione copia sanguinis effusa erit transire in atrocem iniuriam profitemur, ut propter hæc sit ab absoluteione talium abstinendum, ut tamen non solum ipsum factum, sed etiam facti qualitas, percutiendi modus, aut iniuriam facti circumstantijs, loci & delicti, & periora, quæ sit leuis, aut modica grauis, aut enormis iniuria, vel percussio manifestius cognoscatur, loci quidem, ut in theatro, vel in foro, coram Rege, Prælato, vel Iudice, in Ecclesia coram multis, vel in alio loco publico alicui iniuria, vel percussio inferatur, persona, veluti si Magister, aut Iudex, aut etiam Magistratus, aut Prælatas, pater, vel patronus, vel aliquis in dignitate, vel personatu constitutus, ab inferiori, vel humili contra normam iuris iniuriam, seu percussione patitur, per hæc quidem, quæ graues videntur iniuriæ, aut percussiones, & quæ sint leues, vel modicæ tanquam ex opposito cognoscuntur, sane quia negotij natura non patitur, ut ad plenum omnia asseratur, iudicium talis enormis iniuriæ, seu percussione vestro duximus arbitrio committendum. Tamen potestatem vestram, cum ad hæc processeritis, temperetis, ut citra metas huiusmodi, quam ultra eas, circa absoluteionem talium procedat, ne iniuriantes diuina absoluteione confisi de facili in atrociores prorumpant percussiones, vel iniurias, & sententiã Canoniam tam periculosius continententes in excommunicationis sententiam procliuus prolabantur: Tolerabilius enim est aliquos, qui per vos possent etiam absolui, nobis, vel Superiori absoluendos relinquere, quam contra statuta Canonum imagine quadam absoluteionis adhibita, non sine graui periculo quenquam relinquere innotatum, cum umbra quadam ostendatur in opere, veritas autem non iubit in effectu. Hactenus extrauagans, cuius ideo litera de iuxta,

vt minimo negotio pateat hasce ferè omnes circumstantias, quæ ad iniuriæ grauitatem, & atrocitatem eliciendam, debere considerari præcipitur circa absolutionis beneficium impediendum in nostræ iniuriæ casu appareat concurrisse, vt indè colligatur, & pateat, quam difficulter nostro casu sit admittenda sententia illa, † quam

148

in alio consultus tenuit Lappus de Castelliono alleg. 76. quem refert Nauarr. in manuali, d. c. 27. n. 92. ad fin. etie percussione leuem, talè, a qua Episcopus posset absoluere, aliam datam per Capellani perpetuum Ecclesiæ Aretij Canonico eiusdem Ecclesiæ, quia iuxta supra adducta id minime est tenendum in nostro casu, sed tior via iuxta prædictam extrauagantem admittenda.

Quare his constitutis in contrarium adducta minime obitant, non ea, quæ de inualiditate actuum, qui iracundiæ calore fiunt, quia licet prædicta in supra adductis casibus militent, non tamen ad excusandum ab atrocitate iniuriæ, dictū S. M. aliquis operari valent, quia negari non potest, ipsum habuisse animum, voluntatemque iniuriandi dictum A. † quia licet inuoluntaria delicta veniam mereantur, Ænea teste apud Dionysium Halicarnasi. lib. 1. Modestinus in collat. legis Moysæ, tit. de sicar. post Cod. Theodosian.

149

150

151

152

† tamen, vt ait Tertull. in lib. de penitentia, Quid, quod voluntas facti origo est? viderint enim, si qua carni, aut necessitati, aut ignorantia imputantur, quibus exceptis, iam non nisi voluntate delinquitur, Petrus Burgius lib. 1. electorum, cap. 5. † nam, vt ait Seneca lib. 2. de ira, cap. 3. 2. Non vt in Beneficijs honestum est, merita meritis reuolere, ita iniurias iniurijs illinc vinei turpe est, hic vincere. Et lib. 3. cap. 27. dicens: Quanto iatius est sanari iniuriam, quam vlcisci, multam temporis vltio absumit, multis se iniurijs obijcit, dum vna dolet; † & ita calorè iracundiæ ab iniuria non excusare, l. si non conuicty, vbi Ciu. num. 3. C. de iniur. dicens: Reputandum est absurdum, si id, quod iracundiæ calore male sit, re naneat impunitum. Pone enim, quod aliquis cap. ius aliam dedit tibi, postea pœnitet, erit ne conuictus, certe non, nam lex aliquem per impetum percutientem punit, l. aut facta, § causa, ff. de pœnis, l. si ex plagis, §. Tabernarius, ff. ad l. Aquiliam, & l. 16. tit. 34. par. 7. in illis verbis: Otro si uxeron, que lo que el ome faze, o dize con entendiemento de laña, non deue ser juzgado por firme antes que se vea si durara en ello, no se arrepientiendo luego el que se mouio. Pero esto se deue entender, que lo que el ome faze, o dize con saña a daño, o a denuestro de otro, que lo no excusa de la pena, como quier que e mengue de la culpa del yerro, quando el mouimiento de la saña fue con razon, Abb. in cap. dilecti 8. num. 18. de exceptionib. & n. 2. in cap. 1. de iniur. Auend. in tract. de iniuria, num. 6. Dec. n. 6. & 7. in l. quicquid calore, ff. de reg. iuris, dicens post Bald. in a. l. si non conuicty, quedam esse; quæ iuris effectum sortiuntur, vt repadium, & votum, & alia, de quibus prioribus numeris supra, & in hi factum calore iracundiæ non tenet, quedam autem sunt, quæ iuris effectum non sortiuntur,

vt delicta, & in his calor iracundiæ non excusat, d. l. si non conuicty; nam alias raro quis pro delicto puniretur, cum plerunque calore iracundiæ committatur, & hanc dixit communem opinionem Iulius Clarus in allegato §. iniuria, num. 16. ex traditis a se, §. fin. q. 60. vers. est etiam, nam difficillimum est, secundum Auendañ. proximè relatum probare, an iracundiæ calor sufficiens fuerit, vel non. † Et hoc est certius, nam qui in hoc magis stricte, & cum moderatione fuerunt loquuti, benignius cum iniuriante agi debere tradunt; minime autem a pœna liberari concludunt, vt apparet ex Parladorio lib. 1. rer. quotid. cap. 17. d. n. 38. post Boer deci. 169. Couarr. l. b. 2. variar. cap. 9. n. 2. Ant. Gomez. 3. tom. cap. 3. num. 24. † Vnde videmus, quod iudex calore iracundiæ aliquem occidens, capitali pœna punitur, l. lege Julia, §. fin. ff. ad l. Iuliam repetund. Greg. Lopez in l. 10. tit. 5. par. 2. glos. 1. & dictæ legis decisionem mirabilem, dicit Bald. in l. vnica, n. 28. C. ex delictis defunctuorum, & in l. Presbyteri 1. num. 10. C. de Episc. & Cler. Ant. Gomez. in l. vltima Tauri, num. 10. qui pro eo aliegal. l. 24. tit. 23. par. 3. l. 4. in fine, tit. 30. par. 7. † Nec est cur iracundiam excusare debeamus, cum maximorum malorū sit causa; Ecclesiastes enim cap. 7. dicitur: Ne sis velox ad iracundiam, quia ira in sinu stulti requiescit, cap. 11. & cap. ira 11. q. 3. & Prouerb. cap. 29. Vir iracundus prouocat rixas, & qui ad iracundiam est facilis, erit ad peccata procliuor. † Est enim iracundia inimica consilio, teste Cicerone in oratione pro Marco Marcello, cum adductis à Simancas lib. 6. de Republica, cap. 6. quia nullus leo, nulla sic vipera vitcera queunt humana laniare, vt hominis iracundia, vt tradit D. Chrysof. super Matthæum homilia 4. Greg. Lopez in d. l. 9. tit. 5. par. 2. glos. 1. cum adductis per Lud. Viues lib. 3. de anima, cap. 13. Valer. Max. lib. 9. cap. 3. in princ. Redin. de Malest. Principis, verbo ad iracundiam tardum, nu. 21. & seq. Seneca lib. 1. cap. vitimo de ira, & vt doctè Cicero lib. 1. officiorum, dixit: Audiendi non sunt, qui grauitè irascendum inimicis putant, idque magnanimi, & fortis viri esse censent; nihil enim laudabilius, nihil magno, & præclaro viro dignius, placabilitate, atque clementia. Indè Iuuenalis satyra 13. dixit,

153

154

155

156

quippè minuti.

Semper, & infirmi est animi, exiguique voluptas.

Vitio continuo sic collige, quod vindicta

Nemo magis gaudet, quam scemina.

† Nam qui referre iniuriam nititur, eum, à quo lætus est, gestit imitari, qui autem malum imitatur, bonus esse nullo modo potest, vt tradit Lactantius Firmianus lib. 6. de vero cultu, cap. 18. Et Socrates apud Platonem in Gorgia, ait: Secundum meam sententiam, o Pole, qui iniuriatur, iniustusque est, omnino est ante alios miser; inferior autem, si iniuriarum pœnas nunquam luat: minus verò miser siluat, suppliciumque iusti Dys, hominibusque reportet. Gueuara in cap. 1. Habacuc, sectione Viquequo Domine clamabo, & cap. 2. sectione Cogitasti confusionem. † Neque obitat calore iracundiæ blphemantem mitius debere puniri, quia

157

158

quia cū huiusmodi crimē grauisimū sit, iuxta supra adducta per Boer. *decif. 301. num. 4. & 5. vt Abb. nu. 6. in cap. 2. de maledicis*, dixit, prædictam opinionem tenentes, intelliguntur, quando iracundiæ calor esset maximus, & iusta ex causa quis fuisset prouocatus, vt in *l. si adulterium cum incestu, §. Imperatores, ff. ad l. Iuliam de adulter.*

159 † Imò non excusare iracundiæ calorem, quando quis irascitur contra Deum, & eius Sanctos, & in blasphemiam prorumpit, vt tradit Hostiensis in *sum. de maledicis, §. fin. col. 1. & text. in proæm. tit. 28. par. 7. vbi Greg. Lop. glos. 1. Albertinus de agnosc. assertio. q. 27. num. 3. Simancas de Catholic. institutionib. cap. 8. n. 8. Roxas de hæreticis, 2. par. num. 171. & seq. qui refert pro eo quandam Leonis X. Constitutionem, † & satisfacit Instructioni Hispalensi anni 1550. cap. 4. ibi: *En blasphemias dichas con enojo, no se entremetan los Inquisidores*, vt procedat in non hæreticalibus, ad quod concernunt tradita per Auendañ. de exequendis mandatis 2. par. cap. 4. n. 12. Couarr. in cap. quamuis pactum, 1. par. §. 7. n. 12. vers. crimē, Salcedo in addit. ad Bern. Diaz in praxi, cap. 110. Quare Abb. dicto num. 6. & qui eum sequitur Anania ibi, & Ial. num. 7. in *l. si filiam, C. de inoffic. testam.* quos sequitur Couarr. vbi proximè, vers. blasphemias, verè debent intelligi, quando iracundiæ calor nō aduersus Deum, vel Sanctos, sed quādò aduersus homines, & casualiter blasphemiam protulit, cū aliàs sequeretur absurdum, quia nulla potest iusta causa dari, imò nec fingi irascēdi Deo, aut eius Sanctis: † Nec potest excusari animus maleuolus dicti Sebastiani, cū talis præsumatur, quale fuit factum illius, *l. Labeo, ff. de supell. legata, l. scire, ff. de tut. & curat. datis ab his, l. reprehendenda, cum vulgatis, ff. de institut. & substit. Grammat. decif. 37. n. 6.**

Neque obstat dictum S. M. verbis iniuriosis fuisse prouocatum ab A. M. quia nō debuit etiam eo casu de facto, & tam atrociter ei iniuriari,

162 † quia contra lacescentem verbis, similiter verbis, & non armis se debet quis tueri, Spec. 1. tom. tit. de accusatore, §. 1. num. 11. Bald. in repetitione, l. 1. num. 16. C. unde vi, Ang. in *l. vt vim, ff. de iust. & iure*, Guillelmus de Cugno. Bald. Ang. & alij in *l. fin. ff. quod quisque iuris*, Alex. qui alios allegat *resoluit Nauarrus cons. 32. de homicidio, num. 2.*

163 † quòd qui iniuriam verbo illatam, alapa, vel aliter propria vindicans autoritate, iniuste agit, indeque si postea obid, etiam sine alia sua culpa sequatur digladiatio, aut mors, erit irregularis: † nemini enim licet illatam sibi iniuriam vindicare, vt in *tit. C. vt nemini lic. sine Iud. author. se vindic.* nam iudiciorum vigor, iurisque publici tutela in medium prodijt, ne quisquam sibi permittere valeat vltionem, *l. nullus, C. de Iudeis*,

164 † nec est singulis concedendum, quod per Magistratum publicè possit fieri, ne occasio sit maioris tumultus faciendi, vt inquit text. in *l. non est singulis, ff. de reg. iur.* Martinus Vranus in cap. dilecti, num. 20. de exceptionib. Capol. *cons. ciuili 25. n. 1. Georgius Acacius lib. 3. de priuileg. cap. 12. n. 1.*

† Neque secundum hæc obstat, defensionem esse permissā, quia vltra quòd intelligitur, dammodo fiat cū moderamine inculpatæ tutelæ, *l. 1. vbi glos. verbo moderatione, C. unde vi, allegata l. vt vim, ff. de iust. & iure*, Couarr. in *cl. si furiosus de homic. 3. par. §. vnico, nu. 3. Nauarr. cons. 29. incip. habet, num. 1. eod. tit. de homicid. alij, de quibus Iul. Clar. lib. 5. sentent. §. homicidium, num. 34.*

† nam defensionis modum excedēs, pro excessu venit puniendus, *d. l. 1. cap. significasti de homicid. el secundo, Alex. cons. 2. viso processu, & d. cons. 119. num. 10. vol. 7. Marc. Ant. Eug. cons. 22. n. 63. & seq. vol. 1.* Id certius procedit, quia vti probatum est, dictus S. M. iniuriam fecit A. M. ex interuallo, postquam verba, quæ imputantur ab eo dicta, præcesserant, & cū ipse à loco iam discessisset, quare non releuat eum allegare, id se fecisse suæ defensionis causa, † cū nec ex interuallo valeat defensio fieri, *l. 3. §. eum qui, vbi Bart. & Alex. in addit. ad eum, ff. de vi, & vi armata, glos. d. verbo moderatione, in l. 1. C. unde vi, quam sequitur Ant. de Butrio in cap. olim 12. nu. 18. vers. dicunt, de restit. spol. Boer. decif. 168. nu. 3. Lallus ad constitutiones Regni Sicilia, rubr. de cultu pacis, Hippol. cons. 119. incip. stante, n. 9. & cons. 137. illumina, num. 30. vol. 2. Ozerius in §. ius autem, num. 8. & seq. inst. de iure nat. Greg. Lopez in l. 3. tit. 16. par. 2. glos. 15. in fin. † Nec mihi ex interuallo iniuriam repellere licet, secundum Ant. de Butrio in cap. 3. n. 6. de homic. & in d. cap. cũ olim, num. 37. Ang. in §. iniuria, n. 3. inst. de lege Aquilia, Ant. Gomez in l. 45. Taari, num. 190. † Nam, vt Cicero 1. lib. offic. num. 14. vers. sed in omni, dixit: *In omni iniustitia permultū interest, vtrum perturbatione aliqua animi, quæ plerumque breuis est, & ad tempus, an cōsultò, & cogitatò fiat iniuria; leuiores sunt enim, quæ repentino aliquo motu accidunt, quàm ea, quæ meditata, & preparata inferuntur*, quo tendit *l. absentem, §. ultimo, ff. de penis*, vbi dicitur, ad pœnæ grauitatem, vel leuitatē referre: vtrum consultò quid admittatur, an casu, Petrus Burgius lib. 1. electorum, cap. 1. & Demosthenes in oratione contra Midiam: *Quæ aliquis de repente, nulla ratione inita facere coactus fuerit, & si contumeliose id fecerit per iracundiam, tamen dicere licet se fecisse: quæ verò diu multumq; antea excogitauit, continentèrque per multos dies aduersus leges facere deprehenditur, non solum ab eis ab eo, vt iramotus fecerit, sed etiam constat iam eiusmodi hominem data opera iniuriam fecisse.* Idem in oratione cōtra Timocratem: *Irascientium est eum, à quo molestijs affecti sunt, subito vlscisci offensorem, vt quocunque tempore fontem, & iniurium nacti fuerint, tunc de eo pœnas sumere.**

Neque oberit dicere, percussionem cū manu vacua regulariter atrocem iniuriam non inferre, quia dicta regula in nostro casu limitatur, in quo iuxta ea, quæ latè fundauimus, nullū est dubium, atrocem factam fuisse iniuriam, ad quod sufficit, quod in huiusmodi Episcopatu Conchen. & specialiter in Oppido incolatus eorum, huiusmodi iniuria æstimetur atrox, cū certissimum sit, † quòd iniuria dicitur leuis, aut grauis pro more

- more Regionis, vt tradit Alex. *cons. 203. super verbo-
mate, n. 2. vol. 2. ex l. i. accubarij, §. sunt quadam, ff. de
extraord. criminib. vbi delicta debent puniri secun-
dum morem Prouinciaram, melior text. qua sit
in iure ad id, secundum Bald. in l. 2. C. de noxal.
actio. Gregor. Lopez in l. 4. tit. 7. par. 6. glof. 4.*
- 172 † Neque obstat, paria delicta mutua compen-
satione tolli, quia hoc est verum, quando crimi-
na circa idem committuntur, vt puta circa idem
matrimonium, vel eandem societatem, vel simile,
vt in effectu voluit Innoc. in cap. intelleximus
de adulter. & ibi Abb. & in cap. 1. de iniurijs in princ.
pro quo Martinus Vranus in cap. dilecti, n. 19. de
exception. adducit text. in l. que in admodum, §. 2.
ff. de noxal. act. cap. 1. de iniurijs, & cons. 14. nu. 32.
tom. 1. ex Spec. tit. de accusatore, vers. quid si et vo-
caui latronem. Innoc. Hostiens. & Io. de Anania in
173 cap. pen. de adulter. † quia cum non sint paria in
nostro casu, ino grauius delictum S. M. dicta cessat
regula ex sententia Spec. d. tit. de accusatore, §. 1.
na. 1. t. in iniurijs etiam compensatio minime ad-
mittitur, nec iniuriatus reprobare potest simi-
dem, aut maiorem iniuriam aduersus iniuriam,
Abb. num. 25. vbi addit. in cap. cum te de sentent. &
re iudic. Boer. cons. 4. nu. 31. Capic. decis. Neap. 58.
in causa Nicolai, Iulius Clarus §. iniuria, num. 14.
- 174 † Neque secundum hanc obstat cap. intelleximus
de adulter. & communis ex eo desumpta, nam
iniuria concernunt diuersa, ideo compensatio
non admittitur, arg. cap. neganda, §. quest. 9. secus
quando concerneret idem, & ciuilius ageretur,
qui est casus cap. penult. & vltimi de adulter. Nam
coniugum adulteria concernebant idem matrimo-
nium, & ita intelligunt Speculator, & Abbas
proxime allegati, & quia iniuria per S. facta, non
potest dici facta animo purgandi se a verbis con-
tra eum prolatis per dictum A. iuxta aliud distin-
ctionis membrum, de quo Abb. d. n. 25.
- 175 † Quare cum atrociora delicta pœnæ quali-
tate cognoscantur, l. 2. ff. de publ. iud. l. auxilium,
ff. de minorib. l. leuia, ff. de accusationib. vbi An-
gelus glof. 1. in l. ad ea, qua 200. ff. de reg. iur. Bald.
in l. vt vim, n. 27. ff. de iust. & iur. Alex. d. cons. 203.
n. 2. vol. 2. † cum pœna maior sit, vbi delictum
est grauius, vt tradit Decius cons. 65. n. 5. cap. quia
sanctitas 50. dist. cap. ea que, vbi glof. de statu Mo-
nac. Hippol. cons. 30. n. 13. l. 1. lib. 1. Et iniuria gra-
uis, pœnæ grauitate cognoscatur, vt ex dictis iu-
ribus, tradit Greg. Lop. in d. l. 4. tit. 7. par. 6. glof. 4.
Et ostendit pulcher locus Cornelij Taciti lib. de
moribus Germanorum, dicentis: *Distinctio pœ-
narum ex delicto, proditores, & transfugas arbori-
bus suspendunt, ignauos, & imbelles, & corpore in-
fames, ceno, ac palude miscta insuper crate mergunt.
Diuersitas supplicij illuc respicit, tanquam scelera
ostendi oportet, dum puniuntur, flagitia abscondi,
sed, & leuioribus delictis pro modo pœnarum, equo-
rum, pecorumque numero conuicti mulentur.*
Auendañ. resp. 24. n. 2. c. 19. non afferamus, 14. q. 1.
cum alijs congelis per Petrum Roizium decis. 3.
- 178 *Lituania, num. 576. & seq.* † Inde cum pœnæ sint
commensurandæ delicto, cap. quæ sunt de his, que
sunt a maiori part. Capituli, l. respiciendum, ff. de
- pœnis, cap. omiſſis a 5. dist. auth omnes peregrini, C.
commun. de success. Deuter. cap. 25. vbi dicitur:
Iuxta mensuram delicti erit plagarum modus; Ca-
picius decis. Neapol. 127. num. 5. Hippolyt. cons. 6.
pysissimi, num. 11. cons. 30. n. 12. lib. 1. Ant. Gomez.
3. tom. variar. cap. 6. num. 8. Arist. lib. 1. Ethic. ca. 5.
quem ad hoc refert Couarr. lib. 2. var. cap. 9. nu. 2.
vers. quamuis, Mendozius lib. 1. disput. cap. 8. n. 4.
& ostendit Cicero lib. 1. officior. num. 42. dicens:
*Cauendum est etiam ne maior pœna, quam culpa sit,
& ne ij dem de causis alij plectantur, alij ne quidem
appelbentur;* & facit illud Lucij Apuleij lib. 7. *Aſi-
ni aurei:* Tunc vnus omnium sedato tumultu, placito
sermone sic orsus est, nec secta Collegij, nec mansue-
tudini singulorum, ac ne mea quidem modestia con-
gruit, pati vos vltra modum, delictiq; seuire terminu.
Horatius lib. 1. saty. 3.
- adſt
- Regula peccatis, que pœnas irroget aquas,
Nec scutica dignum horribili ſectere ſtagello.*
Atque ita cum iuxta supra adducta atrociter S.
deliquerit, & in censuras inciderit, cap. si quis sua-
dente diabolo 17. q. 4. vbi late Rebuff. Corneus
cons. 195. nu. 1. vol. 2. Iustitiæ est consonum, pro
qualitate admisi atrociter debere puniri, vt se a
similibus in posterum committendis ablineat.
- Illud autem Iudicem admonitum esse velim,
† quod atrox iniuria inimiciriam grauisissimam 179
parare dicitur, vt in terminis l. Prator, §. vltimo,
cum l. sequenti, ff. de iniurijs, & §. atrox, inst. eod.
tradit Bart. in l. 3. §. fin. n. 4. ff. de admend. legat. &
post Bald. cons. 118. lib. 3. Roland a Valle cons. 24.
in causa presenti, n. 26. vol. 1. † Nam teste Seneca 180
lib. 1. de benefic. gratia debetur beneficio, & iniu-
riæ vltio, que dolorem minuere solet, iuxta illud
Ouidij lib. 1. Amorum, elegia 7.
At tu ne dubita minuet vindicta dolorem.
Cum dictus A. M. habeat consanguineos nobiles,
& diuites, ac honoris tuæ di, & de iniuria accepta
satisfacienda amicos, † & iniuria facta consan- 181
guineo, alijs consanguineis, & de agnatione facta
censeatur, l. lex Cornelia in princ. vbi Bart. ff. de ini-
urijs, l. 1. vbi Bald. C. si quacunq; praditus potest.
Alex. cons. 24. anima aduersis his, n. 19. lib. 2. & cons.
2. n. 9. lib. 7. Bart. n. 7. in l. vt vim, ff. de iust. & iure,
Greg. Lop. in l. 6. tit. 23. par. 3. glof. 6. M. Ant. Eug.
cons. 63. n. 40. Cacher. decis. 104. n. 3. Neuiz. lib. 1.
Silua nuptial. n. 78. Peguera in quest. criminalib.
cap. 13. n. 14. † quia consanguinei nostri sunt quo- 182
dammodo partes nostri corporis, vt ex l. cum sei-
mus, C. de agric. & censit. lib. 1. l. 1. ibi: *Cum enim pars
quodammodo corporis eius per cognationem in fundo
remanebat;* tradit Tiraq. in tract. de pœnis temper.
causa 51. n. 80.
- Atque ita maximè conueniens est, vt inter alias
pœnas, quibus debet affici, in exilium a dicta
Villa damnetur, ne ibi ex illis maioribus damnis
det ansam, & dicto A. eiusque consanguineis eius
presentia delinquendi occasionem. † Quia vi- 183
lus, secundum Ciceroam, auget dolorem; &
ostendit Iustin. Historicus lib. 18. dicens: *Ne am-
plius ei mariti domus, cupida obliuionis grauem lu-
ctus imaginè renouaret, neue vltra amara ad moni-
tio*

184 *sio oculis eius occurrat; & ut alter dixit, visus, cui antepositur obiectus magis reuerberat, & teste Herodiano lib. 2. † tenax est iniuriarum memoria (quod enim offendit nunquam obliteratur, & scribit in marmore laesus.) Quare concludo, grauitur debere puniri dictum S. M. pensatis, & animaduertis supra adductis. Saluo, &c.*

SVM M A R I V M.

- 1 *Rationum redditio requirit reliquatus solutionem.*
- 2 *Socius, qui nihil gessit, non conuenitur, nisi excusso eo, qui administrauit.*
- 3 *Ratio non plenè reddita, debet iterum reddi.*
- 4 *Facto ubi opus est, non sufficiunt verba.*
- 5 *Rationum redditio est indiuidua, nec praestatur pro parte.*
- 6 *Rationem integraliter non reddens, est in dolo.*
- 7 *Solutiones factae per socium de ordine consocij, debent illi accepto ferri.*
- 8 *Socius agit contra consocium pro eo pluri, quod ad ipsum peruenit.*
- 9 *Decima ex praedijs dominorum vassallorum in Episcopatu Conchensi ex immemorabili consuetudine computantur inter decimas, dictas de Coronados.*
- 10 *Societas leonina, quae vnus lucrum consequitur, & non participat de damno, reprobatur.*
- 11 *Socij communicant lucra, damna, & expensas.*
- 12 *Lucrum non dicitur, nisi deducto damno.*
- 13 *Societas damnum, ne aut lucrum senserit, non cognoscitur, nisi ea finita, & factis computis.*
- 14 *Socij obnoxij sunt damnis societatis.*
- 15 *Socius repetit expensas factas pro bonis societatis.*
- 16 *Socius probatis expensis, eas repetit, vel compensat.*
- 17 *Domino datur actio aduersus negotiorum gestorem, & ipsi contra dominum pro expensis.*
- 18 *Melius est non soluere, quam solutum repetere.*
- 19 *Socius recuperat à bonis societatis expensas, quas fecit extra domum pro causa societatis.*
- 20 *Socius repetit sumptus factos in litibus societatis.*
- 21 *Expensa minuta probantur iuramento administratoris.*
- 22 *Expensa minuta quales sint, & qualiter probentur, relinquitur arbitrio Iudicis.*
- 23 *Libro socij in partitis verisimilibus, subordinatis, & connexis creditur ad probandum damna, & expensas societatis.*
- 24 *Partitae aliqua, si non sint liquidae, datur terminus ad verificandum illas.*
- 25 *Socio non imputatur, quod euenit culpa alterius socij.*
- 26 *Damnum, quod quis sua culpa sentit, non debet alij imputari.*
- 27 *Cadens facto suo à possessione, non agit contra bona fidei possessorem.*
- 28 *Restitutio cessat, quando aliquis spontè transtulit in possessionem.*

Tom. 2.

P R O

Didaco Lopez de Fonseca, & Donna Maria de Salmeron eius uxore, quae primò fuit nupta Sanctio Garcia de Molina.

C V M

Filijs, & haeredibus Alphonfi de Huete, & Catharina Lopez Montefinos eorum matre, & curatrice.

A R G V M E N T V M.

¶ Socius in conductione fructuum alicuius Beneficii, qui primò eos administrauit, tenetur etiam prius rationē reddere consocio, & quando dicatur, vel non redita ratio, & de materia expensarum administrationis.

CONSILIVM CXLIII.

Vpponitur in facto, quod cum dictus Sanctius Garcia de Molina, & Alphonfus de Huete conduxissent fructus Beneficii curati Ecclesiae Parochialis villae de Oliuares, per triennium dictus Alphonfus de Huete administrauit, & exegit illos duobus annis, videlicet 1590. & sequenti. Et cum decessisset dictus Sanctius Garcia, relicta haerede dicta Donna Maria, quam uxorem duxit dictus Didacus Lopez de Fonseca administrauit tanquam coniuncta persona anno vno. Et cum ageretur de redditione rationum per dictos Catharinam Lopez, & eius filios, oppositum fuit, quod prius ipsi debebant satisfacere, cum appareret, dictum Alphonfum de Huete non reddidisse rationes, prout erat obligatus; retinissetque penes se omnes fructus decimales vini, lanæ, & agnorum dicti biennij; † nam redditio rationum plura requirit, & inter alia reliquatus solutionem, l. 1. §. officio, vbi Bart. ff. de tutela, & rationibus distrahend. quem ibi sequuntur Doctores, Ripa in l. admonendi, num. 115. ff. de iure iurand. Craueta consil. 231. num. 1. versic. nam redditio rationis, lib. 2. Ioan. Bræcheus in l. bones, §. inter reddere, num. 3. & in l. potest reliquarum, ff. de verbor. signific. de ciso Genuæ 81. num. 7. & decif. 164. num. 21. & decif. 209. num. 2. quod residuum debet satisfieri dicto Didaco Lopez, vel saltem admitti contentatio petita per dictum Didacum Lopez quantitatis, quam apparuerit debere pro anno eius administrationis.

Nam licet duobus prioribus annis participauerit de societate Petrus de Vrgenio non administrauit fructus, sed solum dictus Alphonfus de Huete, ideo ipse, & non alius potest conueniri. † Nam socius, qui nihil gessit, non potest conueniri, nõ excusso prius socio administratore, contra quem prius agendum est, l. actiones, §. si commu-

Aa

nis,

nis, ff. pro soc. vbi Fulgos. Socin. cons. 24. num. 42. versic. quarto confirmatur, & versic. alius casus, volum. 1. decif. Genuæ 46. nu. 2.

- Et sufficit, rationes priorum annorum non fuisse legitimas, nec integraliter præstitas, vt possint iterum peti; † nam ratio non plenè reddita debet iterum reddi, vt tradunt Ioan. Andr. & Dominic. in cap. 1. de Cleric. agrot. lib. 6. Socin. consil. 92. column. 2. num. 89. l. b. 4. Imola in clement. quia contingit, de relig. domib. decif. Genuæ 176. nu. 17. dicens, quòd cum rationum computatio fiat propter solutionem, & restitutionem reliquatus, quòd censetur esse principale, iuxta l. cum seruus, ff. de condic. & demonstr. merito non potest dici ratio reddita, etiam si bilantum fuisset transmissum.
- † Nam vbi factum (scilicet solutio) requiritur, non sufficiunt verba cap. 1. de eo, qui mitt. in possess. l. ait Prætor, §. si quis, ff. de noui oper. nunciat. Roland. à Valle cons. 49. in presenti, num. 52. lib. 1. gloss. fin. in cap. pastoralis, de offic. Ordin. Ioseph. Ludouic. decif. Perusina 105. num. 4. part. 2. licet enim Alphonsus de Huete in computum præstitisset aliquam partem fructuum alijs partibus, negari non potest, quòd respectu aliorum, quos penes se retinuit, est creditor legitimus dictus Didacus Lopez nomine vxoris.

- In cuius confirmationem facit, † quòd redditio rationum est quid indiuiduum; & ideò pro parte non potest præstari, vt multis comprobatur Bal. in l. si plures, n. 17. C. de cond. insertis, l. cui fundus, ff. de cond. & demonstr. Menoch. lib. 2. de arbitrar. casu 209. nu. 30. & seq. Et non esse rationes benè reddere, non soluendo integraliter residuum.
- † Imò rationem in reliquis non reddens est in dolo, l. dolus, ff. mandati, Florianus de Sancto Petro in l. si seruus, nu. 2. ff. de legat. 1.

- Et quoad fructus anni 1592. in computum medietatis spectantis ad dictum Alphonsum de Huete soluit dictus Didacus Lopez illi, & dictæ Catharinæ vxori, & administratori horrei publici ciuitatis Conchensis, & Licentiato Gonçalez, & alijs plures quantitates tritici, ordeï, & auenæ, & amphoras vini, vt constat ex liberantijs illorum, & apochis de recepto, & depositionibus testium productorum in comprobationem, quæ debent illi accepto ferri pro eisdem pretijs, † quibus fuit facta taxa in redditione rationum, iuxta decisionem text. in l. 24. tit. 21. lib. 4. Recop. & tradita per Burlat. in cons. 105. nu. 9. lib. 1. & etiam 2615. 15. n. arauedinos solutos per dictum Didacum Lopez in computum conductionis, & subsidij excusati pro medietate tangente dictum Alphonsum, ne aliàs consequeretur plus quam ad ipsum pertinebat. Nam licet socius administrans cogatur alteri socio reddere rationem administrationis, † potest agere actione pro socio, quatenus plus ad ipsum socium peruenit, l. verum, §. si cum tres, l. actione, §. si communis, ff. pro soc. Paul. de Castr. cons. 126. incip. non sequendo ordinem, num. 1. vol. 2.

Et insuper pro medietate damnorum, quæ passa fuit societas conductionis, eo quòd dicto anno prius quam fieret diuisio fructuum decimalium, qui erant in cameris, in quibus erant recollecti,

fuit illis de facto spoliatus per Gubernatorem dictæ villæ, ad instantiam Vniuersitatis illius, sub prætextu, quòd dictus Alphonsus de Huete in dictis duobus annis præcedentibus diuiderat inter participes decimarum, quæ vulgò dicuntur de Coronados, † decimas quæ peruenerant ex prædijs domini dictæ villæ, virtute immemorabilis consuetudinis vigentis in Episcopatu Conchensi, quòd decimæ ex prædijs dominorum habentium vasallos diuidantur tanquam decimæ Coronatorum, prætendente dicta Vniuersitate, & illius Concilio, quòd debuerat fieri diuisio cum decimis laicorum, vt ipsi reportarent portionem, quæ si foret ita, pertineret tertijs regalibus. Qua de causa fuit astrictus litigare in Consilio Regij patrimonij, assistendo in Regia Curia cum magnis expensis, & per plures menses, donec obtinuit executionem per viam attentati aduersus dictam Vniuersitatem, & Gubernatorem super restitutione dictorum fructuum, & postea in executione illius. Nam cum dictus Alphonsus de Huete esset socius in huiusmodi arrendamento cum dicto Didaco, ad omnia damna tenetur, † nam aliàs esset societas leonina, contra omne ius, l. si non fuerint, §. vltim. ff. pro socio, Bald. in l. 1. nu. 15. versic. circa secundum, & num. seq. C. commodati, Rebuff. in tractat. de exceptionib. nu. 872. Gregor. Lopez in l. 7. tit. 10. part. 5. gloss. 4. & in l. 13. ibidem gloss. 4. & 5. Matienço in l. 2. tit. 9. lib. 5. Recopil. gloss. 1. nu. 16. [Paul. Manut. in adagio leonina societas, col. 465.] † Sicut enim socij communicant lucra, ita damna, & expensas, l. cum duobus, §. quidam Sagariam, & in l. si fratres, §. si quis ex socijs, ff. pro soc. l. si merces, §. vis maior, in fin. ff. locati. l. 16. tit. 10. part. 5. Alexand. cons. 131. num. 1. lib. 5. Matienço in l. 3. tit. 9. lib. 5. Recop. gloss. 7. nu. 1. Paul. Castr. cons. 55. n. 1. vol. 2. † Nam lucrum non dicitur, nisi deducto damno, l. 3. ff. de in rem verso, l. sed si adiiciatur, & l. Mutius, vbi Bart. ff. pro socio, §. illud, in tit. de societate, Socin. in l. 1. notab. 4. ff. de rebus dubijs, Cagnolus in l. semper in stipulationib. num. 5. ff. de regul. iur. Cæphal. cons. 245. num. 61. tom. 2. Vnde merito Doctores dicunt, † non posse cognosci an societas damnorum, aut lucrum tenferit, nisi ea finita, & factis computis, l. mutius, ff. pro soc. Paris. cons. 9. nu. 43. lib. 1. Petrus de Vbaldis in tract. de duobus fratrib. part. 12. col. 1. Salicet. in l. tam diu, C. pro soc. decif. Genuæ 173. nu. 16.

Nec opus fuit declarari, quòd Don Alphonsus debebat satisfacere partem damnorum; † cum iure cautum sit, socios obnoxios esse damnis, quæ societati obueniunt, & si non sit inter partes conuentum, l. coire, l. ob æs alienum, ff. pro socio, l. si duorum, in fin. ff. de actionib. empt. decisio Genuæ 14. nu. 11. & ita socius rectè concludit, vt sibi emendetur damnum, quòd passus est pro re communi, l. cum duobus, §. vltimo, & §. damna, & §. vltimo, ff. pro soc. l. si is, cum quo ff. commun. diuidendo, Rebuff. dict. tract. de exceptionib. nu. 867. Gregor. Lopez gloss. 1. col. 2. in l. 6. tit. 10. part. 5. & in l. 7. gl. 4. & in l. 13. gloss. 5. Ioseph. Ludouic. conclus. vnie. de societate, versic. insertur 12.

Et idem procedit quoad expensas, † nam quas fecit

- fecit socius pro communibus bonis repetit à cō-
focio pro dimidia parte, *l. si fratres, §. si quis ex so-*
16 *cijis, ff. pro soc.* Rebuff. *vbi proximè, num. 366.* † &
eis probatis omnis administrator potest compen-
sationem obijcere, vel allegare principaliter ab
ipfas impensas consequendas, *l. 1. §. praterea, ff.*
de contraria, & utili aetione tutela, l. 2. in fine, l. at
qui natura, §. non tantum, l. si hereditaria, & l. qui
in aliena, in princip. ff. de negot. gest. in quibus pa-
17 ret, † quòd sicut dominò datur actio aduersus
gerentem pro his, quæ administravit; ita & ge-
renti datur contraria actio pro his, quæ impendit
in administratione, vel eius occasione, decisio
Genuæ 170. num. 3. & decis. 191. num. 5. Et reme-
dium hoc compensationis oppositum per dictū
Didacum Lopez iustificatum est, & iuri conforme.
18 † Cū semper melius sit non soluere, quàm
solutum repetere, *l. 2. C. de compensatione, l. 2. &*
3. ff. eodem tit. Couart. *in cap. quamvis pactum, 1.*
part. §. 4. nu. 9. de pact. lib. 6. Bart. *in l. in omnibus,*
nu. 6. ad med. C. de testib. laf. in §. in bona fidei, n. 57.
post med. in tit. ut. de aetionib.
19 † Ideoq; socius, qui administravit, potest de-
ducere expensas, seu salaria dierum, quibus ab-
sens fuit à domo sua occasione societatis, aut re-
rum ipsius, *l. si fratres, §. si quis ex socijs, ff. pro socio,*
vbi ait, quòd si quis ex socijs propter societatem
profectus sit, viatica, & meritoriorum, & stabu-
lorum, & iumentorū vecturas, vel sui rectè im-
putabit, *l. secundum Iulianum 62. ff. eod.* Ioan. Gar-
cia *de expens. & meliorat. cap. 19. nu. 4. & cap. 20.*
nu. 11. ex l. 1. §. pupillis, vers. item sumptus, ff. de tu-
telis, & rationib. distrahend. ibi: Et viatica, si ex of-
ficio necesse habuit excurrere, vel proficisci, l. idemq;
§. idem Labeo, ff. mandati, Paul. & Angel. in l. nutri-
toribus 10. C. commun. de success. Roch. de Curte
in cap. fin. de consuetud. quest. 12. Cassan. in consuet.
Burgund. rubr. 6. §. 4. verb. & fact.
20 † Quod procedit etiam in expensis factis oc-
casione dictæ litis, *l. ita, ff. de tutelis, & rationibus*
distrahend. ibi: Sumptus litis tutor reputabit, cuius
decisio in omnibus administratoribus locum ha-
bet, secundum Ioan. Garcia *d. cap. 20. nu. 17.* iun-
cta *l. 17. tit. 6. part. 6. vers. El guardador.*
Et in omnibus expensis, quas fecit tam contra
Concilium dictæ Vniuersitatis, & Governatorē,
super dicto spolio, quā defendendo se ab interef-
se habētibus in fructibus decimalibus, qui ipsum
molestabant pro consecutione eorundem fru-
ctuum, quibus erat spoliatus.
Quæ expensæ respectu maiorum sunt probatæ
21 apochis authenticis, † & respectu minorum, &
minutarum certū est de iure, quòd possunt pro-
bari iuramento administratoris, *glof. & commu-*
niter DD. in l. fin. §. in computatione, C. de iure deli-
ber. Bart. *in l. comperimus, C. de nauicular. lib. 11.*
Feder. de Sen. *consil. 119. incip. nulli dubium.* Fern.
Loazes *in allegat. pro Marchione de los Velez, su-*
per oppido de Mula, in respons. ad 5. & 6. fundam.
dabit. 1. nu. 63. vt resoluunt Lapus allegat. 94. nu.
4. Bart. nu. 2. in d. l. comperimus, C. de nauical. Bald.
in §. impuberes, nu. 8. instit. de Attiliano tuto. Abb.
in cap. qualiter, & quando, el. 2. nu. 26. de accusatio.
Menoch. *de presumpt. lib. 1. quest. 58. nu. 14.* Tira-
quel. *in tractat. de iudic. in reb. exiguis ferendo, in*
princ. vers. ex hoc fit, Greg. Lop. *in l. 8. tit. 6. part.*
6. glof. 2. Ioan. Garc. *d. cap. 20. num. 23. vers. parua*
autem, † qui resoluunt, ludicis arbitrium versari, 22
quæ sint huiusmodi expensæ paruarum, aut minutæ,
iuxta plura, quæ adducit per ipse Io. Garc. *cap. 11.*
nu. 16. qui d. nu. 23. vers. praterea, ait, in huiusmodi
expensis solere admitti priuata singrapha, nec sem-
per postulari instrumenta authentica, aut testes
exceptione maiores; imò admitti probatione per
coniecturas, arbitrio ludicis, ex fide, & integrita-
te eius, qui consumpsit, qualitate, & quantitate
expensarum, Bald. *in rubr. C. de fide instrum. Corn.*
in l. fin. §. in computatione, C. de iure delib.
† Pro quibus facit Greg. Lop. *in d. l. 7. tit. 10. 23*
par. 4. in fin. qui ad probandū damna, & expensas
societatis ait, se credere, quòd in his, quæ sunt ve-
risimilia, & subordinata, & connexa, creditur li-
bro socij, ex Baldo *vbi proximè, nu. 65. in versic.*
sequitur de scripturis sociorum, argument. l. Publica,
§. fin. ff. pro soc.
† Et quando respectu aliquarum partitarum 24
non esset liquidatio necessaria, debet super illis
dari terminus, & caueri dicto Didaco Lopez ad-
missis interim partis, quæ apparet liquidæ, arg.
l. quod dicitur, ff. de impens. in reb. dotalib. sacris, l.
statu liber. rationem. ff. de statu liber. Rebuff. tom. 1.
ad leges Gallicas, tract. de sent. executor. art. 6. glof.
unic. num. 18. & 20. tom. 3. tract. de caus. benefical.
posseffo. artic. 12. glof. unic. nu. 12.
Nec iuuat filijs dicti Alphōsi de Huete dicere,
quòd etiam illorū pater assentiam fecit in villa
Madriti eo tempore, quo dictus Didacus Lopez,
nō enim fuit pro causa defensionis, & recupera-
tionis fructuū anni 1592. Sed quia ipse habuerat
prius administrationē fructuū beneficij per annos
nouem, vsq; ad 1590. Et in alijs litibus cum Mar-
chionita de Mondejaris, & tunc temporis nō vi-
gebat societas cū dictis Didaco Garcia de Moli-
na, & Didaco Lopez; † & ideo non debebant illi 25
imputari expensæ, præsertim si fuit in culpa pro-
pria, *l. verū, ff. pro socio, l. si fratres, §. si. ff. eod. tit. l. si*
communis familia, ff. de noxalib. aetion. Greg. Lop.
glof. 5. in l. 8. tit. 10. part. 5. Rebuff. d. tract. d. exce-
ptionib. nu. 874. & sequenti. † Vnde dicta damna 26
sibi, & non alijs debet imputare, *cap. damnnum, de*
regulis iur. in 6. l. quod quis, ff. eodem, Abbas *in*
cap. quia diuersitatem, num. 13. de concess. præbend.
Cæphal. consil. 41. nu. 21. lib. 1. Marc. Anton. Eugen.
conf. 58. num. 5. Menoch. de recuperan. posseff.
remedio 15. num. 96. facit text. in l. siue autem, §.
si duobus, in fine, ff. de publica. † vbi cadens suo 27
facto à possessione, non experitur contra bonæ
fidei possessorem; † nec restitutio locum habet, 28
quando quis spontè in alium transtulit possessio-
nem, *cap. super, de renuntiatione, Iacobin. in l. si*
de vi, num. 21. ff. de iudicij, cum alijs, de quibus
Menochius *vbi proximè.* Maximè cū dictus
Didacus Lopez de Fonseca non fuerit consecutus
dictas expensas ab Vniuersitate dictæ villæ;
imò nec sortem principalem fructuum, cū
fuerint restituti Andreae de Valera, & conforti-
bus

bus 300000 maravedis, & nondum sunt exacti plures fructus, quorum medietas cedit damno dicti Alphonsi de Huete, & eius filiorum. Et ita sunt potius debitores, quam creditores dicti Didaci Lopez de Fonseca.

SVM MARIVM.

- 1 Maritus quando possit uxorem adulteram accusare, & occidere.
- 2 Maritus non accusatur criminaliter ab uxore pro adulterio.
- 3 Uxori nunquam licuit occidere virum in adulterio deprehensum.
- 4 Romulus dedit facultatem viro repudiandi uxorem in adulterio deprehensam, & non è contra.
- 5 Diuino iure veteris, & noui Testamēti vir relinquit uxorem propter adulteriū, & n. 18. & 38.
- 6 Castitas maior requiritur in fœminis, quàm in masculis.
- 7 Vitium carnis detestabilius est in fœminis, quàm in viris.
- 8 Maritus licet meretricetur, non debet uxor esse impudica.
- 9 Maritus ita debet fidem seruare uxori, prout uxor viro.
- 10 Maritorum concubitus cum impudicis mulieribus, uxoris proprias quamuis modestas, & castas exasperat.
- 11 Iniuria magna fit uxori, si vir pellicem habeat, & num. 32.
- 12 Maritus nec occultè fidem semel datam uxori violare debet.
- 13 Decalogi præceptum non moechaberis, comprehendit viros, ut fœminas.
- 14 Honor est fœminæ virū castum habere, & quæ è moda ex eo sequantur ipsis, & filijs, ac familia.
- 15 Alteri non debet quis facere, quod sibi fieri nolle.
- 16 Vir grauius peccat, quàm fœmina adulterando.
- 17 Vir dicitur à virtute animi, mulier à mollitie mentis.
- 19 Coniugum conditio par est in separando se propter adulterium.
- 20 Uxor in foro Ecclesiæ agit ad separationem thori per adulterium viri.
- 21 Vir an repellatur ab accusatione uxoris obijeientis ei adulterium.
- 22 Iniquum est virum repellere uxorem propter adulterium, & non è contra.
- 23 Maritus, & uxor ad paria iudicantur.
- 24 Paria delicta mutua compensatione tolluntur.
- 25 Culpa eadem irretitus non potest alium accusare.
- 26 Claudius insignis mœchus fuit habitus, & qualiter.
- 27 Pari in causa, potior is habetur, qui se defendit.
- 28 Uxor sicut perdit dotem, & bona pharaphernalia propter adulterium, ita vir donationem propter nuptias, & num. 29.
- 30 Iniuriam magnam facit vir uxori committendo adulterium.
- 31 Adulterium quatenus violat Sacramentum matrimonij est species sacrilegij.
- 33 Vir potest per Iudicē Ecclesiasticū compelli uxore instante, vel ex officio, ut relinquat concubinā.

- 34 Marito non licet concubinam habere.
- 35 Secularis etiam Iudex compellit maritum dimittere concubinam.
- 36 Uxor à viro separata propter adulterium, potest petere reintegrationem, si probet, virum postea fornicatum esse.
- 37 Matrimonium separatur quoad thorum propter adulterium viri.
- 39 Inclusio vnius, est exclusio alterius.
- 40 Matrimonium separatur quoad thorum propter seuitiam viri.
- 41 Mulier est viro suo sociæ diuinæ, & humanæ domus.
- 42 Uxoribus dabatur actio mala tractationis aduersus virum.
- 43 Viro solū permittitur modica castigatio uxoris.
- 44 Viri debent suas uxores diligere, & non esse amari ad illas.
- 45 Uxor qualiter sit regenda, & tractanda à viro.
- 46 Marcus Cato ita insectabatur offendentes uxores, ac si Dei simulachra offendissent.
- 47 Uxor maletractata à viro agit iniuriarum.
- 48 Uxor si fugit à domo viri propter maletractationem debet ali ab ipso.
- 49 Maritus debet litis expensas uxori maletractata ministrare.
- 50 Uxor maletractata non debet redire ad virum, nisi ei caueat idoneè.
- 51 Uxor acriter verberata à viro, si aufugiat, & adulterium committat, non lucratur dotem vir vigore statuti.
- 52 Uxor, si est magna viri seuitia, non debet se committere fragilitati cautionis, ut ad ipsum redeat.
- 53 Uxor, quæ separatur à viro propter seuitiam, repetit dotem, & medietatem bonorum lucratorum constante matrimonio.
- 54 Uxor ad effectus præfatos debet seuitiā viri probare.

ARGVMENTVM.

¶ Uxor an possit diuortij petere saltim quoad separationem thori, si vir eius adulteriū committat. Et quid ex causa læuitiæ?

CONSILIVM CXLIV.

Doctor A. G. Medicus cum esset viduus, & ex priori matrimonio filios suscepisset, duxit uxorem Elisabeth viduā, & eorum matrimonio constante se prædictus impudicæ mulieris contubernio, & illicita coniunctione coniunxit, magno cum scandalo villæ

. . . adeo ut pellicem in proprio uxoris legitimæ lecto pluries habuerit, & ipsam à liberis matrimonij prioris re, & verbis asperè tractari, & seuisimè permiserit, quæ his de causis matrimonij separationem intendere vult, & dotis repetitionem, & quia id posse facere videtur, sequentia fauent fundamenta.

† Pro parte negatiua facit, maritum posse uxorem in adulterio deprehensam nedum accusare, sed

sed & occidere, secundum distinctionem l. *Gracchus*, C. ad l. *Iul. de adulter. l. 13.* vbi Gregor. *Lop. glos. l. t. t. 17. part. 7.* Couarr. in 4. decretal. 2. part. cap. 7. §. 7. n. 2. & 6. vt in l. 2. de adult. in legib. Longobardorum, & refert glos. verbo liceat, vers. ignoscitur, in cap. inter hæc 33. q. 2. Tiraq. in l. 1. connub. n. 43. tradit Senec. lib. 1. controuers. controu. 4. Lucianus. in quadam declinatione Erasmi alia correspondenti, ait: Tribus dumtaxat temporibus lex indulget, vt quis circa iudicium hominem occidat, primum in adulterum, sed cū vxore deprehensum, id, quod in temperanti, & insuperabili mariti dolori donatum est, at ita si corpus vtriusq; pariter interimat; † Maritus autem de adulterio ab eius vxore accusari criminaliter nequit, l. 1. C. ad l. *Iul. de adulter.* Ioan. Lup. in repet. rubric. de donat. inter vir. & vxor. §. 20. nu. 6. Hippol. de Marfill. in l. patre, vel marito, nu. 11. ff. de quaestio. Couarr. in 4. decretal. 2. part. cap. 7. §. 6. num. 5. Menoch. de presumpt. lib. 4. presumpt. 78. nu. 59. Greg. Lop. in l. 1. tit. 17. part. 7. glos. §. † Nec vxori vnquam fuit licitum, virū in adulterio deprehensum interimere, nec est lex, quæ tale ius vxoribus concedat, vt in simili tradit text. in auth. de non elig. secundò nub. §. optimū, collat. Tiraq. vbi proximè; nam veteri scito apud Romanos cauebatur, vt maritus vxorē in adulterio deprehensam, impunè necaret, illa tamen si vir adulteraret, iudicio agere non posset, vt refert Alexand. ab Alex. lib. 4. dierum gemal. cap. 1. in fin. Pro quo sunt Catonis verba ad hanc rem maximè pertinentia in oratione de dote, quem refert Agell. lib. 10. noct. Attic. cap. 1. In adulterio (inquit) vxorem tuam si deprehendisses, sine iudicio impunè necares. Illa te, si adulterares, digito nō auderet contingere, neque ius est. Hottoman. in §. qui igitur, versic. qui autem, instit. de patria potest. Carol. Sigon. de antiq. iure ciuim Romanor. cap. 9. versic. vxorem, Paleot. de nobis, & spur. cap. 15. num. 4. Vndè Syra anus apud Plaut. in mercatore, actu 4. scena 8. mulierum conditionem in hoc conquiretur his verbis, de quo Neuiz. lib. 4. syluæ nupt. nu. 48. & Paleotus cap. 42. num. 3.

*Acaslor lege dur auiunt mulieres,
Multoq; iniquiore misera, quàm viri:
Nam si vir sortum duxit, clam vxorem suam,
Id si rescit vxor, impunè est viro.
Vxor verò si clam domo egressa est foras,
Vi ro fit causa, exigitur matrimonio.
Vtinam lex esset eadem, quæ vxori est, viro;
Nam vxor contenta est, quæ bona est vno viro,
Qui minus vir vna vxore contentus fiet, &c.*

† Quæ à Romulo initium sumpserunt; nam vt in eius vita Plutarchus tradit, viro potestati repudiandæ vxoris tribuit, si in adulterio deprehensa foret, non tamen id vxori concessit, quod pro lege tradidit Constantinus Cæsar in l. 1. titul. 16. de repudijs, lib. 3. Codicis Theodosiani, concedens marito repudiari mittere vxori, si moecha sit, non tamen vxori, si vir muliercularius sit, † adeò vt diuina eloquia Matthæi 5. & 19. capitib. Luc. 16. Marc. 10. & ex Testamento veteri Deuteron. 24. quibus refertur Mosaycis legibus viro licuisse vxorem repudiare, non tamen in ipsiis continetur

Tom. 2.

licuisse vxori repudiare maritū, doctè Romulei statuti mentionem faciētes Dionys. Halicar. lib. 2. Cel. Rhodig. lib. 28. lect. antiq. cap. 26. Io. Brechæ. in l. inter diuortiu 191. nu. 3. & 4. ff. de verbor. sign.

† Vterius, quia in foeminis maior castitas, quàm in masculis videtur requiri, glos. verb. quæ adulterio, in l. palam, §. quæ in adulterio, ff. de ritu nupt. glos. verb. cognitum, in c. debitum, de bigam. Guillem. de Cugno in l. si lenones, & in l. raptores, C. de Episc. & cleric. Menoch. d. presumpt. 78. nu. 58. & per Ioan. Neuiz. lib. 1. syluæ nupt. non est nubendū, nu. 29. & seqq. Alberic. in l. 1. col. 2. vers. quarit gl. vbi Salic. versic. quero, C. de raptu virg. Tiraq. in d. l. 1. num. 45. versic. hoc idem. † Et ideo in foeminis vitium carnis detestabilius est, & opprobriosum, vt tradit Abb. in cap. pastoralis 14. nu. 7. de iudicjs, Menoch. d. presumpt. 78. nu. 98. Boerius consil. 4. nu. 59. & seq. Tiraq. vbi proximè, & n. 46. Specul. 1. tom. tit. de actore, §. 1. vers. sed vtrum masculus, vt merito Ecclesiastici cap. 42. moneatur ita, super filiam luxuriosam confirma custodiam, ne quando faciat te in opprobrium venire inimicis. De filijs autem nihil dicit. † Et ita licet maritus meretricetur, aut impudicus sit, non tamē vxori impudicæ esse permittitur, quin adulterium committens accusari queat, iuxta text. in l. si vxor, §. Iudex, iuncta glos. ff. ad l. *Iul. de adult.* vbi Angel. hoc mēti tenendum ait, & ita illum intelligens, & si alijs contrariū probare videretur, cū maritus auctor fuerit impudicitæ vxoris per lenociniū, aut alio modo, quàm per impudicitiam vtri, vt Tiraq. vbi proximè, nu. 44. tradit & clarius procedit iure Regio attento, l. 3. in final. verbis, tit. 20. lib. 8. Recopil. & tradit Gregor. Lopez in l. 6. tit. 9. part. 4. glos. 2. & in l. 9. tit. 17. part. 7. glos. 1.

Tamen his nō obstantibus, in casu, de quo agitur prædicta Elisabeth de A. potest agere contra maritum quoad thori separationē, quod vt clarius constet, præmittendum est, † maritū ita esse obligatum, & astrictū ad seruandam fidem vxori, non se immiscendo, nec illicita coniunctione iungendo mulieribus alijs, sicut vxor viro, text. in cap. sicut 7. q. 1. dicens: Sicut vir non debet adulterare vxorē, Lactant. Firmian. lib. 6. de opific. Dei, cap. 23. dicens: Nondū omnia castitatis officia executus sum, quàm non modò Deus intra priuatos parietes, sed etiam præscriptio lectuli terminat, vt cum quis habeat vxorem, neque seruā, neque liberā habere insuper velit, sed matrimonio fidem seruet; non enim sicut iuris publici ratio est, sola mulier adultera est, quæ habet alium, maritus autem etiam si plures habeat à crimine adulterij solutus est, sed diuina lex ita duos in matrimonium, quod est in corpus vnum pari iure coniungit, vt adulter habeatur quisquis compagē corporis in diuersa distraxerit. Subiungitq; rationem: Nec ob aliam causam Deus cū ceteras animantes suscepto foetu in aribus repugnare voluisset, solam omnium mulierem patientem viri fecit, scilicet ne foeminis repugnantibus libido cogeret viros aliud appetere, eoq; facto castitatis gloriam non tenerent. Et post aliqua: Seruanda igitur fides ab vtroque alteri est, imo exemplo continentia docenda vxor se castè gerat, iniquum est enim, vt id exigas, quod

A a 3

- quod ipse prestare non possis. Quae iniquitas id efficit profectò, ut essent adulteria foeminae egrè ferentibus prestare se fidem non exhibentibus mutuam charitatem. Denique nulla est tam perditus pudoris adultera, quae non hanc causam vitij suis prætendat iniuriam se peccando non facere, sed referre, inquit enim D. Gregor. Nazianz. in orat. ad cap. 18. *Matthaei: Cur enim mulier aliquando plectitur, sed viro parcitur, & mulier mali mariti thalamo consulens mœchatur? Et hinc amara legum pœna; vir autem ob scortationem vxori haud quaquam est obnoxius, non suscipio legislationem talem; non laudo consuetudinem: viri erant, qui leges tulere, ac idè contra*
- 10** *mulieres lex est lata. † Nam maritorum concubitus cum impudicis mulieribus, vxores etiam castas exasperat, autb. de nuptijs, §. mitiores, collat. 4. l. consensu, C. de repudijs, Octavianus decif. Pedem. 77. nu. 30. optime vir magnæ lectionis, Tiraq. l. 13. connub. n. 36. & seqq. † Nam vt Seneca in epist. 95. ad Lucillum, ait, grauisimum est in vxorè iniuriæ genus habere pellicem, his verbis: Scis improbum esse, quia ab vxore pudicitiam exigit ipse alienarum corruptor vxorū, scis, vt illi nil cum adultero, sic tibi nihil esse debere cum pellice, & non facis. Pro quo pulcher text. in l. si vxor, §. Iudex, ff. ad l. Iul. de adulter. iuxta quam periniquum esse videtur, vt pudicitiam vir ab vxore exigat, quam ipse nō exhibet, cap. si ducturi 32. q. 6. Gallego in tractat. de cognat. spirit. cap. 3. annot. 112. num. 1. & 2.*
- 12** † nam præcipua viri obligatio est, vt fidem coram Ecclesia vxori semel promittam, nec occultè, nec palam vnquam violet, sed sanctè, perpetuoq; seruet ab omni concubinato, scortatione, & adulterio abstinendo; † nam huc spectat Decalogi præceptū: *Non mœchaberis, Exod. cap. 20. iuxta illud sanctissimi Tobia in exortatione ad filiū, Tob. 4. Caue fili ab omni fornicatione, & præter vxorē tuā nunquam patiaris crimen scire, nam prima matrimonij lex, teste Diuo Paulo 1. ad Corinth. cap. 6. Adharebit vxori suae, & erunt duo in carne vna, Feuardentius super Ruth. cap. 1. versio. Quintum, fol. mibi 34. pro quo facit illud Valerij Martialis lib. 6. epigram. 20. de Hiantide, & Stella:*
- Perpetuam stellæ dum iungit Hiantidam vati
Lata Venus dixi, plus dare non potui.
Hec coram domina, sed nequius illud in aurem,
Tu nē quid pecces exitiose vide.
Sapē ego lasciuum Martem furibunda cecidi,
Legitimos esset cum vagus antè toros.
Sed postquam meus est, nulla me pellice laesit,
Tam frugi Iuno vellet habere Iouem.*
- 14** † Ideo Aristot. lib. 2. Oeconom. cap. 2. dixit: *Maximus honor est sobria mulieri, si cernat virum suū obseruantem sibi castitatē, nec de vlla muliere magis cogitantem, sed præ cæteris omnibus hanc & suam, & fidelem sibi existimantem, tanto enim magis studebit mulier se talem prestare, quia si mulier cognouerit sibi castum, & fidum virum, ipsa etiam fida, & casta erit. Et postea dixit: Prudentem ignorare non decet, qui parentibus, qui vè vxore, & filijs honores conuertiant, vt tribuens unicuique, quae sua sunt, iustus, & sanctus habeatur, pergrauster enim vnusquisq; fert honore suo priuari, nec si aliena quis mul-*
- ta tribuat contentus erit, si sua sibi auferantur, nihil verò magis suū est vxori, nes magis illi auro prestandum, quā sancta, & intemerata societas. Lactantius Firmianus vbi supra, dicens: Nam neque maritus circa corrumpendās aliorū coniuges occupatus, potest vacare domestica sanctitati. Et vxor cum in tale incidit matrimonium, exemplo incitata, aut immutari se putat, aut vindicare. Causandum igitur, ne occasione vitij nostra intemperantia demus, sed affueuerit inuicem mores duorū, & iugum patibus animis ferant, nos ipsos in altero cogitemus. † Nam ferè in hoc iustitiæ summa consistit, vt non facias alteri, quicquid ipse ab altero pati nolis, c. 1. c. iniquū est 32. q. 2. doctè Ioan. de Neuz. lib. 4. sylvæ nupt. nu. 48. circa fin. Tiraq. l. 13. connub. nu. 38. & seqq.*
- † Et confirmatur, quia vir fornicatio, aut adulterium committendo grauius peccat, quā foemina, scilicet eā ratione, & respectu, quòd plus rationis vir habeat, quā foemina, pro quo sunt pulchra verba text. in cap. indignantur, dicta 32. q. 6. dicens: *Indignantur mariti, si audeant adulteros viros pendere similes adulteris foeminis pœnas: cum tanto grauius eos puniri oportuerit, quanto magis ad eos pertinet, & virtute vincere, & exemplo regere foeminas, cap. non mœchaberis, eadem causa, & quaest. de quo, & optime D. Thom. in 4. sentent. distin. 35. q. 4. & communiter Theologi, B. Antonin. Florent. 1. par. 3. part. princip. tit. 1. §. quantum ad primum, & alij, quos refert, & sequitur Tiraq. in tract. de pœn. temp. causa 9. n. 4. & l. 9. connub. n. 90. scribit enim D. Aug. relatus per Couarr. in 4. decretal. 2. part. cap. 7. §. 7. nu. 7. † Cum enim vir à virtute nomē accipit, & mulier à mollitie, idest fragilitate, quare contra crudelissimam libidinis bestiam vult vnusquisque vxorē suam esse victricem, cum ipse ad primum libidinis ictum victus cadit, nam quicquid contra fidem Catholicam mulieribus non licet, nec viris licet.*
- † Sicut diuino testimonio dicente Matth. cap. 18 19. *Quicumq; dimiserit vxorem suam, nisi hoc fornicationem, & aliā duxerit, mœchatur. Ex quo licet coniectari vxore licere dimitti ex causa fornicationis, cap. ex parte, de sponsal. cap. significasti, cap. ex literis, cap. gaudemus, de diuort. cap. intelleximus, & fin. de adulter. cap. tua, de Procur. l. consensu, C. de repud. Couarr. d. cap. 7. §. 5. nu. 8. dicens, † quòd in hoc par est vtriusq; coniuges conditio, Præpos. in cap. gaudemus, §. quia verò, nu. 11. de diuort. nam vxor potest petere matrimonij separationē propter viri fornicationem, sicut & vir ob vxoris adulterium, quod D. Basilus cap. 9. & 21. rationi consentaneū asserit. † Et ita est receptissima traditio, quòd vxor potest maritū de adulterio accusare in foro Ecclesiæ, quoad thori separationē, & dotis restitutionē tantū, cap. præcepit, cap. apud nos, cap. Christiana Religio 32. q. 5. cap. in super, qui matr. accus. poss. l. 2. tit. 9. par. 4. vbi Greg. Lop. gl. 12. & in l. 13. gl. 4. eo. tit. & partita, idem in l. 8. tit. 2. par. 4. gl. 4. l. consensu, §. causas, C. de repud. autb. de nupt. §. mitiores, vers. Si igitur. coll. 4. gl. ver. violato, in l. 1. C. ad l. Iuliam, de adulter. c. 1. vbi Abb. & DD. vt lite nō contest. Marian. Soc. conf. 32. n. 1. & 8. vol. 2. Rol. à Val. conf. 50. quia præsens, nu. 4. & seqq.*

- seqq. vol. i. Paris. conf. 52. n. 42. lib. 4. Bellacōb. inter communes Doctorum opiniones lib. 9. tit. 7. C. de adult. n. 5. nā in ista adulterij accusatione, quoad separationē thori, & dotis amissionem, ita pares*
- 21 *existimatur à iure vir, & vxor, † vt vir repellatur ab accusatione, si ei obiiciat vxor fidem coniugij fornicatione violasse, cap. intelligimus de adult. c. 1. vt lite non contest. Couarr. d. 9. 6. n. 5. ex quo Paul. Castr. conf. 403. incip. hac mulier in princip. vol. 1. asserit, vxorem excusari ab accusatione adulterij ciuili, si probauerit, maritū concubinā habuisse, ex cap. significasti, cap. pen. de adulter. cap. si quis vxorem 3 2. q. 1. cap. nemo 2. q. 3. Hippol. in d. l. patre,*
- 22 *vel marito, nu. 14. ff. de quaest. † Nihil enim iniquius, ait D. Aug. hb. 1. de serm. Dom. in monte, cap. 28. relatus in cap. 1. 32. q. 6. quā fornicationis causa vxorem dimittere, si, & ipse conuincitur fornicari, occurrit enim illud: In quo alterum iudicas, temetipsum condemnas, eadem enim agis, quā iudicas. Ideo inquit text. in l. hac verba, §. Iudex, ff. ad l. Iulian. de adult. periniquum esse, vt pudicitiam vir ab vxore exigat, quam ipse nō exhibet, Martin. Vran. in cap. Quintauallis, n. 34. de iure iur. D. Paulus in epist. ad Rom. cap. 2. Auend. super Matt. cap. 5. fol. 371. col. 2. Thom. Sanch. lib. 10. de matrim. tit. de diuort. disp. 5. Io. Gutierrez. eod. tract. cap. 129. n. 15. P. Basil. Legion. de matrim. lib. 9. cap. 14. & sunt pulchra duo Capitula Caroli Magni*
- 23 *lib. 6. cap. 326. & seq. † Quia maritus, & vxor à pari iudicantur, & illud, quod lex noua etiam poenalis disponit in vno, intelligitur in alio statuere, l. fin. C. de indicta vid. toll. vbi Bart. Angel. Iaf. & alij in auth. quas actiones, C. de sacrosanct. Eccl. Bart. in l. fin. per illum text. ff. de acceptil. Cæphal. conf. 288. n. 15. & 16. vol. 2. Abb. in cap. tua, in fin. vbi Imol. 1. col. de procurat. & in cap. fin. notabili 3. de adulter. Roland. à Valle d. conf. 50. n. 5. Cæphal. conf. 288. dominus, n. 15. & seq. tom. 2.*
- 24 *Ex quo processit vulgatū iuris axioma, † quod paria delicta mutua compensatione tollūtur, cap. 1. pen. & finali de adulter. l. si ambo, ff. de compensat. Gallego in tract. de cognat. spirit. cap. 18. nu. 2. & 3. Gregor. Lopez in l. 28. tit. 11. par. 3. glos. 5. l. in arenam, iuncta glos. vlt. C. de inoffic. testam. idem Gregor. Lopez in l. 3. tit. 5. par. 7. glos. 1. & in l. 9. tit. 17. ead. p. glos. 1. [Surd. de aliment. tit. 7. q. 16. n. 47. & seqq. Porrus in fasciculo, rer. criminal. §. adulterium, pag. 32.]*
- 25 *† Nam qui in eadē est culpa, nō videtur, quod aliquo modo, vel ratione possit eā opponere alteri, iuxta text. in l. si duo, ff. de dolo malo, l. viro, atque vxore, ff. sol. matr. l. si filium, ff. de lib. causa, Tiraq. de retractu lignagier ad fin. tit. nu. 46. nisi quod Iuuenalis saty. 2. reprehendit, fieret, quod Clodius accuset mæchos, Catilina Cæbegum.*
- 26 *† cum ipse Clodius insignis mæchus fuerit, vt potè qui Bonæ Dex maribus non adeunda mystica sacrificia muliebri veste violauerit, vt referunt Appianus Alexandr. de ciuilib. Roman. bellis, lib. 2. fol. mibi 93. Cic. paradox. 4. & pro Aurusticum responsis, Suet. in Iulio Casare, cap. 6. & Plutarchus in eodem, & in vita Ciceronis, Textor. in officina, 2. par. cap. 38. Tiraquell. l. 15. connub. nu.*
116. *idem Cicer. in epist. 9. lib. 1. & epist. 10. ad Attis. Seneca lib. 16. epistolarum ad Lucilium, epistol. 98.*
- Præcipuè si vxor se defendere vellet à dicta accusatione ciuili adulterij, † quia in pari causa culpæ potior est, qui defendit, l. idem est in princ. & l. ob turpem, §. vlt. ff. de cond. ob turp. caus. l. in eo, quod velis, & l. nemo prado, §. 1. l. in pari, & l. eū par, ff. de reg. iur. cum alys, Tiraq. d. n. 46.*
- 28 *Et in tantum hoc procedit, quod † sicut vxor propter adulterium perdit nō solum dotem, sed bona paraphernalia, vt tradit glos. verbo dotaliū, in cap. plerumque de donat. inter vir. & vxor. l. cum mulier, ff. sol. matr. & per Bald. Nouellum in tract. de dote, in parte 11. §. hætenus, num. 36. Bermond. in tract. de concub. fol. 43. n. 42. & fol. 46. n. 49. Bolognet. in rub. C. de eden. nu. 29. Alex. conf. 189. in causa, & lite, n. 1. & 10. lib. 6. auth. vt liceat matri, & auia, §. quia verò plurimas, col. 9. Couarr. in 4. decret. al. 2. par. cap. 7. §. 6. à n. 1. Iul. Clarus in §. adulterium, n. 13. & 15. Ant. de Butrio in cap. 1. n. 4. vt lite non contest. & in d. cap. plerumque, n. 1. Iaf. in rubr. C. de iudic. n. 4. Boer. decis. 338. n. 2. Rom. singular. 311. propter adulterium, Rebuff. 1. tomo commentar. ad leges Gallicas, tract. de sent. prouisionalib. art. 3. glos. 1. n. 16. Roland. d. conf. 50. n. 7. Horatius lib. 1. sermonum satyra 2.*
- Nec vereor nedum fuero vir urbe recurrat,
Ianua frangatur, latret canis, vndique magno
Pulsa domus strepitu resonet, vel pallida lecto
Defiliat mulier, miseram se conscia clamet.*
- Cruribus hæc metuat doti, deprebēsa, egomet mibi.*
- 29 *Constans in commentar. de dotib. cap. 6. num. 24. Forcatulus lib. 7. de Gallorum Imperio, pagina mibi 1050. † Pariter etiam maritus adulterium cōmittēs punitur in donatione propter nuptias, quam vxor eo casu lucratur, vt tenet glos. verbo reciperet, in d. cap. 1. vt lite non contest. l. consensu, §. si verò, C. de repudijs, Io. de Imol. in cap. peruenit, n. 3. de empt. & vend. Rebuff. in l. alienatum 67. §. donationis, vers. sicut vir, ff. de verb. sign. Palat. Rubios in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 20. n. 1. Iul. Clar. d. n. 15. Ang. Aret. in tract. de malefic. verbo che bai adulterato la mia donna, n. 25. Greg. Lop. in l. 23. tit. 11. par. 4. glos. 1. & in l. 15. tit. 17. par. 7. glos. 5. per text. ibi.*
- 30 *† Quia maritus facit magnam iniuriam vxori committendo adulterium, l. 1. vbi Gregor. Lop. glos. 5. tit. 17. par. 7. cap. nihil iniquius, cum seqq. 32. qua st. 6. cap. nemo, cap. dicat 32. q. 4. Seneca lib. 15. epist. 96. Sciet in vxorem grauissimum esse genus iniuria habere pellicem. † Est enim sacrilegij species, quia violatur matrimonium, quod est Sacramētum Ecclesiæ, cap. debitum de bigam. Paulus Griland. in tract. de pœnis omnifariam coitus, q. 11. num. 24. & q. 6. num. 3. vt meritò ciuilis lex appellet adulterum sacrilegum alienarum nuptiarum, l. quamuis, la 2. in fin. C. ad l. Iul. de adulter. Anton. Gomez. in l. 80. Tauri, num. 47. paulò post principium, & inquit Arist. lib. Oeconomicorum, † Iniuriari fœmina, est coire cum extranea muliere; Et vt ait Quintil. declam. 262. Pessimus maritus videreris, si amorem in aliquam meretricem destexisses:*
- s

si anidantū cupiditas à geniali thoro auocaret. Iam tum nō eras maritus, cum animus tuus spectauerat vacantes.

- 33 † Et ita si vxor nolit à viro diuertere, potest per Iudicem Ecclesiasticum suā iniuriam profsequendo compellere maritū ad dimittendā concubinam, vt tradit Paulus de Cast. in l. ex ea parte, §. mulier, nu. 3. ff. de verb. oblig. vbi est bonus text. & pro eo allegat text. in cap. si concubinae, de sent. excom. glof. verbo offensa, in cap. Romana, eod. tit.
- 34 lib. 6. † quia marito etiam secundū legitimas sanctiones non licet concubinam habere, l. 1. vbi Salic. C. de concub. & facit tex. in auth. vt lic. matri, §. auia, §. si quis sua domo, coll. 9. † Et ideò Iudex secularis posset cōpellere secularibus remedijs, vxoratum, vt cōcubinam nō habeat, quia ad eius spectat officium cauere, vt homines honestè viuant, l. iustitia, ff. de iust. & iure, §. iuris præcepta, institut. eod. tit. Gregor. Lopez in alleg. l. 1. tit. 17. partita 2. glof. 5. & est apud nos optima dec. tex. in l. 5. tit. 20. lib. 8. Recopil. Auend. in capitib. Prator. 2. par. cap. 26. n. 5. vers. Iudici, Matieç. in l. 2. tit. 9. lib. 5. Recop. glof. 1. n. 5. 2. Prepositus n. 1. in cap. ex par. 9 de sponsalib. Palac. Rubios in repet. cap. per vestras, §. tertio sequitur, n. 6.
- 36 † Vltieriū, quia hoc in tantū est verū, quòd si vxor fuerit à viro propter adulterium separata, potest petere matrimonij redintegrationem, si probet, maritum suum postea fornicatum esse, cap. ex literis de diuor. quem ad hoc Abb. dicit singularē glof. Ancharr. & Anan. in cap. fin. de adulter. Brixien. q. 34. Prepositus col. fin. & est communis opinio, secundū Felin. in cap. lator, n. 19. de re iudic. eam sequutus contra glof. in cap. Apostolus 32. q. 7. Maynerius in lin. ambiguis, n. 207. ff. de reg. iur. Couarr. in 4. decretal. 2. p. cap. 7. §. 6. n. 5. Gregor. Lopez in l. 8. tit. 2. par. 4. glof. 5. & in l. 6. tit. 10. par. 4. & cōfirmant quæ tradit Nauarr. cons. 3. de diuorij, vers. secundo.
- 37 † Quæ omnia locum habent, vt matrimonium hoc debeat separari, etiam si dictus Doctor A. G. cum soluta fornicationem commiserit, cap. nemo, vbi Archidiac. & alij 32. q. 4. Socin. cons. 158. col. 2. vol. 2. & Parif. cons. 54. n. 43. vol. 4. Roland. à Valle d. cons. 50. num. 13. vol. 1. Ang. in tract. maleficiorum, verbo che mi hai adulterato ta mia donna, num. 25.
- Respectu autem scēuitiæ, quòd dicta Elisabeth propter eam, & malam tractationem, qua à viro multoties afficitur, possit ab eo diuertere, nec sit illi restituenda; imò ei debeat vir restituere dotē, & medietatem lucratorum constante matrimonio, liteque pendente alimēta, & expēlas necessarias, certum est; † nam licet Dominus in Evangelio Matth. cap. 19. dicat: *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* Et Matth. 5. *Non licere ab vxore diuertere, excepta causa fornicationis, vt in cap. ex publico, de conuers. coning. & Luc. cap. 10. text. in cap. gaudeamus de diuor. & per Concil. Trid. sess. 24. decr. de matr. can. 7. Io. Gutierrez. 1. tom. can. q. c. 24. n. 1. & vt tradit Alex. ab Alex. lib. 4. dierum genial. cap. 3. vt perpetuum esset cōiugale fœdus, & sine dissidio foret vxori virum relinquere, & cū alio*

copulari, nequaquam apud Romanos licebat, viro autē, nisi vxor in adulterio, aut maleficio, seu clauium adulteratione deprehēsa foret, aut si vinum biberet, leges à Romulo late diuertere nulli sinebant, qui aliter dissidium fecisset, bona viri ad vxorē deuolui voluere, ergo non ex causa scēuitiæ colligi videbatur, † quia inclusio vnus, est alterius calus exclusio, cap. non ne de præsumption. l. cum prator, ff. de iud. Roland. à Valle cons. 81. stante firma, num. 23. vol. 4. Alex. cons. 75. nu. 13. lib. 5.

† Tamen adhuc matrimonij separatio ex causa scēuitiæ fit, cap. literas de rest. spol. in §. si verò tãta, lo. Gutierrez. lib. 1. Canon. q. c. 24. & de matrim. cap. 129. n. 28. Thomas Sánchez lib. 10. de matrim. disp. 18. Farinac. tomo 4. q. criminal. q. 143. & scēuitia, per totam, F. Basilius à Leon. tract. de matrim. lib. 9. cap. 23. n. 5. & seqq. Et id legitima ratione, † nam mulier est sociā diuinā, & humanę domus cum marito, l. 1. ff. rerum amotarum, l. aduersus, C. de crimine expilata hereditatis, l. quāuis, C. de furtis, l. 1. ff. de ritu nuptiarum, Alex. cons. 133. nu. 4. lib. 4. text. in cap. cum societas 27. q. 2. l. 1. tit. de las ganancias, lib. 3. fori, l. 12. tit. 8. lib. 5. Recopilat. Molina 1. tomo de iustitia, disput. 12. vers. prima, in fine, Menochius lib. 4. præsumpt. 157. num. 22. ait enim Aristoteles libro 8. Ethicorum, cap. 12. quòd societas viri, & vxoris similis est Aristocratia Imperio, idest optimatum dominationi, vt tradit Tiraquell. l. 8. connubial. num. 9. † & mala tractationis actio vxoribus contra maritos antiquissimo iure conceditur, vt tradit Quintilianus lib. 7. institutionum oratoriarum, cap. 4. l. viro, atq; vxore, ff. solut. matrim. quæ actio erat frequentior cœteris apud Declamatores, vt videre licet apud Senecam lib. 3. declamat. 7. & lib. 5. declamatione 3. Alexand. ab Alexandro lib. 4. dierum genial. cap. 3. vbi Tiraq. Quinil. vbi proxime, cap. 5. & Petrus Ærodius in scholijs ad eum, declamatione 262. Martia cons. 157. n. 2.

† Et ideò solum permittitur ei moderata castigatio vxoris, l. vnica, C. de emendatione prophanorum, l. si adulterium, §. Imperator, ff. ad l. Iulianam de adulterijs, l. consensu, C. de repudijs, cū auth. sed nouo iure, eod. tit. glof. fin. in cap. quemadmodū de iure iur. Decius in l. vt vim, n. 22. ff. de iustitia, & iure, Signorolus Homodæus cons. 63. incip. Titius calce, n. 1. Alciatus cons. 115. nu. 2. lib. 4. Menoch. lib. 2. de arbitrar. Iudicum, casu 364. n. 8. & lib. 5. de præsumpt. præsumpt. 15. n. 2. & plures adducti per Tiraq. d. l. 1. connubiali, num. 22. † idque merito, cū Diuus Paulus ad Colossenses epist. 3. dicat: *Viri diligite vxores vestras, & nolite esse amari ad illas, Robertus Holcot lectione 54. in sapientiam Salomonis, † nianluetè regendam vxorem esse asserit, non cū tyrannicā austeritate, verbis, & non verberibus, amore, non timore, dulcedine, non amaritudine, Diuus Chrylostomus hom. 26. in priorem Pauli epist. ad Corinthios. † Vndè Marcus Cato, referente Plutarcho in vita ipsius, eū, qui manus vxori inferreret, non aliter, quàm qui Deorum simulacra temerasset, insectandum, & detestandum paisim affirmabat, vt doctè com-*

probat Tiraquell. *d. l. 8. connubiali, nam. 10.* ad modicam istam castigationem referendum est illud Quinti Curtij libro 8. historiarum, vbi Alexander Hermolai dictis respondens, ait: *More patrio, & ab antiquissimis Macedonia Regibus usurpato, eum castigari iussi, hoc, & oportet fieri, & ut à tutoribus pupilli, & à maritis vxores, &c.*

47 † Non tamen maritus potest vxorem acriter verberare, nec male tractare, nam hoc casu nedum potest iniuriarum agere contra virum, vt alijs à se allegatis, tradit Ioan. Andr. *in tomo 4. in additionibus ad Speculatorem, rubr. de iniurijs, versic. est questio, cuius dictum extollit Alex. in l. diuortio, §. si vir, col. 1. n. 3. versic. item in quantum, ff. solut. matrimon. alibi se non legisse, & iuxta id cōsuluisse allegans, & sequitur Catellianus Cotta in memorabilibus iuris, in memorabili, quod incipit, actio iniuriarum, & verbo vxor acriter verberata, Tiraquell. *d. l. 1. connubiali, n. 24.* vel saltem actione in factum, vt per Neuiz. *lib. 1. Sylua nuptial. num. 38.* Couarr. *in 4. decretal. 2. par. cap. 7. §. 5. num. 1.**

48 † Et si ex hac culpa mariti, à domo eius fugerit, vt potest, debet vxor à marito ali, vt post Cinum, & alios in *l. quod in vxorem, C. de neg. gest. Dynum in l. 1. C. de legat. vbi Bald. col. 2.* tradunt Boer. *decis. 195. n. 7.* Palacios Rubios *in repetitio. cap. per vestras, §. tertio sequitur, num. 6.* Capella Tholos. *q. 88. in fin. Iaf. in d. l. 1. C. de legat. num. 4.* Io. Neuiz. *lib. 1. Sylua nuptial. non est nubendum, num. 38.* Bald. *in l. 1. col. 2. versic. tertio dubitatur, C. commun. de legat. vbi dicit, quod potest petere mulier se ali extra mariti domum, quando fuit iniuste verberata, Additio ab Abbat. in cap. literas, num. 7. de rest. spoliat. Couarr. in 4. decretal. 2. par. cap. 7. §. 5. n. 2. Io. Gutierr. 1. tom. can. q. cap. 24.*

49 nu. 7. † Qui, & litium expensas litiganti aduersus maritum debere præstari allerit, ex sententia Matthæi de Affl. *decis. Neap. 10. num. 2.* Rebuff. *1. tom. commentar. ad Const. Gallicas, tit. de sentent. prouisionalib. art. 3. glos. 1. n. 26.* † Nec tenetur ad maritum redire, nisi sufficiens securitas ei offeratur, vt per text. *in auth. de nuptijs, §. si quis autem, collat. 7. glos. verbo sufficiens, in c. literas, per text. ibi, de restit. spoliat. Matienço in l. 2. tit. 9. lib. 5. Recopilat. glos. 1. n. 52.* Palacios Rubios *d. n. 6.* Io. Gutierr. *in repet. l. nemo potest, nu. 396. ff. de legatis 1. cap. 1. vbi Maria. notab. 9. de litis contest. Ioan. Neuizan. vbi proximè, n. 39. idem Palacios Rubios in repetit. rubr. §. 20. n. 4.*

51 † Imò, quod est plus, si vir vxorem atrociter verberauerit, & ipsa aufugiens, adulterium commiserit, non potest à marito accusari, nec dotem ex adulterio eius lucrari, ex forma statuti, vt post Ancharc. *cons. 408. incipiente probata, sequitur, & commendat Aret. in tract. de malefic. super verb. Che me hai adulterato la mia donna, n. 26.* Palacios Rubios *in repetitio. cap. per vestras de donat. inter, d. §. tertio sequitur, nu. 7. & in repet. rubr. eiusdem tituli, §. 20. n. 4.* Neuiz. *vbi proximè, n. 33.* Tiraq. *l. 1. connub. n. 14.* ad quod bene facit text. *in auth. vt liceat matri, & auia, §. quia verò plurimas, vers. si ergò, collat. 8.*

† Ideò cum prædicta Elisabeth de A. non fit 52 secura à mala tractatione viri, nec ab eo sufficiens cautio præstetur pro securitate, legitime intendit matrimonij separationem quoad thorum, & mutuam cohabitationem causa sæuitiæ perpetuò duratura, *d. cap. literas, circa fin. notabil. per Abb. ibi, num. 7.* Abb. & Præposit. *in cap. 1. de diuortijs, Palac. Rubios d. §. tertio sequitur, num. 6.* Nauarr. *cons. 5. de diuort. n. 1.* Menoch. *lib. 2. de arbitrar. iudic. casu 138. n. 5.* Ant. Gomez *tom. 2. var. cap. 2. nu. 51. vers. ex quo, Couarr. in 4. decretal. 2. parte, cap. 7. §. 5. n. 1.* Io. Gutierr. *d. cap. 29. n. 2. 13. & 21. text. in cap. 1. vt lite non contestata, vbi glos. verbo suspetit, dicit, hic est vnus casus, vbi spoliato viro, vxor non restituitur, scilicet cum timetur de viri sæuitia, ita Ripa in l. naturaliter, §. nihil commune, n. 84. ff. de acquir. possess. & Ant. Corset. in tract. regula, quod spoliatus ante omnia restituatur, fallent. 26.* Menoch. *d. n. 5. & de recup. poss. remed. 1. n. 320.* Neuiz. *vbi proximè, n. 42.*

† Et in consequentiam potest vxor petere hac 53 separationem quoad thorum facta, sibi dotem restituat à marito, vt *in cap. 1. vbi Abb. de donat. inter. Bald. in d. cap. 1. notab. 3. vt lite non contest. & medietatem lucrorum constante matrimonio quaesitorum, ex cap. significauit, iuncta glos. 1. de donat. inter, & tradunt Segura in l. vnum ex familia, §. si fundum, n. 39. ff. de legat. 2. Palac. Rub. in repet. rubr. §. 64. n. 10. & in l. 16. Tauri, n. 35. vbi Castillo, glos. magna in fin. Ant. Gom. in l. 53. Tauri, nu. 72. Couarr. in 4. decret. 2. par. cap. 7. §. 1. n. 6. Pinell. in l. 1. C. de bon. mater. 1. p. n. 58. Matienço in l. 2. tit. 9. lib. 5. Recop. glos. 1. n. 47. Io. Gutierr. d. cap. 24. nu. 14. & de iuram. confirm. 1. par. cap. 1. n. 61.*

† Illud tamen verum est, vxori alleganti viri 54 sæuitiam incumbere probandi onus hoc casu, vt tradit Alex. *cons. 47. in causa, & lite, lib. 6.* relatus per Rebuff. *in repet. l. Diuus, notab. 3. ff. ad Senat. cons. Syllan. Guillelm. de Cugno. in l. illicitas, §. ne potentiores, ff. de off. Præsid. per text. in Auth. de mand. Princ. §. neque, collat. 3.* Roland. à Valle *cons. 17. asserta, num. 2. vol. 3.* Ioan. Bapt. Ferret. *cons. 203. nu. 4. vol. 1.* P. Basilius *lib. 9. cap. 23. n. 6.* Hoc autem probato iuri consonum censeo, dictam Elisabeth de A. posse separari à dicto Doctore A. G. eius coniuge ex illius adulterio, & sæuitia. Saluo, &c.

SVM MARIVM.

- 1 Populari in actione accusatus ab vno, non accusatur ab alio, siue sit condemnatus, siue absolutus, & num. 2.
- 3 Accusatus ab vno, licet causa pendeat, non accusatur ab alio.
- 4 Delictis realibus accusatus ab vno, non accusatur ab alio.
- 5 Punitus condigne ab ordinario Iudice, non potest pro eodem facto iterum puniri à Delegato.
- 6 Peculatus crimen cessat lapsò quinquennio.
- 7 Pecuniam publicam qui accepit pro faciendo itinere, & si non fecerit, non tenetur peculatus crimine.

- 8 Decuriones non possunt recipere pecunias horrei publici.
- 9 Inittum regulariter attenditur.
- 10 Inittum attenditur in delictis, maxime ad fauorem rei, & n. 16.
- 11 Contrahens matrimonium in gradu prohibito ignoranter, non incidit in censuras iuris, licet postea cohabitaret scienter.
- 12 Coniux, qui non praecepit coniugem occidi, & si occisi mortem ratam habuerit, non prohibetur eum superstiti contrahere.
- 13 Statutum disponens contra ingredientem possessionem non habet locum in retinente illam prius sibi traditam.
- 14 Ingredi est quando ab initio ingreditur.
- 15 Continuans possessionem, non dicitur ingredi, sed retinere.
- 17 Peculatus crimine tenetur Magistratus, qui pecunias publicas de tempore suae administrationis retinuit.
- 18 Peculatus crimen qualiter diffiniatur.
- 19 Officialis, qui retinuit pecuniam publicam, quam administrabat, tenetur lege Iulia de residuis.
- 20 Peculatus crimen proprie committitur, quando pecunia, vel res pertinebat ad non recognoscen-tem superiorem.
- 21 Peculatus crimen extensum est ad pecunias aliarum Ciuitatum.
- 22 Interpellari quando debeat debitor, ut constituat in mora.
- 23 Onus qui habet, non debet repelli a mercede.
- 24 Militare nemo debet suis stipendijs.
- 25 Intere est nostra potius non impendere, aut soluere, quam impensum, aut solutum repetere.
- 26 Bonafide, & iusto colore aliquid faciens, immunis est a poena.
- 27 Bene dicitur fieri, quod bona fide fit.
- 28 Poena non debet esse, ubi dolus non est.
- 29 Peculatus crimen cessat, si pecunia publica retinetur propter salarium debitum.
- 30 Peculatus crimen ex lege Iulia dolum requirit.
- 31 Soluere, & remanere creditorem eius, cui soluitur, graue est.
- 32 Poena licet incuratur ex dispositione hominis, cessat, si fors principalis recipitur.
- 33 Poena legalis cessat in eo, qui destitit ab accusatione ante sententiam.
- 34 Iudex, qui propter baractariam erat puniendus, si ante sententiam restituit, non punitur poena ordinaria.
- 35 Poena ordinaria ubi non potest cadere in aliquam personam, imponitur arbitraria.
- 36 Poena arbitraria in dubio debet esse mitior.

P R O

Don Ludonico de Xaraua Decurione Ciuitatis Conchenensis.

C V M

Ioanne de la Incera Palacios Delatore.

ARGVMENTVM.

¶ An aliquis possit molestari denuo super his, pro quibus per Iudicem competentem fuit cognitum, & lata sententia, ac paritum illi, & aliqua circa crimen peculatus.

CONSILIVM CXLV.

Rætedit dictus Delator, quod dictus D. Ludouicus de Xaraua anno 1597. se obligauit soluere horreo publico, seu posito tritici Ciuitatis Conchenensis triginta fanecas, & quod distulit solutionem illarum vsque ad annum 1604. & quod ex redditibus hereditamentorum de Mezquitas, quae sunt propria eiusdem Ciuitatis, retinuit anno 1601. vigintitres fanecas cum dimidia tritici, & quadraginta sex cum dimidia ordeis; eaque de causa condemnandum fore; ex aduerso autem dictus D. Ludouicus praetendit, ad querelam, seu delationem Antonij Mugnos Alguazelli eiusdem Ciuitatis fuisse conuentum coram Praefecto illius, seu eius Locumtenente, & satisfecisse dictam summam, non obstante, quod praetenderet retentionem ei competere pro dietis, quibus vacauerat tanquam Commissarius dictae Ciuitatis in dictis hereditamentis de Mezquitas, exigendo etiam ab Affictatoribus, quod debebant, & in fauorem illius fuerunt animaduersa sequentia.

¶ Primum, quod licet respectu dictae denunciationis foret locus actioni populari, accusatus ab vno, non poterat ab alio accusari super eadem re, l. qui de crimine, C. de accusat. vbi dicitur: Qui de crimine publico in accusationem deductus est, ab alio super eodem crimine deferri non potest, vbi glou. verbo non potest, intelligit hoc procedere, siue quis fuerit condemnatus pro prima accusatione, siue absolutus, ex l. licet, §. vlt. ff. nauta caupones, vel stabularij, vbi dicitur: Et sicum exercitore egerimus, prestare ei debemus actiones nostras, quauis ex conducto actio aduersus eos competit exercitori; sed si absolutus sit exercitor hac actione, deinde agatur cum nauta exceptio dabitur, ne sapius de eiusdem hominis admissio quaratur, e contra si de admissio vnus hominis actum sit, deinde in factum actione agatur, exceptio dabitur; coprobat text. in l. si cui, §. 1. ff. de accus. l. si quis homicidij, C. eod. tit. c. de his, de accus. l. 20. tit. 23. p. 3. & l. 12. in princ. tit. 1. p. 7. vbi Greg. Lop. glo. 1. Ant. Gomez. tom. 3. var. cap. 1. n. 27. ¶ quod etiam locum haberet, quando causa non fuisset decisa, sed penderet, l. hi tamen, §. ab alio delatum, ff. de accus. l. 1. tit. 29. par. 7. alias enim quis duplici poena, & a diuersis Iudicibus puniretur, ¶ quod iuri repugnat, maxime in delictis realibus l. prator edixit, §. vlt. ff. de iniur. l. Senatus, C. de accus. & l. item collatores, §. quoniam, C. de re milit. lib. 12. cap. ar. si Clerici, §. vlt. ff. de iudic. Menoch. li. 2. de arbitr. casu 416. n. 12. & de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 112. n. 2.

¶ Prae-